KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE

Sunndalsøra, 7.februar 2020

Til medlemmene i kontrollutvalget

MØTEINNKALLING

MØTENR. **1/20**
TID: **13.02.2020 kl. 10:00**
STED: **Formannskapssalen, Sunndal rådhus**

SAKSLISTE:

UTV. SAKSNR.	TITTEL
PS 01/20	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 5.DESEMBER 2019
PS 02/20	REFERAT OG ORIENTERINGER
PS 03/20	SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS - RAPPORT
PS 04/20	REVISJONENS RAPPORT TIL KONTROLLUTVALGET FRA INTERIMREVISJONEN REGNSKAPSREVISJON FOR 2019 – SUNNDAL KOMMUNE
PS 05/20	RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING AV SUNNDAL KOMMUNE SIN VIRKSOMHET OG VIRKSOMHET I SELSKAP SOM GRUNNLAG FOR PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON 2019-2023. STATUSRAPPORT FRA REVISJONEN OG INNSPILL FRA KONTROLLUTVALGET
PS 06/20	RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING AV SUNNDAL KOMMMUNENS SELSKAPER - SOM GRUNNLAG FOR PLAN FOR EIERSKAPSKONTROLL 2019-2023. STATUSRAPPORT FRA REVISJONEN OG INNSPILL FRA KONTROLLUTVALGET
PS 07/20	PLAN FOR KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE SIN VIRKSOMHET 2020-2023
PS 08/20	MØTEPLAN OG ARBEIDSPLAN 2020 - KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE
PS 09/20	OPPFØLGINGSLISTE
PS 10/20	EVENTUELT

Dersom det er saker kontrollutvalget ønsker å kommentere, stille spørsmål ved eller ta opp i dette møtet eller i senere møte, kan dette gjøres under **Eventuelt**.

Eventuelle forfall meldes på tlf. 71 11 14 52, evt. mobil 99160260.
E-post: sveinung.talberg@kontrollutvalgromsdal.no

Varamedlemmer innkalles etter behov.

Halvard G. Hagen (s)
leder

Sveinung Talberg
rådgiver

Kopi:
Ordfører
Kommunedirektør
Møre og Romsdal Revisjon IKS

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2020-1563/01
Arkiv:	033
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	24.01.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 01/20	Kontrollutvalget	13.02.2020

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 5.DESEMBER 2019

Sekretariatets innstilling

Protokollen fra møte 5.desember 2019 godkjennes.

Til å signere protokollen sammen med møteleder 5.desember 2019, velges:
1. ……..
2. ……..

Saksopplysninger

Vedlagt følger protokollen fra forrige møte. Protokollen er tidligere utsendt. Det er fremkommet merknader til protokollen fra varamedlem Jon Kristian Schnell. Merknadene samt protokollen følger vedlagt saken. Protokollen godkjennes formelt i påfølgende møte samtidig som det velges to medlemmer til å signere protokollen sammen med møteleder.

Sveinung Talberg
rådgiver

KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE

MØTEPROTOKOLL

Møte nr:	6/19
Møtedato:	05.12.2019
Tid:	kl. 10.00 – 15.00
Møtested:	Formannskapssal, Sunndal rådhus
Sak nr:	44/19 – 49/19
Møteleder:	Halvard G. Hagen, leder (Sp)
Møtende medlemmer:	Jorunn Anne Solheim, nestleder (Ap) Erling Rød (Frp) Anveig Bjordal Halkjelsvik (Sp)
Forfall:	Edel Magnhild Hoem (Sv)
Ikke møtt:	Ingen
Møtende vara:	Jon Kristian Schnell (Ap)
Fra sekretariatet:	Sveinung Talberg, rådgiver
Fra revisjonen:	Ingen
Av øvrige møtte:	Randi Borghild Dyrnes, kommunedirektør (sak PS 46/19, PS 47/19 og PS 48/19) Ildri Solbakk, personalsjef (sak PS 48/19; Kartlegging av psykososialt arbeidsmiljø i Sunndal kommune) Monica Berg, daglig leder Midtnorsk HMS-senter (sak PS 48/19; Kartlegging av psykososialt arbeidsmiljø i Sunndal kommune)

Lederen ønsket velkommen og ledet møtet. Det fremkom ingen merknader til innkalling og sakliste. Innkalling og sakliste ble godkjent.

TIL BEHANDLING:

UTV. SAKSNR.	TITTEL
PS 44/19	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 24.OKTOBER 2019
PS 45/19	REFERAT OG ORIENTERINGER
PS 46/19	ØKONOMIRAPPORT 2.TERTIAL 2019 – SUNNDAL KOMMUNE
PS 47/19	BUDSJETT 2020 OG ØKONOMIPLAN 2021-2023 SUNNDAL KOMMUNE
PS 48/19	OPPFØLGINGSLISTE
PS 49/19	EVENTUELT

PS 44/19	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 24.OKTOBER 2019

Kontrollutvalgets vedtak

Protokollen fra møte 24.oktober 2019 godkjennes.

Til å signere protokollen fra møte 24.oktober 2019, velges:
1. Jorunn Anne Solheim
2. Anveig Bjordal Halkjelsvik

Kontrollutvalgets behandling

Protokollen er tidligere sendt ut til medlemmene for kommentarer. Det er ikke innkommet merknader. Leder fremmet forslag om at protokollen fra møtet 24.oktober 2019 godkjennes og at Jorunn Anne Solheim og Anveig Bjordal Halkjelsvik velges til å underskrive protokollen.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet av leder. (5 voterende)

PS 45/19	REFERAT OG ORIENTERINGER

Kontrollutvalgets vedtak

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Sekretæren gikk igjennom referat- og orienteringssakene og redegjorde i forhold til sakene.

Referatsaker:

RS 102/19 **Spørrehalvtimen**
Protokoll fra kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)

RS 103/19 **18/19 2. tertialrapport 2019 for Sunndal kommune**
Innkalling til kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)
Protokoll fra kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)

RS 104/19 **22/19 Renovering av lege- og helsesenteret - Tilleggsbevilgning**
Innkalling til kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)
Protokoll fra kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)

RS 105/19 **24/19 Ny selskapsavtale for Nordmøre og Romsdal brann og redning IKS**
Innkalling til kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)
Protokoll fra kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)

RS 106/19 **26/19 Avtale om interkommunalt samarbeid om miljøretta helsevern mellom kommunane Heim, Rindal, Sunndal, Surnadal og Tingvoll**
Innkalling til kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)
Protokoll fra kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)

RS 107/19 **27/19 Tilstandsrapport for grunnskolen i Sunndal 2018**
Innkalling til kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)
Protokoll fra kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)

RS 108/19 **Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen**
God kommunal revisjonsskikk RSK 101 fra NKRF (vedlagt)

RS 109/19 **Revisors oppgaver og plikter etter hvitvaskingsloven**
Uttalelse fra NKRF (vedlagt)

RS 110/19 **Innkalling til styremøte i Sunndal Energi KF 19.11.2019** (vedlagt)

Orienteringssaker:

OS 18/19 **3/19 Protokoll fra møte 16.09.2019 - Kontrollutvalget i Sunndal**
Innkalling til kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)

OS 19/19 **4/19 Protokoll fra representantskapsmøte 18.10.2019 - Møre og Romsdal Revisjon SA**
Innkalling til kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)

OS 20/19 **5/19 Kontrollutvalget i Sunndal - protokoll fra møte 24.10.2019**
Innkalling til kommunestyret i Sunndal 20.11.2019 (vedlagt)

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med sekretærens innstilling. (5 voterende)

PS 46/19	ØKONOMIRAPPORT 2.TERTIAL 2019 – SUNNDAL KOMMUNE

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget forventer at tertialrapporteringen heretter blir kvalitetssikret på en bedre måte.

Kontrollutvalget forventer at tertialrapporten heretter inneholder rapportering på investeringsbudsjettet.

Kontrollutvalgets behandling

Leder innledet med å vise til mangler i foreliggende og tidligere tertialrapporter. Kommunedirektør beklaget dette og begrunnet dette med manglende kapasitet i økonomiavdelingen. Leder viste til merforbruket i enhetene som leder til bruk av disposisjonsfondet. Det har også vært merforbruk i tidligere rapporteringer og tidligere år. Er det for dårlig budsjettgrunnlag eller er det for dårlig budsjettdisiplin som er årsaken? Kommunedirektør svarte at årsaken er litt av begge deler. Eksempelvis klarer ikke pleie og omsorg å holde seg innenfor rammene fordi en får stadig flere tjenestemottakere og en får mindre i refusjon fra staten for ressurskrevende tjenester. Jon Kristian Schnell stilte spørsmål ved det høye sykefraværet, kostnader med dette og hvilke tiltak som blir iverksatt for å få dette ned. Han fant heller ikke sammenheng mellom mer- og mindreforbruk rapportert fra enhetene og det som fremkom i skjema 1 B.

Jorunn Anne Solheim og Anveig Bjordal Halkjelsvik ba om at tertialrapporteringen heretter inneholdt de lovpålagte oppstillinger som gjelder samt at rapporteringen skjer i tråd med interne vedtatt retningslinjer.

Kommunedirektøren opplyste at det i kommunestyremøtet 12.12.19 kommer sak om budsjettregulering og sak om finansrapportering pr. 2.tertial 2019.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med sekretærens innstilling.
(5 voterende)

PS 47/19	BUDSJETT 2020 OG ØKONOMIPLAN 2021-2023 SUNNDAL KOMMUNE

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget er bekymret for den økonomiske bærekraften til Sunndal kommune der kommunedirektøren foreslår stor bruk av disposisjonsfondet for å balansere drifta.

Kontrollutvalget forventer at det snarest settes i gang tiltak for å bringe økonomiplanen i en slik stand at bærekraften opprettholdes.

Kontrollutvalget merker seg at inntekter fra salg av konsesjonskraft er budsjettert med 6 mill. kr og mener dette er satt for lavt etter dagens kraftpris. Kontrollutvalget minner også om Lov om offentlig støtte.

Kontrollutvalgets behandling

Leder innledet med å vise til budsjett- og økonomiplansaken i kommunestyret 13.12.2018 der det kom et oversendelsesforslag der kommunestyret ber om at når rådmannen utarbeider forslag til økonomiplan for 2021-2023, så må planen ha som overordnet målsetting at kostnadene ikke overstiger de forventede inntekter. Planen bør legges frem i forkant av budsjettarbeidet for 2020. Leder kunne ikke se at dette var gjort, og ba om en redegjørelse fra kommunedirektøren. Kommunedirektøren svarte at det var ulike grunner til at dette ikke er imøtekommet. Dels er det politiske signal gjennom året som gjør arbeidet vanskelig. En har heller ikke hatt kapasitet i administrasjonen til å legge frem et budsjett og økonomiplan i balanse. Dette arbeidet må starte straks etter nyttår.

Anveig Bjordal Halkjelsvik spurte hvorfor ikke pris- og lønnsvekst var lagt inn i budsjettet. Kommunedirektøren svarte at det er lagt en flat kroneverdi til grunn og at en i realiteten må spare og kutte som følge av dette.

Erling Rød hevdet posten for konsesjonskraftinntekter ikke var reell og var satt for lavt. Dette var ikke kommunedirektøren uenig i og ville undersøke saken nærmere. Erling Rød viste videre til at markedspris må ligge til grunn for disse inntektene og at en ikke kan «gi bort» inntektene til Sunndal Energi KF. Dette kan være i strid med Lov om offentlig støtte og blir i strid med offentlig støtte når energiselskapet blir et aksjeselskap fra 2020. Slik ulovlig støtte kan være å gi bort eller selge kraft billig til lokalt næringsliv. Gi bort eller selge kraft billig til eget kraftselskap. La eget/lokalt kraftselskap forvalte kraften mot for høy betaling (forholdet til anbudsreglene). Erling Rød viste til at kraftprisen et år framover er vel 42 øre/kWh. Konsesjonskrafta har da en verdi 16 mill. kr i 2020 og dette tallet bør legges i budsjettet. Utbytte fra Sunndal Energi bør settes i null. Erling Rød fremmet et tilleggsforslag til innstillingen (pkt. 3): Kontrollutvalget merker seg at inntekter fra salg av konsesjonskraft er

budsjettert med 6 mill. kr og mener dette er satt for lavt etter dagens kraftpris.
Kontrollutvalget minner også om Lov om offentlig støtte.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med sekretærens innstilling og tilleggsforslag fremsatt i møtet av Erling Rød.
(5 voterende)

PS 48/19	OPPFØLGINGSLISTE

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget avslutter følgende saker på oppfølgingslisten:

- Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport «Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon».

- Kartlegging av psykososialt arbeidsmiljø i Sunndal kommune.

Kontrollutvalget avslutter punkt på restanselisten innenfor den enkelte sak til oppfølging jf. behandling i møtet.

Kontrollutvalgets behandling

Prosjektregnskap til kontrollutvalget
Kontrollutvalget følger opp at:
Kontrollutvalget får en samlet oversikt over ferdige investeringsprosjekt i neste tertialrapport.

Kommunen bør revidere investeringsreglementet i neste valgperiode og vurdere beløpsgrensen for når enkeltprosjekt skal til politisk behandling via revisjon og kontrollutvalg. I tilknytning til dette vurderer kontrollutvalget hvilke revisjonsbekreftelser og revisjonshandlinger en ønsker utført.

Det tredje oppfølgingspunktet om at Kontrollutvalget avventer behandling av spørsmålene i uttalelsen til byggeregnskapet «Litltorget» går ut fra videre oppfølging da saken kommer til behandling i kommunestyret 12.12.19.

Kontrollutvalget beholder saken på oppfølgingslisten, men endrer punkter i restanse.

Sunndalsøra Samfunnshus
Kontrollutvalget er kjent med at det er gått ut brev fra styret til andelseierne den 13.11.19 der styret har som målsetting å avklare fremtidig organisering og eierforhold for samfunnshuset på ordinær generalforsamling medio april 2020. Kommunedirektøren supplerte med at det er lite kommunedirektøren kan gjøre slik situasjonen er nå. Dette er en styresak.

Kontrollutvalget beholder saken og restansen på oppfølgingslisten.

Oppfølging av tilsynsrapport fra Arkivverket om arkivene i Sunndal kommune
Kommunen har ikke hatt ressurser til å lukke gjenstående avvik.

Kontrollutvalget beholder saken på oppfølgingslisten da alle avvik ennå ikke er lukket.

Innsyn i pasientjournal
Kontrollutvalget er kjent med at tilsynet som ble omtalt i kontrollutvalgsmøtet 16.10.19 ikke gjelder denne saken. Leder ba kontrollutvalget vurdere å bestille en undersøkelse på området pasientjournal. Nestleder ba om at dette spørsmålet ble utsatt da det i møtet i kontrollutvalget 16.10.19 ble sagt at kommunen selv ville be Fylkesmannen om at det ble åpnet et tilsyn på området. Kontrollutvalgssekretariatet undersøker dette nærmere med kommunen og kontrollutvalget avventer nærmere behandling til svar foreligger. Det er ikke hensiktsmessig å iverksette en undersøkelse nå fra kontrollutvalget sin side hvis Fylkesmannen skal ha et tilsyn på området.

Kontrollutvalget beholder saken på oppfølgingslisten.

Gnr. 91, b.nr. 20, Horrvikvegen 201 – utvikling av eiendom
Leder stilte spørsmål om kommunen har utført tilsyn med byggetiltak i følge planen og om kommunen har vurdert tiltak hvis en ikke følger planen. Leder viste videre til det interkommunale samarbeidet på området og spurte hvordan dette har fungert. Kommunedirektøren svarte at en på grunn av kapasitetsmangel via det interkommunale samarbeidet har prioritert juridiske spørsmål i ordinære byggesaker fremfor kontroll og tilsyn. Det kommer nå opp en politisk sak om revidering av dette interkommunale samarbeidet.

Kontrollutvalget beholder saken og pkt. i restansen på oppfølgingslisten.

Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport «Bosetting og integrering av flyktninger med særlig vekt på barn og unge sin situasjon»
Kontrollutvalget har fått en statusrapport på oppfølging av rapporten og ser med det som er svart ut ikke grunnlag for å ha videre oppfølging av denne saken lenger.

Saken avsluttes på kontrollutvalget sin oppfølgingsliste.

Kartlegging av psykososialt arbeidsmiljø i Sunndal kommune behandlet i Sunndal kommunestyre 28.08.2019
Kontrollutvalget fikk en fyldig orientering og dokumentasjon i møtet fra kommunedirektør, personalsjef og daglig leder ved Midtnorsk HMS-senter.

Kontrollutvalget avslutter saken på oppfølgingslisten etter redegjørelsen i møtet.

Status økonomiavdelingen i Sunndal kommune
Kontrollutvalget ba i møtet 16.10.19 om en statusrapport på bemanning og plan for rekruttering i alle enheter i Sunndal kommune til møtet 5.12.19. Kontrollutvalget etterlyste også status i arbeidet med å vurdere den administrative organiseringen som kommunedirektøren skal utføre. Kommunedirektøren har i brev 27.11.19 svart at stillingen som økonomisjef blir lyst ut i uke 48. En ser i ettertid og at en har hatt for liten kapasitet på økonomiavdelingen selv med innleie av økonomisjef tilsvarende 40 % stilling.

Når det gjelder bemanning i andre enheter så bli ledige stillinger fortløpende drøftet og vurdert utlyst. Det er igangsatt et arbeid innenfor eiendomstjenesten og kommunalteknisk tjeneste for å vurdere organiseringen fremover.

Den 05.09.2018 vedtok Sunndal kommunestyre organisering og framdriftsplan for gjennomgang av administrativ organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten, hvor en arbeidsgruppe fikk i oppgave å se på og foreslå ny organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten. Det foreligger en sak og innstilling på dette til kommunestyret sitt møte 12.12.19.

Kontrollutvalget velger å ta bort første punkt på oppfølgingslisten og restanse om økonomiavdelingen, men beholder pkt. 2 og 3. Saken blir omdefinert fra «Status økonomiavdelingen» til «Bemanningsplan».

Kontrollutvalget beholder saken på oppfølgingslisten, men endrer punkter i restanse.

Næringsarbeidet i Sunndal kommune
Kommunedirektøren redegjorde om at en ikke er kommet i gang med å følge opp punktene som står i restanse på oppfølgingslisten. Dette henger sammen med manglende kapasitet og at en ser oppfølging av punktene i sammenheng med utarbeidelse av en næringsplan.

Kontrollutvalget beholder saken og restansene på oppfølgingslisten da en ikke kan se at restansene er svart ut.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(5 voterende)

PS 49/19	EVENTUELT

Avtaler og likebehandling av forsamlingshus i Sunndal kommune

Leder viste til saken om Sunndalsøra samfunnshus. En har også forsamlingshus på Ålvundeid og i Øksendal som kommunen har benyttet og som har mottatt tilskudd. Foreligger det prinsipp, regler eller en plan for hvordan forsamlingshus skal forvaltes eller kriterier for tildeling av tilskudd?

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget ønsker svar til møtet 5.12.19. Kommunedirektør er forespurt i epost 27.11.19. Svar ikke mottatt. Leder ser at noe av dette er tatt tak i forbindelse med budsjettsaken 2020, men ser ikke at prinsippene bak tilskudd og forvaltning er berørt. Leder fremmet forslag om at saken utsettes til behandling i neste møte.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(5 voterende)

Oversendelsesforslag til kommunestyret

Leder registrerer at det kommer opp oversendelsesforslag i kommunestyret, men kan ikke se hvordan disse bli behandlet videre. Hvilke regler og rutiner er det for viderebehandling av oversendelsesframlegg?

Kontrollutvalgets behandling og vedtak

Kontrollutvalget ønsker svar til møtet 5.12.19. Kommunedirektør er forespurt i epost 27.11.19. Svar ikke mottatt. Kontrollutvalget kan ikke se at behandling av oversendelsesforslag går frem av kommunestyret sitt reglement og kontrollutvalget oppfordrer til at dette blir tatt inn i reglementet. Leder fremmet forslag om at saken utsettes til behandling i neste møte.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(5 voterende)

Sunndal Energi KF – bud på Nesset Kraft AS

Kontrollutvalget registrerer i media at Sunndal Energi KF har lagt inn bud på kjøp av Nesset Kraft AS. Det var et enstemmig styre i Sunndal Energi som i august/september vedtok å legge inn et bud på Nesset Kraft AS. Budet ble oversendt til Nesset Kraft AS 03.09.2019. Endelig bud må godkjennes av kommunestyret i Sunndal.

Kontrollutvalget stiller spørsmål ved styret sine fullmakter til å foreta slike handlinger og om dette er i tråd med Sunndal kommune sin eierskapsmelding.

Kontrollutvalgets behandling og vedtak

Kontrollutvalget mener styret i Sunndal Energi KF ikke har myndighet til å legge inn bud på Nesset Kraft AS. Kontrollutvalget mener en beslutning om bud på Nesset Kraft AS skulle vært forankret og vedtatt i Sunndal kommunestyre.

Kontrollutvalget mener et oppkjøp av andre energiselskap ikke fremgår som en strategi i Sunndal kommune sin eierskapsmelding.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(5 voterende)

Møteplan – neste møte i kontrollutvalget

Kontrollutvalget må i møtet 05.12.2019 fastsette neste møtedato som også blir det første møtet i 2020.

Møteplanen for 2020 blir fastsatt på det første møtet i 2020 når en kjenner møteplanen for utvalgene i kommunen ellers. Det er viktig at kontrollutvalget ikke har møter på tidspunkt som kolliderer med annen møtevirksomhet i kommunen. Dette gjelder både politisk og administrativt da en er avhengig av at både ordfører og kommunedirektør/andre har anledning til å møte.

Kontrollutvalget bør finne ukedager og tidspunkt som passer flest mulig i utvalget.

Kontrollutvalgets behandling og vedtak

Kontrollutvalget fastsetter neste møtedato til 13.02.20, men forutsetter at dette passer med kommunen sin øvrige politiske møteplan.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(5 voterende)

Deltakelse på Norges kommunerevisorforbund (NKRF) sin kontrollutvalgskonferanse 2020, 29.1. – 30.1.2020

NKRF arrangerer den årlige konferansen for kontrollutvalg på «The Cube», Clarion Hotel & Congress Oslo Airport, Gardermoen den 29.1.-30.1.2020.

Påmeldingsfristen til NKRF sin konferanse er 12.12.2019. Derfor bør kontrollutvalget i møtet 05.12.2019 vedta hvem som evt. blir med. Programmet er lagt ut. Se lenke til invitasjonen: https://www.nkrf.no/kurs/nkrfs-kontrollutvalgskonferanse-2020

Kontrollutvalgets behandling og vedtak

Kontrollutvalget vedtar at følgende medlemmer blir meldt på og deltar på NKRF sin kontrollutvalgskonferanse 2020:

1. Halvard G. Hagen
2. Erling Rød
3. Edel Magnhild Hoem

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(5 voterende)

Halvard G. Hagen leder	Jorunn Anne Solheim nestleder	Erling Rød medlem
Jon Kristian Schnell varamedlem		Anveig Bjordal Halkjelsvik medlem
Sveinung Talberg rådgiver		

Møteprotokoll
Kontrollutvalget i Sunndal kommune 5.desember 2019.12.10

Kommentarer

PS 46/19
1.avsnitt: «Det har også vært merforbruk i tidligere rapporteringer og tidligere år».

«tidligere» og «tidligere» kan med fordel omskrives: «Det har også tidligere år vært rapportert merforbruk». Helst bør det vises til årstall.

PS 47/19
Første setning i første avsnitt under «Kontrollutvalgets behandling» består av 48 ord.

Tredje avsnitt under samme passus, bør ordet «en» i tredje setning erstattes med «Sunndal kommune». For slik å være konkret.

Setningen «Gi bort eller selge kraft billig til eget kraftselskap» henger «i løse luften» og bør forankres i sammenhengen.

«og dette tallet bør legges <u>inn</u> i budsjettet».

PS 48/19
Side 5 av 13, under Sunndalsøra Samfunnshus. Bør siste setning. Andre avsnitt lyde: «Dette er en sak for styre og generalforsamling i Sunndalsøra samfunnshus» ?

Gnr. 91, b.nr. 20 Horrvikvegen 201 – side 6 av 13
Her brukes ordet «en» to ganger. Jeg vil be om at man er mer konkret. I første setning kan ord som «noen, eiere, brukere» etc. brukes.

I tredje setning, samme avsnitt, kan «en» erstattes med «Sunndal kommune».

Saken «Status økonomiavdelingen i Sunndal kommune», andre avsnitt skal det sikker være «blir», ikke «bli». Jfr. samme uttrykk/formulering brukt i sakspapirene til møtet 5.des, 2019.12.10

PS 49/19
Oversendelsesforslag til kommunestyret – side 7 av 13.

Første setning kan formuleres slik:
«Leder registrerer at det kommer opp oversendelsesforslag i kommunestyrets møter, men kan ikke se hvilke regler og rutiner det er for viderebehandling av slike oversendelsesforslag».

Sunndal Energi KF – bud på Nesset Kraft AS – side 8 av 13
Siste setning, første avsnitt bør lyde: «Budet ble oversendt til Nesset Kraft AS 03.09.2019, og forutsatte endelig godkjenning av Sunndal kommunestyre».

Andre setning bør lyde: «Kontrollutvalget stiller spørsmål ved styrets fullmakter til slike handlinger og om bud på et annet kraftselskap er i tråd med Sunndal kommunes gjeldende eierskapsmelding».

Kontrollutvalgets behandling og vedtak
Første avsnitt bør lyde: «Kontrollutvalget mener styret i Sunndal Energi KF ikke alene (på egen hånd) har myndighet til å legge inn bud på Nesset Kraft AS. Kontrollutvalget mener en beslutning om bud på Nesset Kraft AS på forhånd skulle vært forankret med vedtak i Sunndal kommunestyre».

Andre setning, samme avslitt: «Kontrollutvalget vil påpeke at et oppkjøp av andre energiselskap ikke er nedfelt i («hjemlet») i Sunndal kommunes eierskapsmelding».

Møteplan – neste møte i kontrollutvalget – side 8 av 13
Første setning bør strykes – gir i ettertid ingen mening.

Så vidt jeg minnes ble det ikke i nevnte møte vedtatt noen konkret dato for neste møte, men at man først skal se hvilke andre viktige møter som fastlegges med datoer. Det er viktig at kontrollutvalget har møtedager som ikke kolliderer med kommunestyret eller spesielle møter som krever at kommunedirektøren må delta annet sted enn i kontrollutvalgets møte.

Deltakelse på Norges kommunerevisorforbund (NKRF) sin kontrollutvalgskonferanse 2020, 29.1 – 30.1.2020 – side 9 av 13

<u>Min kommentar</u>
Kan ikke se at mitt forslag til utsendinger er protokollert:
«Sunndal sender to delegater:
1. Leder Halvard G. Hagen – (oppnevnt av mindretallsblokken i kommunestyret)
2. Edel Magnhild Hoem – (oppnevnt av flertallsblokken i kommunestyret da nestleder Jorunn Anne Solheim alt har sagt at hun ikke har anledning de aktuelle dagene)
Vararepresentant:
1. Erling Rød – (oppnevnt av mindretallsblokken i kommunestyret)».

Det er direkte «umusikalsk» av kontrollutvalget, av alle, å sende tre representanter ril denne konferansen, samtidig som utvalget i samme møte kritiserer kommunens pengebruk («stor bruk av disposisjonsfondet for å balansere drifta», se sak 47/19, side 4 av 13).

Bare å sende to representanter oppnevnt av mindretallsblokken i kommunestyret, uten først å gi representantene oppnevnt av flertallsblokken i kommunestyret, anledning til å delta, vil på sin side klart vise unødvendig bruk av politisk makt.

Jeg oppfattet at det jeg foreslo ved avslutningen av møtet fikk avslutning, og ikke det rådgiver har protokollert.

Sunndalsøra 10.desember 2019

Med hilsen
Jon Kr. Schnell

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2020-1563/01
Arkiv:	033
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	24.01.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 02/20	Kontrollutvalget	13.02.2020

REFERAT OG ORIENTERINGER

Sekretariatets innstilling

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Saksopplysninger

Referatsaker:

RS 01/20 **Sak PS 31/19 - Budsjettregulering 2019**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 12.12.2019 (vedlagt)

RS 02/20 **Sak PS 32/19 - Finansrapport 2.tertial 2019**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 12.12.2019 (vedlagt)

RS 03/20 **Sak PS 33/19 - Økonomiplan 2021-2023**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 12.12.2019 (vedlagt)

RS 04/20 **Sak PS 43/19 - Kontrollutvalget i Sunndal - budsjett 2020**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 12.12.2019 (vedlagt)

RS 05/20 **Sak PS 45/19 - Ny administrativ organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 12.12.2019 (vedlagt)

RS 06/20 **Sak PS 46/19 - Heltid i pleie- og omsorgstjenesten**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 12.12.2019 (vedlagt)

RS 07/20 **Sak PS 47/19 - Avtale om interkommunalt legevaktsamarbeid og legevaktpilot**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 12.12.2019 (vedlagt)

RS 08/20 **Sak PS 49/19 - Interkommunalt byggetilsyn - endring av samarbeidsavtale**
Protokoll fra Sunndal kommunestyre 12.12.2019 (vedlagt)

RS 09/20 **Protokoll fra styremøte i Sunndal Energi KF 19.11.2019** (vedlagt)

RS 10/20 **Innkalling til møte nr. 1 – 2020 Representantskapet i NIR, 10.01.2020** (vedlagt)

RS 11/20 **Rapport etter Tilsyn med kommunal beredskapsplikt i Sunndal kommune**
Rapport fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal, datert 09.01.2020 (vedlagt)

RS 12/20 **Rapport fra tilsyn med miljøretta helsevern i skoler og barnehager i Sunndal kommune**
Rapport fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal, datert 24.01.2020 (vedlagt)

RS 13/20 **Rapport etter tilsyn med prøvetakingsplan – Sunndal Kommune Vannverk**
Rapport fra Mattilsynet Region Midt, datert 16.12.2019 (vedlagt)

RS 14/20 **Varsel om tilsyn med distribusjonssystem vann**
Informasjonsbrev fra Mattilsynet Region Midt, datert 06.01.2020 (vedlagt)

RS 15/20 **Varsel om stedlig tilsyn med arkivholdet i Sunndal kommune 06.05.2020**
Informasjonsbrev fra Arkivverket, datert 13.01.2020 (vedlagt)

Orienteringssaker:

OS 01/20 **Opplæring for nytt kontrollutvalg** (vedlagt)
Orienteringen v/Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal
Stikkord for opplæringen: økonomi, påseansvaret overfor revisjon

Sveinung Talberg
rådgiver

RS 01/20

Saker til behandling

31/19 Budsjettregulering 2019 - Kommunestyret

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	26.11.2019	15/19
2 Kommunestyret	12.12.2019	31/19

Møtebehandling i Kommunestyret 12.12.2019:

Møtebehandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak

Budsjettet for 2019 blir justert i samsvar med skjema 1A, 1B , 2A og 2B slik skjemaene er presentert i slutten av saksframstillingen.

Formannskapet har behandlet saken i møte 26.11.2019 sak 15/19

Møtebehandling

Formannskapet sluttet seg enstemmig til innstillingen.

Formannskapets innstilling

Budsjettet for 2019 blir justert i samsvar med skjema 1A, 1B , 2A og 2B slik skjemaene er presentert i slutten av saksframstillingen.

Kommunedirektørens innstilling:

Budsjettet for 2019 blir justert i samsvar med skjema 1A, 1B , 2A og 2B slik skjemaene er presentert i slutten av saksfremstillingen.

RS 02/20

32/19 Finansrapport 2.tertial 2019

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	30.10.2019	2/19
2 Kommunestyret	12.12.2019	32/19

Møtebehandling i Kommunestyret 12.12.2019:

Møtebehandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak

Kommunestyret tar Finansrapport 2.tertial 2019 til orientering.

Formannskapet 2019 - 2023 har behandlet saken i møte 30.10.2019 sak 2/19

Møtebehandling

Formannskapet sluttet seg enstemmig til innstillingen.

Formannskapets innstilling til kommunestyret:

Kommunestyret tar Finansrapport 2.tertial 2019 til orientering.

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunestyret tar Finansrapport 2.tertial 2019 til orientering.

RS 03/20

33/19 Budsjett 2020 - Økonomiplan 2021-2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	26.11.2019	16/19
2 Kommunestyret	12.12.2019	33/19

Møtebehandling i Kommunestyret 12.12.2019:

Møtebehandling

Kommunedirektør Randi Dyrnes ga en kort saksopplysning innledningsvis.

Partigruppelederne la fram sine budsjettinnlegg i følgende rekkefølge:
Lusie Gjersvoll, AP
Jørgen Singsdal, SP
Stig Rune Andreassen, FRP

Arild Håkonsen, H
Erling Outzen, SV
Siri Sande, V
Andreas Gjerde Ulvund, KrF

Under sitt innlegg la Jørgen Singsdal, SP, fram følgende fellesforslag fra FRP, KrF, H, V og SP:

Endringer i driftsbudsjettet:
Pleie- og omsorgstjenesten (uendret):
Sunndal kommune har i dag en kreftkoordinator i 50% stilling. Etter innspill fra Fremskrittspartiet ber Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti tjenesten om å øke denne stilling til 100 %.
Vedtak: Oppgitt kostnad ved å øke kreftkoordinator fra 50% til 100% stilling på kroner 350 000,- tilføres pleie- og omsorgstjenesten fra nye eiendomsskatteinntekter fra Sunndal Energi AS fra 2020.

Pleie- og omsorgstjenesten (uendret):
Vedtak: Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig folkeparti ser med bekymring på forslaget om å legge ned 6 korttidsplasser og ber om en gjennomgang av siste års belegg for å synliggjøre at disse virkelig er overflødige.

Kulturtjenesten (nytt pkt. 3, endret beløp):
Etter innspill fra Senterpartiet fremmer Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti følgende innspill:
Phillipshagen:
Kommunen har stått som eier over lang tid og har ikke gjort jobben sin og tatt vare på parken, dette må vi ta tak i. Tjenesten budsjetterer med et behov på 250.000.
Vedtak: Vi ønsker å bevilge 150.000,- til Phillipshagen for 2020. Forslaget dekkes inn ved bruk av eiendomsskatteinntekter fra Sunndal Energi AS for 2020.

Kulturtjenesten (nytt pkt.4, endret):
Etter innspill fra Senterpartiet fremmer Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti følgende innspill:
Reiselivsplana:
Ny reiselivsplan ble vedtatt i mars 2019. Plana inneholder mange gode tiltak men ingen penger. Reiselivet er et viktig satsingsområde for Sunndal og det er mange spennende planer på gang. Samtidig ønsker vi at reiselivet selv ved styringsgruppa får prioritere bruken av midlene.
Vedtak: Vi ønsker å bevilge 500.000,- i tilskudd til reiselivsarbeidet for 2020. Pengene inkluderer kontingenten til Visit Nordmøre for 2020 som er på 350.000,- (tidligere betalt av kommunen og avsatt i budsjettet) samt 150.000,- ved bruk av eiendomsskatteinntekter fra Sunndal Energi. Kommunestyret ber samtidig om en gjennomgang av status for arbeidet med reiselivsplana i løpet av første kvartal 2020.

Grunnskole- og barnehagetjenesten (flyttet fra verbalforslag 7, endret):
Vedtak: Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti ber om at SFO tilbudet ved Ålvundeid barnehage blir videreført. Inndekkes ved 150,- i økt SFO foreldrebetaling pr. mnd.

Eiendomstjenesten og kulturtjenesten (flyttet fra verbalforslag 8, endret):
Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti ber om likebehandling av samfunns- og grendehus både med hensyn til eierskap og driftstilskudd. En gjennomgang av eksisterende og nye avtaler med kommunen i forhold til Ålvundeid og Øksendal er nødvendig.
Vedtak: Inntil arbeidet med gjennomgang avtaler er fullført ber vi om at tilskuddene blir videreført.

Verbalforslag:

Verbalforslag 3 (uendret):
Til Plan-, miljø- og næringstjenesten i samarbeide med kommunalteknisk tjeneste og kulturtjenesten. Etter innspill fra Fremskrittspartiet ber Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig folkeparti om at tjenesten prioriterer planlegging og regulering av en badeplass ved Pollen i Tredal. Det skal lages en utformingsplan med kostnader og hva en driftsavtale med grunneier innen april 2020. Kostnader knyttet direkte til prosjektet blir foreslått ved fremlegging av regnskap 2019 i mars/april 2020.

Verbalforslag 7 (nytt):
Til Kommunedirektøren Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti ber om at det settes fortgang i arbeidet med å forberede Sunndal Energi på overgang fra KF til AS. Nytt styre må velges og eiendommene må takseres i god tid før fristen for å skrive ut eiendomsskatt går ut 1.mars 2020.

Investeringsbudsjettet 2020-2023: (uendret)
Salg av kommunale tomter, inntekt på 2 mill. årlig.

Janne Merete Rimstad Seljebø, AP la fram fellesforslag fra AP, MDG og SV:

1. Sunndal kommunestyre vedtar å opprettholde SFO-tilbudet ved Ålvundeid under forutsetning av tilbudet blir lagt til grendahuset på Ålvundeid. Oppgitt kostnad på kr 335.000 tilføres grunnskoletjenesten fra nye eiendomsskatteinntekter fra Sunndal Energi AS i 2020.
2. Sunndal kommunestyre vedtar å opprettholde tilskudd til Ålvundeid og Øksendal grendahus. Oppgitt kostnad på kr 135.000 tilføres eiendomstjenesten fra nye eiendomsskatteinntekter i Sunndal Energi AS 2020.

Erling Rød, FRP, la fram følgende forslag:

1. Konsesjonkraftinntekter økes for 6 millioner til 15 millioner.
2. Renteinntekter fra ansvarlig lån reduseres med 1 million.
3. Utbytte fra Sunndal Energi settes til 1 million.

Stig Rune Andreassen, FRP, la fram følgende forslag:
Sunndal kommune organiserer og kontrollerer målinger av svevestøv i forbindelse med uttak av masse og utkjøring fra grustak i Litledalen. Kontroll skjer fra 2020 – 2022. Dekkes inn av teknisk avdeling.

Einar Mo, SP, la fram slik tilleggsforslag:
Sunndal kommunestyre ber om at kommunedirektøren for seinare år tar sikte på å legge fram ein økonomiplan der kostnadene ikkje overstig inntektene. Ein revidert kommuneplan må ligge til grunn for ei slik kursendring. I 2020 bør kommunedirektøren i løpet av første kvartal presentere ei tidsplan for arbeidet.

Votering

Kommunestyret foretok punktvis votering over de framsatte forslagene:
Fellesforslag fra FRP, KrF, H, V og SP:
Endringer i driftsbudsjettet:

- FRP, KrF, H, V og SP sitt forslag *Øke stillingsressurs kreftkoordinator* ble satt opp mot pkt. 2 i formannskapets innstilling. Forslaget falt med 10 mot 17 stemmer.

- *Gjennomgang av siste års belegg i pleie- og omsorgstjenesten* ble vedtatt med 14 mot 13 stemmer.
- FRP, KrF, H, V og SP sitt forslag *opprusting av Phillipshagen* ble satt opp mot pkt. 3 i formannskapets innstilling. Forslaget falt med 12 mot 15 stemmer.
- *Reiselivsplan – tilskudd til reiselivsarbeidet 2020* ble vedtatt med 14 mot 13 stemmer.
- FRP, KrF, H, V og SP sitt forslag til *SFO-tilbud ved Ålvundeid barnehage* ble satt opp mot Janne Merete Rimstad Seljebø sitt forslag nr. 1. Forslaget fra Janne Merete Rimstad Seljebø ble vedtatt med 15 stemmer mot 12 stemmer avgitt for fellesforslaget.
- FRP, KrF, H, V og SP sitt forslag om *tilskudd til Ålvundeid og Øksendal grendahus* ble satt opp mot Janne Merete Rimstad Seljebø sitt forslag nr. 2. Forslaget fra Janne Merete Rimstad Seljebø ble vedtatt med 16 stemmer mot 11 stemmer avgitt for fellesforslaget.

Verbalforslag:
- FRP, KrF, H, V og SP sitt verbalforslag 3 om *badeplass ved Pollen* falt med 11 mot 16 stemmer.
- FRP, KrF, H, V og SP sitt verbalforslag 7 om *Sunndal Energi* falt med 11 mot 16 stemmer.

Investeringsbudsjettet:
- FRP, KrF, H, V og SP sitt forslag om *salg av kommunale tomter* falt med 13 mot 14 stemmer.

- Forslag framsatt av Stig Rune Andreassen om *målinger av svevestøv* ble vedtatt med 17 mot 10 stemmer.

- Forslag framsatt av Erling Rød om *konsesjonskraftinntekter* falt med 3 mot 24 stemmer.

- Forslag framsatt av Einar Mo om *økonomiplanarbeidet i kommunen* falt med 13 mot 14 stemmer.

Til slutt ble formannskapets innstilling til budsjett 2020 og økonomiplan 2021 – 2023, med de vedtatte endringene vedtatt med 24 mot 3 stemmer.

Kommunestyrets vedtak

Kommunestyret slutter seg til kommunedirektørens forslag til årsplan og budsjett for 2020 og økonomiplan 2021-2023 med følgende endringer:

Endringer til driftsbudsjettet

<u>1. Til Grunnskoletjenesten</u>
SFO-betaling
Kommunedirektøren foreslår å øke foreldrebetalingen for skolefritidsordningen til gjennomsnittet hos Sunndals nabokommuner. Dette er estimert å gi en økt inntekt på kr 2 500 000,-. I 2019 ble SFO-betalingen økt med 25%. Lav SFO-pris er viktig for kommunens attraktivitet for barnefamilier, og for målet om økt folketall. Etter innspill fra SV vil SV, Arbeiderpartiet og MDG derfor ikke øke SFO-betalingen i 2020. Bevilgninger på *kr 2 500 000,-* til nye lærebøker avsatt på Grunnskoletjenestens tjenesteområde i kommunedirektørens budsjettforslag omprioriteres for å dekke inn dette.

Nye lærebøker
SV, Arbeiderpartiet og MDG mener at full utskiftning av lærebøker på grunn av nye læreplaner i praksis er investeringer for mange år framover. Grunnskoletjenesten kan derfor benytte inntil *kr*

2 500 000,- av disposisjonsfond til innkjøp av nye lærebøker og andre læremidler i 2020 til oppstart med nye læreplaner.

Sosiallærer i hel stilling ved Sunndal ungdomsskole
Sosiallærerteamet som arbeider med det psykososiale miljøet ved skolene i Sunndal er viktig, ikke minst som et ledd i arbeidet mot mobbing. Etter innspill fra Arbeiderpartiet vil Arbeiderpartiet, SV og MDG øke stillingsressursen for sosiallærer ved Sunndal ungdomsskole med 50% til 100%, slik at Sunndal ungdomsskole kan ha sosiallærer i hel stilling. Grunnskoletjenesten tilføres kr 300 000,- for gjennomføring av tiltaket. Dette dekkes inn ved økt utbytte fra Sunndal Energi.

SFO-tilbud ved Ålvundeid barnehage
Sunndal kommunestyre vedtar å opprettholde SFO-tilbudet ved Ålvundeid under forutsetning av tilbudet blir lagt til grendahuset på Ålvundeid. Oppgitt kostnad på kr 335.000 tilføres grunnskoletjenesten fra nye eiendomsskatteinntekter fra Sunndal Energi AS i 2020.

2. Til Pleie- og omsorgstjenesten
Stillingsressurs til kreftkoordinator
Kreftkoordinatoren er et viktig tilbud for mennesker som har eller har hatt kreft, og til de pårørende. Dette er et lavterskeltilbud som er lett tilgjengelig, hjelper i hverdagen og sikrer god flyt i overgangen mellom sykehus og tjenestene i kommunen. Arbeiderpartiet, SV og MDG vil derfor øke stillingsressursen til kreftkoordinater fra 50% til 100%, slik at Sunndal kommune kan ha kreftkoordinator i hel stilling. Pleie og omsorgstjenesten tilføres kr 300 000,- for gjennomføring av tiltaket. Dette dekkes inn ved økt utbytte fra Sunndal Energi.

Gjennomgang av siste års belegg
Vedtak: Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig folkeparti ser med bekymring på forslaget om å legge ned 6 korttidsplasser og ber om en gjennomgang av siste års belegg for å synliggjøre at disse virkelig er overflødige.

3. Til Kulturtjenesten
Stillingsressurs til Sunndal ungdomssenter
På grunn av utfordringer knyttet til bemanning og turnus, så Sunndal ungdomssenter seg nødt til å kutte ned på åpningstidene og holde stengt annenhver fredag fra september i 2019. For at Sunndal ungdomssenter skal kunne ha åpent hver fredag, tilfører Arbeiderpartiet, SV og MDG *kr 300 000,-* til Kulturtjenesten, tilsvarende en stillingsressurs på 50%. Dette dekkes inn ved økt utbytte fra Sunndal Energi.

Opprusting av Phillipshagen
I 2012 ble Phillipshagen gitt av John Bridgeman til Sunndal kommune. Kommunen har fått utarbeidet en skjøtselsplan for hagen, men denne er ikke fulgt opp. Arbeiderpartiet, SV og MDG setter derfor av *kr 100 000,-* i 2020 til skjøtsel av Phillipshagen. Dette er et fint tiltak i året hvor oppsetningen Lady Arbuthnott – frua på Elverhøy feirer 25 år. Dette dekkes inn ved økt utbytte fra Sunndal Energi.

Tilbringertjeneste til Sunndal pensjonistsenter
Sunndal pensjonistsenter og tilbudene der er viktige for at eldre kan bo hjemme så lenge som de ønsker, at de føler seg trygge og ikke blir ensomme. Det er likevel et problem at disse tilbudene stort sett benyttes av eldre som bor i Sunndalsøra sentrum. Etter innspill fra Arbeiderpartiet, vil derfor Arbeiderpartiet, SV og MDG tilføre kulturtjenesten *kr 100 000,-* for å innføre en tilbringertjeneste til Sunndal pensjonistsenter, slik at også eldre utenfor Sunndalsøra kan bruke tilbudene der. Dette dekkes inn ved økt utbytte fra Sunndal Energi.

Etter innspill fra Senterpartiet fremmer Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti følgende innspill:

Reiselivsplana
Ny reiselivsplan ble vedtatt i mars 2019. Plana inneholder mange gode tiltak men ingen penger. Reiselivet er et viktig satsingsområde for Sunndal og det er mange spennende planer på gang. Samtidig ønsker vi at reiselivet selv ved styringsgruppa får prioritere bruken av midlene.
Vedtak: Vi ønsker å bevilge 500.000,- i tilskudd til reiselivsarbeidet for 2020. Pengene inkluderer kontingenten til Visit Nordmøre for 2020 som er på 350.000,- (tidligere betalt av kommunen og avsatt i budsjettet) samt 150.000,- ved bruk av eiendomsskatteinntekter fra Sunndal Energi. Kommunestyret ber samtidig om en gjennomgang av status for arbeidet med reiselivsplana i løpet av første kvartal 2020.

4.Til Eiendomstjenesten
Stillingsressurs til vedlikehold
Sunndal har mange kommunale bygg, og disse krever løpende vedlikehold og godt renhold. Å spare på reinhold og vedlikehold er kortsiktig, og lønner seg ikke i lengden. Etter innspill fra SV vil SV, Arbeiderpartiet og MDG tilbakeføre midlene til vedlikehold som kommunedirektøren foreslår strøket. Eiendomstjenestens budsjett styrkes med *kr 600 000,-* for å gjennomføre tiltaket. Dette dekkes inn med økt utbytte fra Sunndal Energi.

Opprettholde tilskudd til Ålvundeid og Øksendal grendahus
Sunndal kommunestyre vedtar å opprettholde tilskudd til Ålvundeid og Øksendal grendahus. Oppgitt kostnad på kr 135.000 tilføres eiendomstjenesten fra nye eiendomsskatteinntekter i Sunndal Energi AS 2020.

4.Til kommunalteknisk tjeneste
Måling av svevestøv
Sunndal kommune organiserer og kontrollerer målinger av svevestøv i forbindelse med uttak av masse og utkjøring fra grustak i Litledalen. Kontroll skjer fra 2020 – 2022. Dekkes inn av teknisk avdeling.

Endringer til investeringsbudsjettet

5. Bygging/utbedring av kommunale veger
Det er behov for utbedringer på flere kommunale veger i Sunndal. Arbeiderpartiet, SV og MDG vil derfor styrke rammen for investeringer i kommunale veger i 2020. Posten Kommunale veger – Bygging/utbedring tilføres kr 1 000 000,-, og får dermed får en ny ramme på *kr 3 500 000,-* i 2020. Dette finansieres ved bruk av disposisjonsfond.

Oppsummering og inndekning

Til driftsbudsjettet:		
Økt bevilgning til Grunnskoletjenesten:	kr	635 000,-
Økt bevilgning til Pleie- og omsorgstjenesten:	kr	300 000,-
Økt bevilgning til Kulturtjenesten:	kr	500 000,-
Økte bevilgninger Eiendomstjenesten:	kr	870 000,-
Økte bevilgninger til oppfølging reiselivsplan	kr	150 000,-
Økte bevilgninger totalt:	kr	2 455 000,-
Inndekning:		
Økt utbytte fra Sunndal Energi:	kr	1 700 000,-

Ny eiendomsskatt fra Sunndal energi;	kr	755 000,-
Inndekning totalt:	kr	2 455 000,-

Til investeringsbudsjettet:

Økt bevilgning til bygging/utbedring av kommunale veger:	kr	1 000 000,-

Inndekning:

Disposisjonsfond:	kr	1 000 000,-
Inndekning totalt:	kr	1 000 000,-

I tillegg avsettes inntil kr 2 500 000,- av disposisjonsfond til innkjøp av nye lærebøker og andre læremidler for Grunnskoletjenesten i 2020 til oppstart med nye læreplaner.

Verbalforslag

6. Til kommunedirektøren

Økte inntekter

Ved eventuelle økte inntekter i forbindelse med bosetting av flyktninger og/eller kompensasjon for tapt eiendomsskatt, skal disse benyttes til å redusere fondsbruken i den kommunale drifta.

Driftsavtale med Sunndal pensjonistsenter

Sunndal kommune eier Sunndal Pensjonistsenter, og Støtteforeningen ved Sunndal Pensjonistsenter mottar årlig støtte på kr 400 000,- til drift av senteret. Arbeiderpartiet, SV og MDG ber kommuneadministrasjonen inngå en driftsavtale med Støtteforeningen for å klargjøre hvilke forventninger kommunen har til driften av og aktivitetene i huset.

Revidering av kommunens innkjøpsreglement

I tråd med vedtak i interpellasjon IN 1/19 i kommunestyret den 28. august 2019 ber SV, Arbeiderpartiet og MDG om at kommunedirektøren reviderer kommunens innkjøpsreglement i løpet av 2020. Ved revisjonen skal krav om tariffavtale innarbeides i innkjøpsreglementet, og likedan innføring av strengere klima- og miljøkrav, slik at kommunen systematisk velger de mest klimavennlige innkjøpene innenfor økonomisk forsvarlige rammer. Innkjøp skal vurderes fra anskaffelsens livssyklus.

7. Til Barnehagetjenesten og Eiendomstjenesten:

I 2020 vil arbeidet med å planlegge ny sentrumsbarnehage på Sunndalsøra starte opp. Etter innspill fra MDG ber MDG, Arbeiderpartiet og SV om at ny sentrumsbarnehage planlegges og bygges som grønn miljøbarnehage. Vi tar sikte på at denne skal bygges som en svanemerket barnehage. Dette sikrer at bygningen har høy standard innenfor energi, miljø og inneklimakvalitet. Dette stiller også krav til materialer som brukes på uteområdet. Uteområdet skal være stort og variert for å gi barna rom til å utforske og utvikle et rikt og nært forhold til naturen.

8. Til Grunnskoletjenesten:

Tilrettelegging for skolemåltid på barnetrinnet

I sak 18/2019 i Oppvekst- og omsorgsutvalget redegjorde Grunnskoletjenesten for hvordan det kunne tilrettelegges for en ordning med skolemat i barneskoletrinnet i Sunndal, tilsvarende dagens ordning ved Sunndal ungdomsskole. For å unngå engangskopper, fat og bestikk, omfattet den foreslåtte ordningen bruk av dekketøy og utstyr til oppvask. Redegjøringen beregnet ikke investeringsbehovet ved de enkelte skolene og samlet for denne tilretteleggingen. Den omfattet heller ikke kostnader pr. elev for den praktiske gjennomføringen. Arbeiderpartiet, SV og MDG ber om en detaljering av investeringsbehovet og kostnadene ved innføring av skolemåltid på barnetrinnet. Denne skal også omfatte tiltak for å unngå engangskopper, fat og bestikk ved Sunndal ungdomsskole. Utredningen skal vurdere hvordan samarbeid mellom skole og heim om for eksempel medbrakt

dekketøy og utstyr kan bidra til å redusere kostnadene ved ordningen. Dette presenteres for Oppvekst- og omsorgsutvalget og Formannskapet før sommeren 2020.

Færre lekser og utvidet leksehjelp i Sunndalsskolen
Arbeiderpartiet, SV og MDG ber Grunnskoletjenesten søke om forsøk med utvidet skoledag slik at elevene kan gjøre mer selvstendig øvingsarbeid på skolen. Hensikten er å prøve ut en ordning hvor mer av leksene som krever faglig oppfølging, gjøres på skolen, med tilgang på faglig støtte og veiledning. Hjemmelekser i grunnskolen skal begrenses og målrettes, for eksempel som lesetrening. Ordningen utformes i samråd med fagfolk i Sunndalsskolen, for å sikre elevene best mulig læring. Arbeiderpartiet, SV og MDG ser positivt på ordningene hvor pensjonerte ressurspersoner bidrar med leksehjelp. Vi ber Grunnskoletjenesten vurdere om dette kan trekkes helt eller delvis med en ny ordning.

9. Til Pleie- og omsorgstjenesten:
Tiltak for aktivisering
Gjennom heltidsprosjektet i Sunndal kommune vil grunnbemanningen i Pleie- og omsorgstjenesten bli styrket. Arbeiderpartiet, SV og MDG ber om at denne økte kapasiteten når mulig benyttes til gode aktivitetstiltak for brukerne av pleie- og omsorgstjenester.

10. Til Plan-, miljø- og næringstjenesten og Kommunalteknisk tjeneste:
Klimabudsjett
Sunndal Kommune har besluttet å utarbeide et årlig klimaregnskap. MDG, Arbeiderpartiet og SV ber om at dette danner utgangspunkt for et årlig klimabudsjett for Sunndal kommune, med konkrete mål og tiltak for å redusere utslipp av klimagasser. Etter innspill fra MDG ber MDG, Arbeiderpartiet og SV om at sak om hvordan klimaregnskap og klimabudsjett utformes legges fram som drøftings- og informasjonssak i kommunestyret innen sommeren 2020.

Klimaplan
Arbeidet for at Norge skal nå nasjonale klimamål er en stor dugnad. Resultater oppnås best gjennom samordning og samarbeid. Arbeiderpartiet, SV og MDG ber om at det i løpet av 2020 settes i gang arbeid med å utarbeide en klimaplan for hele Sunndal. Planen skal utarbeides i samarbeid mellom kommunen, lokalt næringsliv og lokalmiljøet. Målet er å oppnå en kontinuerlig positiv utvikling av miljø og natur i Sunndal.

Natur-, miljø- og klimarapport
Etter innspill fra MDG ber MDG, Arbeiderpartiet og SV om at det utarbeides en natur-, miljø- og klimarapport for hele Sunndal med spesielt fokus på vann, luft, jord og artsmangfold. Målene med rapporten er 1) å gjøre innbyggere bevisst verdien av naturen i Sunndal, 2) å gi innbyggere i Sunndal kunnskap om dagens miljøsituasjon i Sunndal, og 3) danne grunnlag for et natur, klima og miljøregnskap og -budsjett for utvalgte miljø og naturmarkører.
Forslag til innhold i rapporten er: Utslipp i CO_2 ekvivalenter, luftkvalitet, vann, naturtyper og areal av disse, naturmangfold, jordkvalitet, forsøpling-kasting-gjenvinning-og sirkulær økonomi.
For hver kategori, bestemmes markører som kan inngå i et regnskap (eks: CO_2-ekvivalenter, antall svartlistede og rødlistede arter, areal per naturtype, partikler i lufta, SO_2, NO_2).
Et planprogram med nødvendig ressursbehov legges fram for Teknikk-, miljø- og kulturutvalget og Formannskapet innen oktober 2020.

Buss på bestilling
Fylkeskommunen har innført en ordning for buss på bestilling kalt FRAM Flexx. Tretten kommuner i Møre og Romsdal er allerede med i ordningen. Arbeiderpartiet, SV og MDG ber om at det arbeides aktivt for at også Sunndal blir med i ordningen i løpet av 2020.

Videreutvikling av Øratorget
Øratorget har stort potensial som sosial møteplass. Arbeiderpartiet, SV og MDG mener at dette potensialet ikke er utnyttet. Arbeiderpartiet, SV og MDG ber derfor om at modernisering, åpning og vitalisering av Øratorget utredes i samråd med fagfolk og kunstnere som hadde ansvaret for den opprinnelige utformingen og utsmykningen av torget. Sak om mulige tiltak og kostnadene ved disse legges fram for Teknikk-, miljø- og kulturutvalget og Formannskapet innen oktober 2020.

Videreutvikling av Helsetunparken
Arbeiderpartiet, SV og MDG ber om at kommunen bidrar til å nedsette et arbeidsutvalg for å ta videre planene for endelig utforming og realisering av Helsetunparken. Utvalget anbefales underlagt kommunal administrativ ledelse med deltakelse av frivillighet, brukere og politikere.

11. Til Kulturtjenesten:
Forsøksordning aktivitetskort
Meningsfulle og varierte fritidstilbud bør være tilgjengelig for alle barn og unge. Sport og andre fritidsaktiviteter gir felles opplevelser, et sosialt fellesskap og fremmer folkehelsen. Å delta må ikke koste så mye at noen av den grunn faller utenfor. Arbeiderpartiet, SV og MDG ønsker derfor å etablere en ordning som sikrer alle barn og unge mulighet til å delta i kultur og idrett. Regjeringen arbeider med en ordning som sikrer at alle barn mellom 6 og 18 år skal få et fritidskort som skal benyttes til å dekke deltakeravgift. Ordningen skal være ubyråkratisk og enkel, og kommunene skal kunne legge ekstra penger i potten. Arbeiderpartiet, SV og MDG ber Kulturtjenesten jobbe for at Sunndal kommune kommer med i ordningen så raskt som mulig, og med i forsøksordninger om slike etableres i 2020. Sak om lokal utforming av ordningen legges fram for Teknikk-, miljø- og kulturutvalget når nødvendig.

Etablering av utlånssentral
Arbeiderpartiet, SV og MDG ber om at arbeidet for etablering av en utlånssentral i Sunndal for sportsutstyr/fritidsutstyr/idrettsutstyr og musikkinstrumenter prioriteres, slik at en slik sentral kan etableres i løpet av 2020. Sentralen skal fortrinnsvis etableres i tilknytning til Øratorget.

Tilrettelegging av området rundt Vinnu
De senere årene har det blitt etablert en sti opp langs Vinnu, og det er nå planer om å bygge en sherpatrapp opp langs fossen. Dette prosjektet har stort potensiale som en bærekraftig attraksjon som også fremmer folkehelsa. Arbeiderpartiet, SV og MDG ber derfor Kulturtjenesten om å følge opp dette arbeidet, når nødvendig i samarbeid med Plan-, miljø- og næringstjenesten, for og bidra til at dette prosjektet realiseres på best mulig måte. Ved behov for kommunale bidrag og ressurser, legges sak om dette fram for Teknikk-, miljø- og kulturutvalget og/eller Formannskapet.

Opprusting av Phillipshagen
Arbeiderpartiet, SV og MDG ber Kulturtjenesten bidra til å etablere en venneforening av frivillige som kan bidra i vedlikeholdet av hagen.

12. Til kommunalteknisk tjeneste
Krafttak mot plast
Plast i naturen er et stort miljøproblem. MDG, SV og Arbeiderpartiet vil at Sunndal kommune skal ta et krafttak mot plast. Vi ber derfor Kommunalteknisk tjeneste utrede hvordan kommunen kan innføre en årlig dugnadsbasert innsamling av plastavfall. Sak om organisering og eventuelle kostnader legges fram for Teknikk-, miljø- og kulturutvalget og Formannskapet innen juni 2020.

Redusert kantslått

MDG, Arbeiderpartiet og SV ber om at kantslått og annen slått langs kommunale veger og på kommunal eiendom begrenses for å sikre blomstring av villblomster og bedre forholdene for insekter.

Verbalforslag 1
Til Plan-, miljø- og næringstjenesten:
Etter innspill fra Fremskrittspartiet ber Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti om at tjenesten prioriterer planlegging og regulering av flere parkeringsplasser ved Sunndal helsetun. Likeså at det settes av felt til HC-parkering.

Verbalforslag 2
Til Plan-, miljø- og næringstjenesten i samarbeide med kommunalteknisk tjeneste:
Etter innspill fra Fremskrittspartiet ber Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti om at tjenesten prioriterer planlegging og regulering av en tryggere skolevei til skolene på Sande. Det bør vurderes en timebasert enveiskjøring.

Verbalforslag 4
Til plan- miljø og næringstjenesten i samarbeid med kommunalteknisk tjeneste:
Etter innspill fra Senterpartiet ber Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti om at det søkes Høycom midler og prosjekteres ny mobilmast i Innerdalen for å bedre mobildekningen. Dette er et stort utfartsområde med mellom 25-30 000 besøkende årlig så det er viktig for å bedre sikkerheten at mobildekningen utbedres i tillegg til å sikre driverne som tilbyr overnatting og matservering tilgang til moderne kommunikasjons- og betalingsløsninger.

Verbalforslag 5
Til Plan- miljø- og næringstjenesten:
Etter innspill fra Høyre ber Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti om å få utført viktige trafikksikkerhetstiltak i kommunen raskt. Å beskytte myke trafikanter anser vi som meget viktig og må få tydelig prioritet i administrasjonen. Vi ber derfor om at det startes med følgende arbeider snarest:
Redusere hastighet i kjernesentrum til 40 km/t i Sunndalsøra. Redusert hastighet til 50 km/t ved Joker Handlaren i Ålvundfjord samt 2-3 fotgjengeroverganger til gang og sykkelbanen. Ved Fylkesveg 70 Sunndalsvegen ved Kiklingbrekka /hengebrusvingene skal det bygges autovern mellom fylkesvei 70 og gang-sykkelbanen. Redusere hastighet på Litjdalsvegen til 50 km/t forbi boligområdet og at krysset ved Tredalsvegen sikres med ytterligere hastighetsreduksjon.

Etter innspill fra Venstre ber Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti om at man skal starter opp planleggingen av en gang-og sykkelbro over Litjdalselva ved RV 62.

Verbalforslag
Til Kommunedirektøren:
Etter innspill fra Fremskrittspartiet ber Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti om at Sunndal kommune selger sine 50% av Sunndal Parkering AS til den andre eieren, Utbyggern AS, som beskrevet i aksjonæravtalen.

Budsjettet vedtas for budsjettåret 2020 og økonomiplanperioden 2021 -2023,
som vist nedenfor:

Bevilgningsoversikter - drift tall i 1000 kr	Regnskap 2018	Budsjett 2019	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	-216 282	-229 392	-232 242	-233 184	-234 747	-236 307
Inntekts- og formuesskatt	-190 774	-186 854	-196 765	-196 765	-196 765	-196 765
Eiendomsskatt	-76 682	-72 335	-68 890	-64 690	-60 490	-56 290
Andre generelle driftsinntekter	-71 808	-54 008	-55 000	-55 000	-55 000	-55 000
SUM GENERELLE DRIFTSINNTEKTER	**-555 546**	**-542 589**	**-552 897**	**-549 639**	**-547 002**	**-544 362**
Sum bevilgninger drift, netto til tjenesteområda	538 365	550 434	555 955	553 455	553 455	553 455
Avskrivninger	34 549	30 477	36 000	36 000	36 000	36 000
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER	**572 914**	**580 911**	**591 955**	**589 455**	**589 455**	**589 455**
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	**17 368**	**38 322**	**39 058**	**39 816**	**42 453**	**45 093**
Renteinntekter	-6 162	-6 220	-6 300	-6 300	-6 300	-6 300
Utbytter	-4 327	-4 300	-6 027	-6 027	-6 027	-6 027
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	7 964	10 320	10 800	11 600	12 800	12 600
Avdrag på lån	23 317	23 000	24 100	26 000	26 900	26 500
NETTO FINANSUTGIFTER	**20 792**	**22 800**	**22 573**	**25 273**	**27 373**	**26 773**
Motpost avskrivninger	-34 549	-30 477	-36 000	-36 000	-36 000	-36 000
NETTO DRIFTSRESULTAT	**3 611**	**30 645**	**25 631**	**29 089**	**33 826**	**35 866**
Overføring til investering	0	0	1 000	0	0	0
Netto avsetning til eller bruk av bundne driftsfond	-5 154	-6 874	-4 300	-4 300	-4 300	-4 300
Netto avsetning til eller bruk av disposisjonsfond	-23 934	-23 771	-22 331	-24 789	-29 526	-31 566
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
SUM DISPONERINGER ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	**-25 477**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR						

NOTER til budsjettet:

1. Grunnlaget for skatteanslaget er gjennomsnittet av kommunens kjente skattenivå de tre siste årene (2016 – 2018). Som anslag for folketallet pr 01.01.2020 er det tatt utgangspunkt i folketallet pr 01.01.2019 og justert dette opp med SSB MMMM alternativ sitt anslag for befolkningsveksten i 2019.
2. Inntekt fra konsesjonsavgift er budsjettert med kr 3,23 mill.
3. Inntekt fra naturressursskatt er budsjettert med kr 13 mill, (inkludert i linjen for andre generelle driftsinntekter).
4. Det er budsjettert med rente- og avdragskompensasjon (statstilskudd) med kr 1,9 mill, beløpet er avhengig av mellom annet rentenivået.
5. Det er budsjettert med at næringsfondet blir tilført den årlige inntekten fra konsesjonskraftavgift med kr 3,23 mill.
6. Det er budsjettert med bruk av næringsfond med kr 4,6 mill.

25

7. Det er budsjettert med 6,3 mill i renteinntekter – bankinnskudd.
8. Forventet utbytte fra Sunndal Energi KF er budsjettert med kr 6,027 mill

Dersom kommunen foretar investeringene som ligger i investeringsbudsjettet, vil omstillingsbehovet øke på grunn av økte driftsutgifter, renteutgifter og avdragsutgifter.

Bevilgninger til tjenesteområdene tall i 1000 kr	Regnskap 2018	Budsjett 2019	2020	2021	2022	2023
Kommunedirektøren	10 276	18 939	18 939	18 939	18 939	18 939
Økonomiavdelingen	6 638	6 404	7 176	7 176	7 176	7 176
Personalavdelingen	6 991	8 384	8 384	8 384	8 384	8 384
Politisk virksomhet	5 567	5 852	5 452	5 452	5 452	5 452
Service- og informasjonsavdelingen	14 909	19 442	19 442	19 442	19 442	19 442
Innvandrertjenesten	-14 669	-500	34 469	34 469	34 469	34 469
PPT			0	0	0	0
Konsesjonskraftinntekter	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Grunnskoletjenesten	95 046	96 017	97 752	97 752	97 752	97 752
Barnehagetjenesten	52 097	51 650	50 652	50 652	50 652	50 652
Helse- og barnevernstjensten	27 492	29 441	29 441	29 441	29 441	29 441
NAV	15 030	12 830	14 926	14 926	14 926	14 926
Pleie- og omsorgstjenesten	194 939	187 653	183 753	183 753	183 753	183 753
Plan-, miljø- og næringstjenesten	7 743	7 915	7 815	7 815	7 815	7 815
Kulturtjenesten	18 281	17 021	17 971	17 971	17 971	17 971
Kommunaltekniske tjeneste	20 522	19 006	22 657	22 657	22 657	22 657
Eiendomstjenesten	29 398	33 006	33 626	33 626	33 626	33 626
korrigert for sum alle tjenester	54 105	43 374	9 500	7 000	7 000	7 000
Sum tjenesteområde 10-70	538 365	550 434	555 955	553 455	553 455	553 455

Pnr	Budsjettskjema Investeringer	2020	2021	2022	2023	Sum 2020-2023
01080	IKT Orkide investeringer	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
03204	Velferdsteknologi	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
05530	Tilrettelegge utfartssteder	500	500			1 000
06000	Driftsavdelingen fornying maskinpark	1 500	1 000	1 000	1 000	4 500
06090	Kommunale veger - byggung/utbedring	3 500	2 500	2 500	2 500	11 000
06250	Trafikksikkerhetsplan (tiltak)	500	500	500	500	2 000
06341	LED gatelys	3 000	4 000	4 000		11 000
06800	Investering VA	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000
	Sunndal vannverk - fornying tilførselsledninger Kilura	5 000				5 000
	Nytt avløpsrenseanlegg Gjøra	2 000				2 000
07010	ENØK diverse bygg	400	400	400	400	1 600
07030	Oppgradering kommunale bygg	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
07070	Salg kommunale boliger	- 1 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 7 000
07080	Kjøp kommunale boliger	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
07250	Nybygg/renovering Pleie og omsorg	500	500	65 000		66 000
07460	Kjøp av utstyr, eiendomstjenesten	200	200	200	200	800
07630	Ny barnehage sentrum	20 000	79 000	- 6 000		93 000
07700	Lege og Helsesenter	40 000	20 000			60 000
	Arbeidsplasser Tredal barnehage	2 000				2 000
	SUM	**87 600**	**116 100**	**75 100**	**12 100**	**290 900**

Formannskapet har behandlet saken i møte 26.11.2019 sak 16/19

Kommunedirektørens innstilling:

Sunndal kommunestyre vedtar nytt gebyrregulativ for kart- og oppmålingsarbeider for 2020 tilpasset matrikkelloven iht prisindeksen for kart- og oppmålingsarbeider med 2,46%. Gebyrregulativet trår i kraft 01.01.2020.

RS 04/20

43/19 Kontrollutvalget i Sunndal - budsjett 2020

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	26.11.2019	26/19
2 Kommunestyret	12.12.2019	43/19

Møtebehandling i Kommunestyret 12.12.2019:

Møtebehandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Kommunestyrets vedtak

Kontrollutvalgets forslag til budsjett for 2020 med en netto ramme på kr 1 292 000 inkludert kjøp av revisjonstjenester og sekretariatstjenester for kontrollutvalget vedtas.

Formannskapet har behandlet saken i møte 26.11.2019 sak 26/19

Møtebehandling

Ordfører Ståle Refstie, AP, satte fram slik forslag til vedtak:
Formannskapet tar kontrollutvalgets innstilling til orientering.

Votering

Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets vedtak/innstilling

Formannskapet tar kontrollutvalgets innstilling til orientering.

RS 05/20

45/19 Ny administrativ organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Administrasjonsutvalget	11.11.2019	3/19
2 Kommunestyret	12.12.2019	45/19

Møtebehandling i Kommunestyret 12.12.2019:

Møtebehandling

Kommunedirektør Randi Dyrnes orienterte innledningsvis.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak

Sunndal kommunestyre tar ny administrativ organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten til etterretning.

Kommunedirektørens innstilling:

Sunndal kommunestyre tar ny administrativ organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten til etterretning.

RS 06/20

46/19 Heltid i pleie- og omsorgstjenesten

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommunestyret	12.12.2019	46/19

Møtebehandling i Kommunestyret 12.12.2019:

Møtebehandling

Kommunedirektør Randi Dyrnes las opp brev datert 12.12.19, fra hovedverneombud Marit Hafsås.

Det er ifølge Driva avis 10.12.2019 utarbeidet et politisk forslag av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Fremskrittspartiet i forbindelse med heltidsprosjektet i Sunndal kommune. Dette skal legges til grunn for vedtak i kommunestyret 12.12.2019.
Det innholdet i forslaget som er gjort kjent i Driva avis støtter ikke opp om avgjørelse tatt av arbeidsgiver med delegert arbeidsgivers myndighet, selv om arbeidsgiver har utført sine plikter med partsamarbeid i henhold til lov og avtaleverk. Dette fremstår ovenfor hovedverneombudet som at

kommunestyret med overordnet arbeidsgiveransvar, ikke respekterer kommunedirektør som er delegert arbeidsgivers myndighet. Videre viser dette at rolleavklaringen mellom kommunestyret med det overordnede arbeidsgiveransvaret og kommunedirektør med delegert arbeidsgivers myndighet ikke er avklart.
Skal Sunndal kommune som arbeidsgiver være i stand til å innfri sitt ansvar om fullt forsvarlig arbeidsmiljø for alle arbeidstakere i Sunndal kommune, må samarbeidet mellom partene baseres på tillit og gjensidig forståelse for partenes ulike roller.

AML §6-3 Verneombudets rett til å stanse farlig arbeid.
Det fremstår som at kommunestyret mangler rolleavklaring i forhold til sin rolle som overordnet arbeidsgiver.
Manglende rolleavklaring fører til at kommunestyret med overordnet arbeidsgiveransvar setter kommunedirektør med delegert arbeidsgivers myndighet direkte ut av spill.
Dette gjør det umulig for arbeidsgiver å utøve retten til å lede, fordele og kontrollere arbeidet.
Måten kommunestyrerepresentanter har opptrådt på i media har satt arbeidstakere, arbeidstakere som har til oppgave å lede eller kontrollere andre arbeidstakere og tillitsvalgte i pleie og omsorgstjenesten i en svært sårbar situasjon, som medfører at de opplever belastninger som anses som en helsemessig risikofaktor for den enkelte arbeidstaker. Hovedverneombudet vurderer at risikoen er høy for at belastningen vedvarer og forsterkes slik situasjonen er nå.
Etter en samlet vurdering av hovedverneombudet, stanser hovedverneombudet innføring av heltidsprosjektet, med virkning fra det tidspunkt arbeidsgiver mottar melding om stans etter AML§6—3.

12.12.2019
Marit Hafsås
Hovedverneombud
Sunndal kommune

Kommunestyret kunne etter dette ikke behandle saken.

Kommunestyrets vedtak

Skriv inn vedtaket her

Kommunedirektørens innstilling:

Sunndal kommunestyre støtter arbeidsgruppens vurdering og iverksettelse av tiltak i heltidsprosjektet i pleie- og omsorgstjenesten.

Det bevilges 5 mill kr til heltidsprosjektet i 2020. Bevilgningen dekkes av disposisjonsfondet og går til styrking av pleie- og omsorgstjenestens ramme.

Det må påregnes at det også vil påløpe kostnader i de neste årene i økonomiplanperioden 2021-2023, som behandles i respektive senere budsjettvedtak.

RS 07/20

47/19 Avtale om interkommunalt legevaktsamarbeid og legevaktpilot

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommunestyret	12.12.2019	47/19

Møtebehandling i Kommunestyret 12.12.2019:

Møtebehandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak

Kommunestyret vedtar deltakelse i pilotprosjekt og interkommunalt legevaktsamarbeid sammen med kommunene Aukra, Eide, Fræna, Midsund, Molde, Nesset og Rauma

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunestyret vedtar deltakelse i pilotprosjekt og interkommunalt legevaktsamarbeid sammen med kommunene Aukra, Eide, Fræna, Midsund, Molde, Nesset og Rauma

48/19 Ny selskapsavtale - Krisesentret for Molde og omegn IKS

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommunestyret	12.12.2019	48/19

Møtebehandling i Kommunestyret 12.12.2019:

Møtebehandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak

Sunndal kommunestyre godkjenner ny selskapsavtale for Krisesenteret for Molde og omegn IKS.

Kommunedirektørens innstilling:

Sunndal kommunestyre godkjenner ny selskapsavtale for Krisesenteret for Molde og omegn IKS.

RS 08/20

49/19 Interkommunalt byggetilsyn - endring av samarbeidsavtale

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommunestyret	12.12.2019	49/19

Møtebehandling i Kommunestyret 12.12.2019:

Møtebehandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak

Sunndal kommune slutter seg til avtalen om å inkludere Kristiansund kommune som deltaker i det interkommunale samarbeidet om tilsyn i byggesaker etter plan- og bygningsloven.

Kommunedirektøren gis fullmakt til å inngå avtale i tråd med saksframlegget og det vedlagte utkastet til revidert samarbeidsavtale, evt. med mindre administrative eller redaksjonelle endringer som er omforente mellom samarbeidskommunene.

Kommunedirektørens innstilling:

1. Sunndal kommune slutter seg til avtalen om å inkludere Kristiansund kommune som deltaker i det interkommunale samarbeidet om tilsyn i byggesaker etter plan- og bygningsloven.

2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å inngå avtale i tråd med saksframlegget og det vedlagte utkastet til revidert samarbeidsavtale, evt. med mindre administrative eller redaksjonelle endringer som er omforente mellom samarbeidskommunene.

50/19 Suppleringsvalg til styret i Krisesenteret for Molde og omegn IKS

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommunestyret	12.12.2019	50/19

Møtebehandling i Kommunestyret 12.12.2019:

Møtebehandling

Lusie Gjersvoll, AP, foreslo May Jorid Strand som kandidat til varamedlem til styret til Krisesenteret for Molde og omegn.
May Jorid strand ble Enstemmig valgt.

Kommunestyrets vedtak

SUNNDAL ENERGI KF

PROTOKOLL

Den 19.11.2019 kl 09.00 – 15.00 ble det holdt styremøte på Sunndal Energi KF sitt kontor.

Tilstede: Janne Merete Rimstad Seljebø, Arne Magne Rønningen, May Jorid Strand, Einar Mo, Stig Rune Andreassen, Anders Nedal og Terje Monsøy

Forfall:

Fra administrasjonen møtte daglig leder Kolbjørn Solem.

Økonomisjef Mette K. Sande deltok under sak 81,82,83,84.
Gunnar Furu, daglig leder i SuCom, deltok under sak 86.

FØLGENDE SAKER BLE BEHANDLET:

Sak 78/2019 GODKJENNING AV MØTEINNKALLING

Vedtak: Styret i Sunndal Energi godkjenner møteinnkallingen.

Vedtaket ble enstemmig vedtatt.

Sak 79/2019 GODKJENNING AV MØTEPROTOKOLL FRA STYREMØTET 1. OKTOBER 2019

Vedtak: Styret i Sunndal Energi godkjenner møteprotokollen fra styremøtet 1. oktober 2019.

Vedtaket ble enstemmig vedtatt.

Sak 80/2019 ORIENTERING OM KRAFTPRISEN/KRAFTMARKEDET

Vedtak: Styret i Sunndal Energi tar saken til orientering.

Vedtaket ble enstemmig vedtatt.

Sak 81/2019 REGNSKAPSOVERSIKT FOR 3. KVARTAL 2019

Vedtak: Styret i Sunndal Energi KF tar foreløpig regnskap for 3. kvartal 2019 til etterretning med et driftsresultat på 11,1 MNOK og driftsinntekter På 67,3 MNOK.

Vedtaket ble enstemmig vedtatt.

Sak 82/2019 BUDSJETT FOR SUNNDAL ENERGI 2020

Vedtak: Budsjettet for 2020 viser et estimert driftsresultat på 16,1 MNOK og et overskudd på 11,0 MNOK. Investeringsbudsjettet viser budsjetterte investeringer på 15,6 MNOK.

Budsjettet for 2020 er behandlet av styret i Sunndal Energi 19. november 2019, og oversendes Sunndal kommunestyre med følgende innstilling:

Budsjettet for Sunndal Energi KF for 2020 godkjennes og styret i Sunndal Energi KF gis fullmakt til å ta opp et lån på inntil 15 MNOK for å finansiere investeringer som er planlagt i 2020.

Revidert budsjett etter omdanning til AS utarbeides og fremlegges for styret i løpet av første halvår 2020.

Vedtaket ble enstemmig vedtatt.

Sak 83/2019 NETTLEIETARIFFER FOR SUNNDAL ENERGI 2020

Vedtak: Styret i Sunndal Energi vedtar de framlagte nettleietariffene og leveringsvilkår for 2020. Det tas forbehold om eventuelle endringer i statlige avgifter når Stortinget vedtar budsjettet for 2020.

Vedtaket ble enstemmig vedtatt.

Sak 84/2019 FJERNVARMEPRISER 2020

Vedtak: Styret i Sunndal Energi vedtar de fremlagte fjernvarmetariffene for 2020 for eneboliger, rekkehus og leiligheter.

Vedtaket ble enstemmig vedtatt.

Sak 85/2019 OMDANNELSE FRA KOMMUNALT FORETAK (KF) TIL AKSJESELSKAP (AS) OG OMORGANISERING AV VIRKSOMHETEN I SAMSVAR MED LOVPÅLAGT KRAV OM SELSKAPSMESSIG SKILLE

Vedtak: Styret i Sunndal Energi tar saken til orientering.

Vedtaket ble enstemmig vedtatt.

RS 10/20

NIR
Nordmøre Interkommunale
Renovasjonsselskap IKS

Representantskapet
Innkalling til møte nr. 1 – 2020

10. januar 2020

Innkalling til møte i representantskapet nr. 1 - 2020

Innkalling sendes:

Faste medlemmer i representantskapet
Ordførere/rådmenn i NIR-kommunene

Til orientering sendes innkallingen:

Tekniske sjefer eller tilsvarende i NIR-kommunene
Styrets leder
Vararepresentanter
Kontrollutvalg

Tidspunkt:

Fredag 10 januar 2020 kl. 11.30 (til ca. kl. 14.00).

Sted:

Quality Hotel Grand, Kristiansund

Saker til orientering:

- Overføring av Rauma kommune til RIR
- Salg av aksjer i Rekom AS

Saker til behandling:

09/19 Avvikling av NIR

Vi starter med lunsj kl. 11.30 og deretter møte.

For å spare miljøet oppfordrer vi til samkjøring til møtet.

Henrik Stensønes
representantskapsleder

GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE

Forslag til

v e d t a k :

Innkalling og saksliste godkjennes.

VALG AV REPRESENTANTER TIL Å UNDERSKRIVE PROTOKOLL

Forslag til

v e d t a k :

Følgende personer ble, i tillegg til representantskapets leder, foreslått og valgt for underskrift av protokoll: …….. og ……..

SAKER TIL ORIENTERING

Det vil bli gitt en muntlig redegjørelse om orienteringssakene.

Forslag til

v e d t a k :

Sakene tas til orientering.

SAKER TIL BEHANDLING

09/19 AVVIKLING AV NIR

Saksbehandler:	*Hilde Ø. Harstad*
Tidligere behandling:	*Styresak 09/19 (avvikling av NIR), repskapssak 07/19 (opprettelse av ReMidt)*
Vedlegg:	*Ingen*

21 eierkommuner har besluttet at Envina, HAMOS og NIR skal bli til ReMidt fra 01.01.20, og arbeidet med å forene selskapene er godt i gang.

Selskapene er underlagt lov om interkommunale selskaper, men denne loven har ingen bestemmelser om fusjon. Praktisk tilnærming har derfor vært å enten avvikle alle de tre selskapene og opprette et nytt, eller å videreføre ett av selskapene og avvikle de to andre.

For å unngå unødvendige kostnader i forbindelse med overføring av eiendommer og biler, er det bestemt at ett selskap videreføres. Det selskapet med flest og størst verdier er valgt videreført, altså HAMOS. Dette vil i praksis si at HAMOS sitt organisasjonsnummer videreføres, men at selskapet bytter navn til ReMidt, får nye eiere og ny selskapsavtale. Envina og NIR avvikles dermed, men først etter at alle ansatte, avtaler, eiendeler og forpliktelser er overført til ReMidt. Alle kostnader med å omdanne HAMOS til ReMidt, og å avvikle Envina og NIR dekkes av fellesskapet i ReMidt.

Opprettelsen av ReMidt er allerede behandlet i selskapene og eierkommunene, men avviklingen av Envina og NIR er det ikke gjort eksplisitte vedtak om. Etter lov om interkommunale selskaper § 32 kan selskap oppløses om deltakerne (eierkommunene) er enige om dette. Oppløsningen må godkjennes av departementet.

Når departementet har samtykket til oppløsning, skal representantskapet oppnevne et avviklingsstyre som har myndighet til å foreta de disposisjoner som er nødvendige for å avvikle selskapet. Avviklingsstyret erstatter det ordinære styret.

For å forenkle gjennomføringen av avviklingen foreslås det å oppnevne et redusert styre som avviklingsstyre, det vil si et styre som oppfyller lovens minimumskrav om tre medlemmer. Ut fra dette vil det være naturlig at styreleder og nestleder i dagens selskap, sammen med ytterligere ett styremedlem, utgjør avviklingsstyret.

Styret legger saken enstemmig fram for representantskapet med følgende forslag til

v e d t a k :

Med bakgrunn i eierkommunenes vedtak om opprettelse og inntreden i miljøselskapet ReMidt (org.nr. 975 936 333) fra 01.01.20, anbefaler representantskapet overfor eierkommunene at de gjør vedtak om at NIR (org.nr 971 143 436) oppløses etter lov om interkommunale selskaper § 32.

Under forutsetning av departementets godkjenning av oppløsningen, velges et avviklingsstyre etter lov om interkommunale selskaper § 33, bestående av styreleder i NIR, nestleder i styret og [NN].

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

RS 11/20

Rapport etter tilsyn

Kommunal beredskapsplikt

Sunndal kommune

Tilsynsdato: 28.11.2019

Rapportdato: 09.01.2020

Innhald

1 BAKGRUNN OG GJENNOMFØRING 3

1.1 FØREMÅL OG HEIMELSGRUNNLAG 3
1.2 PÅLEGG OM GJENNOMFØRING 3
1.3 TILSYNSTEMA 3
1.4 GRUNNLAGSDOKUMENTASJON 4
1.5 GJENNOMFØRING 5

2 HOVUDINNTRYKK 6

3 RESULTAT FRÅ TILSYNET 7

3.1 AVVIK 7
3.2 MERKNADER 8

4 VIDARE OPPFØLGING 8

1 Bakgrunn og gjennomføring

Tabellen nedanfor samanfattar nøkkelopplysningar om gjennomføringa og vidare oppfølging. Dei vidare avsnitta gir utfyllande opplysningar om heimelsgrunnlag, grunnlagsdokumentasjon og deltakarar.

Tidspunkt for tilsynet:	17.09.2019 (formøte) 28.11.2019 (tilsyn)
Adressa til kommunen:	Romsdalsvegen 2, 6600 Sunndalsøra
Kommunenummer:	1563
Kontaktperson i kommunen:	Harriet Berntsen
Fylkesmannen sitt tilsynslag:	Stine Sætre (tilsynsleiar) Renate Frøyen
Tilsynsrapporten er skriven av:	Renate Frøyen
Tilsynsrapporten er godkjent av:	Stine Sætre
Førebels tilsynsrapport sendt:	05.12.2019
Endeleg tilsynsrapport sendt:	09.01.2020
Kommunen sin frist for oppfølgingsplan:	20.02.2020

1.1 Føremål og heimelsgrunnlag

Føremålet med tilsynet er å sjå til om Sunndal kommune sitt arbeid med samfunnstryggleik og beredskap er i samsvar med aktuelle krav fastsett i sivilbeskyttelseslova og forskrift om kommunal beredskapsplikt.

Tilsynet er gjennomført med heimel i § 29 i sivilbeskyttelseslova og § 10 i forskrift om kommunal beredskapsplikt.

1.2 Pålegg om gjennomføring

I Justis- og beredskapsdepartementet sitt embetsoppdrag til fylkesmennene er det fastsett at fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunane sitt arbeid med samfunnstryggleik og beredskap. Tilsyna skal gjennomførast i samsvar med DSB sin tilsynsrettleiar, og det skal førast tilsyn med den einskilde kommune minimum kvart fjerde år.

1.3 Tilsynstema

I møte mellom DSB og fylkesmennene i mars 2015 presiserte DSB at alle krav i forskrift om kommunal beredskapsplikt skal vurderast under tilsyna i 2016 og seinare.

1.4 Grunnlagsdokumentasjon

Desse dokumenta vart sende frå kommunen til Fylkesmannen før tilsynet:

Nr.	Dokument	Datering
1.	Heilskapleg ROS-analyse for Sunndal kommune 2015	17.03.2016
2.	Overordna beredskapsplan for Sunndal kommune	07.02.2019
3.	Vedlegg overordna beredskapsplan - varslingslister	04.10.2019
4.	Vedlegg overordna beredskapsplan - ressursoversikt	24.10.2019
5.	Vedlegg overordna beredskapsplan - handlingsplanar	20.03.2019
6.	Opplæring beredskapsrådet/-sekretariatet 2019 (27. feb. og 5. mars)	2019
7.	Planstrategi Sunndal kommune 2016 - 2020	14.12.2016
8.	Kommuneplanen samfunnsdel 2014 - 2020	03.09.2014
9.	Kommuneplanen arealdel (planomtale) 2018-2030	06.02.2019
10.	Intern plan for psykososialt kriseteam (omsorgsberedskap)	15.01.2018
11.	Ekstern plan for psykososialt kriseteam (omsorgsberedskap)	00.07.2017
12.	Samarbeidsavtale med Raude Kross	15.11.2016
13.	Referat frå møte i kriseleiinga 2017-2019, inkl. evaluering av hendingar/øvingar	2018/2019
14.	Referat frå beredskapsrådet	2017/-18/-19
15.	Kommuneplanen samfunnsdel, utkast for 2020	12.02.2019
16.	Beredskapsplan for pleie- og omsorgstenesta	2019
17.	Smittevernplan for Sunndal kommune	2014
18.	Helse- og sosialberedskapsplan for Sunndal kommune	09.05.2012
19.	Katastrofeplan for helsetenesta	09.05.2012
20.	Lokal beredskapsplan for NAV Sunndal	24.05.2019

1.5 Gjennomføring

Formøte med Sunndal kommune vart gjennomført 17.09.2019. Tilsynsbesøk med opningsmøte, intervju og sluttmøte vart gjennomført 28.11.2019. Kven som deltok går fram av tabellen under.

Deltakarar	Stilling	Formøte	Opningsmøte	Intervju	Sluttmøte
Ståle Refstie	Ordførar	X	X	X	X
Randi Dyrnes	Kommunedirektør	X	X	X	X
Harriet Berntsen	Beredskapskoordinator	X	X	X	X
Hallvard Vermøy	Lensmann		X		X
Liv Ingrid Horvli	Skulesjef		X		X
Mona Reinset	Barnehagesjef		X		
Laila Almhjell-Ims	Sjef innvandrartenesta		X		
Anne Berit Vullum	Pleie- og omsorgssjef		X		X
Eilif Lervik	Teknisk sjef/brannsjef		X		X
Sigrun Rødset	Informasjonsleiar		X		
Stine Sætre	Fylkesberedskapssjef		X	X	X
Atle Morsund	Rådgjevar	X			
Renate Frøyen	Seniorrådgjevar		X	X	X

2 Hovudinntrykk

Dei fleste elementa i den kommunale beredskapsplikta er på plass, og dokumenta syner at kommunen er medviten sitt beredskapsansvar.

Heilskapleg ROS-analyse er frå 2016 og er forankra i kommunestyret. Arbeidsgrupper med representantar frå aktuelle interne tenester/fagområde og eksterne aktørar har jobba med ulike tema i analysen. Sjølve analysen vart gjennomfør i ROS-modulen til KvalitetsLosen. Kommunen har gjort eit godt arbeid med prosateksten til analysen, og analysen er lett å lese. Dette bidreg til å gjere analysen lettare tilgjengeleg, òg for dei som ikkje har kjennskap til denne type analysar. Vi ser derimot at val av konsekvenskategoriar, og korleis analysen har kome fram til høgaste risiko for kvart tema, kan vere vanskeleg å forstå. Dette kan truleg betrast ved eit meir utdjupande metodekapittel.

ROS-analysen har resultert i ei ikkje-prioritert rekkjefølgje av tilrådde tiltak. Oppfølging av funn og tiltak er ikkje forankra i det overordna planverket til kommunen med langsiktige mål, strategiar, prioriteringar og plan for oppfølging av arbeidet med samfunnstryggleik og beredskap. Ved revidering av heilskapleg ROS-analyse bør tiltaksliste med plan for oppfølging på plass, dette for å kunne utarbeide mål, strategiar og prioriteringar for samfunnstryggleik i overordna planverk.

Kommunen sin evne til å oppretthalde og gjenoppta drift ved/etter uønskte hendingar er ein viktig del av ROS-analysen. Ved neste revisjon bør kommunen derfor vurdere å synleggjere desse vurderingane betre og meir systematisk i analysen. Vidare vil det vere naturleg at kommunen ved revidering av analysen gjer ei ny (politisk) vurdering av akseptkriteria for å sjå om desse framleis skal gjelde.

Beredskapsplanverket er frå mars 2017, og er sist oppdatert i februar 2019. Beredskapsplanen oppfyller minimumskrava i forskrifta. Kommunen har ein levande beredskapsorganisasjon, og i beredskapsplanen går det fram at det er rutinar for årleg revisjon og oppdatering av planverk. Ansvaret for beredskapsplanverket er plassert. Kommunen har eit godt mål om å øve kriseleiinga og beredskapssekretariatet minimum to gongar i året. Vi finn rutinar for at kommunen skal evaluere hendingar og øvingar, sjølv om dette er noko tynt skildra. Tilsvarande kan opplæringssystemet til kommunen skildrast betre, slik at kommunen får tydelegare skriftleggjort praksisen som kom fram i tilsynet og oversendte dokument. Ved revidering av beredskapsplanen bør kommunen òg utdjupe plan for evakuering, spesielt med fokus på kommunen sine oppgåver, ansvar og roller.

Vi ser at smittevernplan (revidert i 2014) og plan for helse- og sosialberedskap (2012) ligg føre. Desse beredskapsplanane er lovpålagde, og vil vere viktige verktøy i fleire av dei identifiserte hendingane i kommunen sin heilskaplege ROS-analyse. Vi gjer merksam på at desse kan verte gjenstand for kontroll ved neste tilsyn. Det ligg òg føre beredskapsplan for pleie- og omsorgstenesta og katastrofeplan for helsetenesta.

3 Resultat frå tilsynet

Tilsynet avdekte eitt avvik. Eitt forhold er kommentert som merknad.

3.1 Avvik

Avvik er definert som manglande oppfølging av krav fastsett i sivilbeskyttelseslova §§ 14 og 15 og/eller i forskrift om kommunal beredskapsplikt.

Avvik nr. 1

Sunndal kommune har ikkje med utgangspunkt i den heilskaplege ROS-analysen fastsett langsiktige mål, strategiar, prioriteringar og plan for oppfølging av samfunnstryggleik- og beredskapsarbeidet.

Regelverkstilvising:
Forskrift om kommunal beredskapsplikt § 3.

Utdjupande kommentar:
Sunndal kommune manglar overordna forankring av mål, strategiar, prioriteringar og plan for oppfølging av arbeidet med samfunnstryggleik, med bakgrunn i funna frå den heilskaplege ROS-analysen. Kommunen planlegg å fastsette mål og strategiar i kommuneplanen sin samfunnsdel som er planlagt neste år (2020). Kommunen må òg sikre prioritering og plan for oppfølging av funn i heilskapleg ROS-analyse.

3.2 Merknader

Merknader er definerte som forhold som ikkje oppfyller definisjonen av avvik, men som Fylkesmannen meiner det er grunn til å påpeike for å sikre god oppfølging av beredskapsplikta.

Merknad nr. 1.

Kommunen bør:

- Betre synleggjere vurderingane som ligg til grunn for val av konsekvenskategoriar i heilskapleg ROS-analyse. For nokre hendingar er vala vanskelege å forstå.
- Beredskapsplanen bør ha ein meir utfyllande plan for evakuering, særleg med fokus på kommunen sine oppgåver, ansvar og roller. Der andre aktørar (t.d. gjennom samarbeidsavtalar) har evakueringsoppgåver, bør òg dette kome fram av planen.
- System for opplæring kan skildrast betre i planverket.
- For å sikre læring i organisasjonen, bør det skildrast ein meir utfyllande plan for evaluering etter hendingar og øvingar.

4 Vidare oppfølging

Fylkesmannen ber om at kommunen lagar ein plan for når og korleis det avdekte avviket skal følgjast opp. Planen skal sendast til Fylkesmannen seinast seks veker etter tilsynsrapporten er motteken.

Med utgangspunkt i kommunen sin plan, vurderer Fylkesmannen om tilsynssaka kan avsluttast. Kommunen får tilbakemelding om dette seinast tre veker etter Fylkesmannen har motteke kommunen sin oppfølgingsplan.

Dersom kommunen har spørsmål om tilsynsrapporten eller oppfølginga, kan Fylkesmannen sin tilsynsleiar kontaktast:

Stine Sætre, stine.saetre@fylkesmannen.no, 71258485/95224419.

RS 12/20

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Vår dato: 24.01.2020

Vår ref: 2019/2409

Deres dato:

Deres ref:

SUNNDAL KOMMUNE
Postboks 94
SUNNDALSØRA

Saksbehandler, innvalgstelefon
Aase Årsbog Dyrset, 71 25 84 59

Rapport fra tilsyn med miljøretta helsevern i skoler og barnehager i Sunndal kommune

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn med Sunndal kommune og besøkte i den forbindelse fra 2.10., 3.10 og 08.10.2019. Vi undersøkte om Sunndal kommunes folkehelsearbeid blir utført i samsvar med aktuelle lovkrav slik at kommunen har tilstrekkelig styring og kontroll med at arbeidet med godkjenninger og tilsyn med barnehagenes og skolenes inne- og utemiljø fremmer barnehagebarns og elevenes helse og trivsel, og fremmer og forebygger sykdom og skade.

Tilsynet ble gjennomført som del av et landsomfattende tilsyn initiert av Statens helsetilsyn.

Konklusjon:

- Sunndal kommune har ikke etablert en internkontroll som sikrer at arbeid med tilsyn med miljørettet helsevern i barnehager og skoler blir ivaretatt på en forsvarlig måte.

Dette er brudd på:

Brudd på folkehelseloven §§ 9 og 30

E-postadresse:
fmmrpost@fylkesmannen.no
Sikker melding:
www.fylkesmannen.no/melding

Postadresse:
Postboks 2520
6404 Molde

Besøksadresse:
Julsundvegen 9

Telefon: 71 25 84 00
www.fylkesmannen.no/mr

Org.nr. 974 764 067

Innhold

1. Tilsynets tema og omfang 3
2. Aktuelt lovgrunnlag for tilsynet 4
3. Beskrivelse av faktagrunnlaget 6
4. Vurdering av faktagrunnlaget opp mot aktuelt lovgrunnlag 8
5. Fylkesmannens konklusjon 9

Vedlegg: Gjennomføring av tilsynet

1. Tilsynets tema og omfang

I dette kapittelet beskriver vi hva som ble undersøkt i tilsynet.

Det landsomfattende tilsynet med folkehelseloven i 2019 er rettet mot kommunens arbeid med tilsyn med miljørettet helsevern i barnehager og skoler.

Tilsynet har som formål å bidra til at kommunen oppfyller plikten til å føre tilsyn med at barnehagenes og skolenes inne- og utemiljø

- fremmer barnehagebarn og elevers helse og trivsel
- forebygger sykdom og skade.

Barnehagers og skolers inne- og utemiljø er av stor betydning for helse, trivsel og prestasjoner blant barn og unge. Mange barnehager og skoler har for eksempel et dårlig inneklima, lekeapparat som trenger vedlikehold eller mangel på rutiner for rengjøring. Problemene har vist seg ofte å være knyttet til sviktende forvaltning, drift og vedlikehold. Varierende og mangelfull tilsynspraksis kan også medvirke til at barnehager og skoler over tid utvikler dårlig inneklima og andre miljømessige problemer etter at godkjenning ble gitt. Kartlegginger fra statlig hold av kommunenes tilsyn med miljørettet helsevern i barnehager og skoler har påvist store forskjeller kommunene imellom når det gjelder omfang av tilsyn og oppfølging av tilsyn der det er blitt påvist brudd på regelverket.

Fylkesmannen har ført tilsyn med om kommunen ivaretar sitt tilsynsansvar ved å sørge for:

A. <u>klar fordeling av myndighet og oppgaver, nødvendig uavhengighet og kompetanse</u>
Fylkesmannen har undersøkt og vurdert om det er klart hvem som er delegert tilsynsmyndighet og tilhørende oppgaver og at de som skal ivareta tilsynsoppgaven (videre omtalt som tilsynsorganet) er tilstrekkelig uavhengig av virksomhetene det skal føres tilsyn med. Dette er særlig aktuelt ved tilsyn med kommunale barnehager og skoler. Fylkesmannens tilsyn har også omfattet om kommunen har sørget for at tilsynsorganet har nødvendig kompetanse om miljørettet helsevern, tilsynsmetodikk og saksbehandling. Det er også undersøkt om kommunen har dokumentert hvordan de ovennevnte forholdene blir ivaretatt.

B. <u>oversikt over godkjenningspliktige skoler og barnehager</u>
Kommunens tilsyn er et viktig virkemiddel for å sikre at barnehager og skoler ikke drives uten godkjenning. Å ha oversikt over godkjenningspliktige barnehager og skoler og deres godkjenningsstatus er blant annet nødvendig når tilsynsorganet skal prioritere hvilke barnehager og skoler det skal føres tilsyn med. Fylkesmannen har derfor undersøkt og vurdert om kommunen har sørger for å ha nødvendig oversikt over disse forholdene og at dette er dokumentert.

C. <u>at risikoforhold i miljøet i den enkelte barnehage og skole følges opp og at det føres regelmessig tilsyn med barnehager og skoler i kommunen</u>
Kommunens tilsynsoppgaver omfatter både å følge opp risikoforhold i miljøet i den enkelte barnehage og skole, og å føre regelmessig tilsyn med barnehager og skoler i kommunen. Fylkesmannen har undersøkt og vurdert om kommunen sørger for at tilsynsorganet får tilstrekkelig informasjon om risikoforhold ved miljøet i skoler og barnehager og at tilsynsaktivitetene baseres på risikovurderinger. Dette er nødvendig både i forbindelse med

oppfølging av forhold med mulig helserisiko i miljøet i enkeltbarnehager og –skoler og i forbindelse med den regelmessige tilsynsvirksomheten. Fylkesmannen har også undersøkt om kommunen sørger for å følge med på at tilsynsoppgavene gjennomføres som forutsatt og at det er dokumentert hvordan tilsynsoppgavene planlegges og gjennomføres.

D. at tilsyn systematisk følges opp der det er avdekket lovbrudd
For at tilsyn som virkemiddel skal fungere etter sin hensikt, må tilsyn der det er påvist lovbrudd følges opp slik at tilsynet kan avsluttes. Fylkesmannen har undersøkt om kommunen sørger for at oppfølgingen av tilsyn foregår på en systematisk måte og at det er dokumentert hvordan dette arbeidet skal gjøres.

Informasjon om tilsynet
På miljørettet helsevernområdet er Fylkesmannens tilsyn begrenset til å føre tilsyn med om kommunene oppfyller sine plikter som tilsynsmyndighet. Fylkesmannen fører altså «tilsyn med kommunens tilsyn». Tilsynet omfatter derfor ikke om kommunen som eier sørger for å oppfylle kravene til miljørettet helsevern i sine barnehager og skoler.

Mange kommuner har delegert tilsynsmyndighet og -oppgaver til et interkommunalt selskap (IKS) eller til en vertskommune i et interkommunalt samarbeid. Kommuner kan også kjøpe miljørettet helseverntjenester fra andre kommuner eller private aktører. Fylkesmannens tilsyn er rettet mot kommunen, uavhengig av hvordan miljørettet helseverntjenesten er organisert.

Fylkesmannens tilsyn omfatter kommunens tilsyn med miljørettet helsevern i private og offentlige barnehager, grunnskoler og videregående skoler innenfor kommunens geografiske område, og som omfattes av virkeområdet forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler gjelder for (definert i folkehelseloven § 2).

Fylkesmannens tilsyn skal gjennomføres som systemrevisjon. Det innebærer at fylkesmannen fører tilsyn med hvordan kommunen styrer og leder arbeidet med tilsyn og ved dette sørger for at tilsynsvirksomheten oppfyller de aktuelle lovkravene.

2. Aktuelt lovgrunnlag for tilsynet

Fylkesmannen er gitt myndighet til å føre tilsyn med folkehelsetjenesten, etter folkehelseloven § 32.

Et tilsyn er en kontroll av om virksomheten er i samsvar med lov- og forskriftsbestemmelser. Vi gir derfor her en oversikt over kravene som ble lagt til grunn i tilsynet.

Rettslig grunnlag for fylkesmannens tilsyn
Fylkesmannen er gitt myndighet til å føre tilsyn med kommunenes folkehelsearbeid etter lov av 24. juni 2011 om folkehelsearbeid (folkehelseloven), jf. folkehelseloven § 31. Fylkesmannens lovlighetskontroll med miljørettet helsevern (MHV) gjelder folkehelseloven §§ 8 og 9 og § 30 om internkontroll. Fylkesmannens tilsyn er avgrenset til lovlighetskontroll, jf. kommuneloven kapittel 10 A.

Rettslig grunnlag for kommunens tilsyn
Ifølge kapittel 3 Miljørettet helsevern i folkehelseloven skal kommunen ha sin oppmerksomhet rettet

mot hele befolkningen, uavhengig av sektor. Kommunen har virkemidler både overfor privat og offentlig virksomhet og eiendom, og har blant annet som oppgave å føre tilsyn med faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Kommunens tilsynsansvar med miljørettet helsevern fremgår av folkehelseloven § 9.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv. oppstiller en rekke krav til blant annet internkontroll, uteområder, inneklima, renhold, vedlikehold, smittevern, måltider mv., som er rettet mot eier/leder av virksomheten. Kommunen skal føre tilsyn med at forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler overholdes, noe som er presisert i forskriftens § 25.

Tilsyn med kommunens arbeid med tilsyn
I det følgende gir vi en oversikt over kravene i lov og forskrift som gjelder på områdene som skal undersøkes i tilsynet.

Kommunens plikt til internkontroll
Kommunen har en plikt til å føre internkontroll for å sikre at krav fastsatt i folkehelseloven eller i medhold av folkehelseloven overholdes, jf. folkehelseloven § 30. Det er ikke gitt en egen forskrift som utdyper kravene til internkontroll. Kommunens plikt til internkontroll med tilsynsoppgaven bygger på det alminnelige systemet for internkontroll i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 23 nr. 2.

Kommunen har en særskilt plikt til å dokumentere tilsyn med miljørettet helsevern
Folkehelseloven § 30 annet ledd bestemmer at kommunenes tilsyn etter § 9 skal dokumenteres særskilt. Det er presisert i folkehelseloven § 30 annet ledd at uavhengighet og likebehandling i tilsynet skal dokumenteres, men det forsterkede dokumentasjonskravet gjelder generelt for tilsynsoppgaven etter § 9.

Klar fordeling av ansvar, oppgaver og myndighet
Kravet til internkontroll i folkehelseloven § 30 innebærer at kommunen må ha klar fordeling av ansvar, oppgaver og myndighet. Kommunen kan delegere oppgaver og myndighet innen miljørettet helsevern innad i kommunen eller til en vertskommune etter de alminnelige reglene om delegering i kommuneloven eller et interkommunalt selskap (IKS), jf. folkehelseloven § 9 første ledd annet punktum.

Krav om et uavhengig tilsyn
Kommunene må organisere seg slik at de personene eller enhetene som ivaretar tilsyn med MHV, er tilstrekkelig uavhengige av underliggende virksomhet som det skal føres tilsyn med. Kommunen må dokumentere tilsynsorganets uavhengighet, jf. folkehelseloven § 30 annet ledd.

Krav til kompetanse
Kommunens plikt til å føre tilsyn med MHV etter folkehelseloven § 9, forutsetter at kommunen har nødvendig kompetanse til å utføre tilsynsoppgaven forsvarlig, jf. også kravet til internkontroll i lovens § 30. Kommunen må dokumentere at de som har myndighet til å føre tilsyn med MHV har nødvendige forutsetninger, herunder kompetanse.

Krav om oversikt over godkjenningsstatus
Det inngår i kommunens tilsynsansvar i folkehelseloven § 9 å ha oversikt over godkjenningspliktige barnehager og skoler i kommunen. Å ha en oppdatert oversikt over godkjenningsstatus for barnehager og skoler er også å anse som en del av det løpende arbeidet med oversikt over

folkehelseutfordringene i kommunen, som kommunen skal foreta etter § 4 i forskrift om oversikt over folkehelsen.

Risikobasert tilsyn
Kommunens tilsyn etter § 9 i folkehelseloven skal være basert på risikovurderinger. Kommunen må følge opp forhold som kan tilsi at miljøet i barnehager og skoler er uforsvarlig og ut fra en risikovurdering føre regelmessig tilsyn med skoler og barnehager i kommunen. Forskrift om MHV § 4 annet ledd annet punktum presiserer at kommunen skal prioritere tilsynsvirksomhet etter en vurdering av helserisiko. Kommunens risikovurderinger bør blant annet bygge på kunnskap om folkehelseutfordringer som kommunen skal ha etter § 5 i folkehelseloven.

Opplysnings- og informasjonsplikten
Kommunen må som en del av kravet til internkontroll følge med på at kommunens barnehager og skoler etterlever opplysningsplikten i forskrift om MHV i barnehager og skoler § 5 og sørge for at det tilsynsorganet mottar opplysningene.

Valg av tilsynsmetode
Kommunens tilsynsmetoder ved tilsyn med MHV må gi tilstrekkelig faktagrunnlag til å kunne konkludere og må sikre forsvarlig saksbehandling. Siden kommunen kan komme til å konkludere med pålegg, må utredningsplikten i forvaltningsloven § 17 overholdes.

Oppfølging og avslutning av tilsyn
Når kommunen har ført tilsyn med en barnehage eller skole skal tilsynet alltid avsluttes, jf. forvaltningsloven § 11 a. Dette gjelder uavhengig av utfall av tilsynet. Kravet til internkontroll i folkehelseloven § 30 innebærer at kommunen systematisk må følge opp det enkelte tilsyn. For alle tilsyn som ikke er avsluttet betyr dette bl.a. å ha oversikt over frister, rutiner for purring samt en plan for videre oppfølging.

Krav til saksbehandlingen
Kommunen er bundet av lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) og forvaltningsrettslige prinsipper i sin utøvelse av tilsyn. Kravet til internkontroll i folkehelseloven § 30 innebærer at kommunen gjennom sin organisering og styring må sikre at kravene til saksbehandlingen i forvaltningsloven overholdes.

3. Beskrivelse av faktagrunnlaget

Her gjøres det rede for hvordan virksomhetens aktuelle tjenester fungerer, inkludert virksomhetens tiltak for å sørge for at kravene til kvalitet og sikkerhet for tjenestemottakerne blir overholdt.

Sunndal kommune hadde 7058 innbyggere pr. 3. kvartal 2019. I kommunen er det fire barneskoler og en ungdomsskole, fire barnehager samt et oppvekstsenter med skoleavdeling fra 1. til 6. klassetrinn, skolefritidsordning, og barnehageavdeling.

Kommunen har oppnevnt folkehelsekoordinator i 50 % stilling. Folkehelsekoordinator er ikke involvert i miljøretta helsevern i skoler og barnehager.

Kommunen har ikke gjort tilgjengelig informasjon om miljøretta helsevern på sine hjemmesider. Kommunen sitt organisasjonskart har ingen informasjon om miljørettet helsevern.

Organisering av tilsynsorganet
Sunndal kommune inngikk våren 2001 en samarbeidsavtale med Surnadal, Rindal, Halsa og Tingvoll om et interkommunalt samarbeid for tilsyn/kontroll og samarbeid i saker som da var hjemlet i kommunehelsetjenestelova kap. 4a. Det ble da opprettet 100% stilling som avdelingsingeniør. Surnadal kommune er vertskommune og skal innkalle til evalueringsmøte hvert 3. år. Samarbeidsavtalen ble sist revidert i 2004.

Det er lagt fram et utkast til fornya avtale om interkommunalt samarbeid om miljøretta helsevern mellom kommunene Heim, Rindal, Sunndal, Surnadal og Tingvoll som skal gjelde fra 01.01.2020. Den framlagte avtalen er ikke undertegna.

A. Klar fordeling av myndighet og oppgaver, nødvendig uavhengighet og kompetanse

Det er i praksis tydelig hvem som har ansvar for tilsynsoppgaven. Det siste året har det vært sykefravær i tilsynsorganet, og enkelte oppgaver har derfor ikke blitt gjennomført. Kommunen har lagt fram en tilsynsplan der det går fram at det skal gjennomføres tilsyn i skoler og barnehager hvert 3. år. For 2019 er ikke slik tilsynsplan utarbeidet. Det er ikke dokumentert at ledelsen følger med på at tilsynsplikten blir i varetatt.

Det følger av tilsynsorganets størrelse at det har et svært begrenset fagmiljø internt. Kompetansen er i stor grad avhengig av en ansatt avdelingsingeniør som er utdannet næringsmiddelteknolog. Den ansatte deltar på kurs og seminarer arrangert av NEMFO (Nettverk for Miljørettet Folkehelsearbeid), og andre kurs om ønskelig.

Alle rapporter fra tilsynsorganet blir sendt kommuneoverlegen til gjennomlesing, godkjenning og underskrift. Kommunelegens øvrige involvering i tilsynsorganets arbeid er sparsom. Det er en oppfatning av at kommuneoverlegen er delegert myndigheten, men kommuneoverlegen har ikke formell delegasjon for å føre tilsyn med miljørettet helsevern, jf. folkehelseloven § 30 andre ledd. Når dette ikke er ordnet har kommuneledelsen ikke sikret den samfunnsmessige kompetansen inn i tilsynsorganet i tråd med folkehelseloven. Kommunelegen har ut fra dette bare en medisinskfaglig rådgiverrolle for kommunen.

Generelt er tilsynet uhildet, men så lenge ansatte fra drift eller ledelse sporadisk deltar i tilsynet kan det oppstå situasjoner hvor det ikke lenger oppfattes slik.

B. oversikt over godkjenningspliktige skoler og barnehager

Tilsynsorganet har oversikt over godkjenningspliktige skoler og barnehager og deres godkjenningsstatus, samt siste gjennomførte tilsyn. Avdelingsingeniør skal utarbeide og oppdatere oversikten. Det er dokumentert at dette gjennomføres.

C. at risikoforhold i miljøet i den enkelte barnehage og skole følges opp og at det føres regelmessig tilsyn med barnehager og skoler i kommunen

Kommunens oversikt over folkehelseutfordringer knyttet til miljøretta helsevern er fremlagt jf. Folkehelseloven § 5, men under tilsynet kom det ikke frem at det var i bruk under utvelgelse at tilsynstema. Slik oversikt skal ligge til grunn for risikovurderingene og planleggingen av

tilsynsaktiviteten. Kommunen har heller ikke rutiner for øvrig informasjonsflyt til tilsynsorganet (møtereferat, kopi av foreldre/elevundersøkelser, formidle meldinger/bekymringer fra foreldre/foresatte/ansatte etc.) Bekymringsmeldinger går oftest til leder av den aktuelle enhet. Leder ved enheten tar kontakt med eiendomsavdelingen, og det blir gjort en vurdering av om det skal rettes. Tilsynsmyndigheten deltar heller ikke på faste møter mellom styrere og rektorer, der miljørettet helsevern i barnehager og skoler er tema.

Det kommer ikke frem av dokumentasjon eller intervjuer at tilsyn inkluderer vurdering av objektive måledata for støynivå, CO2-nivå, relativ luftfuktighet, belysning, m.m.

Tilsyn har blitt gjennomført utfra informasjon om risikoforhold. Dette er imidlertid informasjon som har kommet frem tilfeldig til tilsynsmyndigheten. Blir informasjon om risikoforhold kjent for tilsynsmyndigheten, blir det iverksatt tilsyn og hensiktsmessige tiltak.

D. <u>at tilsyn systematisk følges opp der det er avdekket lovbrudd</u>

Funn tilsynsorganet avdekker blir sjeldent formulert som avvik eller lovbrudd. Dette medfører at oppfølging av tilsyn i stor grad ikke gjøres som systematisk oppfølging av lovbrudd. Det er ikke utarbeidet rutiner for oppfølgingsarbeidet, det foreligger ikke oversikt over lovbrudd som ikke er retta, og kommunens ledelse har ikke et system for å følge med på retting av lovbrudd.

4. Vurdering av faktagrunnlaget opp mot aktuelt lovgrunnlag

I dette kapittelet vurderer vi fakta i kapittel 3 opp mot lovbestemmelsene i kapittel 2.

Sunndal kommune har ikke etablert en internkontroll for å sikre at krav fastsatt i, eller i medhold av folkehelseloven overholdes, jf. folkehelseloven § 30. Det er ikke opprettet prosedyre knyttet til oppfølging av tilsyn med miljørettet helsevern i barnehager og skoler i det kommunale kvalitetssystemet. Det er ingen jevnlige møter eller rapporteringer mellom tilsynsmyndigheten og kommunens ledelse.

Det er ikke fattet delegasjonsvedtak der det fremgår at kommuneoverlegen er delegert ansvar for å føre tilsyn med miljørettet helsevern, jf. folkehelseloven § 30 andre ledd; «*Kommunens tilsyn med virksomhet og eiendom i henhold til § 9 dokumenteres særskilt, herunder avhengighet og likebehandling i tilsynet.*» Kommunen har ikke oversikt over tilsynsvirksomheten, og holder seg ikke oppdatert på hvordan tilsynsorganet planlegger, gjennomfører og har oversikt over sine tilsynsoppgaver. Når delegasjon til kommuneoverlegen ikke er på plass har kommuneledelsen heller ikke sikret den samfunnsmessige kompetansen inn i tilsynsorganet i tråd med folkehelseloven.

Det er for siste året ikke utarbeidet tilsynsplan eller gjennomført regelmessige tilsyn. Det skal i en tilsynsplan f.eks. fremgå hvilke barnehager og skoler det skal føres tilsyn med, aktuelt tema og risikovurderinger som er lagt til grunn. Av Helsedirektoratets veileder for kommunens tilsyn med miljørettet helsevern, IS 2288 side 24 fremgår: «*Det må utarbeides en tilsynsplan hvor det foretas en prioritering med utgangspunkt i det som har størst betydning for befolkningens liv og helse. Prioriteringene bør blant annet bygge på oversikten etter folkehelseloven § 5.*»

Generelt er tilsynet uhildet, men så lenge ansatte fra drift eller ledelse sporadisk deltar i tilsynet kan det oppstå situasjoner hvor det ikke oppfattes slik, og en må være ekstra varsom.

Det legges ikke risikovurderinger til grunn ved oppfølgingen av den enkelte barnehage og skole ved tilsynsvirksomheten. Det er ikke etablert et system der informasjon om risikoforhold gjøres kjent for tilsynsmyndigheten. I den grad tilsyn blir utført på bakgrunn av informasjon om risikoforhold, er dette likevel informasjon som har kommet frem tilfeldig til tilsynsmyndigheten. Det er ikke dokumentert at godkjenningspliktige virksomheter i kommunen kjenner til og bruker rutiner for melding av risikoforhold. Kommunen må som del av sin internkontroll følge med på at kommunens barnehager og skoler etterlever opplysningsplikten og sørger for at tilsynsorganet mottar opplysningene.

Kommunen har ikke lagt til rette for at oppfølgingen av tilsyn foregår på en systematisk måte, og svikten i planmessig oppfølging kan medføre at barnehager og skoler utvikler miljømessige problemer. Kommunen følger ikke med på tilsynsorganets arbeid med oppfølging av tilsyn, og styring og oppfølging av tilsyn er ikke dokumentert. Kravet til internkontroll innebærer at kommunen systematisk må følge opp det enkelte tilsyn, og alle tilsyn som ikke er avsluttet.

Selv om kommunen kjøper tjenester til å få utført tilsynet, er det likevel kommunen som har ansvaret for at risikoforhold i miljøet i den enkelte barnehagen og skolen blir fulgt opp. Kommunen har også ansvar for at tilsyn der det blir avdekt lovbrudd, blir fulgt opp systematisk og videre medvirke til at forhold som kan innvirke på miljøet i barnehager og skoler blir bedra innen rimelig tid. Dette er sentralt i tilsynsplikten i folkehelseloven § 9. Kommunens praksis for å følge opp det enkelte tilsynet er etter Fylkesmannens vurdering i strid med folkehelseloven § 9. Kommunen har ikke iverksatt nødvendige ordninger for å følge med på arbeidet med tilsynet med miljøretta helsevern i barnehager og skoler.

Kommunen har på bakgrunn av ovennevnte ikke etablert en internkontroll som sikrer at krav fastsatt i eller i medhold av folkehelseloven overholdes, jf. Folkehelseloven § 30.

5. Fylkesmannens konklusjon

Her presenterer vi konklusjonen av vår undersøkelse, basert på vurderingene i kapittel 4.

Fylkesmannens konklusjon:

- Sunndal kommune har ikke etablert en internkontroll som sikrer at arbeid med tilsyn med miljørettet helsevern i barnehager og skoler blir ivaretatt på en forsvarlig måte.

  Dette er brudd på:

  Brudd på folkehelseloven §§ 9 og 30

6. Oppfølging av påpekte lovbrudd

I dette kapitlet redegjør vi for hva vi forventer at virksomheten skal gjøre i prosessen med å rette lovbrudd.

Vi ber virksomheten om å utarbeide en plan med nødvendige tiltak for å rette lovbruddene.

Planen skal minimum inneholde:

- Hvilke tiltak som skal gjennomføres.
- Hvordan ledelsen vil følge med på og kontrollere at tiltakene blir iverksatt.
- Hvordan ledelsen vil gjennomgå om tiltakene har virket som planlagt etter at de har fått virket en stund.
- Frister for iverksetting av tiltak og evaluering av om tiltakene virker som planlagt.

Vi ber om å få oversendt virksomhetens plan **innen 14.02.2020**

Fylkesmannen ber om at kommunen sin politiske ledelse blir orientert om innholdet i denne rapporten.

Rapporten er rutinemessig sendt i kopi til Statens helsetilsyn for publisering på https://www.helsetilsynet.no

Med hilsen

Grete Teigland (e.f.)
Direktør

Aase Årsbog Dyrset
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
STATENS HELSETILSYN Postboks 231 Skøyen 0213 OSLO

SUNNDAL KOMMUNE VANNVERK
Postboks 94
6601 SUNNDALSØRA

Deres re :
Vår re : 2019/265598
Dato: 16. desember 2019
Org.nr: 985399077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Tilsynsrapport - tt r tilsyn m prøv takin splan

Vi viser til inspeksjonen hos SUNNDAL KOMMUNE VANNVERK 10. desember 2019.

Inspeksjonen ble ut ørt av seniorinspektør Heidi Berset. Grete Marie Trædal, Kurt Amundø og Bjørn Røkkum var til stede under inspeksjonen.

Tilsyn t omfatt t

- Gjøra vassverk
- Jordalsgrenda vassverk

Mattilsynets drikkevannstilsyn i 2019 har okus på vannverkenes prøvetakingsplaner:
• Finnes det en prøvetakingsplan og ølger dere denne
• Er planen basert på en arekartlegging
• Tar dere minst like mange prøver som orskri ten krever
• Avviksbehandling
• Rapportering

Oppsumm rin av tilsyn t
Dere skal ved hjelp av en konsulent utarbeide nye prøvetakingsplaner or alle kommunale vannverk i Sunndal. Arbeidet er godt i gang; alle vannverkene er grundig kartlagt, med en oppdatert oversikt over distribusjonssystem, sårbare abonnenter, risikoabonnenter og vannbehandling. Dere har dermed et godt grunnlag or gjennom øring av areanalyse og utarbeidelse av prøvetakingsplaner. Fareanalysen er planlagt gjennom ørt i ellesskap i januar.

Jordalsgrenda og Gjøra er to mindre grunnvannsanlegg, som orsyner henholdsvis 60 og 150 astboende med drikkevann. Gjøra vannverk orsyner i tillegg Gjøra Oppvekstsenter. Dere tar månedlige prøver ved både Jordalsgrenda og Gjøra, og har dermed god kontroll med vannkvaliteten.

Dere har gode rutiner or avviksbehandling og varsling. Dere rapporterer vannverksdata til Mattilsynet hvert år, husk at alle parametere ra den ordinære prøvetakingen skal rapporteres.

Mattilsynet har ved dette tilsynet ikke avdekket orhold som vil øre til påpeking av plikt eller varsel om vedtak.

Se re elverk og rettigheter.

Med hilsen

Torild Nesjan Stubø
seksjonssjef

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.

Vedlegg:
Regelverk og rettigheter

Regelverk og rettigheter

Mattilsynet kan føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak

Mattilsynet har hjemmel til å føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak i matloven § 3

Du har rett til å få veiledning om regelverket og saksbehandlingen

Du har rett til å få veiledning om regelverket og saksbehandlingen. Dette betyr at du kan kreve å få vite hvilket regelverk som gjelder, hvor du finner regelverket og hvordan dette regelverket skal forstås. Du har også rett til å få vite hvordan saken din behandles og hvilke rettigheter du har i den sammenheng. Men vi kan ikke gi konkrete råd om hvordan du skal oppfylle regelverket. Plikten til å veilede følger av forvaltningsloven § 11.

Du har rett til å se saksdokumentene

Du har ogs rett til å få innsyn i saksdokumentene. Innsynsretten følger av forvaltningsloven §§ 18 - 21.

Vi har vurdert saken etter dette regelverket

- FOR 2016-12-22 nr 1868: Forskrift 22. des. 2016 nr. 1868 om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften)

SUNNDAL KOMMUNE VANNVERK
Postboks 94
6601 SUNNDALSØRA

Deres re :
Vår re : 2020/002362
Dato: 6. januar 2020
Org.nr: 985399077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Informasjon om rapport rin av vannv rks ata for år t 2019, o informasjon om at vi i 2020 vil før tilsyn m istribusjonssyst m

Dere har ett eller lere vann orsyningssystem som produserer minst 10 m3 drikkevann per døgn. Dette tilsvarer vanligvis at vann orsyningssystemet leverer til minst 50 mennesker eller til 20 boliger/ hytter.

apport rin :

Hvor or skal dere rapportere?

Godt drikkevann er av stor sam unnsmessig betydning. Plikten til å rapportere data om vann orsyningen er orskri ts estet i orskri t om vann orsyning og drikkevann (drikkevanns orskri ten). Rapporteringen bidrar til at Mattilsynet kan øre et e ektivt tilsyn med vann orsyningssystemene, og til at Mattilsynet bidrar til å sikre vann orsyning i en beredskapssituasjon. Mattilsynet leverer også data til en rekke andre aktører, som Statistisk Sentralbyrå, Folkehelseinstituttet og EU. Dataene benyttes i viktige politiske beslutninger, både lokalt og nasjonalt.

Hva skjer om dere rapporterer eil eller ikke rapporterer?

Dersom opplysningene dere sender inn er mangel ulle eller åpenbart ikke riktige kan det resultere i at vi sender rapporten i retur og ber dere om å rette opp. Dersom dere ikke rapporterer innen risten, eller unnlater å rapportere, kan det øre til at vi må vurdere å gi dere tvangsmulkt.

Frist for innrapport rin r 15. f bruar 2020

Hvordan skal dere rapportere?

Rapporteringen gjør dere på internett gjennom Mattilsynet sin skjematjeneste. Dere kan gå inn via www.mattilsynet.no. Under tema «Mat og Vann» velger dere «Drikkevann». Velg deretter «Årlig rapportering ra vannverkseiere». Rapporteringen or 2019 åpnet 1. januar 2020.

På samme sted inner dere også veiledning til innrapporteringen, Veiledning til årlig innrapportering - s 17-30 Les den ør dere starter.

attilsyn t
ion i t

Saksbehandler: Heidi Berset
Tl : 22 40 00 00 / 22778254
E-post: postmottak@mattilsynet.no
(Husk mottakers navn)

www.mattilsynet.no

Postadresse:
Felles postmottak, Postboks 383
2381 Brumunddal
Tele aks: 23 21 68 01

Viktig

- esvar alle felt.
- Kontroller at riktig kontaktperson og kontaktinformasjon ligger inne.
- et er viktig at dere legger inn riktige opplysninger om alternativ og reservevannforsyning. Legg inn hvor mange personer den alternative vannforsyningen kan forsyne, og hvor lenge de kan forsynes.

Ting å være klar over

Kontroller at tallene dere legger inn er riktig. ette gjelder særlig for analyseresultatene. ruk samme enhet som i drikkevannsforskriften. Resultatet fra laboratoriet kan være angitt i mikrogram (µg), mens forskriften bruker milligram (mg). 1 mg tilsvarer 1 000 µg. Eksempel: laboratoriet oppgir en verdi på 00 µg l. Skriv dette som 0, mg l i rapporteringen.

 et kan lønne seg ta kontakt med laboratoriet dere bruker. e kan ofte lage en samlerapport for analyseresultatene i den formen som skal rapporteres inn.

Informasjon om tilsyn med vannforsyningssystemenes distribusjonssystem i 2020:

Mattilsynets drikkevannstilsyn i 0 0 kommer til konsentrere seg spesielt om vannforsyningssystemenes distribusjonssystem.

Tilsynet skal finne svar p om det er gjort en god nok vurdering og h ndtering av potensielle farer knyttet til distribusjonssystemet som kan true leveringen av nok, trygt drikkevann.

 i ønsker ogs finne svar p om tilstanden til hele distribusjonssystemet er kjent, om det er lagt en plan for vedlikehold og fornying av distribusjonssystemet, og om denne planen er oppdatert og tilstrekkelig ambisiøs og konkret, samt om planen følges.

 i har dessverre ikke kapasitet til føre tilsyn med alle vannforsyningssystemene i landet. Likevel bør alle være forberedt p at de kan f tilsyn. erfor er det lurt om dere som vannverkseier har gjennomført farekartleggingen for distribusjonssystemet før vi eventuelt kommer, slik at dere kan redegjøre for tilstanden p eget ledningsnett. i er ogs interessert i f høre hvordan dere drifter distribusjonssystemet og hvordan dere prioriterer i plan for vedlikehold og fornying. Nødvendig dokumentasjon bør være lett tilgjengelig n r vi kommer p tilsyn.

Mattilsynet vil vanligvis avtale tidspunkt for drikkevannstilsynet p forh nd for sikre at riktige personer er tilstede. I enkelte tilfeller kan vi ogs komme p tilsyn uten at det er gjort avtale.

Med hilsen

Torild Nesjan Stubø
avdelingssjef

Dette do umentet er elektronisk god jent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.

RS 15/20

Returadresse: Arkivverket
Pb. 4013 Ullevål Stadion
0806 OSLO

ARKIVVERKET

Sunndal kommune

Postboks 94
6601 SUNNDALSØRA

Dato	13.01.2020
Din ref	
Vår ref.	2020/656

Varsel om stedlig tilsyn med arkivholdet i Sunndal kommune 06.05.2020

Med hjemmel i arkivloven § 7 varsler Arkivverket med dette at vi vil gjennomføre et tilsynsbesøk hos dere 06.05.2020. Hensikten er å kontrollere at arkivforholdene i Sunndal kommune er i tråd med arkivloven med forskrifter.

Husk at kommunedirektør må være til stede.

Som leder med overordnet ansvar for arkivtjenesten, skal kommunedirektør delta i starten og slutten av tilsynet, sammen med arkivleder og IKT-leder. Vi vil også intervjue enkelte fagpersoner. Tilsynet vil ha følgende overordnede agenda:

Tidspunkt	Tema	Deltakere
09:00 – 09:45	Oppstart	Kommunedirektør Arkivleder IKT-leder
09:45 – 14:30	Intervjuer, stikkprøver og befaring i lokaler	Arkivleder og eventuelt øvrig arkivpersonale. I løpet av denne bolken ønsker vi et halvtimes møte med to ledere, og det samme med to saksbehandlere.
14:30 – 15:00	Avslutning og oppsummering	Kommunedirektør Arkivleder IKT-leder

Vi ber vi dere kontakte Rebekka Rostrup innen 27.01.2020 på telefon 40 00 74 55, eller e-post rebros@arkivverket.no for å bekrefte at datoen passer, eventuelt finne et annet tidspunkt for tilsynet. Vi kommer tilbake med en mer detaljert agenda.

Hva er deres største utfordring?

Agendaen over er foreløpig. Tips oss gjerne hvis det er noe spesielt dere ønsker fokus på.

Vi trenger følgende tilsendt innen 15.04.2020, slik at vi kan sette oss inn i materialet før vi kommer:

- Gjeldende arkivplan inkludert arkivrutiner og relevante instrukser (hvis dere bruker arkivplan.no, send lenken).
- Oversikt over interkommunale samarbeid som kommunen deltar i, hvis en slik oversikt ikke er innarbeidet i arkivplanen.
- Statistikk over journalførte dokumenter de siste tre kalenderår som vist i tabellen under:

	Inngående	Utgående	N-notat	X-notat
2017				
2018				
2019				

- Opplysninger fra kontrollsøk i journalen, hva er antall journalposter med følgende statuser:
    - journalposter med status R med dokumentdato eldre enn 3 måneder
    - journalposter med status F med dokumentdato eldre enn 3 uker
    - journalposter med status E med dokumentdato eldre enn 7 dager
    - journalposter med status S med dokumentdato eldre enn 3 uker
    - journalposter med status M med dokumentdato eldre enn 3 måneder
- En oversikt med beskrivelser av Sunndal kommune sine fagsystemer, hvis en slik oversikt ikke er innarbeidet i arkivplanen (kun systemer der dere selv legger inn og lagrer opplysninger og/eller dokumenter, ikke systemer som f.eks. lovdata eller folkeregisteret som bare brukes til oppslag).
- Oversikt over arkivlokaler.

Send dokumentasjonen til postmottak@arkivverket.no. Ikke send inn mer enn det vi ber om.

Tips for å få mer ut av tilsynet

Hvis det er noe dere allerede nå vet dere mangler, kan det være lurt å starte på dette arbeidet før dokumentasjonen sendes til oss. Hvis dere for eksempel vet at dere mangler arkivplan, får dere mer ut av at vi ser på førsteutkastet og gir pålegg om hva som mangler, enn å få pålegg om at hele arkivplanen mangler. Vi gjør oppmerksom på at også ufullstendige arkivplaner skal oversendes innen tidsfristen.

På Arkivverkets hjemmeside finner dere mer informasjon om gjennomføring av tilsyn. Vi publiserer også rapporter fra tidligere gjennomførte tilsyn.

Lenker til arkivloven med forskrifter

- Arkivloven lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-12-04-126
- Forskrift om offentlege arkiv lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-12-15-2105
- Forskrift om utfyllende tekniske og arkivfaglige bestemmelser om behandling av offentlige arkiver (riksarkivarens forskrift) lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-12-19-2286

Med hilsen

Espen Sjøvoll
avdelingsdirektør

Kjetil Reithaug
fagdirektør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Kopi til:
FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL Postboks 2520 6404 MOLDE

Opplæring for nye kontrollutvalg – møte 2

Valgperioden 2019-2023

Lovgrunnlag - Kommunelov

§ 23-2.*Kontrollutvalgets ansvar og myndighet*

Kontrollutvalget skal påse at

a) kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte

b) et føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak

Lovgrunnlag – Forskrift om kontrollutvalg og revisjon

§ 3. Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte

b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instrukser og avtaler med revisor

c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3.

Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven § 24-7 til § 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

Kontrollutvalgets oppgaver - kunnskapsgrunnlag

- For å ha grunnlag for å utføre oppgavene, er det nødvendig at kontrollutvalget:
  - følger med på den økonomiske utviklingen gjennom året, i tertialrapportene
  - følger med på om kommunedirektøren gjennom året har fulgt lov og forskrift knyttet til budsjett og regnskap, i tertialrapporter og ved budsjettrevisjonen
  - Følger med på at kommunen har en betryggende revisjon, bl.a. ved revisjonens presentasjon av planer og rapporter.

Viktige aktører i økonomistyringen

- Hvordan jobber kommunen for å holde orden i økonomien?
  - Og samtidig yte gode tjenester
- Viktige aktører:
  - kommunedirektør
    - Økonomisjef
    - ledergruppa
  - Formannskapet
  - Kommunestyret

Styringsinformasjon

- Får de folkevalgte den informasjonen de ønsker og trenger fra administrasjonen?
- Er det tydelig hva som faktisk er den viktige styringsinformasjonen i kommunen?
- Har kommunen måltall og systematisk vurdering av utviklingen å sammenligne med?
  - Lånegjeld
  - Fondsstørrelse
  - Resultatstørrelse
  - Stemmer utviklingen i regnskapet med planlegging i budsjett?

Kommunestyret skal…

- Fra ny kommunelov:

§ 14-2. *Kommunestyrets og fylkestingets plikter*

Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta

a) økonomiplanen og årsbudsjettet

b) årsregnskapene og årsberetningene

c) finansielle måltall for utviklingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomi

d) regler for økonomiforvaltningen (økonomireglement)

e) regler for finans- og gjeldsforvaltningen (finansreglement).

- Ny regel om finansielle måltall!

Prinsipp for økonomistyringen

- Samordnede og realistiske planer for virksomhet og økonomi
- Ivareta kommunens handleevne over tid
- Årsbudsjettet er bindende
- Regnskapet skal vise all tilgang og bruk av midler
- All bruk av midler skal dekkes inn
- Ikke lån til drift – bare lov til investeringer (begrenset)
- Regler om minimumsavdrag på lån

Administrativ styring gjennom året

- Hvordan jobber administrasjonen internt?
  - Fast rapportering til fra enhetene til kommunedirektør / økonomisjef?
  - Oppfølging av rapporteringen
    - Tar man tak i utfordringer?
    - Blir utfordringer rapportert videre?
    - Endring av budsjett?
    - Endring av tjeneste, organisering?
- Treffer man godt med årsprognose i løpet av året?

Folkevalgt styring gjennom året

- Hvordan er folkevalgte organ involvert?
  - tertialrapporter
  - Budsjettendringer
- Hva rapporterer kommunedirektøren?
- Får rapporteringene konsekvenser?
  - Endret drift
  - Endret budsjett
  - På kort og/eller lang sikt?

Kontrollutvalgets rolle

- Uttalelse til kommunestyret (kopi til formannskapet)
  - Utfører kontroll på kommunestyrets vegne
  - Er regnskapet rett? (Uten vesentlige feil)
  - Bør kommunestyret godkjenne regnskapet
- Sekretariatet legger frem sak til kontrollutvalget
  - Revisjonsberetningen og eventuelt andre opplysninger fra revisor er det viktigste saksgrunnlaget
  - Det varierer hvor mye kontrollutvalgene kommenterer utover godkjenning / ikke godkjenning
- Det er kommunedirektøren som er ansvarlig for regnskapet som blir lagt frem

Nøkkeltall

- Etter ny kommunelov skal kommunestyret vedta
  - finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi
- Sammenligning mellom kommuner:
  - Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene. Minst 1,75% er en mal for sunn økonomi, jf. teknisk beregningsutvalg. 2018. Sunndal minus 0,45 % i 2018.
  - Langsiktig gjeld: I prosent av driftsinntektene. Ikke over 50% er mal for sunn økonomi. Landssnitt på ca. 97% i 2018. Sunndal 64,8 % i 2018.
  - Disposisjonsfond: I prosent av driftsinntektene. Det er anbefalt å ha et disp.fond på mellom 5-10 %. Landssnitt på ca. 10% i 2017. Sunndal 17,8 % i 2018.

Kontrollutvalgets påse-ansvar overfor revisor

Kontrollutvalgets påse-ansvar overfor revisor innebærer mer enn «å føre tilsyn med» i det det forutsettes at man ved avvik også igangsetter og følger opp tiltak for å bringe forholdet i orden. (Knut Løken, *Kontroll, 1996)*

Veileder

Veilederen er utarbeidet som et praktisk arbeidsverktøy som skal hjelpe kontrollutvalgene og sekretariatene til å gjennomføre påse-ansvaret overfor revisor på en god og trygg måte.

- https://www.fkt.no/nyheter/veileder-kontrollutvalgets-pase-ansvar-overfor-regnskapsrevisor/

Anbefaling fra FKT

- Oppdragsavtale
  - Leveranseomfang
  - Arbeidsform og arbeidsdeling
  - Krav til revisor (kompetanse, honorar, orienteringer etc.)
  - Åpenhetsrapport
    - Ikke et lovkrav, men anbefalt av FKT og NKRF
    - Påse-ansvaret kan bygges på åpenhetsrapporten dersom den gir faktisk innsikt i hvordan revisjonsselskapet sikrer kvalitet, uavhengighet og effektiv revisjon
    - Eksempel på åpenhetsrapport - Møre og Romsdal revisjon IKS, http://mrrevisjon.no/

Kontrollutvalget har inngått oppdragsavtale med Møre og Romsdal Revisjon IKS. Ny avtale må inngås med Møre og Romsdal Revisjon SA.

§ 24–2. Revisors ansvar og myndighet

- Revisor skal utføre regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov.
- Revisor skal planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk.
- Revisor skal rapportere om sitt arbeid og resultatene av sin revisjon til kontrollutvalget.
- Revisor kan kreve at kommunen eller fylkeskommunen legger fram alle opplysninger, redegjørelser eller dokumenter som han eller hun finner nødvendige for å utføre sine oppgaver. Revisor kan også foreta undersøkelser som han eller hun mener er nødvendige. Taushetsplikt er ikke til hinder for å gjennomføre kontrolltiltak etter dette leddet.
- Revisor har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.
- Departementet kan gi forskrift om revisors plikter og kvalifikasjoner, skifte av revisor og begrensninger i revisors taushetsplikt.

§ 24-7. Skriftlige påpekninger fra regnskapsrevisor

Revisor skal gi skriftlige meldinger om

a)vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon

b)vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger

c)vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen

d)manglende eller mangelfull redegjørelse i årsberetningen for vesentlige budsjettavvik

e)enhver mislighet

f) hvorfor han eller hun ikke har skrevet under på oppgaver som kommunen eller fylkeskommunen skal sende til offentlige myndigheter, og som revisor etter lov eller forskrift skal bekrefte

g) hvorfor han eller hun sier fra seg revisjonsoppdraget.

§ 24-7. Skriftlige påpekninger fra regnskapsrevisor (forts…)

Meldinger som nevnt i første ledd skal sendes i nummerte brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Hvis revisor avdekker eller på annen måte blir kjent med misligheter, skal han eller hun straks melde fra om det etter første ledd bokstav e. Når saksforholdet er nærmere klarlagt, skal revisor sende et nytt brev til kontroll-utvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp etter første ledd, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

§24-9. Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen

Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

NY REGEL I KOMMUNELOVEN!

Påse-ansvaret

Påse at årsregnskap blir revidert på en betryggende måte a) Kvalifikasjonskrav b) Vandel c) Uavhengighet d) Kvalitetskontroll-systemet i revisjonsforetaket	**Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet** Orientering i hht. fasene i revisjonsarbeidet a) planleggingsfasen b) interimsfasen c) årsoppgjørsfasen d) etterlevelsekontroll	**Påse at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med** a) bestemmelser som følger av lov og forskrift, herunder kommunal revisjonsskikk (GKRS) b) kontrakt, instrukser eller avtaler med revisor

1. Påse at årsregnskapet blir revidert på enn betryggende måte

a) Kvalifikasjonskrav
   - Egenerklæring om utdanning, praksis og etterutdanning

b) Vandel
   - Egenerklæring om system for vurdering av tilsettes vandel

c) Uavhengighet
   - Uavhengighetserklæring fra oppdragsansvarlig revisor

d) Kvalitetskontrollsystemet i revisjonsforetaket
   - Eksterne kvalitetskontrollrapporter
   - Beskrivelse fra revisor om intern styringsstruktur og kvalitetskontrollsystem

2. Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet

a) Orientering fra planleggingsfasen
   - Revisjonsplan

b) Orientering fra interimsfasen
   - Status i forhold til revisjonsplanen

c) Orientering fra årsoppgjørsfasen
   - Resultater fra revisjonsarbeidet

d) Orientering om etterlevelseskontroll
   - Risiko- og vesentlighetsvurdering
   - Skriftlig uttalelse til kontrollutvalget

3. Påse at revisjonsarbeidet foregår i overensstemmelse med lov, forskrift etc.

a) Sekretariatet innhenter
   a) Revisjonsberetning
   b) Administrasjonen sin vurdering av samspillet med revisor
   c) Revisor sin oppsummering etter gjennomført revisjon.
b) Vurdering av revisjonsarbeidet med hensyn til kontrakt, avtaler og eventuelle instrukser

Kontrollutvalgets påse-ansvar

- Kontrollutvalget i Sunndal har de to siste årene behandlet sak:
  Vurdering av kontrollutvalgets tilsynsansvar for revisjon – revisjonsåret 2017
  Sak 33/18, i møte 13.11.2018
  Vurdering av kontrollutvalgets tilsynsansvar for revisjon – revisjonsåret 2018
  Sak 24/19, i møte 11.09.2019
- Saken oppsummerer de forholdene som ligger i kontrollrollutvalgets påse-ansvar.

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2020-1563/01
Arkiv:	047
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	24.01.20120

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 03/20	Kontrollutvalget	13.02.2020
	Kommunestyret	

SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS – RAPPORT

Sekretariatets innstilling

1. Sunndal kommunestyre tar rapporten fra eierskapskontroll og rapporten fra selskapskontroll og forvaltningsrevisjon i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS (KNH) til etterretning og slutter seg til de anbefalinger som kommer frem i rapportene.

2. Anbefalinger til Sunndal kommune som eier:

   - Kommunen må følge opp selskapsavtalens § 6-4, 3.ledd om avhendelse og pantsetting av eiendom. Vedtak om dette må skje i havnerådet.
   - Kommunen må vurdere nærmere hvordan en skal følge opp bestemmelsen i eierskapsmeldingens kap. 2.5 om at prinsipielle diskusjoner tas av kommunestyret i forkant av møter i de operative eierorganer.
   - Kommunen må vurdere om det er riktig at havnerådet fastsetter og utbetaler godtgjørelse til eierrepresentantene.

3. Anbefalinger til Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, selskapskontroll og forvaltningsrevisjon:
   - Selskapet bør etablere et økonomireglement som grunnlag for å ivareta;
     - daglige økonomirutiner,
     - rapportering til havnestyret og havnerådet,
     - regler og rutiner for offentlige anskaffelser
     - interne kontrollrutiner.
   - Selskapet bør vektlegge å få opplæring i styring og ledelse av kommunale selskap.
   - Selskapet bør avvikle dagens kredittkortordning.
   - Selskapet bør gjenoppta strategiprosessen for på en god måte å håndtere de endringene som selskapet står overfor.
   - Selskapet bør følge opp den endelige beslutningen fra Samferdselsdepartementet og forsikre seg om at selvkostberegningene for 2012 – 2015 er korrekte.
   - Selskapet bør etablere, og regelmessig gjennomgå og oppdatere:
     - Personalreglement.
     - Etiske retningslinjer.
     - Varslingsrutiner.

4. Kommunestyret ber kontrollutvalget om å følge opp at anbefalingene blir fulgt og påse at arbeidet blir gjennomført.

5. Kommunestyret ber om at kontrollutvalget får en skriftlig plan for oppfølging av anbefalingene, slik at planen kan behandles i kontrollutvalget sitt siste møte før sommeren 2020.

Saksopplysninger
I henhold til kommunelovens § 77 nr. 5, skal kontrollutvalget påse at det føres kontroll med forvaltningen kommunens interesser i selskaper m.m. Kontrollutvalgets oppgaver ved forvaltningsrevisjon følger av forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner §§ 10-12. Kontrollutvalgets oppgaver ved selskapskontroll følger av kommuneloven § 80 og forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner kap. 6, §§14-15.

I ny kommunelov(2018) § 23- 2 c) og d) skal Kontrollutvalget påse at det utføres forvaltningsrevisjon av selskaper kommunen har eierinteresser i og at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll).

Det er utarbeidet Plan for forvaltningsrevisjon 2016 – 2019 som ble behandlet av kontrollutvalget i møte 22.09.2016, sak 29/16 og senere vedtatt av kommunestyret i møte 05.10.2016 i K sak 64/16. Det er utarbeidet Plan for selskapskontroll 2016 – 2019 som ble behandlet av kontrollutvalget i møte 22.09.2016, sak 30/16 og senere vedtatt av kommunestyret i møte 05.10.2016 i K sak 65/16.

Gjennomføring av eierskapskontroll forutsetter at kommunen har utarbeidet eierskapsmelding (retningslinjer for forvaltning av kommunens interesser i selskap samt eierstrategier for hvert enkelt selskap). Kommunestyret vedtok eierskapsmelding for Sunndal kommune – hoveddel i møte 20.06.2012 i k-sak 54/12. Behandling av selskapsdelen og presisering av hoveddel ble vedtatt av kommunestyret 08.05.2013 i sak 24/13. Revisjon av eierskapsmeldingen var oppe som sak i kommunestyret 14.02.201, sak 01/2017.

Kommunestyret ga kontrollutvalget fullmakt til å prioritere selskap og selskap som ikke er tatt inn i planen, dersom utvalget finner dette nødvendig.

Forslag til plan for selskapskontroll 2016-2017 utarbeidet av Kommunerevisjonsdistrikt 2 ble levert til kontrollutvalget 8.9.2016. I dokumentet står det at det vil være aktuelt å gjennomføre selskapskontroller i aksjeselskap som Sunndal kommune eier sammen med andre kommuner og/ eller fylkeskommunen, og der Sunndal kommune er minoritetseier. Disse prosjektene bør gjennomføres som felles prosjekt sammen med de andre eierkommunene. Kristiansund og Nordmøre Havn IKS var ikke nevnt som et spesielt risikoområde i planen.

Kontrollutvalget vedtok i møte 31.01.2017, sak 09/17 å sette en eventuell bestilling av selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS (KNH) på oppfølgingslisten. Bakgrunnen var oppslag i Tidens Krav 2.12.2016 og epost fra kontrollutvalgsmedlem Erling Rød den 6.12.2016 der det kommer det fram interessante opplysninger vedrørende Kristiansund og Nordmøre Havn IKS (KNH).

Det er 11 eierkommuner i selskapet på Nordmøre og Trøndelag. Sunndal kommune har en eierandel i dette interkommunale selskapet på 9 % og er nest største eier i selskapet etter Kristiansund med 38 %.

Kontrollutvalget ba i møte 31.03.2017 om at kontrollutvalgssekretariatet undersøkte om andre eierkommuner er interessert i en eierskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS. Kontrollutvalget understreket i møtet 21.09.2017 at det var ønskelig at en vesentlig andel av eierinteressene ønsker en slik selskapskontroll før bestilling gjøres hos revisjonen.

Etter to runder med undersøkelser ble det først den 27.12.2018 fastslått at det i bystyret i Kristiansund blir bevilget midler til en slik selskapskontroll og en kan konstatere at et flertall av eierinteressene er med (58 %). Følgende kommuner deltar da i selskapskontrollen: Kristiansund (38 %), Sunndal (9 %), Hitra (6 %) og Hemne (5 %).

I mellomtiden er det avklart at en eventuell selskapskontroll blir utført av Revisjon Midt-Norge SA som er revisjonsselskapet som Hitra og Hemne har oppdragsavtale med. Revisjonsselskapet som Sunndal og Kristiansund har avtale med, Møre og Romsdal Revisjon IKS, er revisor til KNH og ønsker av habilitetsårsaker ikke å utføre oppdraget.

Den 08.03.2019 sender kontrollutvalget i Sunndal et forslag til bestillingsbrev til kontrollutvalgssekretariatene i Kristiansund, Hemne og Hitra. Bestillingsbrevet blir akseptert og videresendt til Revisjon Midt-Norge SA. Revisjon Midt-Norge SA har bekreftet at de tar på seg oppdraget, under forutsetninger som kommer fram i brev den 11.04.2019.

Den 09.05.2019 mottar kontrollutvalgene forslag til prosjektplan fra Revisjon Midt-Norge SA. Tidsrammen for prosjektet er på 450 timer. Det er noe høyere enn det kontrollutvalgene såg for seg ved bestilling som var 250-300 timer. Kontrollutvalget i Kristiansund står fast ved sitt budsjett som tilsvarer ca. 170 timer. Kontrollutvalgene i Hitra og Hemne har senere vedtatt å gå opp til 90 timer hver. Tidligere estimert ramme for kontrollutvalget i Sunndal er 40 timer når utgangspunktet var 250 timer. I sum blir dette 390 timer. Hvis ikke kontrollutvalget i Sunndal velger å øke timetallet slik Hitra og Hemne har gjort, melder revisjonen tilbake i epost 04.06.2019 at selskapskontrollen vil la seg gjennomføre med de problemstillingene som er skissert i prosjektplanen, med en timeramme på 390. Revisjonen nedskalerer likevel enkelte deler av problemstillingene noe, og gjennomfører prosjektet litt annerledes, med mindre tid til f.eks. reising.

Prosjektplanen ble behandlet i kontrollutvalget sitt møte 18.06.2019, sak PS 21/19 der kontrollutvalget vedtok den fremlagte prosjektplanen der Kontrollutvalget ber om at rapporten blir utformet slik at den kan gi overføringsverdi til andre selskap som Sunndal kommunen er medeier i.

Kontrollutvalget v/sekretariatet er blitt holdt orientert om fremdriften i arbeidet undervegs fra revisjonen. Avslutning av prosjektet ble noe forsinket. Revisjonen sendte i slutten av desember foreløpig rapport på høring til de reviderte parter. Høringsfristen ble i samråd med kontrollutvalgene satt til 30.01.2020.

Rapporten fra eierskapskontroll ble av kontrollutvalgssekretariatet mottatt 06.02.2020 og rapporten fra selskapskontroll med forvaltningsrevisjon ble mottatt 06.02.2020.

Vedlagt følger:

- Rapport eierskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, datert 06.02.2020.
- Rapport selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, datert 06.02.2020.

VURDERING
I bestillingen og prosjektplanen fra kontrollutvalget går det fram at rapporten blant annet skal gi s
Problemstillinger:

1) **Utøver eierkommunene eierskapet i KNH IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring?**
- Om eierkommunene har eierskapsmelding
- Om eierkommunene har definert mål for KNH, herunder system for rapportering?
- Utøver eierkommunene sitt eierskap gjennom havnerådet, herunder om det er fastsatt rutiner for deltakelse og kriterier/satser for møtegodtgjørelse
- Har eierkommunene etablert rutiner for oppfølging og evaluering av KNH, og følges disse rutinene?
- Har eierkommunene fulgt opp tilbakemeldingene fra Kystverket, og eventuelt justert mål og rutiner for eierskapet?

2) Har selskapet etablert styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift?
- System for måloppnåelse
- System for risiko- og sårbarhetsanalyse
- Økonomi- og ressursstyring, herunder budsjettering, regnskapsføring og økonomisk kontroll, oppfølging av selvkost
- Systematisk oppfølging av Kystverkets tilbakemelding, herunder revisors oppfølging (selvkost)

3) Følger KNH regelverket for offentlige anskaffelser (før etter 2017)?

4) Har KNH etiske retningslinjer som ivaretar habilitet, pålitelig økonomistyring (budsjett og regnskap), arbeidsmiljø (herunder avviks- og varslingssystem) og samfunnsansvar?

<u>RAPPORT OM EIERSKAPSKONTROLL, sammendrag.</u>

1)**Utøver eierkommunene eierskapet i KNH IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring?**

I kapittel 2 beskriver rapporten og vurderer Sunndal kommune som eier (kapittel 2.3 og kapittel 2.5) og Sunndal kommunes utøvelse av felles eierskap i havrådet (kapittel 2.4 og 2.6).
KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll anbefaler at kommunestyrene hvert år fastsetter premisser for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding. Revisor vurderer at Sunndal kommune har en eiermelding som er i tråd med KS sin anbefaling om utarbeidelse av eiermelding.

Kommunestyret skal velge representanter og vararepresentanter til havnerådet. Revisor finner at Sunndal kommune sitt valg av representanter og vararepresentanter til havnerådet er valgt av kommunestyret. Forvaltningsrevisor påpeker likevel at det kan være uheldig at rådmann og assisterende rådmann er vararepresentanter til havnerådet (2015 – 2019).

Det bør etableres kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og havnerådet. Revisor vurderer at kommunikasjonsformene mellom Sunndal kommune og havnerådet er tilfredsstillende, ved at protokoller, budsjett og årsregnskap legges fram for kommunestyret.

Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever. Havnerådet skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet. Revisor vurderer at Kristiansund og Nordmøre havn IKS har en selskapsavtale som i hovedsak er i tråd med kravene i IKS-loven, men stiller spørsmål ved om § 6-4 i selskapsavtalen er i tråd med IKS-lovens § 25, om avhending eller pantsetting av eiendom. Selskapsavtalen kan tolkes som at dette er delegert til styret, men IKS-loven er klar på at dette kun kan vedtas i havnerådet etter innstilling fra styret.

Havnerådet har revidert selskapsavtalen og selv besluttet endringer som ligger innenfor deres mandat. Revisor vurderer at det kan være uheldig at informasjonen om endringer i selskapsavtalen ikke blir kjent for formannskapet/kommunestyret, selv om endringene er av en slik art at kommunestyret ikke må behandle endringene.

Ifølge IKS-loven skal selskapet ha et representantskap hvor samtlige deltakere er representert med minst én representant. Vedkommende kommunestyre eller fylkesting oppnevner selv sine representanter. Havnerådet er sammensatt av minst ett medlem og varamedlem for hver av eierkommunene. Representantene i havnerådet er valgt av eiernes kommunestyrer.
KS' anbefalinger om eierstyring tilrår at det er sentrale folkevalgte som velges til eierorganet. Representantene fra den største eierkommunen, Kristiansund har ikke representert med ordfører. Havnerådsmøtene skal behandle budsjett, økonomiplan og regnskap, og gjøre vedtak om utbygging og finansiering av den. Videre må avhending eller pantsetting av fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander vedtas av havnerådet. Havnerådet har i hovedsak behandlet disse dokumentene i tråd med IKS-loven og selskapsavtalen. Unntaket er fristbrudd når det gjelder avleggelse av årsregnskap, revisjonsberetning og årsmelding i 2016, 2017 og 2019. Det har hatt sammenheng med bl.a. tilsynssaken fra Kystverket. Videre nevner revisor avhending av Kranaskjæret i Kristiansund kommune, som ikke er vedtatt av havnerådet, slik IKS-loven krever. Havnerådet har fått orientering om den såkalte tilsynssaken fra Kystverket om beregning av anløpsavgift i flere havnerådsmøter i perioden 2015 – 2018. Det kan se ut til at informasjonen som Havnerådet har fått fra selskapets ledelse og styre noe ensidig har vært at Kystverkets konklusjon i tilsynsrapporten var feil. Havnerådets leder har tillit til at det gjøres riktig nå.

Selskapsavtalens § 7-5 hjemler bestemmelser om møtegodtgjørelse. Her heter det at godtgjørelse for møter m.v. til medlemmer av havnestyret og havnerådet samt til medlemmer av styrer og arbeidsgrupper som oppnevnes i regi av havneselskapet, utbetales i henhold til satser fastsatt i regulativ for havneselskapet. Revisor vurderer det uheldig at havnerådet vedtar godtgjørelse til seg selv og samtidig er det uheldig at det kan oppstå risiko for dobbeltbetaling hvis møtegodtgjørelse kommer i tillegg til lønn som politikere.

Havnerådet skal påse at det utarbeides og jevnlig revideres etiske retningslinjer for selskapsdriften. Revisor finner ikke at havnerådet har fulgt opp at selskapet har etiske retningslinjer.

Revisors konklusjon:
Revisor konkluderer med Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i KNH IKS i tråd med kommuneloven og KS' anbefalinger om god eierstyring.

Revisor mener at Sunndal kommune i hovedsak ivaretar felles eierskap gjennom havnerådet i tråd IKS-loven og selskapsavtalen. Revisor stiller likevel spørsmål ved selskapsavtalens § 6-4, ledd tre, om avhendelse og pantsetting av eiendom. Revisor mener at IKS-loven § 25 er klar på at vedtak om det må skje i havnerådet.

Kontrollutvalgssekretariatets vurdering:
Revisor har ikke vurdert om Sunndal kommune eierskapsmeldingen i forhold til oppfølging av eierskapet i KNH utover at det legges frem innkallinger og protokoller fra Havnerådet til kommunestyret. Eierskapsmeldingen er også et regelverk og vedtak som skal følges. I eierskapsmeldingen til Sunndal kap. 2.5 om Eierrepresentant i operative eierorganer står det følgende: *«Uavhengig av hvem som representerer eier i eierorganet, bør eventuelle prinsipielle diskusjoner tas av kommunestyret i forkant av møter i de operative eierorganer. Det vil være opp til kommunestyret å ta stilling til hvor mye som skal være forankret eller diskutert i kommunestyret i forkant av behandling i det operative eierorganet, og om representantene kan instrueres. Det er også den enkeltes representant sitt selvstendige ansvar å innhente til-strekkelig informasjon til å kunne utøve sin rolle som eierrepresentant for en kommune i det aktuelle selskapet.»*

Kontrollutvalget kan ikke se at denne delen av eierskapsmeldingen er oppfulgt.

Videre bør kommunen vurdere nærmere hvordan en skal følge opp bestemmelsen i eierskapsmeldingens kap. 2.5 om at prinsipielle diskusjoner tas av kommunestyret i forkant av møter i de operative eierorganer.

Kommunen må vurdere om det er riktig at havnerådet fastsetter og utbetaler godtgjørelse til eierrepresentantene.

RAPPORT OM SELSKAPSKONTROLL OG FORVALTNINGSREVISJON, sammendrag.

2) Har selskapet etablert styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift?

I kapittel 6.2 innleder forvaltningsrevisor med at en har avdekket en god del svakheter som til dels fremstår som alvorlige risikoer, og som kan bryte ned det positive og viktige arbeidet som selskapet gjør. Forvaltningsrevisor ber styret om å ta noen grunnleggende grep for å rette opp svakhetene og lukke risikoene.

Når det gjelder de formelle styringslinjene så er havnerådet eierorgan, som bl.a. velger styre etter innstilling fra valgkomitéen. Det er flere styremedlemmer som har ledende politiske verv i deltakerkommunene. Forvaltningsrevisor påpeker her at den blandingen av roller kan virke begrensende på muligheten til å utøve eierskap. Det har vært en utvikling i retning av at styret representerer flere ulike bakgrunner.

Nåværende styre har hatt 5-7 møter i året. Det foreligger innkalling og protokoller fra alle møtene, bortsett fra et telefonmøte i juli 2018. Forvaltningsrevisor har vurdert at det er forbedringspotensial når det gjelder tydelige signal fra styret til daglig leder. Styret bør i større grad følge opp saker som de har etterspurt.

Havnerådets rolle i økonomistyringen er å vedta budsjett og fireårige økonomiplaner, årsregnskap og årsmelding samt å beslutte investeringer. Styret skal legge fram disse sakene for havnerådet. Styret i KNH legger fram budsjett, økonomiplan, årsregnskap og årsberetning for havnerådet. Styret legger dessuten fram saker som gjelder investeringer og låneopptak til behandling, i tillegg til at havnerådet får orientering fra styreleder og daglig leder om status for

ulike satsinger. Etter revisors vurdering har havnerådet tidvis rettet nokså kritiske spørsmål til styrets framleggelse av økonomisaker.

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisering av selskapets virksomhet. Etter forvaltningsrevisors vurdering påser styret i all hovedsak at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet. Styret har etterlyst bedre resultatrapportering, og bedre samsvar mellom budsjett og regnskap. Etter revisors vurdering har økonomirapporteringen til styret utviklet seg i tilfredsstillende retning.
Styret har behandlet en god del investeringssaker, og forvaltningsrevisor registrerer at disse har blitt finansiert ved låneopptak og utvidelse av lån. Forvaltningsrevisor registrerer dessuten at styret har behandlet sak om søknad om avdragsutsettelse. Det er stort sett greit, så lenge det er innenfor bestemmelsene i IKS-loven om minimumsavdragsnivå.

I all hovedsak så har investeringsprosjektene blitt behandlet i riktig organ. Forvaltningsrevisor finner at avhending av Kranaskjæret kun har vært en eventueltsak i styret der daglig leder har orientert. Forvaltningsrevisor tolker IKS-loven, § 25 som at det er havnerådet som skal beslutte avhending av fast eiendom og at det ikke er noen delegasjonsmulighet her. Styret burde i dette tilfellet sørget for at saken ble lagt fram for havnerådet, slik at saken ble behandlet i eierorganet som har myndigheten i slike saker. Økt investeringsramme for Devoldholmen har heller ikke vært behandlet i havnerådet per april 2019.

Det største selvkostområdet for KNH er anløpsavgiften. Saken har pågått siden januar 2014, da Hurtigruten ASA klaget KNH og flere andre havneselskap inn for Kystverket, for det de mente var for mye innkrevd anløpsavgift. I 2017 fattet Samferdselsdepartementet endelig vedtak om at Kystverkets konklusjon og pålegg etter tilsynet i 2015 i all hovedsak var korrekt. Det er fortsatt usikkerhet rundt ca. 2,3 millioner i perioden 2012 – 2015, som Samferdselsdepartementet mener skal tilbakebetales, men som KNH mener er knyttet til utelatte kostnader i de opprinnelige selvkostberegningene. Havnerådsleder har tillit til at selskapet har fulgt opp påleggene fra Kystverket og Samferdselsdepartementet, men stilte likevel spørsmål ved prosessen fram til at dette var fulgt opp, og rådene som de fikk fra fagmiljø underveis.
Selskapet bruker Momentum – selvkostprogram. Regnskapene blir lastet inn i sin helhet, og alle konti er tilordnet en fordelingsmetode/nøkkel – for hvor kostnaden/inntekten hører hjemme. KNH har, sammen med Envidan Momentum (EM) fulgt Kystverket sin veileder. På bakgrunn av tilgjengelig informasjon har forvaltningsrevisor funnet at fordelingsnøklene nå virker rimelige. Forvaltningsrevisor har ikke informasjon som gir grunnlag for å overprøve deres vurderinger. Kystverket har ikke fulgt opp med kontroller. Forvaltningsrevisor har fått signal om at KNH, som følge av nytt regnskapssystem, kommer til å legge opp fordelingsnøklene mer nøyaktig på de ulike selvkostområdene. Forvaltningsrevisor har ikke kontrollert hvorvidt det er fulgt opp.

KNH har ikke vedtatt en strategi for 2015 – 2025, jf. Havnerådets forventninger. For å møte utfordringene er en strategi som selskapets ledelse, inklusive styret og havnerådet står samlet bak, viktig. KNH sitt strategidokument har vært oppe i både styret og havnerådet, og vedtak i havnerådet var at Strategiplan 2015 – 2025 skulle gå til høring i eierkommunene etter styrets ferdigbehandling og før endelig behandling i havnerådet. Den ble behandlet i styret i oktober 2015, men den har ikke vært til behandling i havnerådet. Nåværende styre har etterlyst strategiarbeid, men det har ikke resultert i konkrete vedtak.

Selskapet utfører oppgaver etter havne- og farvannsloven, noe som betyr at selskapet trenger tilfredsstillende, maritim kompetanse til å utføre oppgavene. Dette er den kompetansen som selskapet tradisjonelt har hatt. Selskapet har utvidet kompetansen med markeds- og mediekompetanse, økonomikompetanse og annen administrativ kompetanse. Fra juni 2019 ble regnskapsfører i det eksterne regnskapsføringsfirmaet, som selskapet har brukt, tilsatt som økonomiansvarlig i KNH. Etter forvaltningsrevisors vurdering var det et riktig grep å få økonomikompetanse «innomhus». Noen stillinger har ikke blitt lyst ut. Etter forvaltningsrevisors vurdering bør selskapet tilstrebe utlysning av ledige stillinger.

Styret har ansvar for at selskapets bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Forvaltningsrevisor savner skriftlige rutiner på økonomiområdet og anskaffelsesområdet. Hvis det er slik som forvaltningsrevisor sin dokumentasjon tilsier, er det en svakhet at daglig leder godkjenner alle fakturaer, også de som gjelder han selv. Styret har behandlet to revisorbrev, hvor svakheter ved kredittkortordningen har blitt påpekt. Det har vært lange perioder med dels store utestående beløp, og særlig knyttet til daglig leders kredittkort. Forvaltningsrevisor får opplyst at det nå er gjort opp. Forvaltningsrevisor registrerer at selskapets revisor har noen kritiske kommentarer til KNHs internkontroll, bl.a. kredittkortordning, men at de mener at selskapet har et godt system på internkontroll på økonomi og regnskap. Forvaltningsrevisor mener at selskapet har store svakheter i internkontrollen.

Revisors konklusjon:

- **Det finnes ikke noe skriftlig økonomireglement i selskapet og heller ingen skriftlige rutiner for økonomistyring.**
- **Med noen unntak har de rette organene besluttet sakene.**
- **Avhending av Kranaskjæret er et eksempel på en sak som skulle vært vedtatt i havnerådet.**
- **Selskapet har ikke en oppdatert strategiplan som er vedtatt i tråd med Havnerådets forventninger.**
- **Gjennomgangen av KNH's oppfølging og korrigering etter Kystverkets pålegg viser at det kan se ut til at det fortsatt gjenstår 2,3 millioner å tilbakebetale, jf. Samferdselsdepartementets vedtak.**
- **Det er betenkelig at selskapet, på grunn av svak likviditet i årene 2017 og 2018 har avtalt låneavdrag under minimumsnivået i IKS-loven.**
- **Selskapet har ikke internt økonomireglement eller rutinebeskrivelser for offentlige anskaffelser.**
- **I forvaltningsrevisor sin gjennomgang av selskapets internkontroll stiller en spørsmål ved selskapets anvisnings- og attesteringsrutiner. Det er en risiko dersom det er slik at daglig leder godkjenner egne utlegg.**
- **Kredittkortordningen som selskapet har hatt, har inneholdt store svakheter, som er påpekt av selskapets revisor, men er ikke ryddet opp i før nå, ved årsskiftet 2019/2020.**

3) Følger KNH regelverket for offentlige anskaffelser?

Forvaltningsrevisor har sett på avtaler som selskapet har inngått med leverandører og deretter på utvalgte anskaffelser. Dette er beskrevet og vurdert i kapittel 3. Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon på rammeavtaler som selskapet eventuelt har inngått med leverandører. Forvaltningsrevisor har ikke mottatt dokumentasjon på at det er gjennomført

konkurranse i forbindelse med inngåelse av avtalene, og vurderer på denne bakgrunn at de fremlagte avtalene ikke er inngått innenfor regelverket for anskaffelse av rammeavtaler i anskaffelsesregelverket.

Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon på utvalgte anskaffelser. For to av anskaffelsene er dokumentasjonen i henhold til anskaffelsesregelverket, mens for de øvrige er det ikke framskaffet dokumentasjon på at de er inngått etter anskaffelsesregelverket. Forvaltningsrevisor har også mottatt dokumentasjon knyttet til avtaler og kjøp som har noen betenkeligheter ved seg. Dette gjelder noen anskaffelser fra en leverandør som ble oppløst 4-5 måneder før arbeidet ser ut til å ha vært utført og fakturering har skjedd.

Videre har forvaltningsrevisor mottatt dokumentasjon på fakturaer som er mangelfulle i forhold til lovverket (bokføringsloven). Daglig leder skal ha fått vite om det, men likevel bedt om at det ble utbetalt. Dokumentasjonen skulle framskaffes senere.

Forvaltningsrevisor har mottatt opplysninger om og dokumentasjon på at KNH har kjøpt en eldre bil i det private bruktbilmarkedet. Forvaltningsrevisor stiller spørsmål ved kjøpet, både når det gjelder prisen og at et offentlig selskap som KNH kjøper kjøretøy i det private bruktbilmarkedet. Forvaltningsrevisor stiller spørsmål ved at et offentlig eid selskap gjør slike anskaffelser, og vil påpeke at det kan framstå som risiko i regnskapet. Etter forvaltningsrevisor sin vurdering handler også dette om mangelfulle rutiner for internkontroll og anskaffelser.

Revisors konklusjon:

- **Forvaltningsrevisor konkluderer med at KNH har svakheter i oppfølging av regelverket om offentlige anskaffelser.**
- **Selskapet har en manglende forståelse av rammeavtaler, det mangler dokumentasjon på anskaffelser og det finnes anskaffelser som framstår som ikke framstår betryggende.**

4) Har KNH etiske retningslinjer som ivaretar habilitet, pålitelig økonomistyring (budsjett og regnskap), arbeidsmiljø (herunder avviks- og varslingssystem) og samfunnsansvar?

Beskrivelse og vurdering av situasjonen i KNH når det gjelder etikk og arbeidsmiljø er beskrevet i kapittel 4. Selskapet har en HMS-handlingsplan. Selskapets verneombud følger systematisk opp handlingsplanen, med vernerunder og ajourføring av handlingsplanen. Utover dette mener forvaltningsrevisor at selskapet har svakheter når det gjelder systematisk HMS-arbeid. Personalreglementet forvaltningsrevisor har fått tilsendt framstår uferdig. Styret vedtok et personalreglement i 2010. Det virker ikke som det har vært gjort oppdateringer eller vært til ny styrebehandling i ettertid.

Det foreløpige personalreglementet forvaltningsrevisor har fått tilsendt inneholder rutiner for varsling. Varslingsrutinene har ikke vært oppe til behandling eller annen diskusjon etter 2012 da daglig leder ble ansatt. Nåværende styre har ikke etterspurt varslingsrutiner. Hverken verneombudet eller tillitsvalgt hadde kjennskap til varslingsrutinene. Styreleder og ansatte gir motstridende informasjon om det har vært varslet til styreleder.

Det er ulik oppfatning mellom daglig leders tilbakemelding om personalmøter og andre dialogmøter med ansatte og det ansatte har fortalt i intervju. Av dokumentasjon i arkivsystemet fant siste personalmøte sted i juni 2018. Forvaltningsrevisor har i tillegg fått ettersendt et referat

fra personalmøte i februar 2019. Av dokumentasjonen tilbake i tid ser det ut til at det er uregelmessighet i personalmøter, og at det i årene 2016 – 2018 bare har vært ett møte årlig.

Etter forvaltningsrevisor sin vurdering er det et tegn på svak formell dialog mellom ledelse og ansatte. Individuelle møter på kontorene og uformelle samtaler i pauser er ikke er nok for å ivareta tilfredsstillende dialog mellom ledelsen og ansatte.

KNH har to funksjoner som skal ivareta ansattes interesser og arbeidsmiljø: Verneombud og tillitsvalgt. Tillitsvalgt er ansattes representant med observasjonsstatus i styret. Det er innenfor det som IKS-loven krever av ansatterepresentasjon for selskap av KNH's størrelse. I tillegg har selskapet verneombud, som er i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser om verneombud. Forvaltningsrevisor stiller likevel spørsmål ved prosessen med oppnevning av disse funksjonene, og at det er daglig leder som har forespurt de om å stille. Det har blitt foretatt skriftlige valg blant de ansatte.

Forvaltningsrevisor registrerer at daglig leder og noen av de ansatte har helt forskjellig oppfatning av arbeidsmiljøet. Arbeidsmiljøet, slik det beskrives av noen av de ansatte er kjennetegnet av et motsetningsforhold mellom ansatte og daglig leder. Forvaltningsrevisor har ikke avdekket konflikter mellom ansatte.

Det har vært ulike sosiale arrangement i selskapet. Det er i utgangspunktet positivt, og det er ikke i strid med hverken internt eller eksternt regelverk at arbeidsgiver legger til rette for slike arrangement (også økonomisk). Forvaltningsrevisor har avdekket noe mangelfull dokumentasjon rundt utgifter til slike arrangement, og at de manglet dokumentasjon oversikt over hvem som deltar og hva arrangementet eller utgiften gjelder.

Forvaltningsrevisor har ikke dokumentasjon som tilsier at KNH har etiske retningslinjer. Det har heller ikke vært dialog om dette i selskapet, og det kan ikke se ut til at det er noe som styret har etterspurt.

Revisors konklusjon:

- **Forvaltningsrevisjonen har avdekket utfordringer i arbeidsmiljøet.**
- **Forvaltningsrevisor kan ikke se at KNH har en ferdig oppdatert personalhåndbok eller personalreglement.**
- **Forvaltningsrevisor mener at det for etikk og arbeidsmiljø mangler:**
  - **Etiske retningslinjer.**
  - **Oppdaterte og gjennomarbeida rutiner for varsling som er kjent i organisasjonen.**
  - **Systematiske og regelmessige informasjonslinjer mellom ledelse og ansatte, som personalmøter dialogmøter mellom daglig leder og tillitsvalgte.**
  - **Tydelig definerte roller for ansattrepresentant og andre tillitsvalgte.**
  - **Et godt og trygt arbeidsmiljø hvor ansatte har tillit til ledelsen.**

Revisors hovedkonklusjoner og anbefalinger:

I denne forvaltningsrevisjonen har forvaltningsrevisor avdekket en god del svakheter som til dels framstår som svært alvorlige risikoer, og som kan bryte ned det viktige og positive arbeidet som selskapet gjør. For å rette opp disse svakhetene og lukke risikoer bør selskapets styrende organ ta noen grunnleggende grep.

Forvaltningsrevisor anbefaler at det nyvalgte styret vektlegger å få opplæring i styring og ledelse av kommunale selskap. Aktuelle kompetansemiljø kan være bransjeorganisasjonen Norske havner, det samme gjelder KS og KS Bedrifts kompetansemiljø på eierstyring og selskapsledelse.

Videre anbefaler forvaltningsrevisor at selskapets ledelse vektlegger dialog med ansatte for å utvikle en organisasjon med gjensidig tillit og trygghet.

Mer konkret anbefaler forvaltningsrevisor:
• Selskapet bør etablere et økonomireglement som grunnlag for å ivareta daglige økonomirutiner, rapportering til havnestyret og havnerådet, regler og rutiner for offentlige anskaffelser og interne kontrollrutiner.
• Selskapet bør avvikle dagens kredittkortordning
• Selskapet bør gjenoppta strategiprosessen for på en god måte å håndtere de endringene som selskapet står overfor
• Selskapet bør følge opp den endelige beslutningen fra Samferdselsdepartementet, og forsikre seg om at selvkostberegningene for 2012 – 2015 er korrekte
• Selskapet bør etablere og regelmessig gjennomgå og oppdatere:
o Personalreglement
o Etiske retningslinjer
o Varslingsrutiner

Kontrollutvalgssekretariatets vurdering

Sekretariatet mener det er viktig å ta forvaltningsrevisor sine konklusjoner og anbefalinger videre og synliggjøre de tiltak som blir anbefalt for å sikre god eierstyring og selskapsstyring. Kontrollutvalget anbefales derfor å ta rapporten til etterretning og legge den frem for kommunestyret med forslag om å følge opp revisors anbefalinger i rapporten.

Sekretariatet mener at rapporten belyser de problemstillinger og operasjonaliseringer som fremgikk av prosjektplanen som ble framlagt og godkjent av kontrollutvalget 18.06.2019, sak PS 21/19 og at rapporten er utformet slik at den kan gi overføringsverdi til andre selskap som Sunndal kommunen er medeier i.

På bakgrunn av dette legges saken frem for behandling i kontrollutvalget med ovenstående forslag til vedtak jf. innstillingen fra sekretær.

Sveinung Talberg
rådgiver

PM Revisjon
Midt-Norge

EIERSKAPSKONTROLL

KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

RAPPORT

Sunndal kommune

FEBRUAR 2020

SK-1018

FORORD

Denne eierskapskontrollen er utført etter oppdrag fra kontrollutvalget i Hitra kommune, sammen med kontrollutvalgene i Sunndal, Kristiansund og Heim kommuner i perioden juni – februar 2020.

Forvaltningsrevisjonen er utført i henhold til veileder selskapskontroll, med vekt på eierskapskontroll (Norges kommunerevisorforbund).

Forvaltningsrevisor vil takke de som har bidratt med informasjon i rapporten.

Teamet har bestått av Margrete Haugum, Merete Montero, Arve Gausen og Mette Sandvik, i tillegg til oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Anna Ølnes.

Trondheim, 6.2.2020

Anna Ølnes /s/

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

Denne eierskapskontrollen er utført på oppdrag fra kontrollutvalget i Hitra kommune, sammen med kontrollutvalgene i Sunndal, Kristiansund og Heim kommuner. I denne eierskapskontrollen har vi sett på om Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i Kristiansund og Nordmøre havn IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Videre har vi sett på hvordan Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i havnerådet, i fellesskap med de andre eierkommunene.

I kapittel 2 beskriver vi og vurderer Sunndal kommune som eier (kapittel 2.3 og kapittel 2.5) og Sunndal kommunes utøvelse av felles eierskap i havrådet (kapittel 2.4 og 2.6).

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll anbefaler at kommunestyrene hvert år fastsetter premisser for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding. Revisor vurderer at Sunndal kommune har en eiermelding som er i tråd med KS sin anbefaling om utarbeidelse av eiermelding.

Kommunestyret skal velge representanter og vararepresentanter til havnerådet. Revisor finner at Sunndal kommune sitt valg av representanter og vararepresentanter til havnerådet er valgt av kommunestyretstyret. Forvaltningsrevisor påpeker likevel at det kan være uheldig at rådmann og assisterende rådmann er vararepresentanter til havnerådet (2015 – 2019).

Det bør etableres kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og havnerådet. Revisor vurderer at kommunikasjonsformene mellom Sunndal kommune og havnerådet er tilfredsstillende, ved at protokoller, budsjett og årsregnskap legges fram for kommunestyret, jf. eierrepresentant.

Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever. Havnerådet skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet. Revisor vurderer at Kristiansund og Nordmøre havn IKS har en selskapsavtale som i hovedsak er i tråd med kravene i IKS-loven, men stiller spørsmål ved om § 6-4 i selskapsavtalen er i tråd med IKS-lovens § 25, om avhending eller pantsetting av eiendom. Selskapsavtalen kan tolkes som at dette er delegert til styret, men IKS-loven er klar på at dette kun kan vedtas i havnerådet etter innstilling fra styret.

Havnerådet har revidert selskapsavtalen og selv besluttet endringer som ligger innenfor deres mandat.

Ifølge IKS-loven skal selskapet ha et representantskap hvor samtlige deltakere er representert med minst én representant. Vedkommende kommunestyre eller fylkesting oppnevner selv sine

representanter. Havnerådet er sammensatt av minst ett medlem og varamedlem for hver av eierkommunene. Representantene i havnerådet er valgt av eiernes kommunestyrer. KS' anbefalinger om eierstyring tilrår at det er sentrale folkevalgte som velges til eierorganet. Representantene fra den største eierkommunen, Kristiansund, er ikke representert med ordfører.

Havnerådsmøtene skal behandle budsjett, økonomiplan og regnskap, og gjøre vedtak om utbygging og finansiering av utbyggingen. Videre må avhending eller pantsetting av fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander vedtas av havnerådet. Havnerådet har i hovedsak behandlet disse dokumentene i tråd med IKS-loven og selskapsavtalen. Unntaket er fristbrudd når det gjelder avleggelse av årsregnskap, revisjonsberetning og årsmelding i 2016, 2017 og 2019. Det har hatt sammenheng med bl.a. tilsynssaken fra Kystverket. Havnerådet har fått orientering om den såkalte tilsynssaken i flere havnerådsmøter i perioden 2015 – 2018. Det kan se ut til at informasjonen som Havnerådet har fått fra selskapets ledelse og styre noe ensidig har vært at Kystverkets konklusjon i tilsynsrapporten var feil. Havnerådets leder har tillit til at det gjøres riktig nå.

Selskapsavtalens § 7-5 hjemler bestemmelser om møtegodtgjørelse. Her heter det at godtgjørelse for møter m.v. til medlemmer av havnestyret og havnerådet samt til medlemmer av styrer og arbeidsgrupper som oppnevnes i regi av havneselskapet, utbetales i henhold til satser fastsatt i regulativ for havneselskapet. Revisor vurderer det uheldig at havnerådet vedtar godtgjørelse til seg selv og samtidig er det uheldig at det kan oppstå risiko for at de får godtgjørelse både fra kommunen og havneselskapet, hvis møtegodtgjørelse kommer i tillegg til lønn som politikere.

Havnerådet skal påse at det utarbeides og jevnlig revideres etiske retningslinjer for selskapsdriften. Revisor finner ikke at havnerådet har fulgt opp at selskapet har etiske retningslinjer.

Revisor konkluderer med Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i KNH IKS i tråd med kommuneloven og KS' anbefalinger om god eierstyring.

Revisor mener at Sunndal kommune i hovedsak ivaretar felles eierskap gjennom havnerådet i tråd IKS-loven og selskapsavtalen. Revisor stiller likevel spørsmål ved selskapsavtalens § 6-4, ledd tre, om avhendelse og pantsetting av eiendom. Revisor mener at IKS-love § 25 er klar på at vedtak om det må skje i havnerådet. Vi har ikke i vår gjennomgang funnet at havnerådet har fattet vedtak om avhending av Kranaskjæret i Kristiansund kommune.

Vi viser for øvrig til konklusjoner og anbefalinger i rapporten fra forvaltningsrevisjon i selskapet som er oppsummert i egen rapport.

Et utkast til rapport fra eierskapskontroll har vært på høring i kommunen og havnerådsleder. Vi viser til uttalelser fra havnerådsleder og kommunedirektør i Sunndal kommune.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord 2

Sammendrag 3

Innholdsfortegnelse 6

1 Innledning 8
1.1 Mandat 8
1.2 Metode 8

2 Kommunens utøving av eierskapet i Kristiansund og Nordmøre havn 9
2.1 Problemstilling 9
2.2 Revisjonskriterier 9
2.3 Sunndal kommune som eier 10
2.3.1 Eiermelding 10
2.3.2 Valg av representant til havnerådet 10
2.3.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet 11
2.4 Kommunene som eiere i fellesskap 12
2.4.1 Selskapsavtale 12
2.4.2 Havnerådets sammensetning 12
2.4.3 Havnerådsmøtene 13
2.4.4 Godtgjørelser i havnerådet 16
2.4.5 Etiske retningslinjer 17
2.5 Vurdering av Sunndal kommune sitt eierskap 17
2.5.1 Eiermelding 17
2.5.2 Valg av representanter til havnerådet 18
2.5.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet 18
2.6 Vurdering av kommunenes utøvelse av felles eierskap 18
2.6.1 Selskapsavtale 18
2.6.2 Sammensetningen av havnerådet 19
2.6.3 Havnerådsmøtene 19
2.6.4 Godtgjørelse til havnerådet 20
2.6.5 Etiske retningslinjer 20

3 Uttalelse til foreløpig rapport 21

4 Konklusjon 22

Kilder 23

Vedlegg 1 24

Vedlegg 2 25

Tabell

Tabell 1. Havnerådsmøter 2016-2019.....14

1 INNLEDNING

I denne rapporten oppsummerer vi eierskapskontroll for Sunndal kommune i tilknytning til forvaltningsrevisjon av Kristiansund og Nordmøre havn IKS (KNH). Rapporten oppsummerer kommunens eierskapsoppfølging og oppfølgingen av KNH gjennom representantskapet (havnerådet). Forvaltningsrevisjonen av KNH er oppsummert i en egen rapport.

1.1 Mandat

Revisjon Midt-Norge har fått i mandat fra kontrollutvalgene i Hemne (nå Heim), Hitra, Kristiansund og Sunndal kommuner å gjennomføre selskapskontroll[1] av KNH. Bestillingen var datert 18.3.2019.

Problemstillingene for eierskapskontrollen er gjengitt i kapittel 2.1

1.2 Metode

Revisor har samlet inn informasjon som vi mener gir dekkende dokumentasjon for å svare på problemstillinger og bestilling. Vi har gjennomgått dokumentasjon av eierstyringen i Sunndal kommunes innsynssystem. Vi har hatt tilgang til KNHs dokumentsystem, hvor vi har hentet opplysninger i protokoller fra møter i havnerådet i perioden 2012 - 2019. Vi har gjennomført intervju med havnerådets leder (ordfører i Hitra kommune). Vi har sendt e-post med spørsmål om kommunens eierskap til de andre eierrepresentantene for de deltakende kommunene i undersøkelsen. Representanten fra Sunndal kommune (2015 – 2019) har svart på spørsmålene. Dokumentasjon som er vedtatt etter november 2019 er ikke tatt med i denne rapporten, og vi tar derfor forbehold om at endringer kan ha funnet sted etter den tid.

[1] KML, §77-5, 1992

2 KOMMUNENS UTØVING AV EIERSKAPET I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN

Kristiansund og Nordmøre havn IKS er et interkommunalt selskap eid av elleve kommuner. Eierskapet i selskapet utøves av den enkelte eierkommune og eierkommunene samlet gjennom møter i Havnerådet.

2.1 Problemstilling

Problemstillingen i eierskapskontrollen er:

Utøver eierkommunene eierskapet i KNH IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring?

Denne problemstillingen besvares i to deler.

1. Hvordan utøver den enkelte eierkommune sitt eierskap?
2. Hvordan utøver eierkommunene eierskapet i fellesskap i havnerådet?

2.2 Revisjonskriterier

Vurderingskriterier som ligger til grunn for eiernes styringsdokumenter er hentet fra kommuneloven fra 1992[2] (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 1992), IKS-loven (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 1999), KS anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse (KS, n.d.) og selskapsavtalen til Kristiansund og Nordmøre havn (Havnerådet i KNH, 2017).

- Kommunen bør ha en eierskapsmelding som rulleres minst en gang i valgperioden og som minimum inneholder oversikt over selskaper, politisk styringsgrunnlag, juridisk styringsgrunnlag, formål og strategier samt selskapenes samfunnsansvar
- Kommunen velger representant med vararepresentant til Havnerådet
- Det bør etableres kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og havnerådet

Revisjonskriterier for eiernes felles utøvelse av eierskapet i havnerådet:

- Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever

[2] Ny kommunelov i hovedsak gjelde fra høsten 2019

- Havnerådet skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet
- Havnerådsmøtene skal behandle budsjett, økonomiplan og regnskap samt gjøre vedtak om utbygging og finansiering

Havnerådet skal påse at det utarbeides og jevnlig revideres etiske retningslinjer for selskapsdriften.

2.3 Sunndal kommune som eier

2.3.1 Eiermelding

Sunndal kommune har en eierskapsmelding som er vedtatt i kommunestyret 14.02.2017, sak 1/17, med en selskapsdel som er oppdatert 27.03.2019. Del en omhandler eierstyringen, herunder selskapsformer, eierskapsprinsipper og eierstrategier. Denne delen omhandler flere bestemmelser om kommunikasjonen mellom selskapet og kommunen og dette er det redegjort for i kapittel 2.3.3.

Selskapsdelen, som er del to i eiermeldingen, inneholder en oversikt over alle selskapene hvor kommunen har eierinteresser. Her går det fram at bakgrunnen for eierskapet i Kristiansund og Nordmøre havn IKS er samfunnsøkonomisk motivert. Kommunen ble invitert til å bli med i stiftelsen av havna i 2003. Sunndal kommune er nest største eier. Om eierstrategien heter det at det er strategisk viktig for Sunndal kommune å ha et godt samarbeid med havna om drift og utvikling i næringsutviklingssammenheng og at eierposten opprettholdes.

2.3.2 Valg av representant til havnerådet

I selskapsavtalen § 3-1 framgår det at kommunestyret i Sunndal selv velger en representant med vararepresentant til havnerådet. I eiermeldingen går det fram at rett etter et kommunestyrevalg skal det oppnevnes representanter for kommende valgperiode.

Sunndal kommunestyre valgte Janne Merete Rimstad Seljebø til representant og rådmannen og assisterende rådmann til varamedlemmer i kommunestyremøtet 18.11.2015, sak PS 94/2015[3].

[3] Forvaltningsrevisor har ikke sett på valg for denne perioden, men vet at det ordfører og varaordfører som er representanter i havnerådet.

2.3.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet

I selskapsavtalen § 3-5 står det at havnerådets protokoll skal sendes til kommunestyrene i eierkommunene. I § 6-3 om økonomiplanen går det fram at den fastsatte økonomiplanen skal oversendes kommunestyrene i de samarbeidende kommunene.

I Sunndal kommune sin eiermelding står det at uavhengig av hvem som representerer eier i eierorganet, bør eventuelle prinsipielle diskusjoner tas av kommunestyret i forkant av møter i de operative eierorganer. Det vil være opp til kommunestyret å ta stilling til hvor mye som skal være forankret eller diskutert i kommunestyret i forkant av behandling i det operative eierorganet, og om representantene kan instrueres. Det er også den enkeltes representant sitt selvstendige ansvar å innhente tilstrekkelig informasjon til å kunne utøve sin rolle som eierrepresentant for en kommune i det aktuelle selskapet.

I eierskapsmeldingen er det nedfelt eierskapsprinsipper. Noen relevante prinsipper er at selskapsavtaler skal behandles i kommunestyret, kommunen som eier skal sørge for riktig kompetanse til styrene i sin oppnevning av representanter, i interkommunale selskaper bør honoreringen til styret være på tilnærmet samme nivå som godtgjøring til politikere, selskapet skal rapportere til eier i henhold til fastlagt årshjul, som er gjengitt. Det stilles også krav til utøvelse av eierrollen. Noen av disse kravene er at eierrepresentantene plikter å avklare eiernes syn før møter i selskapenes organer, at eierrepresentantene skal rapportere tilbake til eier ved økonomi og planutvalget samtidig som protokoller fra møter i eierorganer er referatsaker i utvalget eller når rapporteringen er satt opp som orienteringssak. Valgte representanter skal ha anledning til å få en politisk avklaring av alle saker i forkant av møter i selskapene. Videre står det at kommunen har et eiersekretariat som blant annet skal gjennomgå innkallinger og protokoller fra eierorganer for å kontrollere at kommunens interesser blir ivaretatt i tråd med eierskapsmeldingen.

I selskapsdelen av eierskapsmeldingen finnes omtalen av Kristiansund og Nordmøre havn IKS. Her er framgår det at det årlig skal rapporteres revisorbekreftet årsregnskap med noter og styrets beretning og protokoller fra representantskapet. Selskapets styringsdokumenter skal oversendes fortløpende ved utarbeidelse eller endring.

Eierrepresentanten svarer i epost at saken med tilsyn fra Kystverket på selvkostberegninger av anløpsavgift var oppe i kommunestyret i Sunndal 14.06.2017 (arkivsak 2009/1167-41). Videre skriver eierrepresentanten at alle protokoller fra havnerådet legges fram som referat i kommunestyret. Eierrepresentanten påser at møteprotokollene legges fram og svarer på spørsmål i møtene hvis det er aktuelt.

Sunndal kommunestyre hadde den reviderte selskapsavtalen til behandling i sak 36/18 og vedtok å godkjenne den reviderte avtalen.

2.4 Kommunene som eiere i fellesskap

Her presenterer vi data for kommunenes eierskap i fellesskap.

2.4.1 Selskapsavtale

Kristiansund og Nordmøre havn IKS sin selskapsavtale ble vedtatt 23.11.2010. På dette tidspunktet ble Hitra kommune eier av selskapet. Selskapsavtalen er senere revidert den 10.11.2017. Selskapsavtalen er selskapets vedtekter. Innledningsvis i selskapsavtalen framgår det når de enkelte kommunene har vedtatt den. Selskapsavtalen inneholder blant annet bestemmelser om havnerådet og havnestyret og disse organenes rolle. Selskapsavtalen regulerer eierforholdet mellom kommunene og kommunenes ansvar. De deltakende kommunene har et ubegrenset ansvar for så stor del av det interkommunale havneselskapets forpliktelse, som den enkelte deleier har eierandel i havneselskapet. Som en del av de økonomiske bestemmelsene framgår det at årsregnskapet skal være avlagt innen 15. februar og være ferdig revidert innen 15. mars. Årsregnskapet med revisjonsberetning og årsberetning skal fastsettes av havnerådet før 1. mai. Det framgår av selskapsavtalen at eierne har gitt selskapet en låneramme på 200 millioner kroner og at den indeksreguleres hvert år med konsumprisindeksen.

Selskapsavtalen ble revidert i 2017 og endringene ble besluttet i havnerådet 10.11.2017, sak 18-17. Forut for vedtaket i havnerådet ble styrets forslag til endringer i selskapsavtalen oversendt til jurist for vurdering i forhold til om det var tilstrekkelig at havnerådet vedtok de foreslåtte endringer eller om saken måtte behandles av eierkommunene. Juristen vurderte at forslagene til endring ikke behøver å vedtas likelydende i alle samarbeidskommunenes kommunestyrer, og at endringene kan vedtas i havnerådet. Havnerådets vedtak omfattet i tillegg til godkjenningen av selskapsavtalen også et punkt om at revidert selskapsavtale oversendes de respektive eierkommunene som meldingssak. Eierkommunene informeres om revisjonen av selskapsavtalen i brev av 14.11.2017 fra havnerådets leder. Havnerådsleder forklarte i intervju at endringen ble vurdert som så uvesentlig (juridisk vurdering) at avtalen ikke trengte ny behandling og godkjenning i alle eierkommunene. Det var ingen av eierkommunene som hadde innvendinger mot det.

2.4.2 Havnerådets sammensetning

Havnerådet er sammensatt av fem representanter, med vararepresentanter, fra Kristiansund kommune, som har størst eierandel (38 %) og en representant og vararepresentant fra de 10

andre kommunene. I telefonintervju med havnerådsleder ga han uttrykk for at havnerådet stort sett er hensiktsmessig sammensatt, men at han hadde ønsket at den største eieren hadde valgt ordføreren blant de fem som sitter i havnerådet. Han stilte også spørsmål ved hensikten med å ha fem representanter. Han viste til andre interkommunale selskap, som hans egen kommune deltar i, der det er en representant fra alle kommunene, og så vektes stemmene etter eierandel. Da selskapsavtalen/vedtektene ble endret sist, kom det inn en bestemmelse om at representantene fra Kristiansund, i forbindelse med konstitueringen av hvert møte, måtte avklare hvem av representantene som har kommunens stemmerett.

2.4.3 Havnerådsmøtene

Havnerådets møter er regulert i IKS loven og i selskapsavtalen. I tabellen under vises havnerådets møter i perioden 2016 til 2019, med et utvalg av de sakene som er behandlet og vedtak om investeringsbeslutninger.

Tabell 1. Havnerådsmøter 2016-2019

Møtedato	Saker	Aktuelle vedtak
27.05.2016	PS R 09-16 Fastsetting av nye honorarsatser for styre- og rådsmedlemmer PS R 10-16 Godkjenning av årsregnskap for 2015 PS R- 11-16 Surnadal havn – økning av investeringsrammen	Årsregnskap 2015
05.01.2017	PS R 05-17 Orienteringssaker/eventuelt. Tilsynssak Kystverket PS R 04-17 Budsjett 2017 og økonomiplan 2018-2022	
28.07.2017	PS R 12-17 Orienteringssaker, herunder status tilsyn Kystverket PS R 09-17 Godkjenning av regnskap og årsberetning for 2016 PS R 11-17 Vikan fiskerihavn – byggeregnskap PS R 13-17 Orientering om og drøfting av selskapets vedtekter og selskapsavtalen	
10.11.2017	PS R 17-17 Godkjenning av budsjett 2018 og økonomiplan for 2019-2023 PS R 18-17 Revisjon av selskapsavtalen og vedtekter for KNH PS R 19-17 Landstrømsanlegg på Storkaia - investeringsbeslutning	Vedtar investering i landstrømsanlegg til kr 8 390 000. KNH sin andel er kr 1 678 000. Finansieres med låneopptak i kommunalbanken
27.04.2018	PS R 05-18 Godkjenning av årsregnskap og årsmelding for 2017 PS R 07-18 Orienteringssaker, herunder ny havne- og farvannslov PS R 08-18 Eventuelt. Påstander i forbindelse med praktisering av godtgjørelse til havnerådsmedlemmer.	
12.11.2018	PS R 13-18 Bygging av næringsbygg på Devoldholmen PS 14-18 Budsjett 2019 og økonomiplan 2020-2024 PS R 15-18 Valg av nestleder til havnerådet PS R 16-18 Havnerådets valgkomite – avklaring oppdatering	Godkjenner investering innenfor en kostnadsramme på 22 mill eks mva. Finansieres med låneopptak i Kommunalbanken
22.05.2019	PS R 05-19 Godkjenning av årsregnskap og årsberetning for 2018	

Kilde: KNH

Det er to havnerådsmøter i året, med unntak av 2016 og 2017. Her er det andre møtet i 2016 først gjennomført i begynnelsen av 2017. Det første havnerådsmøtet i året behandler årsregnskap og årsberetning. I selskapsavtalen står det i § 6-2 at årsregnskap med revisjonsberetning og årsberetning skal fastsettes av havnerådet før 1. mai. Denne fristen ble overskredet i 2016, 2017 og i 2019. Vi viser til kommentar fra havnerådsleder, jf. kapittel 3, og at begrunnelsen har vært de mange spørsmål og uklarheter som oppstod og vedvarte som følge av «hva som blir riktig resultatregnskap og balanse som følge av dette». Dette tok tid å avklare, og som havnerådsleder var han tydelig på at styret måtte søke å framlegge årsregnskap og årsberetning som tok høyde for utfallet av de nevnte sakene. Det andre havnerådsmøtet i året behandler budsjett for det påfølgende året, samt økonomiplan for de fire neste årene, og dette er gjort i alle fire årene revisor har sett på. Selskapsavtalens §6-1

angir at havnerådet, innen utgangen av året, skal fastsette bindende økonomiske rammer for havneselskapsdrift og investering for det kommende kalenderåret. Budsjett for 2017 ble vedtatt 05.01.2017.

Havnerådet behandler også investeringsbeslutninger ifølge selskapsavtalen.

I 2018 beslutter havnerådet bygging av næringsbygg på Devoldholmen innenfor en kostnadsramme på 22 millioner. I styremøte 08.02.2019 godkjenner havnestyret en ny kostnadsramme på 27 millioner som finansieres med låneopptak i kommunalbanken, og havnestyret anbefaler at havnerådet godkjenner økningen av lånerammen fra 22,0 mill til 27,0 mill. Denne saken er ikke lagt fram for havnerådet i havnerådets møte 22.05.2019.

Det framgår av § 25 IKS-loven at vedtak om å avhende eller pantsette fast eiendom må treffes av havnerådet. I selskapsavtalen §6-4 heter det at etter havnerådets nærmere bestemmelser kan havnestyret forestå pantsettelse og avhendelse av havnekapitalens eiendommer og innretninger.

I styremøte 30.10.2017, sak 23-17 Eventuelt, redegjør havnesjefen for status angående prosjektet på Kranaskjæret. Det framgår av protokollen at Kristiansund kommune har overskjøtet eiendommen som omfatter Kranaskjæret (og Vedkaia) til KNH og at KNH vederlagsfritt vil overskjøte Kranaskjæret til småbåtlaget. Denne orienteringen tar styret til etterretning. Revisor finner ikke at overskjøting av Kranaskjæret er behandlet i Havnerådet,

Havnerådslederen forteller at havnerådet er løpende orientert og vedtar investeringer slik vedtektene bestemmer. Hva de ulike investeringene vil gi av økonomiske gevinster kan sikkert diskuteres, men slike vurderinger selvsagt framlagt og vurdert i forbindelse med de konkrete investeringsprosjektene. Låneopptaket er godt under den vedtektsbestemte rammen på 200 millioner og havnerådslederen er ikke bekymret for selskapets låneopptak. Havnerådslederen forteller at han har etterlyst en revidering og oppfølging av strategidokumentet fra styret.

En sak som havnerådet har hatt oppe i denne perioden er tilsynssaken. Havnerådsleder sier at det er styrets ansvar at anløpsavgiften er innenfor regelverket. Havnerådet har bedt om å bli orientert i den perioden som dette har pågått. Da har både selskapet som skal være eksperter på området og to revisorer vært inne. Ifølge havnerådsleder har alle vært like sikre på at måten KNH har praktisert anløpsavgiften har vært riktig. Havnerådet har stolt på at de har fått de riktige rådene, og har ikke hatt mulighet til å kontrollere riktigheten i dette.

Hurtigruten ASA var den utløsende faktoren, og man hørte i forkant at de hadde stevnet en del havneselskap i nord. Havnerådsleder stilte spørsmål om Kystverket har «blitt brukt» i denne sammenhengen, da de satte i gang tilsyn i kjølvannet av Hurtigrutens klage.

Havnerådsleder tar til etterretning Kystverkets pålegg og departementets vedtak, men er kritisk til tolkningen.

Havnerådsleder har tillit til at alt er gjort riktig nå, etter selskapets oppfølging av pålegg som framkom av tilsynet

2.4.4 Godtgjørelser i havnerådet

I selskapsavtalens § 7-5 hjemler bestemmelser om møtegodtgjørelse. Her heter det at godtgjørelse for møter m.v. til medlemmer av havnestyret og havnerådet samt til medlemmer av styrer og arbeidsgrupper som oppnevnes i regi av havneselskapet, utbetales i henhold til satser fastsatt i regulativ for havneselskapet.

Reglementet for godtgjørelse til havneråd og havnestyre er gjort gjeldende fra 27.05.2016 og inneholder følgende bestemmelser:

§1. Godtgjørelse til havnerådets medlemmer og varamedlemmer.

Havnerådets medlemmer og møtende varamedlemmer skal ha en godtgjørelse på kr 1600 pr møte. Havnerådets leder og nestleder skal i tillegg ha en årlig godtgjørelse på henholdsvis kr 20 000 og 11 000.

§2. Godtgjørelse til havnestyrets medlemmer og varamedlemmer

Havnestyrets medlemmer og møtende varamedlemmer skal ha en godtgjørelse på kr 1350 pr møte. Havnestyrets leder og nestleder skal i tillegg ha en årlig godtgjørelse på henholdsvis kr 50 000 og 25 000. Styremedlemmer skal ha en årlig godtgjørelse på kr 19 000.

§2.1 Deltakelse i utvalg/møter

Deltakelse i utvalg-forhandlings- og orienteringsmøter som representant for KNH godtgjøres med kr 700 pr møte.

§3 Det er kommunen representantene representerer som skal dekke tapt arbeidsfortjeneste.

§4. Reiseutgifter

Reiseutgifter dekkes etter det til enhver tid gjeldende regulativ for staten. KNH dekker reiseutgifter til havnestyret, eierkommunene dekker reistekostander for medlemmer i havnerådet.

På havnerådsmøte 12.06.2015, sak 06-15 ble det valgt en valgkomite. Valgkomiteens oppgave er å fremme forslag på:

- Leder og nestleder til havnerådet
- Forslag til kandidater til styret for havnevirksomheten
- Forslag på leder og nestleder i havnestyret
- Fremme forslag på honorarsatser for havneråd og havnestyret

En tilsvarende sak med de samme oppgavene, men nye medlemmer til valgkomiteen, ble behandlet 12.11.2018, sak PS R 16-18. I havnerådsmøte 27.04.2018, sak PS R 08-18 Eventuelt, informerte havnerådets leder om framsatte påstander i forbindelse med selskapets praktisering av godtgjørelse til havnerådsmedlemmene. Havnrådslederen la fram skriftlig dokumentasjon på hvordan han hadde svart ut dette. Denne dokumentasjonen har ikke revisor sett. Havnerådet fattet følgende vedtak: «Havnerådet viser til selskapsavtale og vedtekt for Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, §7-5 og vedtak fattet i havnerådet PS R 10-16 den 27.05.2016.»

2.4.5 Etiske retningslinjer

En av KS sine anbefalinger er at eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften. I Sunndal kommunes eierskapsmelding, kapittel 2.6.2 framgår det en rekke krav som kommunen stiller til selskaper, der etiske retningslinjer for å ivareta sitt samfunnsansvar er et av kravene som kommunen stiller til selskapene. Revisor har gjennomgått de tilgjengelige havnestyreprotokollene fra 2012 og fram til i dag uten å finne at etiske retningslinjer er behandlet.

2.5 Vurdering av Sunndal kommune sitt eierskap

2.5.1 Eiermelding

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll anbefaler at kommunestyrene hvert år fastsetter premisser for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding.

Sunndal kommune har en todelt eierskapsmelding. Del en omhandler eierstyringen, herunder selskapsformer, eierskapsprinsipper og eierstrategier og er vedtatt i 2017. Del to omhandler selskapene som kommunen har eierinteresser i og denne er oppdatert i 2019.

I den nye kommuneloven (LOV-2018-06-22-83) er eiermelding vedtektsfestet i §26-1. Her framgår det at kommunen skal minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret selv. Eierskapsmeldingen skal inneholde:

a. Prinsipper for eierstyring

b. Oversikt over selskaper med eierinteresser eller tilsvarende interesser i

c. Formål med eierinteressene

Revisor vurderer at Sunndal kommune har en eiermelding som er i tråd med KS sin anbefaling om utarbeidelse av eiermelding.

2.5.2 Valg av representanter til havnerådet

Kommunestyret skal velge representanter og vararepresentanter til havnerådet.

Sunndal kommune har en eierrepresentant og vedkommende er valgt i 2015. Rådmann og assisterende rådmann er valgt som varamedlemmer. KS sine anbefalinger er at kommunestyret som hovedregel oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Ifølge denne anbefalingen er det uheldig at rådmann og assisterende rådmann er valgt til eierrepresentanter.

Revisor finner at Sunndal kommune sitt valg av representanter og vararepresentanter til havnerådet er valgt av kommunestyretstyret.

2.5.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet

Det bør etableres kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og havnerådet.

Revisor vurderer at kommunikasjonsformene mellom Sunndal kommune og havnerådet er tilfredsstillende, ved at protokoller, budsjett og årsregnskap legges fram for kommunestyret.

2.6 Vurdering av kommunenes utøvelse av felles eierskap

2.6.1 Selskapsavtale

Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever. Havnerådet skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Det foreligger en selskapsavtale fra 2010 og en revidert utgave datert 10.11.2017. Selskapsavtalen inneholder de forhold som lov om interkommunale selskap lister opp i § 4. Det framgår av selskapsavtalen at representantskapet i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS benevnes som havneråd og styret benevnes som havnestyre. Selskapsavtalen fra 2010 er vedtatt i eierkommunene sine kommunestyrer forut for vedtaket i havnerådet 23.11.2010. Den reviderte utgaven er ikke vedtatt i kommunene, men oversendt som melding til kommunene etter en forutgående juridisk vurdering av om revideringene krevde beslutning i

kommunestyrene. I den juridiske vurderingen ble det vurdert at endringene omfattet forhold i selskapsavtalen som kunne vedtas av havnerådet.

Revisor vurderer at Kristiansund og Nordmøre havn IKS har en selskapsavtale i hovedsak i tråd med kravene i IKS-loven, men stiller spørsmål ved om § 6-4 i selskapsavtalen er i tråd med IKS-lovens § 25, om avhending eller pantsetting av eiendom. Selskapsavtalen kan tolkes som at dette er delegert til styret, men ifølge IKS-loven kan dette bare vedtas i havnerådet etter innstilling fra styret.

Havnerådet har revidert selskapsavtalen og selv besluttet endringer som ligger innenfor deres mandat.

2.6.2 Sammensetningen av havnerådet

Ifølge IKS-loven skal selskapet ha et representantskap hvor samtlige deltakere er representert med minst én representant. Vedkommende kommunestyre eller fylkesting oppnevner selv sine representanter.

Havnerådet er sammensatt av minst ett medlem og varamedlem for hver av eierkommunene. Representantene er valgt av eiernes kommunestyrer. KS' anbefalinger om eierstyring tilrår at det er sentrale folkevalgte som velges til eierorganet. Vi registrerer at havnerådets leder kunne ønsket at ordføreren i den største eierkommunen hadde vært en av representantene i havnerådet (gjelder 2015 – 2019).

2.6.3 Havnerådsmøtene

Havnerådsmøtene skal behandle budsjett, økonomiplan og regnskap, og gjøre vedtak om utbygging og finansiering av utbyggingen. Videre må avhending eller pantsetting av fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander vedtas av havnerådet.

Havnerådet behandler i det første møtet i året, årsregnskap med revisjonsberetning og årsmelding slik IKS-loven beskriver. I tre av de fire årene revisor har sett på har ikke havnerådet klart å overholde fristen for behandling av årsregnskapet, som er satt til 1. mai. Havnerådsleder har, i uttalelse til rapporten, begrunnet det med usikkerheten knyttet til anløpsavgiften og Kystverkets tilsyn. Havnerådet behandler i det andre møtet i året budsjett for det påfølgende året og økonomiplan for de neste fire årene. I ett år er denne saken behandlet i et møte i starten av det nye året, noe som ikke er i tråd med selskapsavtalen.

Havnerådet behandler investeringsbeslutninger. Forvaltningsrevisor savner en behandling av den økte investeringsrammen på Devoldholmen i havnerådet.

Revisor kan ikke se at avhending av Kranaskjæret i Kristiansund kommune er vedtatt av havnerådet, slik IKS-loven krever når det gjelder avhending av eiendom.

Informasjon fra protokoller og intervju tyder på at havnerådet har blitt orientert underveis om tilsynssaken og feil innbetalt anløpsavgift. Det virker som at den informasjonen havnerådet har fått, fra selskapet som har spesialkompetanse på dette feltet og fra KNHs revisor, ensidig har vært at Hurtigrutens klage og Kystverkets konklusjon i tilsynsrapporten var feil.

Revisor registrerer videre at havnerådets leder har tillit til at det gjøres riktig nå.

Vi registrerer at haverådslederen er trygg på selskapets økonomiske situasjon, til tross for at balansen er svekket som følge av tilsynssaken. Han er også trygg på at lånerammen er innenfor det som selskapsavtalen setter.

2.6.4 Godtgjørelse til havnerådet

Havnerådet skal vedta godtgjørelser av styreverv.

Havnerådet vedtar godtgjørelse til styret. I tillegg vedtar havnerådet møtegodtgjørelse til eierrepresentantene som møter i havnerådet og i tillegg en fast godtgjørelse til nestleder og leder i havnerådet. Dette gjør at havnerådsmedlemmene vedtar godtgjørelse til seg selv, noe som er uheldig.

Noen av havnerådsmedlemmene har en betalt jobb som politikere, og en møtegodtgjørelse for rollen som havnerådsmedlem gjør at det kan oppfattes som dobbelt betaling.

Videre åpner reglementet opp for at havnerådsrepresentantene kan få dekket tapt arbeidsfortjenesten fra de enkelte kommunene i tillegg til møtegodtgjørelser

Revisor vurderer det som uheldig at havnerådet vedtar godtgjørelse til seg selv og samtidig er det uheldig at det kan oppstå en dobbeltbetaling hvis møtegodtgjørelse kommer i tillegg til lønn som politikere.

2.6.5 Etiske retningslinjer

Havnerådet skal påse at det utarbeides og jevnlig revideres etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Revisor finner ikke at havnerådet har fulgt opp at selskapet har etiske retningslinjer.

3 UTTALELSE TIL FORELØPIG RAPPORT

En foreløpig rapport har vært sendt til kommunen og havnerådsleder for uttalelse. Vi har fått tilbakemelding fra havnerådets leder. Han kommenterer to forhold i rapporten:

Det ene er behandling av årsregnskap m.v. etter fristen. Det påpekes at behandling av årsregnskap m.v. har vært behandlet etter fristen 1. mai. Han begrunner det med de mange spørsmål og uklarheter som oppstod og vedvarte som følge av «hva som blir riktig resultatregnskap og balanse som følge av dette». Dette tok tid å avklare, og som havnerådsleder var han tydelig på at styret måtte søke å framlegge årsregnskap og årsberetning som tok høyde for utfallet av de nevnte sakene. Forvaltningsrevisor har utdypet avsnittet hvor dette kommer fram med denne begrunnelsen.

Det andre han kommenterer er det vi beskriver og vurderer når det gjelder godtgjørelse til havnerådsmedlemmene (herunder leder og nestleder). Havnerådsleder viser til selskapsavtalen, og at denne bestemmelsen om godtgjøring har vært gjenstand for kommunestyrebehandling i flere omganger siden selskapsavtalen ble vedtatt første gang. Kommunene har følgelig vedtatt at det skal foregå på denne måten. Dette er, ifølge havnerådsleder avklart med KS, og det har ikke framkommet informasjon som tilsier at det er ulovlig. Forvaltningsrevisors påpekning av dette gjelder risikoen det kan være for at enkelte havnerådsmedlemmer får fra kommunen som politiker og fra havneselskapet. Vi har ikke antydet at det er ulovlig, men vil likevel vise til kapittel 8 i någjeldende kommunelov, §§ 8-3 – 8-10).

Forvaltningsrevisor har også mottatt en uttalelse med vedlegg fra kommunedirektøren i Sunndal kommune. Med henvisning til det vi skriver om godtgjørelse av havnerådsmedlemmene viser hun til vedtak i Sunndal kommunestyre, 24.10.2018, om ulike satser for kommunale tillitsverv i Sunndal kommune. I vedtakets punkt 4) og 5) går det fram at ledere og medlemmer i gruppe 2 (deriblant ledere og medlemmer i representantskap for interkommunale selskap) får godtgjørelse i henhold til en andel av ordførerens lønn. Dette ble gjort gjeldende fra 1.1.2019.

4 KONKLUSJON

I denne eierskapskontrollen har vi sett på om Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i KNH IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Videre har vi sett på hvordan Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i havnerådet, i fellesskap med de andre eierkommunene.

Revisor mener at Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i KNH IKS i tråd med kommuneloven og KS' anbefalinger om god eierstyring.

Revisor mener at Sunndal kommune i hovedsak ivaretar felles eierskap gjennom havnerådet i tråd IKS-loven og selskapsavtalen. Revisor stiller likevel spørsmål ved selskapsavtalens § 6-4, ledd tre, om avhendelse og pantsetting av eiendom. Revisor mener at IKS-love § 25 er klar på at vedtak om det må skje i havnerådet. Vi har ikke i vår gjennomgang funnet at havnerådet har fattet vedtak om avhending av Kranaskjæret i Kristiansund kommune.

Vi viser forøvrig til våre vurderinger i kapitlene 2.4 og 2.5. Vi vi viser også til konklusjon og anbefalinger i rapport fra forvaltningsrevisjon i Kristiansund og Nordmøre havn.

KILDER

Havnerådet i KNH. (2017). *Revidert selskapsavtale for Kristiansund og Nordmøre havn IKS*.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (1992). *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)*. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-09-25-107?q=Kommuneloven

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (1999). *Lov om interkommunale selskap (IKS-loven)*. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-29-6?q=Lov om interkommunale selskap

KS. (n.d.). *Anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse og kontroll*.

VEDLEGG 1

Anna Ølnes

Fra:	Ole Laurits Haugen <Ole.Laurits.Haugen@hitra.kommune.no>
Sendt:	tirsdag 7. januar 2020 10:46
Til:	Anna Ølnes
Kopi:	Postmottak; Laila Eide Hjertø
Emne:	Re: Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon - Kristiansund og Nordmøre havn

Hei

Jeg har kjapt gått gjennom dok. eierskapskontroll.

To kommentarer:
1. Det påpekes at behandling av årsregnskap m.v. har vært behandlet etter fristen 1. mai.
Jeg mener det da må spørres hvorfor? Mitt svar: Både tvisten som oppsto ift hurtigrutens manglende innbetaling av fakturert avgift og den påfølgende tilsynssaken fra Kystverket ga forsinket behandling. Og da begrunnet med de mange spørsmål og uklarheter som oppsto og vedvarte ift «hva blir riktig resultatregnskap og balanse som følge av dette»? Dette tok tid å avklare, og som havnerådsleder var jeg tydelig på at styret måtte søke å framlegge årsregnskap og årsberetning som tok høyde for utfallet av de nevnte sakene. Dermed ble det utsatt behandling i havnerådet.

2. I anførslene om godtgjørelser til havnerådet og herunder ledere og nestleder, så framkommer det at kommunene bør bestemme dette. Bestemmelsene for hvordan dette behandles framgår av selskapsavtalen og vedtektene, og de samme bestemmelser har, såvidt meg bekjent, vært gjeldende fra de ble vedtatt første gang og ved snere behandlinger i de enkelte eierkommuner. Dermed er det slik at kommunene har vedtatt at det skal foregå på denne måten, og såvidt meg bekjent er det også slik det er bestemt og praktiseres i andre IKS-selskap. Lovligheten med dette er også sjekket ut med f.eks. KS og det har ikke framkommet noe, såvidt meg bekjent, som tilsier at dette er en ulovlig måte

Mvh
Ole L Haugen
Ordfører Hitra kommune

VEDLEGG 2

Anna Ølnes

Fra:	Randi Borghild Dyrnes <randi.dyrnes@sunndal.kommune.no>
Sendt:	torsdag 2. januar 2020 14:07
Til:	Anna Ølnes; Post
Emne:	SV: Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon Kristiansund og Nordmøre havn
Vedlegg:	Vedtak politikergodtgjøring 24102018.pdf

Hei, jeg er kun kopimottaker av dette, men finner det naturlig å informere om Sunndal kommunestyre sitt vedtak av 24.10.18 ang godtgjørelse til Sunndal sine medlemmer i representantskap o.l. i IKS.

Vennlig hilsen

Randi Dyrnes
Kommunedirektør
Sunndal kommune
Tlf.: 957 52 507
www.sunndal.kommune.no

Vedlegg til uttalelse, vedtak av 24.10.2020 ikke lagt ved rapporten

PM Revisjon
Midt-Norge

FORVALTNINGSREVISJON

KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

FEBRUAR 2020

SK 1018

FORORD

Denne forvaltningsrevisjonen er utført på oppdrag fra kontrollutvalgene i Kristiansund, Sunndal, Heim og Hitra kommuner i perioden juni 2019 til februar 2020. Datainnsamling har i hovedsak skjedd i perioden august – desember 2019.

Revisjonsteamet har bestått av Margrete Haugum, Linda Pettersen, Mette Sandvik, Merete Montero og Arve Gausen, i tillegg til oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Anna Ølnes

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til Standard for forvaltningsrevisjon – RSK 001 (Norges kommunerevisorforbund).

Vi vil takke ledelse og ansatte i Kristiansund og Nordmøre havn IKS for å ha bidratt til informasjon i denne forvaltningsrevisjonen. Vi har forståelse for at det i perioder har vært krevende. Vi vil også takke andre som har bidratt.

Trondheim, 6.2.2020

Anna Ølnes /s/
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

Denne rapporten oppsummerer forvaltningsrevisjon av Kristiansund og Nordmøre havn IKS (KNH). Forvaltningsrevisjonen er gjennomført etter oppdrag fra kontrollutvalgene i Kristiansund, Sunndal, Hitra og Heim (tidligere Hemne) kommuner. Rapporter fra eierskapskontroller i de nevnte kommunene følger i egne rapporter til respektive kommuner.

Problemstillinger for forvaltningsrevisjonen har vært:

1. Har selskapet etablert styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift?
2. Følger KNH regelverket for offentlige anskaffelser?
3. Har KNH etiske retningslinjer som ivaretar habilitet, pålitelig økonomistyring (budsjett og regnskap), arbeidsmiljø og samfunnsansvar?

I kapittel 6.2 innleder forvaltningsrevisor med at vi har avdekket en god del svakheter som til dels fremstår som alvorlige risikoer, og som kan bryte ned alt det positive og viktige arbeidet som selskapet gjør. Forvaltningsrevisor ber styret om å ta noen grunnleggende grep for å rette opp svakhetene og lukke risikoene.

Måten vi har framskaffet dokumentasjon er beskrevet kapittel 1.3. Dokumentasjonen er framskaffet i perioden fra midten av august – midten av desember 2019. Vurderinger og konklusjoner er i hovedsak basert på situasjonen i selskapet fram til midten av desember. Et utkast til rapport har vært til uttalelse hos selskapets styre og daglige ledelse. Vi har blitt gjort oppmerksom på og fått tilsendt dokumentasjon i forbindelse med den fasen. Vi har tatt høyde for og endret i rapporten der det har vært nødvendig. Det er beskrevet i kapittel 5.

Styringssystem og forsvarlig økonomisk drift

Når det gjelder de enkelte problemstillingene så har vi belyst den første problemstillingen i kapittel 2.

Når det gjelder de formelle styringslinjene så er havnerådet eierorgan, som bl.a. velger styre, etter innstilling fra en valgkomité. Det er flere styremedlemmer som har ledende politiske verv i deltakerkommuner. Forvaltningsrevisor påpeker her at den blandingen av roller kan virke begrensende på muligheten til å utøve eierskap. Det har vært en utvikling i retning av at styret representerer flere ulike bakgrunner.

Nåværende styre har hatt 5-7 møter i året. Det foreligger innkalling og protokoller fra alle møtene, bortsett fra et telefonmøte i juli 2018. Forvaltningsrevisor har vurdert at det er forbedringspotensial når det gjelder tydelige signal fra styret til daglig leder. Styret bør i større grad følge opp saker som de har etterspurt.

Havnerådets rolle i økonomistyringen er å vedta budsjett og fireårige økonomiplaner, årsregnskap og årsmelding samt å beslutte investeringer. Styret skal legge fram disse sakene for havnerådet. Styret i KNH legger fram budsjett, økonomiplan, årsregnskap og årsberetning for havnerådet. Styret legger dessuten fram saker som gjelder investeringer og låneopptak til behandling, i tillegg til at havnerådet får orientering fra styreleder og daglig leder om status for ulike satsinger. Etter revisors vurdering har havnerådet tidvis rettet nokså kritiske spørsmål til styrets framleggelse av økonomisaker.

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisering av selskapets virksomhet. Etter forvaltningsrevisors vurdering påser styret i all hovedsak at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet. Styret har etterlyst bedre resultatrapportering, og bedre samsvar mellom budsjett og regnskap. Etter revisors vurdering har økonomirapporteringen til styret utviklet seg i tilfredsstillende retning.

Styret har behandlet en god del investeringssaker, og forvaltningsrevisor registrerer at disse har blitt finansiert ved låneopptak og utvidelse av lån. Forvaltningsrevisor registrerer dessuten at styret har behandlet sak om søknad om avdragsutsettelse. Det er stort sett greit, så lenge det er innenfor bestemmelsene i IKS-loven om minimumsavdragsnivå.

Selskapet har gått med overskudd alle år unntatt 2016 da årsresultatet ga et underskudd på omlag 10 millioner. Det var, etter det vi har forstått, kostnadene ved tilsynssaken som var forklaringen på underskuddet, og at selskapet valgte å ta hele kostnaden i 2016. Som følge av dette ble reduksjonen i egenkapitalen stor fra 2015 – 2016. Gjeldsgraden har økt fra 5 % til nesten 16 % av egenkapitalen fra 2015 – 2017, og avtatt noe i 2018. Selskapet har finansiert investeringer med låneopptak. Det er likevel innenfor rammen som Selskapsavtalen setter; 200 millioner kroner. Det har vært lite fokus på selskapets evne til å betjene låneopptakene.

Selskapet har hatt svak likviditet i årene 2017 og 2018, som forklares med tilsynssaken. I 2017 og 2018 var låneavdragene under minimumsnivået, jf. IKS-loven. De avtaler avdragsfrihet fra midten av 2017 til midten av 2019 for å bøte på likviditeten den perioden de ikke kunne ta inn anløpsavgift.

I all hovedsak så har investeringsprosjektene blitt behandlet i riktig organ. Forvaltningsrevisor finner at avhending av Kranaskjæret kun har vært en eventueltsak i styret der, daglig leder har orientert. Vi tolker IKS-loven, § 25 som at det er havnerådet som skal beslutte avhending av fast eiendom og at det ikke er noen delegasjonsmulighet her. Styret burde i dette tilfellet sørget for at saken ble lagt fram for havnerådet, slik at saken ble behandlet i eierorganet som har myndigheten i slike saker. Økt investeringsramme for Devoldholmen har heller ikke vært behandlet i havnerådet per april 2019.

Det største selvkostområdet for KNH er anløpsavgiften. Saken har pågått siden januar 2014, da Hurtigruten ASA klaget KNH og flere andre havneselskap ble klaget inn for Kystverket, for det de mente var for mye innkrevd anløpsavgift. I 2017 fattet Samferdselsdepartementet endelig vedtak om at Kystverkets konklusjon og pålegg etter tilsynet i 2015 i all hovedsak var korrekt. Det er fortsatt usikkerhet rundt ca. 2,3 millioner i perioden 2012 – 2015, som Samferdselsdepartementet mener skal tilbakebetales, men som KNH mener er knyttet til utelatte kostnader i de opprinnelige selvkostberegningene. De støtter seg på

Havnerådsleder har tillit til at selskapet har fulgt opp påleggene fra Kystverket og Samferdselsdepartementet, men stilte likevel spørsmål ved prosessen fram til at dette var fulgt opp, og rådene som de fikk fra fagmiljø underveis.

Selskapet bruker Momentum – selvkostprogram. Regnskapene blir lastet inn i sin helhet, og alle konti er tilordnet en fordelingsmetode/nøkkel – for hvor kostnaden/inntekten hører hjemme. KNH har, sammen med Envidan Momentum (EM) fulgt Kystverket sin veileder. På bakgrunn av tilgjengelig informasjon har forvaltningsrevisor funnet at fordelingsnøklene nå virker rimelige. Vi har ikke informasjon som gir grunnlag for å overprøve deres vurderinger. Kystverket har ikke fulgt opp med kontroller. Vi har fått signal om at KNH, som følge av nytt regnskapssystem, kommer til å legge opp fordelingsnøklene mer nøyaktig på de ulike selvkostområdene. Vi har ikke kontrollert hvorvidt det er fulgt opp.

KNH har ikke vedtatt en strategi for 2015 – 2025, jf. Havnerådets forventninger. For å møte utfordringene er en strategi som selskapets ledelse, inklusive styret og havnerådet står samlet bak, viktig. KNH sitt strategidokument har vært oppe i både styret og havnerådet, og vedtak i havnerådet var at Strategiplan 2015 – 2025 skulle gå til høring i eierkommunene etter styrets ferdigbehandling og før endelig behandling i havnerådet. Den ble behandlet i styret i oktober 2015, men den har ikke vært til behandling i havnerådet. Nåværende styre har etterlyst strategiarbeid, men det har ikke resultert i konkrete vedtak.

Selskapet utfører oppgaver etter havne- og farvannsloven, noe som betyr at selskapet trenger tilfredsstillende, maritim kompetanse til å utføre oppgavene. Dette er den kompetansen som selskapet tradisjonelt har hatt. Selskapet har utvidet kompetansen med markeds- og mediekompetanse, økonomikompetanse og annen administrativ kompetanse. Fra juni 2019 ble regnskapsfører i det eksterne regnskapsføringsfirmaet, som selskapet har brukt, tilsatt som økonomiansvarlig i KNH. Etter forvaltningsrevisors vurdering var det et riktig grep å få økonomikompetanse «innomhus». Noen stillinger har ikke blitt lyst ut. Etter forvaltningsrevisors vurdering bør selskapet tilstrebe utlysning av ledige stillinger.

Styret har ansvar for at selskapets bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Vi savner skriftlige rutiner på økonomiområder og anskaffelsesområdet. Hvis det er slik som vår dokumentasjon tilsier, er det en svakhet at daglig leder godkjenner alle fakturaer, også de som gjelder han selv. Styret har behandlet to revisorbrev, hvor svakheter ved kredittkortordningen har blitt påpekt. Det har vært lange perioder med dels store utestående beløp, og særlig knyttet til daglig leders kredittkort. Vi får opplyst at det nå er gjort opp. Vi registrerer at selskapets revisor har noen kritiske kommentarer til KNHs internkontroll, bl.a. kredittkortordning, men at de mener at selskapet har et godt system på internkontroll på økonomi og regnskap. Forvaltningsrevisor mener at selskapet har store svakheter i internkontrollen.

Anskaffelser

Forvaltningsrevisor har sett på avtaler som selskapet har inngått med leverandører og deretter på utvalgte anskaffelser. Dette er beskrevet og vurdert i kapittel 3. Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon på rammeavtaler som selskapet eventuelt har inngått med leverandører. Forvaltningsrevisor har ikke mottatt dokumentasjon på at det er gjennomført konkurranse i forbindelse med inngåelse av avtalene, og vurderer på denne bakgrunn at de fremlagte avtalene ikke er inngått innenfor regelverket for anskaffelse av rammeavtaler i anskaffelsesregelverket.

Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon på utvalgte anskaffelser. For to av anskaffelsene er dokumentasjonen i henhold til anskaffelsesregelverket, mens for de øvrige er det ikke framskaffet dokumentasjon på at de er inngått etter anskaffelsesregelverket. Forvaltningsrevisor har også mottatt dokumentasjon knyttet til avtaler med og kjøp som har noen betenkeligheter ved seg.

Dette gjelder noen anskaffelser fra en leverandør som ble oppløst 4-5 måneder før arbeidet ser ut til å ha vært utført og fakturering har skjedd.

Videre har forvaltningsrevisor mottatt dokumentasjon på fakturaer som er mangelfulle i forhold til lovverket (bokføringsloven). Daglig leder skal ha fått vite om det, men likevel bedt om at det ble utbetalt. Dokumentasjonen skulle framskaffes senere.

Forvaltningsrevisor har mottatt opplysninger om og dokumentasjon på at KNH har kjøpt en eldre bil i det private bruktbilmarkedet. Forvaltningsrevisor stiller spørsmål ved kjøpet, både når det gjelder prisen og at et offentlig selskap som KNH kjøper kjøretøy i det private bruktbilmarkedet. Forvaltningsrevisor stiller spørsmål ved at et offentlig eid selskap gjør slike anskaffelser, og vil påpeke at det kan framstå som risiko i regnskapet. Etter vår vurdering handler også dette om mangelfulle rutiner for internkontroll og anskaffelser.

Etikk og arbeidsmiljø

Beskrivelse og vurdering av situasjonen i KNH når det gjelder etikk og arbeidsmiljø er beskrevet i kapittel 4. Selskapet har en HMS-handlingsplan. Selskapets verneombud følger systematisk opp handlingsplanen, med vernerunder og ajourføring av handlingsplanen. Utover dette mener vi at selskapet har svakheter når det gjelder systematisk HMS-arbeid. Personalreglementet vi har fått tilsendt framstår uferdig. Styret vedtok et personalreglement i 2010. Det virker ikke som det har vært gjort oppdateringer eller vært til ny styrebehandling i ettertid.

Det foreløpige personalreglementet vi har fått tilsendt inneholder rutiner for varsling. Varslingsrutinene har ikke vært oppe til behandling eller annen diskusjon etter 2012, da daglig leder ble ansatt. Nåværende styre har ikke etterspurt varslingsrutiner. Hverken verneombudet eller tillitsvalgt hadde kjennskap til varslingsrutinene. Styreleder og ansatte gir motstridende informasjon om det har vært varslet til styreleder.

Det er ulik oppfatning mellom daglig leders tilbakemelding om personalmøter og andre dialogmøter med ansatte og det ansatte har fortalt i intervju. Av dokumentasjon i arkivsystemet fant siste personalmøte sted i juni 2018. Vi har i tillegg fått ettersendt et referat fra personalmøte i februar 2019. Av dokumentasjonen tilbake i tid ser det ut til at det er uregelmessighet i personalmøter, og at det i årene 2016 – 2018 bare har vært ett møte årlig.

Etter vår vurdering er det et tegn på svak formell dialog mellom ledelse og ansatte. Individuelle møter på kontorene og uformelle samtaler i pauser er ikke er nok for å ivareta tilfredsstillende dialog mellom ledelsen og ansatte.

KNH har to funksjoner som skal ivareta ansattes interesser og arbeidsmiljø: Verneombud og tillitsvalgt. Tillitsvalgt er ansattes representant med observasjonsstatus i styret. Det er innenfor det som IKS-loven krever av ansatterepresentasjon for selskap av KNHs størrelse. I tillegg har

selskapet verneombud, som er i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser om verneombud. Vi stiller likevel spørsmål ved prosessen med oppnevning av disse funksjonene, og at det er daglig leder som har forespurt de om å stille. Det har blitt foretatt skriftlige valg blant de ansatte.

Vi registrerer at daglig leder og noen av de ansatte har helt forskjellig oppfatning av arbeidsmiljøet. Arbeidsmiljøet, slik det beskrives av noen av de ansatte er kjennetegnet av et motsetningsforhold mellom ansatte og daglig leder. Forvaltningsrevisor har ikke avdekket konflikter mellom ansatte.

Det har vært ulike sosiale arrangement i selskapet. Det er i utgangspunktet positivt, og det er ikke i strid med hverken internt eller eksternt regelverk at arbeidsgiver legger til rette for slike arrangement (også økonomisk). Forvaltningsrevisor har avdekket noe mangelfull dokumentasjon rundt utgifter til slike arrangement, og at de manglet dokumentasjon oversikt over hvem som deltar og hva arrangementet eller utgiften gjelder.

Forvaltningsrevisor har ikke dokumentasjon som tilsier at KNH har etiske retningslinjer. Det har heller ikke vært dialog om dette i selskapet, og det kan ikke se ut til at det er noe som styret har etterspurt.

KNH gjør mye som er strategisk viktig og bra. I konklusjonen har forvaltningsrevisor likevel lagt vekt på det vi mener er svakheter, i større eller mindre grad. Vi viser til kapittel 6.1 for utdypende konklusjon, og kapittel 6.2 som gir følgende anbefalinger til selskapets styringsorgan:

Forvaltningsrevisor anbefaler at det nyvalgte styret vektlegger å få opplæring i styring og ledelse av kommunale selskap. Aktuelle kompetansemiljø vil være bransjeorganisasjonen Norske havner, det samme gjelder KS og KS Bedrifts kompetansemiljø på eierstyring og selskapsledelse.

Forvaltningsrevisor anbefaler at selskapets ledelse vektlegger å følge opp de signalene som kan komme fra eiernes kommunestyrer som følge av denne forvaltningsrevisjonen.

Videre anbefaler forvaltningsrevisor at selskapets ledelse vektlegger dialog med ansatte for å utvikle en organisasjon med gjensidig tillit og trygghet.

Mer konkret anbefaler forvaltningsrevisor:

- Selskapet bør etablere et økonomireglement som grunnlag for å ivareta daglige økonomirutiner, rapportering til havnestyret og havnerådet, regler og rutiner for offentlige anskaffelser og interne kontrollrutiner.

- Selskapet bør avvikle dagens kredittkortordning
- Selskapet bør gjenoppta strategiprosessen for på en god måte å håndtere de endringene som selskapet står overfor
- Selskapet bør følge opp den endelige beslutningen fra Samferdselsdepartementet, og avklare selvkostberegningene for 2012 – 2015.
- Selskapet bør etablere og regelmessig gjennomgå og oppdatere:
    - Personalreglement
    - Etiske retningslinjer
    - Varslingsrutiner

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord 2

Sammendrag 3

Innholdsfortegnelse 10

1 Innledning 12
1.1 Mandat 12
1.2 Problemstillinger 12
1.3 Metode 13
1.4 Bakgrunn for bestillingen 14
1.5 Selskapets organisering 15

2 Styringssystem og forsvarlig økonomisk drift 18
2.1 Problemstilling 18
2.2 Revisjonskriterier 18
2.3 Data 20
2.3.1 Formelle styringslinjer 20
2.3.2 Økonomistyring 21
2.3.3 Investeringsprosjekter og andre satsinger 24
2.3.4 Økonomisk status 26
2.3.5 Kystverkets tilsyn med anløpsavgift 28
2.3.6 Korrigering av fordelingsnøkler 32
2.3.7 Strategiarbeid 33
2.3.8 Oppgaver og kompetanse 35
2.3.9 Interne kontrollrutiner 38
2.4 Forvaltningsrevisors vurderinger 40
2.4.1 Formelle styringslinjer 40
2.4.2 Økonomistyring 40
2.4.3 Investeringsprosjekter og andre satsinger 41
2.4.4 Økonomisk situasjon 42
2.4.5 Kystverket tilsyn med anløpsavgift 42
2.4.6 Korrigeringer av fordelingsnøkler 43
2.4.7 Strategiarbeid 43
2.4.8 Oppgaver og kompetanse 43
2.4.9 Interne kontrollrutiner 44

3 Offentlige anskaffelser 45
3.1 Problemstilling 45
3.2 Revisjonskriterier 45
3.3 Innkjøp 47
3.3.1 Rammeavtaler 47
3.3.2 Utvalgte anskaffelser 48
3.3.3 Andre kjøp 51
3.4 Forvaltningsrevisor vurdering 51

4 Etikk og arbeidsmiljø 54
4.1 Problemstilling 54
4.2 Revisjonskriterier 54
4.3 Data 55
4.3.1 Systematisk arbeid med HMS 55
4.3.2 Varslingsrutiner (aml § 2A) 55
4.3.3 Informasjon til arbeidstakere 56
4.3.4 Arbeidsmiljøet i KNH 58
4.3.5 Omdømmearbeid og innsats i lokalsamfunnene 59
4.3.6 Etiske retningslinjer 59
4.4 Forvaltningsrevisors vurdering 60

5 Rapport til uttalelse i selskapet 63

6 Konklusjoner og anbefalinger 65
6.1 Konklusjon 65
6.2 Anbefalinger 66

Kilder 68

Vedlegg 1 Selskapets uttalelse 69

Tabell

Tabell 1. Resultatregnskap. 1000 kr 26
Tabell 2. Balanseregnskap. 1000 kr 27
Tabell 3. Nøkkeltall 27
Tabell 4. Avskrivninger og avdrag. I 1000 kr. 28
Tabell 5. Selvkostfond – anløpsavgift 31
Tabell 6. Etterkalkyle selvkost anløpsavgift fordelt på ansatte 33

Figurer

Figur 1. Eiere og eierskapsprosent i KNH 16
Figur 2. Organisasjonskart 17

1 INNLEDNING

I denne rapporten oppsummerer vi forvaltningsrevisjon av Kristiansund og Nordmøre havn IKS (KNH) I dette kapittelet gjennomgår vi bestilling, problemstillinger, metode og bakgrunn for prosjektet. Det gis også en kort presentasjon av KNH.

1.1 Mandat

Revisjon Midt-Norge har fått i mandat fra kontrollutvalgene i Hemne (nå Heim), Hitra, Kristiansund og Sunndal kommuner om å gjennomføre selskapskontroll av (Kontrollutvalgssekretariat for Romsdal, 2019). Denne rapporten inneholder rapport fra forvaltningsrevisjon av KNH. Revisjon Midt-Norge SA er Hemne og Heim kommuner sin valgte revisor.

Bakgrunnen for oppdraget er i hovedsak en sak rundt anløpsavgift. Kystverket har gjennomført tilsyn med innkrevd anløpsavgift, på bakgrunn av en klage fra Hurtigruten. De fire kommunene bestilte eierskapskontroll og selskapskontroll, der de ønsket å få belyst følgende spørsmål:

1) *I hvilken grad utøver eierkommunene kontroll med KNH i tråd med god eierstyring og selskapsledelse – herunder om kommunene har eierskapsmelding som beskriver [?], har etablert rutiner for oppfølging og evaluering av KNH, om rutinene er gode nok og om de er etterlevd?*

2) *I hvilken grad viser KNHs nøkkeltall måloppnåelse og en forsvarlig drift?*

3) *I hvilken grad etterlever KNH regelverket for offentlige anskaffelser?*

4) *I hvilken grad etterlever KNH regelverk og normer for habilitet, etikk, arbeidsmiljø og samfunnsansvar?*

Revisjon Midt-Norge har fulgt opp bestillingen gjennom å undersøke problemstillingene som er gjengitt i kapittel 1.2

1.2 Problemstillinger

På bakgrunn av kontrollutvalgenes bestilling har forvaltningsrevisor tatt utgangspunkt i følgende problemstillinger:

1. Har selskapet etablert styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift?
   - System for måloppnåelse

- System for risiko- og sårbarhetsanalyse[1]
- Økonomi- og ressursstyring, herunder budsjettering, regnskapsføring og økonomisk kontroll, oppfølging av selvkost
- Systematisk oppfølging av Kystverkets tilbakemelding, herunder revisors oppfølging (selvkost)

2. Følger KNH regelverket for offentlige anskaffelser?
3. Har KNH etiske retningslinjer som ivaretar habilitet, pålitelig økonomistyring (budsjett og regnskap), arbeidsmiljø og samfunnsansvar (omdømme)?

Det er også gjennomført kontroll av de fire kommunenes eierskapsstyring av selskapet, og eieres oppfølging av selskapet i fellesskap (gjennom eierorganet). Den delen har en egen rapport som har vært til gjennomgang i de fire eierkommunene.

1.3 Metode

Forvaltningsrevisor har samlet inn informasjon som vi mener gir dekkende dokumentasjon for å svare på problemstillinger og bestilling. Vi har hatt tilgang til KNHs dokumentsystem- og økonomisystem, hvor vi har søkt etter dokumentasjon på de forholdene vi undersøker. Vi har videre etterspurt dokumentasjon på det vi ikke har funnet i systemene. Ledelse og ansatte har vært behjelpelige med å oversende det vi har etterspurt, så langt det foreligger dokumentasjon. Den mest sentrale dokumentasjonen er:

- Innkallinger og møteprotokoller fra eierorganet og styret, og saksdokument for noen saker fra perioden 2012 – 2019.
- Styrende dokument, rapporter – inklusive dokumentasjon fra prosessen rundt Kystverkets tilsyn og annen dokumentasjon
- Regnskapsdokumentasjon og annen økonominformasjon, anskaffelsesdokumentasjon

Vi har også fått tilsendt mye dokumentasjon som vi ikke har etterspurt, men som har viktig for å belyse viktige spørsmål.

Vi har gjennomført samtaleintervju med:

- Styreleder (2015 – 2019)
- Daglig leder
- Havnekaptein

[1] Av kapasitetsmessige hensyn har forvaltningsrevisor fulgt opp dette i liten grad

- Driftssjef
- Seniorrådgiver
- Økonomiansvarlig
- Sekretær
- Verneombud
- Nåværende og tidligere tillitsvalgt
- Selskapets revisor

Alle har fått tilsendt utkast til referat for godkjenning. Alle har godkjent referatene, med noen korrigeringer. Vi har også gjennomført telefonintervju med havnerådets leder, som er verifisert. Noe av informasjonen i det intervjuet er supplement til intervjuinformasjon og dokumentasjon i denne rapporten. I hovedsak er den informasjonen lagt til grunn i eierskapsrapportene. Det har også vært kontakt med saksbehandler i Kystverket, i hovedsak som oppklaring av enkelte spørsmål knyttet til tilsynssaken.

Et rapportutkast har vært sendt til selskapets ledelse for at de kan gi uttalelse og eventuelt ettersende manglende dokumentasjon. Kapittel 5 beskriver hvordan denne behandlingen har vært fra selskapets side og fra vår side. En uttalelse fra styret er lagt ved rapporten (vedlegg 1). Det har hersket litt usikkerhet fra selskapets side når det gjelder tilbakemeldinger på rapportutkastet. Styrets uttalelse er den offisielle uttalelsen, men de viser til annen informasjon som har kommet fra selskapets daglige leder og ansatte, og stiller seg bak den.

Vi mener at datagrunnlaget som er beskrevet i dette kapittelet understøtter vurderinger, konklusjon og anbefalinger i rapporten.

1.4 Bakgrunn for bestillingen

I bestillingsbrevet av 8.3.2019 fra sekretariatene, er det en omfattende redegjørelse for bakgrunnen for bestillingen av selskapskontrollen

Sekretariatene viser til en sak mellom Hurtigruten ASA og Kystverket på den ene siden, og KNH på den andre siden. Saken gjelder en påstand fra Hurtigruten overfor Kystverket om at KNH har krevd inn ca. 17,7 millioner for mye i anløpsavgift. Kystverket har utført tilsyn med KNH, og bekrefter at det er krevd inn over 17,7 millioner for mye i anløpsavgift. De har i den sammenhengen pålagt KNH å stoppe innkrevingen av anløpsavgift, inntil beløpet er nullet ut, og tilbakeført til rederiene. KNH sine egne beregninger tilsier imidlertid at overskuddet i anløpsregnskapet ikke er på mer enn 2,5 millioner for perioden 2012 – 2015. Kystverket stiller seg tvilende til KNHs beregning.

Dette er bakgrunnen for at kontrollutvalget i Sunndal har fått med seg de tre andre, nevnte kommunene på å bestille en selskapskontroll av KNH.

I bestillingsbrevet er det nevnt en rekke saker som knyttes til usikkerhet rundt kostnadsføringen i anløpsregnskapet (2015). Disse kan oppsummeres slik:

- Gaver til ansatte og eksterne
- Representasjon
- Reklame og markedsføring
- Kai og anløp; vedlikehold, reparasjon og sårbarhetsanalyse
- Ubenyttede lokaler
- Betydelig flere kvadratmeter med lokaler sammenlignet med tidligere, samtidig som avskrivingen er doblet
- Andre fordelingsnøkler enn tidligere (eks. årsverk)
- ISPS-kostnader (sikkerhetstiltak og terrorberedskap)
- Møtegodtgjørelse til havnerådet

Forvaltningsrevisor utarbeidet en prosjektplan basert på ovennevnte opplysninger, som ble behandlet i kontrollutvalgene i de fire kommunene som deltar i kontrollen.

1.5 Selskapets organisering

Kristiansund og Nordmøre havn IKS er et havneselskap som er eid av 11 kommuner, 8 kommuner på Nordmøre og 2 i Trøndelag (se figur 1). Selskapet er opprettet for å ivareta og samordne den kommunale havnevirksomheten i samarbeidsområdet. I selskapsavtalen framgår det videre at havneselskapet, sammen med andre interesser skal bidra til et konkurransedyktig og kostnadseffektivt havnetilbud i regionen, og for tilrettelegging av infrastruktur som sikrer en best mulig forbindelse mellom sjø- og landtransporten. Havneselskapet skal ivareta de administrative og forvaltningsmessige oppgaver som etter havne- og farvannsloven og annen lovgivning gjelder havnesektoren og påhviler de samarbeidende kommunene. Havneanlegg og arealer skal disponeres med sikte på en best mulig, samlet ressursutnyttelse, heter det videre i selskapsavtalen. For å opprettholde og videreutvikle sjøtransporten og den kommunale havnevirksomheten i samarbeidsområdet, samt denne virksomhetens trafikkgrunnlag, kan havneselskapet engasjere seg i havnetilknyttet virksomhet som finnes hensiktsmessig og fordelaktig for de samarbeidende kommunenes havneinteresser.

Figur 1. Eiere og eierskapsprosent i KNH

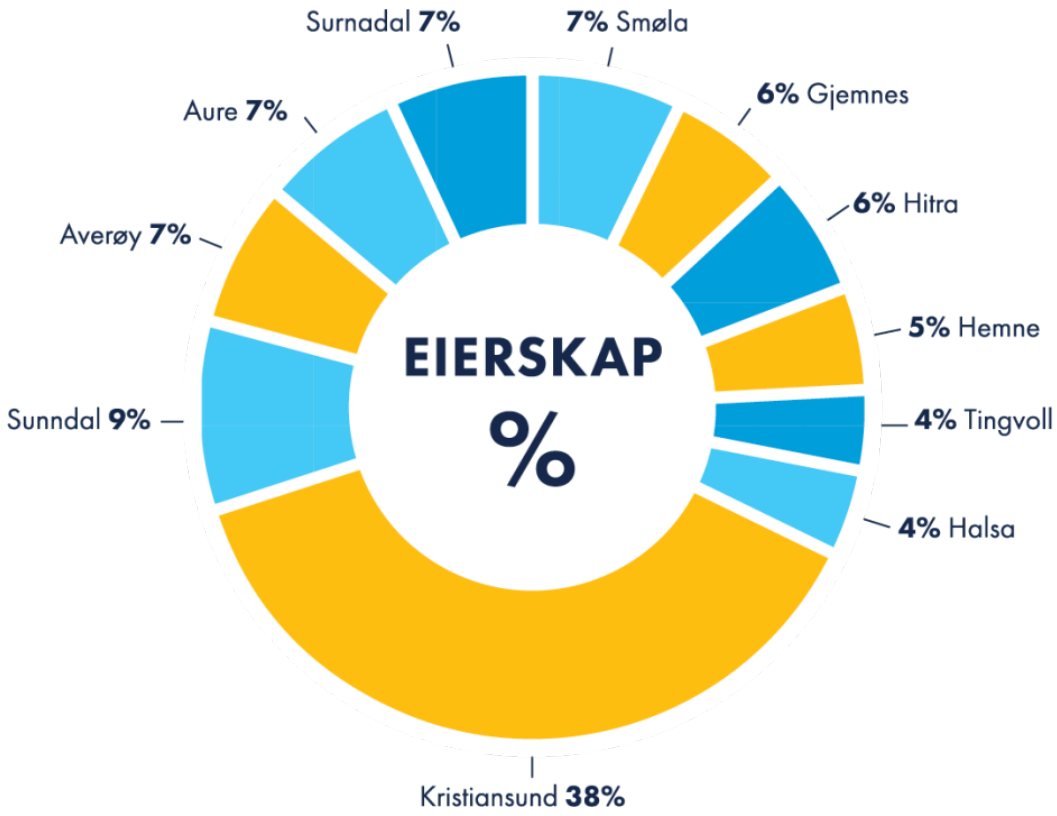

Kilde: knhavn.no/om-oss

Selskapet har 11 ansatte, jf. selskapets nettsider. Selskapet er et IKS, og har et representantskap, heretter kalt havneråd, et styre (havnestyre) og en administrasjon.

Figur 2. Organisasjonskart

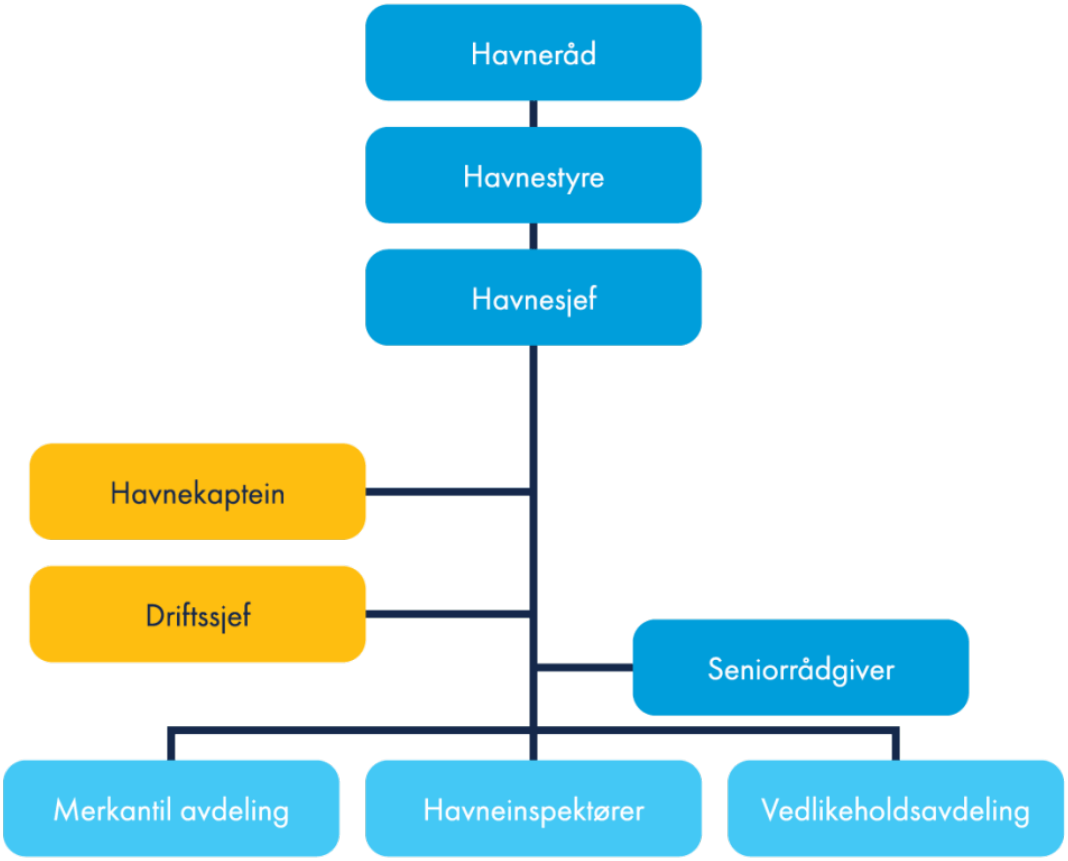

Kilde: knhavn.no/om-oss

Vi kommer tilbake til ulike sider ved selskapets virksomhet i de påfølgende sidene.

2 STYRINGSSYSTEM OG FORSVARLIG ØKONOMISK DRIFT

2.1 Problemstilling

Har selskapet etablert styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift?

- Økonomi- og ressursstyring, herunder budsjettering, regnskapsføring og økonomisk kontroll
- Oppfølging av Kystverkets tilsyn og pålegg, samt Samferdselsdepartementets vedtak
- System for måloppnåelse (strategi)
- Internkontroll

2.2 Revisjonskriterier

IKS-loven (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 1999) gir rammene for styringssystem og forsvarlig økonomiske drift. I loven har både representantskapet (her havnerådet), styret og daglig leder ansvar for at selskapet har et styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift.

Vår gjennomgang og vurdering av selskapets økonomistyring er basert på kriterier som er forankret i de delene av IKS-loven som omfatter sammensetning av styret, innkallinger og saksbehandling og styrets myndighet (§§ 10 – 13). Videre er de forankret i bestemmelsene om budsjett, budsjettavvik, økonomiplan, salg av eiendeler, låneopptak, betalingsvansker og regnskap (§§ 18 – 27), med konkretiserte bestemmelser i forskriftene om budsjett og regnskap mm for IKS og om lån og lånevilkår for IKS. Dette innebærer at:

<u>Representantskapet</u>

- Representantskapet skal vedta budsjettet, som skal gi et realistisk bilde av virksomheten og de forventa økonomiske resultatene av driften
- Representantskapet skal vedta økonomiplan for de neste fire årene, herunder investeringsplaner og finansieringen av dem
- Representantskapet skal fatte vedtak om avhendelse av fast eiendom og investeringer av vesentlig betydning

<u>Styret</u>

- Styremedlemmene velges for to år med mindre annet er avtalt. Valgperioden kan ikke settes lengre enn til fire år. Styremedlemmer tjenestegjør inntil nye medlemmer er valgt, selv om tjenestetiden er gått ut (gjelder ikke for ansatte). Når særlige forhold foreligger,

har et styremedlem rett til å tre tilbake før valgperioden er ute. Om tilbaketreden skal det gis rimelig forhåndsvarsel til styret og til representantskapet.

- Det skal føres protokoll fra møtet.
- Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisasjon av selskapets virksomhet. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet, og skal sørge for at bokføringen og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll.
- Styret skal føre tilsyn med daglig leders ledelse av virksomheten.

<u>Daglig leder</u>

- Daglig leder skal forestå den daglige ledelsen av selskapet og skal følge de retningslinjer og pålegg som styret har gitt.
- Daglig leder er ansvarlig for internkontroll med lovpålagte oppgaver som selskapet utfører på vegne av kommuner

Videre er gjennomgangen basert på selskapsavtalens (Havnerådet i KNH, 2017) kapittel 4 – 7; styret, havneadministrasjonen, økonomiske bestemmelser og forskjellige bestemmelser, der det er konkretisert bestemmelser utover IKS-loven.

Siden anløpsavgiften er et sentralt bakteppe for bestilling av denne kontrollen, er havne- og farvannsloven (Samferdselsdepartementet, 1999), med forskrift om kommunens beregning og innkreving av anløpsavgift[2] (Samferdselsdepartementet, 2010), et viktig utgangspunkt for vår undersøkelse.

Havne- og farvannsloven §25 hjemler anløpsavgift og sier at anløpsavgift bare skal dekke kommunens kostnader ved utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i denne loven med forskrifter, samt kostnader til å legge til rette for sikkerhet og fremkommelighet i kommunenes sjøområder, så langt slike kostnader ikke kan dekkes inn ved betaling for tjenester som ytes i havnen. Forskrift om beregning og innkreving av anløpsavgift regulerer beregning og innkreving av slik anløpsavgift. §3 i forskriften viser hvilke kostander som anløpsavgiften kan dekke og §4 gir regler for beregning. §7 gir regler om etterkalkulasjon og her heter det blant annet at fordelingen av kostnader skal være dokumentert og etterprøvbar. Videre sier reglene at anløpsavgiften ikke skal gi økonomisk overskudd og at i løpet av 3-5 år skal ikke inntektene

[2] Gjaldt inntil 1.1.2020

overstige kostnadene for årene samlet. §8 hjemler Kystverket tilsyn og § 3 femte ledd sier at ved tvil avgjør Kystverket hvorvidt en kostnad kan dekkes av anløpsavgiften.

Videre er kystverkets pålegg i brev datert 29.1.2016, med bekreftelse fra Samferdselsdepartementet (Samferdselsdepartementet, 2016), konkret utgangspunkt for kriterier for hvordan KNH har fulgt opp pålegget:

- stanse dagens praksis med å finansiere kostnader med anløpsavgift som ikke lovlig kan finansieres med slik avgift
- rette tidligere innkrevet anløpsavgift, inntil kr 18 098 013 er tilbakeført til anløpsavgiftsområdet
- identifisere og tilbakeføre overdekning i 2016.

I det endelige vedtaket fra Samferdselsdepartementet får Kystverket medhold, men med noe redusert beløp: 17 682 910 i tillegg til for mye innkrevd avgift etter 31.12.2015

2.3 Data

2.3.1 Formelle styringslinjer

Havnerådet har en rolle i selskapets styringssystem og et ansvar for økonomisk forsvarlig drift. Havnerådet er eierorganet og hører derfor inn under eierskapskontrollen (egne rapporter til eierne). I denne delen tas det inn en beskrivende del av havnerådets rolle i styringssystemet og ansvar for forsvarlig økonomisk drift, som en del av styringsnivåene med havneråd – havnestyret – daglig leder. Havnerådet velger styre, etter innstilling fra en valgkomité (også valgt av havnerådet). Dessuten velger de revisor[3].

<u>Havnestyret</u>

Vi har fått oversendt styreinstruks[4], vedtatt av havnestyret i 2008. I styreinstruksen framgår det at formålet med styreinstruksen er å gi en oversikt over styrets funksjon, oppgaver og ansvar, samt regler for innkalling, møtebehandling og administrerende direktørs/havnefogdens arbeidsoppgaver og plikter overfor styret.

Styret består av 7 medlemmer, inklusive leder. Nåværende leder (2015 – 2019) er ordfører i Smøla kommune. Styrelederen før det var ordfører i Sunndal kommune. Sistnevnte har vært

[3] Møre og Romsdal Revisjon IKS/ Møre og Romsdal Revisjon SA f.o.m. 1.1.2020

[4] Styreinstruks for Kristiansund og Nordmøre havn, vedtatt av havnestyrets møte den 29.05.2008 med ikrafttredelse den 06.06.2008

medlem i inneværende periode, men høsten 2019 meddelte han at han trakk seg fra styret. Styreleder fortalte at vedkommende hadde fått beskjed om at styremedlemmer sitter inntil havnerådet velger nye, enten i ordinært havnerådsmøte eller ekstraordinært havnerådsmøte. Styremedlemmets uttreden er registrert i Brønnøysundregistrene 25.9.2019.

Forvaltningsrevisor har sendt en forespørsel til styremedlemmet, om hva som var grunnen til uttredelse før perioden var slutt. Svaret vi fikk var at han, som gjenvalgt ordfører ville være i posisjon til å bli havnerådsmedlem. Et verv som han mener er en bedre posisjon for en ordfører enn styremedlem. Den 20.9. ga han beskjed til havnerådsleder, styreleder og havnesjef om at han trakk seg. Han meldte selv fra til Brønnøysundregisteret.

Styret hadde inntil 2013 månedlige møter, men etter forslag fra daglig leder vedtok styret i sak 18-13 å redusere møtehyppigheten. Styret har de siste årene hatt 5 – 7 møter i året.

Forvaltningsrevisor har fått tilsendt alle innkallinger og møteprotokoller fra styremøtene. Det har vært noen telefonmøter, bl.a. et i juli 2018, hvor det ble behandlet en hastesak. Det er ikke protokoll fra det møtet, noe styreleder og havnekaptein bekreftet i intervju. Det administrative ansvaret for innkalling til styre- og havnerådsmøter ligger til daglig leder. Det praktiske ved innkalling og protokollføring utføres nå av havnekapteinen (assisterende daglig leder). Forvaltningsrevisor ser at andre ansatte i selskapet også har ført protokollen.

Daglig leder

Daglig leder, som også har tittelen havnefogd, har vært daglig leder siden 2012. Havnekapteinen er nestleder i selskapet. I tillegg til havnefogd og havnekaptein inngår driftssjef og seniorrådgiver[5] i ledergruppa.

Ledergruppa har ikke faste møter, og flere av de som er med i ledergruppa savner at de møtes sammen. Møtene skjer gjerne mellom daglig leder og den enkelte på et kontor.

2.3.2 Økonomistyring

Havnerådets rolle i økonomistyringen er å vedta budsjett og fireårige økonomiplaner, årsregnskap og årsmelding samt å beslutte investeringer.

I disse sakene er det havnestyret som behandler sakene og fremmer en innstilling til havnerådet. Under, presenteres noen kommentarer i sakene som har blitt behandlet i havnerådet som er knyttet til økonomistyringen.

[5] Tidligere havnefogd

- I havnerådsmøte 6.12.2013 understreket daværende styreleder at alle beslutninger om framtidige utbyggingssaker vil bli behandlet på ordinær måte i havnrådet i tråd med selskapets vedtekter. I behandling av budsjett 27.11.2015 etterlyses investeringsbudsjett.

- I behandlingen av budsjettet for 2017 den 05.01.2017, ble det fremmet forslag om følgende endringer, men det går ikke fram av vedtaket om de ble vedtatt.
  - Rentekostnader fordelt på hvert investeringsobjekt
  - Splittet budsjett for selvkostområdene
  - Budsjett for selvkostregnskapet

- I behandlingen av årsregnskap og årsmelding for 2016, den 28.07.2017 går det fram at hele kostnaden med tilsynssaken er tatt i 2016, etterkalkyler utarbeidet av Momentum ble gjennomgått i møtet og anløpsavgiften viser en underdekning på 5,2 mill. I sak 10/17 revideres budsjettet for 2017 og økonomiplan for 2018-2021.

- I rådsmøtet 10.11.2017 behandles Budsjett for 2018 og økonomiplan for 2019-2023. I denne saken kommenterer rådet at det er relative store forskjeller på det reviderte budsjettet de vedtok 28.08.2017 og prognosen for året som ble lagt fram samt at regnskapet for 2016 burde vært med som sammenligning. Det påpekes at egenkapitalen vil bli redusert og det stilles spørsmål om at store vedlikeholdskostnader burde vært aktivert.

- I havnerådsmøte 27.04.2018 rettet havnerådet en kritikk til styret for mangelfulle saksframlegg. I behandlingen av årsregnskapet, forutsetter havnerådet at selvkostregnskapene er godkjent av revisor.

- I behandlingen av regnskap og årsberetning for 2018, den 22.05.2019 har revisor i sin beretning gitt en uttalelse om at budsjettet ikke er innarbeidet i resultatregnskapet.

Styret innstiller i saker som behandles i havnerådet, slik som fireårig økonomiplan, budsjett, årsregnskap og årsberetning. I tillegg har styret til behandling saker hvor de har myndighet. Styret har til behandling investeringssaker med tilhørende finansiering som de innstiller på overfor havnerådet. Styret vedtar låneopptak, inntil en ramme på 200 millioner, satt i selskapsavtalen. Behandlingen av saker som gjelder økonomistyring har vært f.eks.:

- Saker hvor de har behandlet låneopptak. Styret har i all hovedsak vært positive til å søke finansiering ved låneopptak, eller utvidelse av låneopptak.
- Den 22.5. 2016 vedtok styret å be Kommunalbanken om tillatelse til avdragsutsettelse på eksisterende lån i et tidsrom på inntil 2 år. I oktober 2017 orienteres styret om at det er søkt om avdragsutsettelse på lån.

- Budsjett, økonomiplan, årsregnskap og årsberetning
    - 18.5.2016 konstaterte de ved gjennomgang av notene at «note 12 – anløpsfond (selvkostregnskap)» ikke var oppdatert for regnskapsåret 2015 slik lovverket krever. Følgelig påvirket det tallmaterialet under «note 10 egenkapital» slik at den ble feil. I kommentar het det at styret «av åpenbare grunner ikke kan ta stilling til et utkast til et årsregnskap som er ufullstendig og beheftet med mangler». Årsberetningen var ikke ferdigstilt og derfor ikke behandlet. Saken ble utsatt til nytt styremøte den 23.5.2016. Administrasjonen skulle oversende et fullstendig utkast til regnskap og årsberetning til styrets medlemmer «før helgen».
    - I styremøte i september 2017 stiller styret krav om månedlige likviditetsrapporter sammen med månedlige regnskapsrapporter samt løpende regnskapsprognose. I august 2019 etterlyses et standard regnskapsoppsett.

- Fra 2015, og særlig fra 2016 og utover har styret hatt orienteringer og saker til behandling som gjelder Kystverkets tilsyn med for mye innkrevd anløpsavgift. I den første tiden gjaldt sakene klage på Kystverkets vedtak, mens det etter endelig vedtak i Samferdselsdepartementet gjaldt saker knyttet til korrigeringer i selvkostregnskap og årsregnskap, samt budsjett og likviditetsmessige konsekvenser av Kystverkets tilsyn (22.5.2017).
- Styret får nå regnskapsrapport for siste måned på alle møtene. Økonomiansvarlig møter på alle styremøtene, og orienterer om økonomisakene.
- Av protokollene i 2018 kan vi lese at både styret og havnerådet forutsetter at det skal være inngått forpliktende leieavtale før byggingen av næringsbygg på Devoldholmen starter.
- I april og august 2019 hadde styret til behandling henholdsvis to revisorbrev. I det første brevet tok revisor opp kredittkortbruk. Selskapet faktureres for fire kredittkort, som står i ansattes private navn. Revisor tok opp det som ble beskrevet som mangelfulle

kontrollrutiner knyttet til oppfølging og avstemming av kortene, og at det spesielt for daglig leders kort foreligger betydelige udokumenterte transaksjoner.

Styret hadde det første brevet oppe i sak 5-19. Havnesjefen og «økonomi» orienterte om rutiner rundt bruk av kredittkort. Det ble vist til at det ikke har vært avdekket mislighold, men at bedre rutiner for innlevering og oppfølging bør iverksettes. Det ble videre orientert om at nytt registreringssystem var under innføring. Styret tok «orienteringen til etterretning».

Revisor tok opp saken igjen i det andre brevet, og signaliserte at det ville bli fulgt opp i årsrevisjonen for 2019. I brevet ble noen andre forhold også tatt opp. Styret fikk en orientering, går det fram av protokollen i sak 9-19, og fattet følgende vedtak: «Styret har gått gjennom samtlige punkter i brevet fra revisor og fått en avklaring på disse. Styret tar brevet til etterretning.».

Informasjon vi fikk fra noen av de ansatte som møter i styret, viser at det er en oppfatning at styret kunne vært mer aktive og kritiske når det gjaldt enkelte investeringer, og at de ikke følger opp budsjettene etter at det er fattet vedtak om for eksempel å øke låneopptak i det enkelte prosjektet.

2.3.3 Investeringsprosjekter og andre satsinger

KNH har en rekke prosjekt og satsinger på gang i tillegg til havnedriften.

Husøya Næringspark skal bli et industri- og logistikkområde i Kristiansund. KNH er inne i prosjektet med utvikling av dypvannskai og havn. På hjemmesiden til selskapet står det at området vil være viktig for utvidelsen av infrastruktur for det regionale næringslivet.

Hitra Kysthavn og Industripark har som mål å bli et komplett industri- og logistikkområde for marin sektor i Midt-Norge.

På hjemmesidene til KNH er prosjektet beskrevet som følger:

- Direkte og enkel tilgang til kai og industriområde i Trondheimsleia
- Ro-ro[6]og Lo-lo[7] -tjenester og utrustning for håndtering av stykkgods/enhetslaster
- Lokalisering av logistikksenter for fryse- og kjølelager, varehotell og lignende
- Transittlagring (Båt/båt-relasjon)

[7] Ro-ro – anlegg er et alternativ for ferskvannsproduksjon for installasjoner med begrenset eller ingen tilgang på spillvarme (http://www.norsk-atlas.no/cms/ferskvannsproduksjon-og-behandling/ro-omvendt-osmose-anlegg)

- Nyttig omlastningshavn for gods til Trøndelag/Midt-Norge
- Gode distribusjonsløsninger via Fv. 714, 6 mil til Orkanger og 4 mil fra Frøya
- Moderne terminalbygning for sør- og nordgående hurtigbåter ved Hitra Kysthavn (Kristiansund – Trondheim)

Utbygging av **dykdalb**[8] i tilknytning til kaianlegget på Hitra kysthavn. Havnestyret godkjente i PS-sak 14/18 etablering av én dykdalb i tilknytning til kaianlegget ved Hitra Kysthavn innenfor en kostnadsramme på kr. 1,30 mill. Tiltaket finansieres med låneopptak i Kommunalbanken. Ramming av vertikal pel for etablering av dykdalb ved Hitra Kysthavn har tidligere blitt godkjent som en hastesak av havnestyret i et telefonmøte avholdt i juli måned i 2018. Bakgrunnen for hastesaken var at det lå en tilgjengelig peleflåte/rigg på Hitra som kunne utføre oppdraget som et leilighetsoppdrag, slik at man derved unngikk riggekostnader på flere hundre tusen kroner. Forvaltningsrevisor har ikke sett denne protokollen og vet ikke om den eksisterer – det finnes ikke noe ledig saksnummer. Forvaltningsrevisor har fått kunnskap om saken i protokoll fra det påfølgende møte. Vi viser til nærmere beskrivelse av saken knyttet kapittel om anskaffelser, 2.2.

Næringsbygg på Devoldholmen

Styret har vedtatt å bygge et nytt næringsbygg på Devoldholmen, hvor formålet er å øke selskapets inntekter, ved å leie ut til større aktører innenfor havbruksnæringen. Styret vedtar en økning i lånerammen 8.2.2019. Den økte investeringsrammen er ikke vedtatt havnerådet. I det første budsjettet var styret forespeilet en kostnadsramme på 18 mill, men siden har det kommet kostnader til geologiske undersøkelser, strøm og kloakk og andre kostnader som ikke inngikk i budsjettet i utgangspunktet.

Landstrømanlegg

Landstrømanlegget på Storkaia i Kristiansund ble satt i drift i desember 2018, og er beregnet for offshore og mindre fartøyer. Enova har gitt støtte til 80 prosent av kostnadene.

Kysthavnalliansen ble etablert i 2014, og ble utvidet i 2018. Alliansen består i dag av Kristiansund og Nordmøre havn IKS, Nord-Trøndelag havn Rørvik IKS, Helgeland havn IKS og Trondheim havn IKS. Formålet med alliansen er å tilrettelegge for sjøtransport av fisk og sjømatprodukter fra Midt-Norge og ned til kontinentet. Satsingen har foreløpig ikke fått den økonomiske støtten de har søkt på, bl.a. fra Kystverket.

[8] Pæler på skrå ned i havbunnen, som skal gjøre det mulig å fortøye skip som er lengre enn kaien/markering av seilingsleder (wikipedia.no)

Kranaskjæret er Kristiansunds gjestehavn. KNH har bidratt til prosjektet med å gi bort skjæret til Småbåtlaget og med finansiering av prosjekteringen.

I selskapsavtalen §6-4 heter det at etter havnerådets nærmere bestemmelser kan havnestyret forestå pantsettelse og avhendelse av havnekapitalens eiendommer og innretninger. IKS-loven §25 sier blant annet at vedtak om avhendelse[9] av fast eiendom må treffes av representantskapet etter forslag fra styret. I styremøte 30.10.2017, sak 23-17 Eventuelt, redegjør havnesjefen for status angående prosjektet på Kranaskjæret. Det framgår av protokollen at Kristiansund kommune har overskjøtet eiendommen som omfatter Kranaskjæret (og Vedkaia) til KNH og at KNH vederlagsfritt vil overskjøte Kranaskjæret til småbåtlaget. Denne orienteringen tar styret til etterretning. Forvaltningsrevisor finner ikke at overskjøting av Kranaskjæret er behandlet i Havnerådet, annet enn at daglig leder orienterte om at «Kranaskjæret – åpner på torsdag» i sak PS R 12/18 Orienteringssaker.[10]

Styreleder ga uttrykk for at han er tilfreds med den operative driften av selskapet. Han ga også uttrykk for tilfredshet med at selskapet er offensivt og frampå i den regionale utviklingen av havneområdene. Selskapet har kompetanse på kai- og havneløsninger som vegvesenet ikke har, og de har tatt et rom på eiendomsmarkedet som er innovativt.

2.3.4 Økonomisk status

KNH IKS har regnskapsplikt etter regnskapsloven. I § 3, 3. ledd står det at budsjettet skal framkomme av det offentlige regnskapet. Nedenfor presenterer vi økonomiske nøkkeltall for selskapet for årene 2012 – 2018.

Tabell 1. Resultatregnskap. 1000 kr

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Driftsinntekter	31 529	29 370	17 626	31 572	32 188	32 461	30 760
Driftsresultat	3 943	2 842	-7 144	4 271	3 522	6 791	6 662
Årsresultat	1 728	157	-10 016	1 633	246	3 436	2 892

Kilde: Brønnøysundregistrene/KNH

[9] Salg/gave

[10] DL har tilføyd setning om at havnerådet er informert under orienteringssaker/eventuelt.

Selskapet har hatt overskudd alle årene, med unntak av 2016. Underskuddet i 2016 forklares med at selskapet valgte å ta hele kostnaden med tilsynssaken i 2016.

I Havnerådets protokoll for 28.7.2017 går det fram at det har vært en gjennomgang av likviditetsprognosene for 2017 – 2019, og at selskapet så ut til å ha tilstrekkelig likviditet i perioden. I samme vedtak framgår det at Havnerådet har gjort noen presiseringer i vedtaket, som viser etterkalkyler for selvkostområdene.

Tabell 2. Balanseregnskap. 1000 kr

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Anleggsmidler	129 295	126 657	129 931	116 825	121 876	103 693	104 788
Omløpsmidler	8 360	11 874	25 662	20 673	19 567	13 684	12 415
Eiendeler	137 655	138 530	155 593	137 498	141 443	117 376	117 203
Egenkapital	9 944	8 216	8 059	22 510	17 715	15 801	12 760
Kortsiktig gjeld	7 685	9 888	24272	3 168	8 124	4 838	4 222
Langsiktig gjeld	120 026	120 426	123262	111 820	115 604	96 737	100 221

Kilde: Brønnøysundregistrene/KNH

Som følge av at selskapet valgte å ta hele kostnaden med tilsynssaken i 2016, ble det stor reduksjon i egenkapital fra 2015 – 2016. Egenkapitalen ble da redusert fra kr 22,5 mill til kr 8 mill

Ellers ser vi at den langsiktige gjelden lå på kr 96,7 mill til kr 115,6 i perioden 2012 – 2015, og at den har økt fra kr 120 mill til kr omlag 123 mill i perioden 2016 – 2018, hvor den var høyest i 2016. Selskapet er innenfor kr 200 millioner som er rammen som eierne har blitt enige om i selskapsavtalen.

Tabell 3. Nøkkeltall

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Likviditetsgrad	1,09	1,2	1,06	6,53	2,41	2,83	2,94
Gjeldsgrad	12,8	15,9	18,3	5,1	7	6,4	8,2

Kilde: Brønnøysundregistrene

Gjeldsgraden har økt fra 5 % av egenkapitalen til nesten 16 % fra 2015 – 2017, og avtatt noe i 2018. Selskapet har finansiert investeringer med låneopptak.

Tabell 4. Avskrivninger og avdrag. I 1000 kr.

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Avskrivninger	3 939	4 021	3 876	3 689	3 397	2 893	2 838
Betalt avdrag	400	2 835	4 758	3 783	3 633	3 483	400
Beregnet minimumsavdrag	3 745	3 815	3 710	3 499	3 169	2 766	2 674

Kilde: Brønnøysundregistrene

Ifølge loven om interkommunale selskap skal selskapets samlede lånegjeld avdras med like årlige avdrag. Gjenstående løpetid for selskapets samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for selskapets anleggsmidler ved siste årsskifte. Selskapets minimumsavdrag skulle vært 3,7 mill. i 2016, 3,8 mill. i 2017 og 3,7mill. i 2018. I 2017 og 2018 var det betalt avdrag lavere enn beregnet minimumsavdrag. Det var styrevedtak på at de skulle søke Kommunalbanken[11] om avdragsfrihet i 2 år, pga. dårlig likviditet.

Vi har sett av styre- og havnerådsprotokoller at mange investeringer finansieres fullt ut med låneopptak, hovedsakelig i Kommunalbanken. Selskapets minimumsavdrag har vært lavere enn beregnet minimumsnivåavdrag.

Selskapets revisor mente at selskapets låneopptak har vært moderat de siste par årene. Revisor bekrefter at selskapets avdragsfrihet i perioden var begrunnet i likviditetssituasjonen. Selskapet måtte også kreditere den anløpsavgiften som de hadde fakturert første halvår 2017.

2.3.5 Kystverkets tilsyn med anløpsavgift

KNH har tre selvkostregnskap: Anløpsavgift, saksbehandlingsgebyr og gebyr for havnerenovasjon. Dessuten er landstrømanlegg et selvkostområde når det iverksettes. I dette delkapitlet fokuserer vi på anløpsavgiften, som det har vært stor oppmerksomhet rundt i forbindelse Hurtigruten ASAs klage og Kystverkets tilsyn med for mye innkrevd anløpsavgift.

<u>Anløpsavgift</u>

Inndriving av anløpsavgift er hjemlet havne- og farvannslovens § 25:

> *Kommunen kan i forskrift bestemme at det for fartøy som anløper havn i kommunen, skal betales anløpsavgift til kommunen. Anløpsavgiften skal bare dekke kommunens*

[11] KMB Kommunalbanken Norge

kostnader ved utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i denne loven med forskrifter, samt kostnader til å legge til rette for sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområde, så langt slike kostnader ikke kan dekkes inn ved betaling for tjenester som ytes i havnen.

KNH utarbeider årlig forslag til havneregulativ som går på høring til berørte parter før det vedtas av havnestyret (jf. selskapsavtale). Havneregulativet fastsetter anløpsavgift, kaivederlag, varevederlag og andre tjenester og vederlag.

I januar 2014 klaget Hurtigruten ASA KNH IKS og flere andre havnevirksomheter inn for Kystverket, for det de mente hadde vært for mye innkrevd anløpsavgift siden 2012.

På bakgrunn av Hurtigrutens klage gjennomførte Kystverket tilsyn med KNHs beregning av anløpsavgift, varslet i brev datert 1. juli 2015. Kystverket gjennomførte tilsynsbesøk hos Kristiansund og Nordmøre havn 13.1.2016. Der deltok havnesjefen og havnekaptein fra KNH. I forbindelse med besøket ble ansatte intervjuet; havneinspektør, driftssjef, seniorrådgiver, oppsynsmann og sekretær. Alle oppgitt med 30 prosent - 80 prosent oppgaver knyttet til farled. På bakgrunn av tilsynsbesøket og annen dokumentasjon utarbeidet Kystverket en tilsynsrapport, datert 20.1.2016.

Kystverket konkluderte med at KNH har brutt Havne- og farvannsloven ved å ha tatt inn for mye anløpsavgift.

Kystverket avdekket avvik hos KNH på følgende punkter:

- Kostnader til drift, vedlikehold og utvikling av havneanlegg og bygninger samt regional utvikling knyttet til havn finansieres med anløpsavgift. Det er det ikke anledning til. Slike kostnader må finansieres på annen måte.
- Kostnader til havnevakt tilordnes i for stor grad anløpsavgiften. Havnevakta i KNH driver i stor grad med trafikkdirigering inn til kai og tildeling av kai- eller ankringsplass, samt oppsyn med trafikk og andre forhold i hovedled og biled. Kostnader til dette kan ikke finansieres med anløpsavgift.
  Merkostnader ved farvannstiltak som overvåknings-, veiednings- og og/eller beredskapsfunksjon i kommunale farleder kan finansieres ved anløpsavgift.
- Tilordnede stillingsprosenter til havnesjef og havnekaptein. Kystverket anser at det er stor sannsynlighet for at for stor del av lønna til havnesjef og havnekaptein er tilordnet farleden. Kostnader til saksbehandling i forbindelse med opplag av rigg bør dekkes inn gjennom saksbehandlingsgebyr, ikke anløpsavgift.

- Tilordnede stillingsprosenter for sekretærressurs må revurderes. Stillingsprosenten som er lagt inn i anløpsavgiften for de to sekretærene er skjevt fordelt. Oppgaver knyttet til farleden, som fakturering, gjøres i hovedsak av den ene sekretæren, og stillingsprosenten som dekkes av anløpsavgift bør økes for denne sekretæren og reduseres for den andre.
- For høye kostnader til egne kontorlokaler. Kostnader til kontorlokaler må trekkes ut av anløpsavgiften, slik at dobbeltbelastning unngås. Ta ut husleie og beholde kapitalkostnader.
- Fordelingsnøkler for øvrige kostnader, f.eks. honorar til havnestyremedlemmene, må revurderes. Fordelingsnøkler for husleie og styrehonorar må revurderes i lys av det.

Tilsynsrapporten avsluttes med at avvikene vil bli fulgt opp med varsel om pålegg om stansing og retting i medhold av havne- og farvannsloven § 57. I brev av 27.6.2016 påla Kystverket KNH å tilbakeføre 18 millioner kroner til anløpsavgiftsområdet.

Kystverkets vedtak ble påklaget i brev 18. juli 2016 (heretter klagen) fra advokatfirma Østgård. Kystverket foretok den forberedende klagebehandlingen, men fant ikke grunnlag for å omgjøre vedtaket. Klagen ble oversendt Samferdselsdepartementet (heretter departementet) i brev av 12. august 2016, med kopi til klager.

KNH fortsatte å ta inn det som Kystverket mente var for mye anløpsavgift også etter pålegget som kom 27.06.2016.

I brev fra Envidan Momentum (EM) 6.12.2016 framgår det at de høsten 2016, på oppdrag fra KNH, utarbeidet historiske etterkalkyler for de selvkostregulerte virksomhetsområdene anløpsavgift, saksbehandling og havnerenovasjon for perioden 2012-2015. Bakgrunnen for oppdraget EM er at KNH tidligere ikke har utarbeidet selvkostkalkyler i henhold til havne- og farvannsloven og i tråd med retningslinjene for beregning av selvkost.

Samferdselsdepartementet svarte på klagen fra advokatfirmaet Østgård DA i brev av 3.5.2017, som ble videresendt av Kystverket. Departementet bekreftet at Kystverkets vedtak om at KNH IKS skal tilbakeføre for mye innkrevd anløpsavgift var riktig. I tillegg må for mye innkrevd anløpsavgift etter dette også tilbakeføres. Klager får medhold i at beløpet reduseres til kr 17 682 910. Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

I mai 2017 var det igjen kontakt mellom KNH, Kystverket og Envidan Momentum (EM) hvor det ble konkludert med at Kystverket skulle løpende godkjenne nye kostnadstyper og at

Kommunal og moderniseringsdepartementet skal avgjøre om de nye kostandene kan henføres til anløpsavgift. Senere trakk Kystverket seg fra denne avtalen. EM og KNH gjennomgikk de historiske selvkostregnskapene for 2012-2015 og i juni 2017[12] viste den ferdige beregningen kr. -2 245 355 millioner som følge av utelatte konti. I tillegg kommer en renteeffekt på kr. -96 536.

Tabell 5 viser at selskapet har korrigert for utgifter de mener skulle ha vært med i 2012-2015, totalt kr 2 341 891.

Tabell 5. Selvkostfond – anløpsavgift

Selvkost - anløpsavgifter			
31.12.2015		17 682 910	Ihht vedtak i Kystverket, tatt inn for mye inntekter
Fond 01.01.2016		17 682 910	
2016		1 374 690	Mer inntekt enn utgift - overskudd 2016
Korr 2017- tilbakef inntekter 2016	-	6 583 980	Tilbekaførte inntekter 2016 - ihht regnskap
Korr renter 2016		205 757	(Selskapets beregning reter på korr)
Fond 1.1.2017		12 679 377	
2017	-	5 222 606	Underskudd 2017 på anløpsavg
Fond 1.1.2018		7 456 771	Rest skyldig
2018	-	5 655 091	Underskudd 2018 på anløpsavg
Fond 1.1.2019		**1 801 680**	Skyldig -fakturert for mye tidligere
Selskapets korr, som vi ikke har sett dokumentert godkjent - ekstra kostnader 2011-2015 og renter			
	-	**2 341 891**	
Saldo i regnskapet 1.1.2019	-	540 211	

Kilde: KNH/RMN

Det var kontakt mellom KNH og saksbehandler i kystverket i mars 2018. I epost fra havnekapteinen går det fram at overdekningen på selvkostfondet nå er lavere enn forventede kostnader innfor avgiftsområdet. Spørsmålet var da om de allerede fra nå kunne begynne å kreve anløpsavgift igjen.

Svaret fra saksbehandler, i epost av 23.3.2018 var at dersom tidligere overskudd ikke dekker årets kostnader, har selskapet adgang til å innføre anløpsavgift for å finansiere differansen.

[12] Notat fra EM, 13.6.2017

Videre vises det til anløpsavgiftsforskriften § 6 og at innføring og endring av anløpsavgiften bør skje med virkning fra et årsskifte, men det er bare en «bør»-regel.

KNH har fått informasjon fra EM om at Kystverket ikke ville gjennomgå de siste kalkylene. Derfor har ikke KNH noe uttalelse fra dem om hvorvidt de siste kalkylene er riktig eller ikke. Dette har vi fått bekreftet av saksbehandler i Kystverket.

Med henvisning til Hurtigrutens klage bemerket selskapets revisor usikkerhet rundt anløpsavgiften i revisjonsberetningen for 2013, datert 20.5.2014. I revisjonsberetningen de påfølgende årene er dette tatt inn som merknad. I merknad i revisjonsberetningen for 2016 går det fram at KNH har mottatt krav fra Kystverket om å øke anløpsfondet med kr 13.247.541. KNH har i sitt regnskap redusert beløpet med kr 2.341.891 (se tabell 6) Begge disse korreksjonene er bokført KNHs regnskap for 2016. Havnerådets leder ga uttrykk for at han har tillit til hvordan selskapet har fulgt opp tilsynssaken nå. Både han, styreleder og enkelte av de ansatte stilte likevel spørsmål om saken underveis kunne ha vært håndtert annerledes, og at man kanskje burde ha rettet seg etter Kystverkets pålegg om å stanse innkreving av anløpsavgift på et tidligere tidspunkt. Havnerådsleder ga uttrykk for at havnerådet stolte på EM, som spesialister på dette området og selskapets revisor som skal være kontrollinstans i slike spørsmål. Vi viser til kapittel 2.3.2 hvor havnerådets signaler er beskrevet.[13]

2.3.6 Korrigering av fordelingsnøkler

Selskapet bruker Momentum – selvkostprogram. Regnskapene blir lastet inn i sin helhet, og alle konti er tilordnet en fordelingsmetode/nøkkel – for hvor kostnaden/inntekten hører hjemme. I intervju med økonomiansvarlig fortalte han at KNH, sammen med EM har fulgt Kystverket sin veileder.

Lønnsutgifter utgjør en stor del av de kostnadene som skal fordeles på anløpsavgift og andre oppgaver i selskapet. Et tema i Kystverkets kontroll har vært fordelingen av lønnsutgiftene på anløpsavgiften. Vi har satt opp en tabell som viser Kystverkets vurdering ved kontrollen, og selskapets vurdering senere år.

[13] Endret som følge av kommentarer fra DL til foreløpig rapport

Tabell 6. Etterkalkyle selvkost anløpsavgift fordelt på ansatte

Ansatte	Kystverkets vurdering	KNH har brukt i sin etterkalkyle selvkost anløpsavgift				
		2015	2016	2017	2018	Budsjett 2019
Havneinspektør	80 %	80,0 %	48,70 %	48,7 %	48,7 %	48,7 %
Havneinspektør	80 %	80,0 %	48,70 %	48,7 %	48,7 %	48,7 %
Havneinspektør	80 %	80,0 %	48,70 %	48,7 %	48,7 %	48,7 %
Vikar	80 %	80,0 %	48,70 %	48,7 %	48,7 %	48,7 %
Teknisk personell	31 %	50,0 %	24,30 %	24,3 %	24,3 %	24,3 %
Havne sjef	30 %	30,0 %	24,30 %	24,3 %	24,3 %	24,3 %
Havnekaptein	50 %	60,0 %	42,60 %	42,6 %	42,6 %	42,6 %
Driftssjef	20 %	40,0 %	30,40 %	30,4 %	30,4 %	30,4 %
Seniorrådgiver	10 %	30,0 %	24,30 %	24,3 %	24,3 %	24,3 %
Sekretær 1	30 %	30,0 %	18,20 %	18,2 %	18,2 %	18,2 %
Sekretær 2	10 %	20,0 %	12,20 %	12,2 %		
Nøkkel "alle ansatte"	45,6 %	52,7 %	34,4 %	33,4 %	33,2 %	33,2 %

Kilde: KNH/RMN

Vi har mottatt informasjon om at fordelingsnøklene tenkes endret for 2019, da de har nytt regnskapssystem, som de kan legge opp annerledes med hensyn til mer nøyaktig fordeling av kostnadene på de ulike selvkostområdene. Vi anser dette som utenfor vår kontroll, og har ikke gått mer inn i det.

I telefonsamtale med saksbehandler i Kystverket har forvaltningsrevisor fått tilbakemelding om at Kystverket ikke har fulgt opp om KNH har korrigert fordelingsnøklene.

I revisorbrev nr. 2, datert 5.7.2019 viser selskapets revisor til at de i forbindelse med revisjon av selvkost for anløpsavgift har kommentert noen forhold i som bør rettes opp i 2019. Dette gjelder i hovedsak fordelingsnøkler knyttet til ulike driftskostnader som årlig må vurderes og oppdateres. De har pekt spesielt på følgende kostnads-arter: ikt-kostnader, regnskapshonorar og markedsføringskostnader.

2.3.7 Strategiarbeid

Forvaltningsrevisor har etterspurt siste vedtatte strategiplan, og har fått tilsendt dokumentet *Strategiplan 2015 – 2025* (Kristiansund og Nordmøre havn, 2015).

På styremøte den 3.6.2015 framgår det av sak 8-15 at styret måtte utsette behandlingen av Strategiplan 2015 - 2025, og at konklusjonen ble at havnesjefen skulle presentere det foreløpige utkastet for havnerådsmøtet den 12.6.15, hvoretter dokumentet skulle ferdigstilles på et senere tidspunkt. Havnerådet fikk en presentasjon av Strategiplan 2015-2025 på sitt møte den 12.6.2015, og vedtok at forslag til strategiplan 2015-2025 skulle sendes ut til

eierkommunene på høring før endelig behandling i havnerådet. Av protokollen framgår det at styret skulle ferdigstille den før den gikk på høring. Det går fram av protokoll fra styremøte den 12.10.2015 at styret godkjente Strategiplan 2015 – 2025 (sak 14-15). Den har ikke vært til behandling i styret eller havnerådet etter det.

I styremøte i februar 2018 uttrykkes det et behov for et strategimøte. Den 4. og 5. juni 2018 innkalles det til strategisamling, hvor sak 11-18 gjaldt strategiarbeid for KNH. I protokollen fra samme møte går det fram at strategiarbeidet utgår, på grunn av lavt oppmøte.

Etter dette har ikke strategiplanen vært egen sak hverken i styret eller havnerådet, men styret ønsker i april 2019 en strategisamling med ledergruppen.

Daglig leder bekrefter at strategiarbeidet som ble igangsatt i forrige periode ikke har blitt avsluttet. Han fortalte at hovedstrategiene i det som ser ut til å ikke være den endelig vedtatte planen gjelder, og at det er de linjene selskapet jobber etter. Både styreleder og havnerådsleder fortalte at de har etterlyst strategiplanen.

Havnerådet har etterlyst saker eller tematikker av strategisk art. I 2014 etterlyste rådet hvordan cruisetrafikken skulle komme flere kommuner til gode og styret ble oppfordret til å se på dette. Forvaltningsrevisor kan ikke se at saken er fulgt opp verken av styret eller havnerådet.

I april 2018 orienteres det om den nye havne- og farvannsloven og at den kan få vidtrekkende konsekvenser for havneselskapene og deres eierkommuner.

<u>Ny havne- og farvannslov</u>

1.1.2020 trer en ny havne- og farvannslov (Samferdselsdepartementet, 2019) i kraft. De største endringene er at ansvaret for alt farvann overføres til Staten. Argumentet er sikkerhet og lønnsomhet. Norske Havner, som er bransjeorganisasjonen til havneselskapene, har skrevet høringsuttalelse i forbindelse med utredningen, og uttrykker uenighet i forslaget. Det framgår av uttalelsen at norske havner er til stede langs hele kysten. Havnene har lokal kunnskap og ressurser som gjør dem i stand til å ivareta lovens formål på en hensiktsmessig måte og på en samfunnsøkonomisk god måte. Havnene har muligheten til å bruke personal og andre ressurser på flere funksjoner, noe som holder kostnadene nede. Et annet forslag er en oppmykning av dagens regelverk ved å gi kommunene som eiere mulighet til å ta utbytte fra havnevirksomheten. Norske havner er positiv til denne oppmykningen. Loven åpner for at det kan deles ut verdier fra den kommunale havnevirksomheten dersom gjenværende egenkapital er forsvarlig. Dette vil hindre innlåsing av kapital og bidra til aktivt kommunalt eierskap.

Som følge av at kommunene, ved havneselskapene mister ansvar og funksjoner knyttet til farleden, vil de miste en del av anløpsavgiften. Kommunene vil fortsatt ha oppgaver i eget farvann, og vil derfor kunne ta inn anløpsavgift, som med den nye loven vil få betegnelsen farvannavgift.

Havnesjefen fortalte at de så med bekymring på den reduserte muligheten for å ta anløpsavgift, og at selskapet ser etter prosjekter med lønnsomhet.

Ifølge daglig leder har flere i selskapet vært på kurs i KS' regi om den nye havne- og farvannsloven. Daglig leder sier at de tar høyde for «worst case scenario»: At inntekter på omlag 5 millioner kan bli borte. Samtidig er det noen oppgaver som de vet at de vil få utføre og som kan erstatte noen av de tapte inntektene.

KNH har begynt å ta fortøyninger, vakthold og andre oppgaver på kaiene, ifølge daglig leder, noe de ikke har gjort tidligere.

Daglig leder sier at både havnerådet og havnestyret er informert om det nye regelverket, og at KNH må kompensere for reduksjon/bortfall av anløpsavgift.

Det ligger fem til seks ting i pakken som Kystverket ikke vil gjøre selv, ifølge daglig leder. Dette omfatter blant annet rydding i farleden.

Et eksempel på slik oppgave er isbryting. KNH må sjekke tilgjengeligheten på isbrytere. Den jobben er det ingen andre som gjør. Isbryting har ikke vært tema tidligere. På oppdragene er Frei taubåtservice[14] leid inn. De tar halve prisen av hva andre lokale aktører skal ha. Dette blir en ny oppgave for KNH, ifølge daglig leder, når de kan håndtere det for Kystverket.

De ansatte som har oppgaver direkte knyttet til farvannene har følt utrygghet for å miste oppgaver.

2.3.8 Oppgaver og kompetanse

KNH's formål er å sørge for rasjonell havnedrift gjennom effektiv og miljøvennlig sjøtransport, føre oppsyn med trafikken i havnedistriktet, og forvalte havnens eiendommer og innretninger på en økonomisk og miljømessig god måte[15]. Havneselskapets virksomhet er delt i to hovedområder:

[14] Kapittel 4: Offentlige anskaffelser

[15] Knhavn.no/om-oss (kortversjon av selskapsavtalen)

Forvaltning i henhold til havne- og farvannsloven og annet lovverk:

- Ansvar for kommunale kaianlegg
- Ansvar for farleden
- Saksbehandling etter forvaltningsloven på vegne av kommunene i saker innen området som havne- og farvannsloven regulerer.
- Innkreving av gebyr og avgifter
- Registrering av trafikk
- Føring av statistikk
- Tilsynsansvar

Forretningsmessig drift:

- Utleie av fast eiendom
- Konsulenttjenester
- Drift av private kaianlegg
- Utleie av maskiner /utstyr
- Deltagelse i andre selskaper

Kompetansen i havneselskapene har tradisjonelt vært sjøfartkompetanse, der maritime offiserfunksjoner gjerne har vært framtredende. Havneselskap, som KNH, er pålagt å ha havnekaptein. Havnekapteinen er rådgiver i sjøsaker.

KNH har tre havneinspektører, som har løpende oppfølging av fartøytrafikken. KNH følger opp trafikken ved 11 kaier, og de er videoovervåket. Som følge av økte sikkerhetskrav etter terrorangrepet 11. september 2001 er det utviklet et rammeverk, The International Ship and Port Facility Security Code (ISPS). Rammeverket inneholder sikkerhetsplaner og -tiltak for alle havneterminaler. For at et skip skal kunne anløpe en ISPS-sikret havn, må fartøyet være ISPS-sertifisert. Disse kaiene er gjerdet inn og overvåket, og mennesker og gods ut og inn overvåkes og kontrolleres. De som ferdes her må søke om ISPS adgangskort. Havneinspektørene følger opp ISPS-rammeverket i KNHs ISPS-kaier.

KNH har en driftssjef som er ansvarlig for oppfølging av leietakere, det tekniske i byggene, vedlikehold av alle kaianlegg og bygg. Videre har driftssjefen ansvar for internrevisjon av ISPS.

En ansatt er seniorrådgiver, og jobber med saksbehandling overfor kommunene etter forvaltningsloven og annet regelverk. I tillegg har han ansvar eller oppgaver innenfor de fleste utviklingsoppgaver, og sitter i en del styrer.

Daglig leder har vært opptatt av å fornye kompetansen og kjønnssammensetningen i forbindelse med rekruttering. I forbindelse med KNHs satsinger er det rekruttert en medarbeider med markeds- og mediekompetanse. Hovedfokus for stillingen det siste året har vært cruisesatsingen. Det har også vært arbeid med nettsider, nyhetsbrev, arrangement, prosjekt og kommunikasjon utad.

En annen funksjon som er ny i selskapet er økonomifunksjonen. KNH har kjøpt regnskapstjenester hos et eksternt firma fram til 31.5.2019. Fra 1. juni ble regnskapsføreren tilsatt som økonomiansvarlig i KNH. Fram til da hadde han jobbet 50 prosent med KNH fra det eksterne regnskapsfirmaet, og hadde bl.a. vært tett på KNH i forbindelse med saken om anløpsavgiften. Økonomiansvarlig fortalte at han i perioden med anløpssaken hadde mye ansvar (fra regnskapsfirmaets side) for selvkostregnskapet, sammen med Envidan Momentum. Økonomiansvarlig sine oppgaver i KNH er budsjett, årsregnskap og årsberetning. Både mens han jobbet i eksternt regnskapsfirma og nå, som ansatt i KNH har økonomiansvarlig møtt i Havnerådet og havnestyret i økonomisaker.

En sekretær har gått av med pensjon, og KNH har rekruttert etterfølger. Vedkommende utfører kontoroppgaver, som post, personmottak og har etterhvert fått mer regnskapsoppgaver. Hun tar imot fakturaer og fører dem på riktig konto. Videre lager hun fakturaer for saksbehandlingsgebyrer og ISPS.

Den siste av de 11 ansatte er oppsynsmann, som jobber med oppsyn og alminnelig vedlikehold av kaier og anlegg.

De to sist ansatte (økonomiansvarlig og sekretær) ble rekruttert uten at ledig stilling ble lyst ut. Daglig leder har informert at: «Etter råd fra KS-advokatene ble det besluttet å lyse ut stillingene. Siden dette ikke var lederstillinger, var det ikke nødvendig»[16].

Havnesjefen orienterte styret i eventueltsak, 8.2.2019 om at stillingen som sekretær vil bli besatt etter at den tidligere sekretæren gikk av med pensjon før nyttår.

Det ble også redegjort for at det var ønskelig med en fast ansettelse av regnskapsfører. Styret tok det til orientering.

Intervjuinformasjon tyder på at det er noe skepsis blant enkelte ansatte mot at selskapet dreier kompetansen bort fra den maritime kompetansen. Det ble uttalt at det var unødvendig å tilsette

[16] Kommentar fra DL til foreløpig rapport. Forvaltningsrevisor har ikke fulgt opp KS-advokatene om de har gitt dette rådet.

en økonomiansvarlig når vedkommende gjorde samme jobben til langt lavere pris for KNH i det eksterne regnskapsfirmaet.

Økonomiansvarlig er autorisert regnskapsfører. Selskapet har hatt en del investeringer de siste årene, og har dessuten dreiet noe av aktiviteten over på eiendom. Det er økonomiansvarlig som er rådgiver økonomispørsmål knyttet til disse aktivitetene. Sammen med havnekaptein, daglig leder og seniorrådgiver er han støtte overfor havnestyret i slike spørsmål. Ifølge daglig leder får selskapet finansielle råd fra KS og KLP.

2.3.9 Interne kontrollrutiner

Daglig leder har ansvaret for å følge opp arbeidet i styret og havnerådet. Dette innebærer blant annet internkontroll, og her spesielt på økonomiområdet.

Økonomiansvarlig fortalte at det er kontoransvarlig, han selv og daglig leder som har ansvar knyttet til økonomi: Kontoransvarlig mottar fakturaer, økonomiansvarlig kvalitetssikrer inn- og utgående fakturaer (attesterer) og daglig leder godkjenner (anviser). Tilbakemelding fra økonomiansvarlig tilsier at det er daglig leder som godkjenner alle fakturaer. Selskapet har ikke noe økonomireglement. Selskapet har ikke rutinebeskrivelser utenom det som ligger i økonomisystemet. De har heller ikke interne retningslinjer for oppfølging av regelverket om offentlige anskaffelser.

Økonomiansvarlig ble ansatt i juni 2019 og har tidligere ført regnskapet for KNH i sin stilling som regnskapsfører. Tidligere var det daværende sekretær og daglig leder som hadde oppgaver innenfor økonomi. Dessuten var driftssjef mer involvert i budsjettprosessene. Driftssjef kan gjøre anskaffelser på inntil kr 10 000,-.

Selskapet har våren 2019 skiftet regnskapssystem. Tidligere hadde driftssjef tilgang til økonomiprogrammet og regnskapet for å godkjenne fakturaer, men etter at de byttet økonomisystem har han mistet tilgangen. Han ga uttrykk for at det er uoversiktlig. Driftssjef gir innspill til neste års budsjett, men synes at han har mindre kontroll på de respektive plasser (kaier, bygg osv.) Det kommer gjerne spørsmål rett før styremøtet om det er om det er behov for fornyelser eller eventuelle investeringer. Daglig leder har kommentert at driftssjef har tilgang til å godkjenne fakturaer, og at denne var på plass i kort tid etter intervjurundene. Da er det de fakturaene som er merket med driftssjefs navn som skal godkjennes både av daglig leder og driftssjef[17].

[17] Kommentar fra DL til foreløpig rapport. Forvaltningsrevisor har ikke sjekket opplysningen med driftssjef

Når det gjelder selvkostregnskapene er gebyr og avgifter regulert i eget regelverk. Avgiftene fastsettes årlig i et eget havneregulativ. Vi viser til kapittel 3.3.5 om selvkostområdet.

Vi har spurt om oppfølging av de to revisorbrevene, og det revisor påpekte om kredittkort. Per november 2019 var det fortsatt kvitteringer som manglet. Vi spurte daglig leder om det var ordnet opp i dette. Han svarte at det stod igjen ca. kr 18 000 på kredittkortene. Det var i hovedsak hans kvitteringer som manglet. Han forklarte det med at han hadde samlet de på en måte som ble feiltolket av rengjøringspersonalet som søppel. Forvaltningsrevisor har ikke hatt kapasitet til å gå nærmere inn i saken, men registrerer at selskapets revisor følger det opp i årsrevisjonen for 2019.

Flere av de ansatte som vi intervjuet bekreftet at kredittkortordningen har svakheter. Informasjon vi har fått per 10.11.2019 tilsier at det er store mangler fortsatt, når det gjelder dokumentasjon på daglig leders utgifter. Vi har fått tilbakemelding fra økonomiansvarlig og daglig leder, i forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport, om at utestående beløp er gjort opp og at kredittkortordningen nå er under avvikling. Forvaltningsrevisor har ikke kontrollert dette.

Selskapet skal starte med andre løsninger for reiseregninger. Det blir en ordning med mobilapp, der det blir tatt bilde av kvitteringer og billetter.

I intervju med selskapets revisor sa de at internkontroll er forsøkt etterlyst til styret. Revisor har vært tydelig i kredittkortsaken på at de burde ha ordnet opp i dette. Når det gjelder selvkost har det vært noen mindre forhold, både plusser og minus, som burde vært ryddet opp i, men totalen blir ikke vesentlig forskjellig. Det må være litt mer formelle feil før de ber dem om å rydde opp. Samtidig er det et prinsipp om at de kan ha bedre kontroll for sin egen del. Selskapet er litt hybrid med at de hører inn under IKS-loven og følger regnskapsloven, ifølge selskapets revisor. Noteopplysning om finansiering av investering kunne vært mer formalisert. Revisor mente at det har vært god rapportering til styret i alle styremøter og at det er velfungerende rutiner for attestering. Revisor mente dessuten at det er overraskende at styret ikke gir mer instrukser til selskapet. Det er et godt system på internkontroll på økonomi og regnskap.

2.4 Forvaltningsrevisors vurderinger

I dette kapitlet vurderer vi KNHs systemer for styringssystem og forsvarlig økonomisk drift.

2.4.1 Formelle styringslinjer

Den formelle styringslinjen KNH er havnerådet (eierorgan), havnestyret (styret) og daglig leder (havnefogd). Havnerådet velger styre, etter innstilling fra valgkomité, som også er valgt av havnerådet.

Styremedlemmene er valgt av havnerådet, i tråd med IKS-loven. Havnerådet har oppnevnt en valgkomité som har innstilt på styremedlemmer overfor havnerådet. Ett styremedlem har trukket seg før perioden var ute. Havnerådet besluttet senere at vararepresentant skulle tre inn som fast styremedlem. Styret i KNH består av 7 medlemmer, og tilfredsstiller lovens bestemmelser om antall styremedlemmer.

Det har vært flere ordførere, deriblant styreleder, som har vært medlemmer i styret. Forvaltningsrevisor viser til anbefalinger fra KS, om at ordførere og andre i kommunenes politiske ledelse bør bruke eierorganet som sin arena for styring av selskapet. Styremedlemmer er selskapets representanter, og den politiske ledelsen frasier seg muligheten til å utøve eierskap på vegne av kommunen ved å være medlem i styret. Forvaltningsrevisor har registrert at styret tradisjonelt har hatt mange politikere. KS´ anbefaler at styret ideelt sett bør bestå av en kombinasjon av medlemmer med fagbakgrunn (bransje-, næringslivs- og økonomibakgrunn) og politisk bakgrunn. Det har vært en utvikling, og dagens styre representerer i større grad ulike bakgrunner.

Styret har hatt 5-7 møter i året de siste 5-6 årene. Det foreligger innkallinger og protokoller for møtene, men forvaltningsrevisor savner protokoll fra et telefonmøte i juli 2018. Det skal føres protokoll fra alle møter, også telefonmøter. Det er etter forvaltningsrevisors vurdering forbedringspotensial når det gjelder tydelige signal fra styret til daglig leder. Styret bør i større grad protokollføre at de følger opp saker som de har etterspurt.

2.4.2 Økonomistyring

Havnerådets rolle i økonomistyringen er å vedta budsjett og fireårige økonomiplaner, årsregnskap og årsmelding samt å beslutte investeringer. Styret skal legge fram disse sakene for havnerådet. Styret i KNH legger fram budsjett, økonomiplan, årsregnskap og årsberetning for havnerådet. Styret legger dessuten fram saker som gjelder investeringer og låneopptak til behandling, i tillegg til at havnerådet får orientering fra styreleder og daglig leder om status for ulike satsinger. Vi har sett av protokollene at havnerådet har etterlyst utdyping på forskjellige områder, og rettet kritikk mot styret for mangelfulle saksframlegg. Etter forvaltningsrevisors

vurdering har havnerådet tidvis rettet nokså kritiske spørsmål til styrets framleggelse av økonomisaker.

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisasjon av selskapets virksomhet. Etter forvaltningsrevisors vurdering påser styret i all hovedsak at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet. Styret har etterlyst bedre og tydeligere resultatrapportering, og bedre samsvar mellom budsjett og regnskap. Styret har dessuten etterlyst bedre rapportering på selvkost og de har stilt krav om månedlige likviditetsrapporter sammen med månedlige regnskapsrapporter, løpende regnskapsprognose og standard regnskapsoppsett. Etter forvaltningsrevisors vurdering har økonomirapporteringen til styret utviklet seg i tilfredsstillende retning.

Styret har behandlet en god del investeringssaker, og forvaltningsrevisor registrerer at disse har blitt finansiert ved låneopptak og utvidelse av lån. Forvaltningsrevisor registrerer dessuten at styret har behandlet sak om søknad om avdragsutsettelse. Det er stort sett greit, så lenge det er innenfor bestemmelsene i IKS-loven om minimumsavdragsnivå.

Etter forvaltningsrevisors vurdering har styret fulgt tett opp tilsynssaken. Etter forvaltningsrevisors vurdering ville det vært klokt innrette seg etter Kystverkets pålegg med en gang.

Forvaltningsrevisor registrerer likevel at det er varierende kvalitet på saksunderlaget som styret legger fram for havnerådet.

Styret skal føre tilsyn med daglig leders ledelse av virksomheten. Vi har merket oss at styret har hatt til behandling to brev fra selskapets revisor, hvor revisor påpeker svakheter i den interne kontrollen. Kredittkortsaken er alvorlig, også ettersom det er daglig leder som det er manglende informasjon for. Vi er enig i revisors uttalelse i intervju, om at styret har fulgt denne saken for svakt opp.

2.4.3 Investeringsprosjekter og andre satsinger

Vi har sett at selskapet har en del større og mindre prosjekter på gang. Etter forvaltningsrevisors vurdering er det er positivt at selskapet søker flere områder for virksomhet. Vi ser at det mange av disse er finansiert ved låneopptak. I all hovedsak så har investeringsprosjektene blitt behandlet i riktig organ. Forvaltningsrevisor finner at avhending av Kranaskjæret kun har vært en eventueltsak i styret der daglig leder orienterte. Vi tolker IKS-loven, § 25 som at det er havnerådet som skal beslutte avhending av fast eiendom og at det ikke er noen delegasjonsmulighet her. Styret burde i dette tilfellet sørget for at saken ble lagt

fram for havnerådet, slik at saken ble behandlet i eierorganet som har myndigheten i slike saker. Vedtak om avhendelse av fast eiendom må treffes av representantskapet etter forslag fra styret. Økt investeringsramme for prosjekt Devoldholmen var heller ikke vedtatt i havnerådet per april 2020.

2.4.4 Økonomisk situasjon

Selskapet har gått med overskudd alle år unntatt 2016 da årsresultatet ga et underskudd på omlag 10 millioner. Det var, etter det vi har forstått, kostnadene ved tilsynssaken som var forklaringen på underskuddet, og at selskapet valgte å ta hele kostnaden i 2016. Som følge av dette ble reduksjonen i egenkapitalen stor fra 2015 – 2016. Gjeldsgraden har økt fra 5 % til nesten 16 % av egenkapitalen fra 2015 – 2017, og avtatt noe i 2018. Selskapet har finansiert investeringer med låneopptak. Det er likevel innenfor rammen som Selskapsavtalen setter; inntil kr 200 millioner. Det har vært lite fokus på selskapets evne til å betjene låneopptakene.

Selskapet har hatt svak likviditet i årene 2017 og 2018, som forklares med tilsynssaken. I 2017 og 2018 var låneavdragene under minimumsnivået, jf IKS-lovens bestemmelser. De avtalte avdragsfrihet fra midten av 2017 til midten av 2019 for å bøte på likviditeten de årene de ikke kunne ta inn anløpsavgift.

2.4.5 Kystverket tilsyn med anløpsavgift

Det største selvkostområdet for KNH er anløpsavgiften. Saken har pågått siden januar 2014, da Hurtigruten ASA klaget KNH og flere andre havneselskap inn for Kystverket, for det de mente var for mye innkrevd anløpsavgift. I 2017 fattet Samferdselsdepartementet endelig vedtak om at Kystverkets konklusjon og pålegg, etter tilsynet i 2015 i all hovedsak var korrekt. Det er fortsatt usikkerhet rundt 2,3 millioner i perioden 2012 – 2015, som Samferdselsdepartementet mener skal tilbakebetales, men som KNH mener er knyttet til utelatte kostnader i de opprinnelige selvkostberegningene.

Vi registrerer at flere, havnerådsleder, styreleder og havnekaptein, i ettertid stiller spørsmål ved rådene som eierorganet, styret og ledelsen i selskapet har fått fra Momentum og Norsk havneforening i prosessen, og som gjorde at de fortsatte å ta inn for mye anløpsavgift etter Kystverkets tilsynsrapport. Eierorganet har tillit til at selskapet har fulgt opp påleggene på en riktig måte nå.[18]

[18] Endret som følge av tilbakemeldinger og uttalelse til foreløpig rapport

2.4.6 Korrigeringer av fordelingsnøkler

På bakgrunn tilgjengelig informasjon har vi funnet at fordelingsnøklene virker rimelige. Vi har ikke informasjon som gir grunnlag for å overprøve deres vurderinger. Vi har fått signal om at KNH, som følge av nytt regnskapssystem, kommer til å legge opp fordelingsnøklene mer nøyaktig på de ulike selvkostområdene. Vi har ikke kontrollert hvorvidt det er fulgt opp.

2.4.7 Strategiarbeid

KNH har ikke vedtatt en strategi for 2015 – 2025, slik Havnerådet har forutsatt. For å møte utfordringene er en strategi som selskapets ledelse, inklusive styret og havnerådet, står samlet bak, viktig. KNH sitt strategidokument har vært oppe i både styret og havnerådet, og vedtak i havnerådet var at Strategiplan 2015 – 2025 skulle gå til høring i eierkommunene etter styrets ferdigbehandling og før endelig behandling i havnerådet. Den ble godkjent av styret, men det går ikke fram om den har vært på høring, og den har heller ikke vært til ferdigbehandling i havnerådet. Det er en svakhet ved ledelsen av selskapet at strategiplanen ikke er gjenstand for regelmessig og grundig behandling. Forvaltningsrevisor registrerer at dokumentet brukes som styringsdokument.

Fra og med 1.1.2020 trer ny havne- og farvannslov i kraft. Vi har grunn til å tro at selskapets ledelse har rettet oppmerksomheten mot at dette kan kreve kompensering av inntekter, ettersom deler av dagens inntekter faller bort. Vi har ikke grunnlag for å vurdere om selskapets ledelse møter disse utfordringene med de riktige satsingene.

2.4.8 Oppgaver og kompetanse

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisering av selskapets virksomhet. Tilfredsstillende organisering betyr at oppgavene som tilhører virksomheten utføres med riktig og nødvendig kompetanse, og at de er organisert på en hensiktsmessig måte. Vi har påpekt svakheten ved at det mangler vedtatt, oppdatert strategiplan, noe som er viktig for å stake ut virksomheten og hvilken kompetanse som trengs som følge av det.

Selskapet utfører oppgaver etter havne- og farvannsloven, noe som betyr at selskapet trenger tilfredsstillende, maritim kompetanse til å utføre oppgavene. Dette er den kompetansen som selskapet tradisjonelt har hatt, og som har blitt ivaretatt av havnekapteinen, driftssjef, havneinspektørene og seniorrådgiver.

Selskapet drifter en rekke kaier og anlegg, og driftssjefen og hans medarbeidere ivaretar den overordna og den praktiske kompetansen for dette.

Selskapet forvalter eierkommunenes havnekapital, og styret skal, sammen med havnesjefen forberede økonomiske rammer for selskapets drift og investeringer overfor havnerådet.

Selskapet har brukt et eksternt selskap til regnskapsføring, og det kan se ut til at de har brukt dette selskapet også når det gjelder annen økonomisk rådgivning. Hos den eksterne regnskapsleverandøren har en person vært engasjert i ca. 50 prosent stilling for KNH. Fra juni 2019 ble han ansatt i 100 prosent stilling i KNH som økonomiansvarlig. Etter vår vurdering var det et riktig grep, at selskapet knyttet til seg økonomikompetanse ved å tilsette vedkommende. Vedkommende er autorisert regnskapsfører. Vi er usikre på om selskapet har nødvendig kompetanse det gjelder finansielle spørsmål knyttet til investeringer mv. Vi registrerer at selskapet får finansielle råd fra KS og KLP.

Selskapet vil stå overfor satsinger hvor det er viktig med kommunikasjon og markedsføring. Hvorvidt det er riktig å kjøpe denne kompetansen i et marked eller tilsette i selskapet har vi ikke grunnlag for å vurdere.

Daglig leder har lagt vekt på å øke mangfoldet blant de ansatte, som utvidelse av faglig sammensetning og styrking av kjønnsbalansen. Vi mener at det kan være riktige grep. I tillegg, fortalte daglig leder, får selskapet finansielle råd fra KS og KLP banken.

De to sist ansatte har blitt rekruttert uten at stillingene har blitt lyst ut. Offentlige selskap bør lyse ut ledige stillinger, i tråd med kvalifikasjonsprinsippet[19].

2.4.9 Interne kontrollrutiner

Styret har ansvar for at selskapets bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Vi savner skriftlige rutiner på økonomiområder og anskaffelsesområdet. Hvis det er slik som vår dokumentasjon tilsier, er det en svakhet at daglig leder godkjenner alle fakturaer, også de som gjelder han selv. Vi registrerer at selskapets revisor har noen kritiske kommentarer til KNHs internkontroll, bl.a. kredittkortordning, men at de mener at selskapet har et godt system på internkontroll på økonomi og regnskap. Forvaltningsrevisor mener at selskapet har store svakheter i internkontrollen.

[19] Statstjenestemannsloven § 3, 1. ledd. Pålagt i statlig virksomhet, men bør også følges i kommunal virksomhet.

3 OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

3.1 Problemstilling

Følger KNH regelverket for offentlige anskaffelser?

3.2 Revisjonskriterier

I dette kapitlet ligger bestemmelsene i lov om offentlige anskaffelser (Nærings- og fiskeridepartementet, 2016c) og tilhørende forskrifter; anskaffelsesforskriften (Nærings- og fiskeridepartementet, 2016b) og forsyningsforskriften (Nærings- og fiskeridepartementet, 2016a) til grunn for dokumentasjon og vurderinger. Dette kapitlet er todelt. Først ser vi på avtaler som selskapet har inngått med leverandører. Deretter ser vi på utvalgte anskaffelser.

Ved inngåelse av rammeavtale gjelder de vanlige prosedyrene i anskaffelsesregelverket, da rammeavtaler ikke har en egen anskaffelsesprosedyre, jfr FOR § 26-1. Rammeavtaler kan brukes for alle typer anskaffelser. En kan inngå rammeavtaler mellom en eller flere oppdragsgivere og en eller flere leverandører, men kan bare benyttes mellom de opprinnelige partene i den kunngjorte rammeavtalen. Det er en utbredt misforståelse å regne drifts- og vedlikeholdsavtaler som rammeavtaler.

Oppdragsgiveren kan ikke inngå rammeavtaler for mer enn fire år, med mindre det foreligger særlige forhold, for eksempel knyttet til avtalens formål, investeringskostnader eller brukerens behov.

Ved tildeling av kontrakter under en rammeavtale kan ikke oppdragsgiveren foreta vesentlige endringer i kontraktsvilkårene i rammeavtalen.

Vi har benyttet følgende revisjonskriterier for vurdering av utvalgte anskaffelser.

- Anskaffelser innenfor de ulike terskelverdiene skal gjennomføres i henhold til regelverket
- Kunngjøring, anskaffelsesprotokoll, kontrakt, og attester fra leverandør er dokumentert ved anskaffelsestidspunktet
- At det er stilt krav om lønns- og arbeidsvilkår, bruk av lærlinger, antall underleverandører og universell utforming samt at dette følges opp i kontraktsperioden.

Lovverket som daglig leder har ansvar for at blir fulgt er i dette tilfellet er Lov om offentlige anskaffelser og tilhørende forskrift om anskaffelser. I disse lovene finner vi bestemmelser som gjelder anskaffelser over visse terskelverdier.

De grunnleggende prinsippene i offentlige anskaffelser er beskrevet i § 4 i loven: konkurranse, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvbarhet og forholdsmessighet. I denne undersøkelsen har vi hatt søkelys på at anskaffelsene er gjennomført i samsvar med kravene til konkurranse og etterprøvbarhet i anskaffelsesprosessen.

Regelverket om offentlige anskaffelser ble endret i 2016, med ikrafttredelse fra og med 1.1.2017. Terskelverdiene er endret som følge av det. I dette prosjektet er det reglene etter 1.1.2017 som blir belyst, om konkurranse og kunngjøring, samt at dette er dokumentert i samsvar med krav til dette.

Forskriftene stiller et krav i om at det skal dokumenteres hvilken verdi anskaffelsen forventes å ha ved anskaffelsestidspunktet[20]. Beregningen skal være forsvarlig på tidspunktet for kunngjøringen av konkurransen. For anskaffelser som ikke krever kunngjøring, skal beregningen være forsvarlig på det tidspunktet oppdragsgiveren innleder anskaffelses-prosessen. Verdivurderingen er viktig for at man skal vite hvilken terskelverdi anskaffelsen er forventet å ha, og hvilke regler man skal forholde seg til ved anskaffelsen.

Videre er det krav knyttet til å dokumentere konkurranse for anskaffelser over kr 100 000. Det er ikke krav til kunngjøring, men man kan gjøre en frivillig kunngjøring av konkurranse. Det er et generelt krav til at vurderinger og dokumentasjon av betydning for gjennomføringen av konkurransen skal foreligge skriftlig for alle anskaffelser med en verdi som er lik eller overstiger 100.000 kroner ekskl. mva[21]. Oppdragsgiveren skal dokumentere vesentlige forhold i anskaffelsesprosessen. Dette inkluderer både viktige beslutninger og vurderinger. Dette kan for eksempel være vurderinger og beslutninger om forhandlinger, utvelgelse av leverandører, tildeling av kontrakt og avlysning av konkurransen. Vesentlige forhold vil også være opplysninger om navnene på leverandørene som har inngitt tilbud og navnet på valgte leverandør.

For anskaffelser over kr 500 000 er det i tillegg krav til dokumentasjon av skatte- og merverdiavgiftattest. Det følger av forskriften § 7-2 at oppdragsgiveren skal kreve at den valgte leverandøren leverer skatteattest for merverdiavgift og skatteattest for skatt for de anskaffelser som overstiger kr 500 000 ekskl. mva. I dette ligger det at kun leverandøren som vinner konkurransen må levere dokumentasjon.

[20] Anskaffelsesforskriften § 5.4/Forsyningsforskriften § 5-3

[21] Forsyningsforskriften jf. § 7-1/Forsyningsforskriften § 12-1

Når det gjelder anskaffelser over terskelverdiene til kunngjøring er det krav til føring av ytterligere dokumentasjon knyttet til anskaffelsen[22]. Det er også opplistet krav til innholdet i denne. Kravet til relevans vil si at oppdragsgiveren kun må gi opplysninger om det som faktisk har skjedd i den konkrete konkurransen. Dette er for eksempel terskelverdi, hvem har gitt tilbud, hvem er valgt, hvem er avvist og på hvilket grunnlag og begrunnet valg av leverandør. Det er videre krav til kunngjøring av disse anskaffelsene. Hovedregelen er at anskaffelser skal kunngjøres på Doffin og TED basen.

I forskrift om plikt til å stille krav om lærlinger i offentlige kontrakter (FOR-2016-12-17-1708) vises det til at for statlige myndigheter gjelder kravet for anskaffelser som overstiger kr 1,3 mill., mens for andre oppdragsgivere gjelder kravet for kontrakter med en verdi på minst kr 2 mill. jf. § 5.

Det er også krav til oppdragsgiver skal ha rutiner for at grunnleggende menneskerettigheter, (sosiale forhold) ved offentlige anskaffelser ivaretas. (FOA) Rutinene anbefales å inkludere en vurdering av om det som anskaffes innebærer risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter.

3.3 Innkjøp

Forvaltningsrevisor har spurt om selskapet har interne, skriftlige rutiner eller retningslinjer for etterlevelse av regelverket om offentlige anskaffelser. Vi har ikke mottatt noe dokumentasjon av det, utover den dokumentasjonen vi har mottatt som gjelder de enkelte anskaffelsene.

Videre har forvaltningsrevisor undersøkt om selskapet har avtaler med leverandører og bedt om en oversikt over eventuelle leverandører som KNH har avtale med.

3.3.1 Rammeavtaler

Forvaltningsrevisor har etterspurt oversikt over selskapets rammeavtaler og mottok kopi av leverandørliste med kommentarer som viste hvilke firma selskapet har rammeavtaler/avtaler med. Kopi av disse avtalene ble etterspurt. Mottatte kopier av avtaler med leverandører viser at selskapet har gjeldende avtaler med:

- KSU Parkering for parkering
- Mjønes AS for snørydding
- Møre Drift for renhold

[22] Anskaffelsesforskriften § 10-5, del II og del III/Forsyningsforskriften § 21-5.

- Obax AS for levering om montering av gjerder og porter

Det er kun avtalen med Obax AS som benevnes som rammeavtale, de resterende benevnes som avtale eller serviceavtale.

På spørsmål om det finnes dokumentasjon på konkurranse i forbindelse inngåelse av avtalene, svarer havnesjefen at rammeavtalene med disse ble inngått under byggeprosess. Det var de som ble kontrahert gjennom anbudsrunden og disse ga pris på serviceavtaler etter at bygget var ferdig i garantiperioden.

Forvaltningsrevisor har ikke mottatt annen dokumentasjon på at det har vært gjennomført konkurranse i forbindelse med inngåelse av disse avtalene.

I tillegg har forvaltningsrevisor mottatt informasjon om avtaler og anskaffelser i 2019 knyttet til mudring i Halsa

Forvaltningsrevisor har mottatt beskrivelse av prosjektet samt avtale med utførende entreprenører fra daglig leder. (Renocean Aasen maskin og Frei Taubårservice).

Det ble gjort en avtale mellom KNH og Statens Vegvesen[23] om at de skulle foreta utbygging av dykdalber og utbedring av eksisterende kai, samt etablering av strømforsyning. KNH skulle foreta vedlikeholdsmudring av området. Det er KNH som har engasjert entreprenørene for mudringen.

eSEA marine driver med kartlegging av sjøbunn, Renocean jobber med mudring. Fjord 1 bruker og har avtale med Seascan i forbindelse med havbunnskartlegging.

Det er avtale med Statens Vegvesen om prosjektet og fordeling av arbeidsoppgavene. Det er Statens Vegvesen som står for de fysiske utbyggingene på anleggene som Fjord 1 benytter.

Når det gjelder Frei taubåtservice AS så har de fakturert KNH i forbindelse med dette prosjektet. Frei taubåtservice ble stiftet i 2008, og oppløst 10.4.2019. I KNHs regnskap går det fram at selskapet fakturerte[24] KNH for utførte tjenester i august 2019 (bilagsdato 23.8.2019).

3.3.2 Utvalgte anskaffelser

Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon i tilknytning til fire anskaffelser. Nedenfor følger en oversikt over anskaffelsene og beskrivelse av dokumentasjonen som er fått tilsendt.

[23] Informasjon fra DL i forbindelse med foreløpig rapport

[24] Fakturanr. 10335

Anbud landstrømsanlegg - PSW Power & Automation, levnr. 50891,

Utgiftsført i 2018 kr 8.419.456, utgiftsført i 2019 kr 1.166.950

Norconsult ble benyttet som konsulent i forbindelse med utsendelsen av konkurransegrunnlaget og de har fått videresendt forvaltningsrevisors forespørsel om dokumentasjon.

Når det gjelder punktet om «Kontraktsoppfølging av lønns- og arbeidsvilkår samt lærlingekravet under arbeidet» så er tilbakemeldingen fra havnekapteinen at de ikke anser dette som relevant i dette tilfellet.

Det foreligger kunngjøring, anskaffelsesprotokoll, skatteattest og kontrakt for anskaffelsen.

Anbud Vikan kaianlegg, K. Nordang, lev.nr 50080

Utgiftsført i 2016 kr 24.387.364, utgiftsført i 2017 kr 3.010.668

Ikon AS ble benyttet som konsulent i forbindelse med utsendelsen av konkurransegrunnlaget og de har fått videresendt forvaltningsrevisors forespørsel om dokumentasjon.

I sluttrapporten som er blant det tilsendte materialet, beskrives det at KNH i første kvartal 2015 gjennomførte en offentlig tilbudsforespørsel vedrørende konsulenttjenester i forbindelse med utbygging av kaiområdet Vikan havn. Dette resulterte i at firmaet Iversen Petch AS ble valgt.

I omtalen av anbudsprosessen i sluttrapporten beskrives at det «i august 2015 ble utsendt konkurransegrunnlag og foretatt anbudsbefaring på Vikan. Dette resulterte i at man ved anbudsfristens utløp den 30.9.15 mottok totalt ni tilbud. Fem av tilbudene lå forholdsvis nært hverandre i pris og det ble derfor besluttet å gjennomføre forhandlinger med samtlige. Forhandlingene ble gjennomført i uke 42. Det ble deretter gitt anledning til tilbyderne å optimalisere sine tilbud med frist 26.10.15. De reviderte tilbudene viste at det var firmaet K. Nordang AS, Stranda, som hadde inngitt det laveste pristilbudet på kr 21,4 millioner. Tilbudet inneholdt opsjonspriser og priser på tilleggsarbeider slik at den faktiske kontraktsverdien på selve kaiutbyggingen vil ligge på kr 20,5 millioner. Det ble konkludert med at tilbudet fra K. Nordang AS er det totalt økonomisk mest fordelaktige og Kristiansund og Nordmøre Havn IKS har til hensikt å inngå kontrakt med K. Nordang AS under forutsetning av økning av kostnadsrammen og utbyggingsvedtak i KNH. Dette ble meddelt tilbyderne den 04.11.15. Tilbudet fra K. Nordang AS har en vedståelsesfrist på 90 dager, tellende fra 261015.»

Styret og havnerådet vedtok henholdsvis den 14.2.2015 og 21.2.2015 en ramme på inntil 23 millioner.

Forvaltningsrevisor har mottatt kunngjøring, åpningsprotokoll, anskaffelsesprotokoll, beskrivelse av konkurransebestemmelser og kravspesifikasjon, evaluering av tilbud, innkalling og referat fra kontraktsmøte, kontrakt for anskaffelsen, overtakelsesprotokoll og ferdigattest.

Revisor ser av dokumentasjonsplikten i tilbudsforespørselen til tilbyderne at skatteattest skal fremlegges som en del av tilbudet, punkt 10. Videre vises det til i valg av tilbud kaianlegget den 3.11.15 at alle fem utvalgte firma har levert dokumentasjon som viser at de oppfyller kvalifikasjonskravene i konkurransebestemmelsene.

Surnadal Ro-Rorampe 2016/2017 og Dykdalb Hitra 2018, A. Våge, lev.nr 50745

Utgiftsført i 2016 kr 12.235.950, i 2017 kr 1.513.750, i 2018 kr 937.500 og i 2019 kr 937.500

For anskaffelsen Surnadal Ro-Ro-rampe 2016/2017 er det mottatt:

- Protokoller fra havnestyret og havnerådet med vedtak om investeringsramme og utvidelser av investeringsramme.
- Referat fra anbudsmøte (KNH og Xpro)
- Brev til tilbydere
- Kontraktsdokumenter (ikke underskrevet)

Det framgår av ovennevnte dokumentasjon at anskaffelsen har vært på anbud.

For anskaffelsen Dykdalb Hitra har vi mottatt følgende dokumentasjon

- e-post til A. Våge med prisforespørsel
- pristilbud fra firma Ing. L. Nes AS
- intern epostdialog fra havnesjefen prosjektleder om nasjonale terskelverdier og behov for innhenting av tilbud fra minimum tre aktører
- intern epostdialog mellom havnesjef prosjektleder som viser henvendelse til Nes AS vedrørende leveransen som ble både dyrere og senere levert enn avtalt

Anskaffelsen omfatter to dykdalber, pris pr. stk kr 1.290.000, som er i henhold til tilbud fra A. Våge.

Faktura fra A. Våge AS viser at kontraktsummen var på totalt 1.885.000.

Div. anskaffelser fra Obax AS, levnr. 50483

Utgiftsført i 2017 ad Surnadal kr 411.488 og kr 391.938 og i 2016 kr 341.769

Forvaltningsrevisor har for disse anskaffelsene kun mottatt kopi av en faktura og pristilbud på skyveporter, gjerde mm, samt et møtereferat vedrørende gjennomgang av gjerdelinjer. Mottatt faktura gjelder arbeid med ny port på grunn av skade på elektrisk skyveport. Noen av pristilbudene fra Obax omfatter leveranser for anbudet Vikan kaianlegg, som er beskrevet over.

Det er fremlagt en gjeldende rammeavtale med OBAX, fra april 2019. Avtalen er ikke tidsbegrenset.

3.3.3 Andre kjøp

Selv om andre kjøp er utenfor terskelverdiene i anskaffelsesregelverket, vil forvaltningsrevisor trekke inn et par kjøp som bør nevnes. Revisor har fått oversendt dokumentasjon som viser at KNH har anskaffet en eldre bil i det private bruktbilmarkedet. Selskapet har flere kjøretøy, og flere av dem er leaset, ifølge økonomiansvarlig. Noen kjøretøy eier selskapet selv og bilparken er av nyere dato. Bilagsdokumentasjon (kjøpekontrakt mellom private) viser at selskapet kjøpte en VW Transporter, 2005-modell, 6.11.2018. Kjøpesummen, eksklusiv omregistreringsavgift var kr 80 000.

Forvaltningsrevisor har mottatt skriftlig informasjon fra regnskapsfører[25] om at det skal ha vært kjøpt tjenester hos et el-firma, som gjaldt strømskap. I epost fra regnskapsfører til daglig leder, datert 29.12.2018 ble det opplyst at fakturaen ikke inneholdt nødvendige opplysninger i henhold til minstekravet[26]. Det ble etterlyst epostadresse til leverandøren, eventuelt så ville fakturaen bli sendt tilbake til leverandør. Mailen ble ikke besvart, men regnskapsfører fikk tilbakemelding om å betale ut til leverandøren og at det skulle foreligge dokumentasjon i ettertid. Det ble betalt et beløp på kr 34 000 den 14.1.2019 til leverandøren[27].

3.4 Forvaltningsrevisor vurdering

Forvaltningsrevisor har sett på avtaler som selskapet har inngått med leverandører og deretter på utvalgte anskaffelser.

Ved inngåelse av rammeavtale gjelder de vanlige prosedyrene i anskaffelsesregelverket, da rammeavtaler ikke har en egen anskaffelsesprosedyre, jfr FOR § 26-1.

---

[25] Var da ansatt i det eksterne regnskapsfirmaet

[26] Mangler org.nummer, mottaker av fakturaen, som er et krav i Bokføringsloven

Forvaltningsrevisor har ikke mottatt dokumentasjon på at det er gjennomført konkurranse i forbindelse med inngåelse av avtalene, og vurderer på denne bakgrunn at de fremlagte avtalene ikke er inngått etter regelverket for anskaffelse av rammeavtaler i anskaffelsesregelverket. Det kan se ut som at selskapet tolker serviceavtaler og andre avtaler som rammeavtaler. Forvaltningsrevisor mener at det er en del usikkerhet i dokumentasjonen på vår etterspørsel etter rammeavtaler.

Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon på utvalgte anskaffelser, og i det følgende vurderer vi dokumentasjonen opp mot regelverket.

Landstrømsanlegg

Med bakgrunn i mottatt dokumentasjon vurderer forvaltningsrevisor at anskaffelsen oppfyller dokumentasjonskravene.

Vikan kaianlegg

Med bakgrunn i mottatt dokumentasjon vurderer forvaltningsrevisor at anskaffelsen oppfyller dokumentasjonskravene.

Surnadal Ro-ro-rampe og Hitra Dykdalb

Dokumentasjonen som er mottatt rundt anskaffelse fra A. Våge (ro-ro-rampe Surnadal og dykdalb-Hitra, er etter forvaltningsrevisors vurdering ikke tilfredsstillende for å dokumentere konkurranse etter regelverket om offentlige anskaffelser.

Obax AS

Med bakgrunn i manglende mottatt dokumentasjon vurderer forvaltningsrevisor at anskaffelsene er «ikke dokumentert i samsvar med krav i anskaffelsesregelverket og kan dermed foretatt som direkte anskaffelse.

Andre anskaffelser

Forvaltningsrevisor har også mottatt dokumentasjon knyttet til kjøp som har noen betenkeligheter ved seg.

Dette gjelder noen anskaffelser fra en leverandør som ble oppløst 4-5 måneder før arbeidet ser ut til å ha vært utført og fakturering har skjedd.

Videre har forvaltningsrevisor mottatt dokumentasjon om fakturaer som er mangelfulle i forhold til bl.a. bokføringsloven. Daglig leder skal ha fått vite om det, men likevel bedt om at det ble utbetalt og at dokumentasjon skulle framskaffes senere.

Forvaltningsrevisor har mottatt opplysninger om og dokumentasjon på at KNH har kjøpt en eldre bil i det private bruktbilmarkedet. Forvaltningsrevisor stiller spørsmål ved kjøpet, både når det gjelder prisen og at et offentlig selskap som KNH kjøper kjøretøy i det private bruktbilmarkedet. Forvaltningsrevisor stiller spørsmål ved at et offentlig eid selskap gjør slike anskaffelser, og vil påpeke at det kan framstå som en risiko i regnskapet. Etter vår vurdering handler dette om mangelfulle rutiner for internkontroll og anskaffelser.

4 ETIKK OG ARBEIDSMILJØ

4.1 Problemstilling

Har KNH etiske retningslinjer som ivaretar habilitet, pålitelig økonomistyring (budsjett og regnskap), arbeidsmiljø (herunder avviks- og varslingssystem) og samfunnsansvar?

4.2 Revisjonskriterier

Kriteriene for denne problemstillingen er hentet fra arbeidsmiljøloven (Arbeids- og sosialdepartementet, 2005), med forskrift (Arbeids- og sosialdepartementet, 1996)[28], og KS Bedrifts veiledningsmateriale (KS Bedrift, n.d.).

Når det gjelder arbeidsmiljøloven er følgende bestemmelser sentrale for det vi har vurdert:

Kapittel 2A om varsling: Arbeidsgivers plikt til å utarbeide rutiner for varsling

Kapittel 3: Krav til systematisk helse, miljø og sikkerhetsarbeid

Kapittel 4: Krav til arbeidsmiljøet: Arbeidstakere skal holdes løpende orientert: Krav til å bli holdt løpende orientert

Kapittel 6: Verneombud

Kapittel 7: Plikt til å opprette arbeidsmiljøutvalg

Kapittel 8: Plikt til informasjon og drøfting

KS har utarbeidet anbefalinger for eierstyring, selskapsledelse og kontroll (KS, n.d.). Selskap som KNH er en viktig aktør på vegne av kommunene. I anbefalingene framgår det at selskap som eies av kommuner bør utarbeide etiske retningslinjer. Retningslinjene bør drøftes og eventuelt revideres årlig (anbefaling nr. 20).

KS Bedrift har også utarbeidet en veileder for etikkarbeidet i samfunnsbedriftene[29] Veilederen legger vekt på at ledelsen og ansatte, sammen har et ansvar for å øke bevisstheten om hvilken atferd som forventes og hvilke dilemmaer som kan oppstå i egen bedrift. Dette kan munne ut i etiske retningslinjer. Retningslinjene bør utformes enkelt og kortfattet, og dessuten slik at de oppleves relevante for medarbeiderne i bedriften.

---

[28] Dette regelverket er endret fra 1.1.2020

[29] https://www.ksbedrift.no/media/4434/etikkarbeidet-i-samfunnsbedriftene.pdf

4.3 Data

4.3.1 Systematisk arbeid med HMS

Forvaltningsrevisor har etterspurt rutiner som viser hvordan KNH arbeider systematisk med HMS. I intervju har ledelsen henvist til selskapets personalhåndbok. Forvaltningsrevisor har fått oversendt et dokument som har tittelen «Forslag til personalreglement for Kristiansund og Nordmøre havn IKS (KNH)». Ifølge økonomiansvarlig, som har oversendt dokumentet, er dokumentet fra 2010-2012, og som tittelen tilsier, ser det ikke ut til å være et ferdig, vedtatt dokument. Forvaltningsrevisor ser av sak 17/10 at styret vedtok personalreglement.

Det foreløpige dokumentet som revisor har fått tilsendt virker uferdig. Det er omfangsrikt og inneholder rutiner for blant annet

- ansettelsesprotokoll
- arbeidsavtale
- fortrinnsrett ved ansettelse

I dokumentet vises det til at det skal lenkes til HMS-håndbok. Forvaltningsrevisor har ikke informasjon eller dokumentasjon som viser at det finnes en egen HMS-håndbok. Det finnes dokumentasjon som viser at det er en HMS-handlingsplan og et system for vernerunder. Det gjennomføres vernerunder to ganger i året, kan det se ut til på den dokumentasjonen. Verneombudet informerte om hvordan vernerundene omfattet uteområder, verneutstyr og fysisk tilrettelegging på kontorene.

4.3.2 Varslingsrutiner (aml § 2A)

Ledelsen viser til personalhåndboken når det gjelder rutiner for varsling i selskapet. Det går fram av den foreløpige håndboken vi har fått tilsendt at det er rutiner for varsling. Med henvisning til arbeidsmiljøloven går det fram at arbeidstaker kan/skal varsle om kritikkverdige forhold som for eksempel bryter med lover og regler, KNHs retningslinjer og reglement, interne rutiner og prosedyrer, eller hva som er etisk akseptabelt og/eller forsvarlig. I retningslinjene framgår det at det primært er ønskelig med intern varsling; til den enkelte ansatte som det gjelder, nærmeste leder eller havnefogd. Gjelder det varsling om HMS-forhold skal verneombud og/eller plasstillitsvalgt varsles. Dersom ansatte opplever at det kan være problematisk å varsle til havnefogd, skal det varsles direkte til havnestyret. Det samme gjelder hvis havnefogd ikke følger opp varselet.

Det går videre fram at den som mottar varselet om kritikkverdige forhold skal ta opp avviket med den det gjelder, og følge opp varselet ut fra alvorlighetsgrad. Arbeidsgiver skal iverksette korrigerende tiltak, i alvorlige tilfeller avklares spørsmål om suspensjon og /eller avskjed.

Daglig leder sa at varslingsrutinene ikke hadde blitt diskutert i hans tid, men viste til at de ansatte har personalhåndboka, og at varslingsrutinene står beskrevet der. De ansatte som ble intervjuet, kjente ikke til at selskapet hadde varslingsrutiner. Verneombudet kjente ikke til at det var andre varslingsrutiner enn det som gjaldt personskader, hvor det da skal varsles til verneombud eller bedriftshelsetjenesten. Tillitsvalgt i selskapet kjente heller ikke til at det fantes varslingsrutiner. Verken verneombudet eller tillitsvalgt hadde varslet eller mottatt varsel selv.

To av de som ble intervjuet sa at det hadde vært varslingssaker til styreleder. Varslene hadde vært konfidensielle. De som ble intervjuet fortalte at tilbakemeldingen fra styreleder, i begge tilfellene, var at det skulle varsles administrativt via daglig leder. Styreleder ga i intervju tilbakemelding om at han ikke hadde mottatt varslingssaker.

Styreleder ble spurt om styret hadde etterspurt varslingsrutiner, og svaret var at det har de ikke.

4.3.3 Informasjon til arbeidstakere

Forvaltningsrevisor har bedt om dokumentasjon på og intervjuinformasjon på hvordan selskapet har organisert dialogen mellom ledelse og ansatte. Vi har undersøkt hvilke møtearenaer som finnes og hvilke funksjoner som er etablert i selskapet for å ivareta dialogen mellom ledelse (herunder styret) og øvrige ansatte.

Daglig leder fortalte at de har jevnlige personalmøter, og at de forsøker å få til det fire ganger årlig (en gang i kvartalet), men at det i praksis har vært holdt to ganger i året. Daglig leder sier videre at det er tette forhold på kontoret, og de snakker mye sammen uten at det er møter.

Forvaltningsrevisor har undersøkt i arkivsystemet om det er lagt inn innkallinger og referat fra personalmøter. Det siste personalmøtet som er dokumentert der fant sted i 2018. Daglig leder har oversendt et referat fra februar 2019[30]. Dokumentasjonen viser ellers at det var det ett møte i 2018, i 2017 var det ett møte, i 2016 var det ett møte, i 2015 sju møter og i 2014 to møter.

Intervju med flere ansatte bekrefter at det nesten ikke har vært personalmøter siden 2015. Enkelte gir uttrykk for at det har vært en del bekymringer rundt ny havne- og farvannslov, og

[30] Tilsendt fra DL i forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport

at det hadde vært behov for mer jevnlige møter hvor de kunne ha diskutert slike saker. Det samme gjelder perioden med tilsynssaken, hvor det også burde vært personalmøter hvor dette ble tatt opp. De ansatte bekrefter også at det snakkes om slike saker uformelt, og at daglig leder ofte tar en prat på tomannshånd på kontoret til enkelte ansatte, i stedet for å samle alle til møte.

KNH har to funksjoner som skal ivareta ansattes interesser. De har en tillitsvalgtfunksjon, som rent konkret har møte- og talerett i styret, men er ikke et fullverdig styremedlem med stemmerett. Dette kommer fram i intervju med både forrige tillitsvalgte og nåværende, som har vært tillitsvalgt siden før sommeren 2019. Det går fram av protokoll fra havnerådsmøte 27.4.2018 at daværende ansattes representant ytret bekymring for at en realisering av lovforslaget til ny havne- og farvannslov ville ha vidtrekkende konsekvenser for selskapets ansatte. Havnerådets leder ble forespurt om de hadde noen plan for å ta våre på de ansatte. Havnerådets leder oppfordret ansattes representant om å bringe de ansattes fagforeninger inn i saken for videre oppfølging. Forvaltningsrevisor kjenner ikke til at det har vært dialog mellom arbeidstakerorganisasjoner og selskapets ledelse om dette.

Nåværende tillitsvalgt ble spurt av daglig leder om hun kunne tenke seg dette vervet. Valget av tillitsvalgt skjedde på et møte, hvor også daglig leder var tilstede. Valget skjedde på samme måte for fire år siden, da forrige tillitsvalgt ble valgt. Ansatte skrev lapper med navn på. Rollen er egentlig ikke tillitsvalgt, men forrige tillitsvalgt følte at han måtte ta den rollen også. Han meldte seg inn i en arbeidstakerorganisasjon, og fikk opplæring og informasjon derfra. Han har hatt noen runder med daglig leder om lønn og innplassering i stillingsgruppe. Det ble et kompromiss til slutt. I år har havneinspektørene opplevd at stillingsgruppen har blitt endret uten forvarsel.

Nåværende tillitsvalgt har ikke oppfattet rollen sin som annet enn som ansattes representant i styret. Hun har forstått det slik at hun skal være bindeledd mellom ansatte og styret, der det er saker som vedrører ansattes arbeidssituasjon.

Det har ikke vært noen informasjonsoverføring mellom tidligere og nåværende tillitsvalgt. Tidligere tillitsvalgt sa at han har stilt seg til rådighet for informasjonsoverføring.

KNH hører inn under KS Bedrifts tariffområde. Intervjuinformasjon tyder på at de ansatte i KNH er en del av sentrale forhandlinger. Det gjennomføres ikke lokale lønnsforhandlinger.

Den andre funksjonen som skal ivareta ansattes arbeidsforhold er verneombudet. Verneombudet er intervjuet. Verneombudet jobber etter en HMS-plan med et overordnet mål

om; «Ingen skade på jobb». I planen står det hva som skal følges opp av HMS-saker, når og hvem som er ansvarlig. Etter hver vernerunde legges dokumentasjonen i dokumentsystemet.

Nåværende verneombud ble valgt i januar 2017. Funksjonen går på rundgang og det byttes annethvert år. Valget skjedde ved avstemming i et personalmøte. Det er ingen andre som er verneombud.

Som verneombud er det vernerunde sammen med Caverion, som tar brann og inneklima på Nordmørsterminalen og Kaibakken 1. I tillegg er det et verkstedbygg hvor verneombudet følger opp alt. Verneombudet har ansvar for verneutstyr, redningsvester, hjelmer, kjeledresser, sko osv.

ROS-analysen ble oppdatert i 2018. KNH bruker sikker-jobbanalyse for fortøyning. Det er spesifisert hvilke kaier man skal være to på. De to andre havneinspektørene og oppsynsmannen har vært med på utarbeidelsen av risiko- og sårbarhetsanalyse. Selskapet har en beredskapsplan på brann og det finnes hjertestarter på huset.

KNH har kaianlegg flere steder i regionen. Ved Hitra kysthavn er det et eget selskap som er innleid. De har sine egne HMS-regler.

4.3.4 Arbeidsmiljøet i KNH

Forvaltningsrevisor har intervjuet et bredt utvalg ansatte i forbindelse med denne problemstillingen, hvor arbeidsmiljø er sentralt. Det har kommet forskjellige tilbakemeldinger når det gjelder arbeidsmiljøet i selskapet.

Etter hva forvaltningsrevisor forstår av intervjuinformasjon og informasjon i styreprotokoller, har selskapet tidvis hatt utfordringer knyttet til arbeidsmiljøet. Daglig leder gir uttrykk for at arbeidsmiljøet har bedret seg mye, og at det nå stort sett er en god tone blant ansatte.

Tilbakemelding fra ansatte tyder ikke på at alle har samme oppfatning som daglig leder. Intervjuinformasjon tyder på at det er motsetninger mellom deler av personalet og selskapets styre og daglige ledelse. Informasjonen tilsier at daglig leders lederstil oppleves på en måte som gjør at ansatte synes det er vanskelig å ta opp saker hvor det er uenighet.

Det er ikke noe informasjon som tyder på at det er konflikter mellom de som er ansatt i selskapet. Styret har i varierende grad hatt arbeidsmiljø som sak tidligere år, men nåværende styre har ikke hatt saker som omhandler arbeidsmiljøet. Det eneste er orientering om lavt sykefravær i et av møtene.

4.3.5 Omdømmearbeid og innsats i lokalsamfunnene

I styremøte den 30.8.2019 orienterte markeds- og medieansvarlig for omdømmeundersøkelse som hadde blitt utført i 25 havner i regi av Norske Havner. KNH kom godt ut av denne, og rapporten ble utsendt til styrets medlemmer. Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentet, men ikke mottatt rapporten.

Selskapet har noen sosiale arrangementer, slik som julebord for ansatte og julelunsj for personer som er tilknyttet selskapet som vikarer og pensjonister. Forvaltningsrevisor har mottatt kvittering (uten forespørsel) på varer fra Vinmonopoler (ca. kr 5 600) fra midten av desember 2018. Vi har fått opplyst at dette er knyttet til julebord og gaver til ansatte. Det er ikke påført hva dette gjelder, eller hvem som har mottatt det. I forbindelse med foreløpig rapport har vi fått tilbakemelding fra økonomiansvarlig at det er gjort opp etter at foreløpig rapport gikk til selskapet til uttalelse.

Forvaltningsrevisor har dessuten kommet over dokumentasjon knyttet til tur til Manchester i mai 2019. På turen deltok alle ansatte, bortsett fra to, i tillegg til to ledsagere. Ifølge daglig leder var dette en sosial tur for de ansatte, etter en turbulent periode med tilsynssaken. Det var et tilbud til alle, men to valgte å ikke bli med. Derfor ble det et tilbud om at to kunne få ta med ledsager. I en epost fra økonomiansvarlig 13.12.2019 framgår det at de to ledsagerne har ytret ønske om å betale turen selv, og at overføring av penger skjedde 12.12.2019. Daglig leder fortalte dessuten at det var et faglig program i regi av Kristiansund fotballklubb. Forvaltningsrevisor har etterspurt, dokumentasjon på at det har vært et faglig program, og har fått videresendt en epost fra mediesjefen i Kristiansund ballklubb (datert 17.12.2019), der det framgår at det har vært et program om ulike temaer som gjelder fotball, med en times varighet.

Noen av de ansatte som ble intervjuet fortalte at de hadde vært skeptiske til turen, ettersom selskapet var i en fase hvor det måtte bygge tillit blant eiere og lokalsamfunnene de operer i. De hadde selv valgt å bli med på turen selv om de var skeptiske.

4.3.6 Etiske retningslinjer

Forvaltningsrevisor har spurt om KNH har etiske retningslinjer. I en epost var tilbakemeldingen fra daglig leder at de bruker KS sine etiske retningslinjer. I intervju viste han til personalreglementet. Når det gjelder KS, så har både KS og KS Bedrift utarbeidet veiledere i etikk og arbeid med etiske retningslinjer. De har ikke etiske retningslinjer som det er ment at medlemmer og medlemsbedrifter skal bruke for sin virksomhet. Det går ikke fram av personalhåndboken at det er etiske retningslinjer for selskapet.

Forvaltningsrevisor spurte ansatte om de kjente til om det var etiske retningslinjer, men ingen kjente til det. Forvaltningsrevisor spurte også styreleder om styret hadde etterspurt etiske retningslinjer, og svaret var at det har de ikke.

4.4 Forvaltningsrevisors vurdering

Kriteriene i dette kapitlet er i hovedsak hentet fra arbeidsmiljøloven og selskapsavtalen. Når det gjelder krav til systematisk HMS-arbeid har selskapet en HMS-handlingsplan. Selskapets verneombud følger systematisk opp handlingsplanen, med vernerunder og ajourføring av handlingsplanen. Utover dette mener vi at selskapet har svakheter når det gjelder systematisk HMS-arbeid. Personalreglementet vi har fått tilsendt framstår uferdig. Styret vedtok et personalreglement i 2010. Det virker ikke som det har vært gjort oppdateringer eller vært til ny styrebehandling i ettertid.

I forslaget til personalreglement går det fram at det skal lenkes til HMS-Håndbok. Det er ikke noen lenke i det utkastet vi har fått oss forelagt, heller ikke til nevnte HMS handlingsplan.

Daglig leder viser til personalreglementet på spørsmål om varslingsrutiner, jf. aml § 2A. Det er riktig at det er tatt inn et kapittel om varslingsrutiner i den uferdige personalhåndboken. Det er ikke et tilfredsstillende system for varsling, ettersom dokumentet ser foreløpig ut. Forvaltningsrevisor registrerer at varslingsrutinene ikke har blitt diskutert i daglig leders tid i selskapet (siden august 2012). Vi registrerer videre at styreleder ikke har etterspurt varslingsrutiner i siste periode. Hverken verneombudet eller tillitsvalgt kjente til at det var varslingsrutiner for selskapet. Det er ledelsens ansvar å gjøre dette kjent i organisasjonen, og ha drøftinger om rutinene med ansatte og deres tillitsvalgte. Etter vår vurdering er det en svakhet ved styrets oppfølging av arbeidsgiveransvaret at de ikke har etterspurt varslingsrutiner i selskapet. Vi registrerer at ansatte har varslet til styreleder, men at styreleder hevder å ikke ha mottatt varsler.

Det er ulik oppfatning mellom daglig leders tilbakemelding om personalmøter og andre dialogmøter med ansatte og det ansatte har fortalt i intervju. Av dokumentasjon i arkivsystemet fant siste personalmøte sted i juni 2018. Vi har i tillegg fått ettersendt et referat fra personalmøte i februar 2019. Av dokumentasjonen tilbake i tid ser det ut til at det er uregelmessighet i personalmøter, og at det i årene 2016 – 2018 bare har vært ett møte årlig. Etter vår vurdering er det et tegn på svak formell dialog mellom ledelse og ansatte. Individuelle møter på kontorene og uformelle samtaler i pauser er ikke nok for å ivareta dialogen mellom ledelsen og ansatte på en tilfredsstillende måte. Med tanke på tilsynssaken og ny havne- og farvannslov, som begge er saker som kan skape utrygghet for ansatte, så er det kritikkverdig at det ikke har vært bedre, systematisk dialog mellom ledelsen og de ansatte. Vi ser at ansatte

har formidlet bekymring rundt ny havne- og farvannslov i havnerådet. Havnerådets oppfordring om at arbeidstakerorganisasjonene må på banen er viktig signal fra havnerådet.

KNH har to funksjoner som skal ivareta ansattes interesser og arbeidsmiljø: Verneombud og tillitsvalgt. Tillitsvalgt er ansattes representant med observasjonsstatus i styret. Det er innenfor det som IKS-loven krever av ansatterepresentasjon for selskap av KNHs størrelse. I tillegg har selskapet verneombud, som er i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser om verneombud. Vi stiller likevel spørsmål ved at det er daglig leder som har forespurt tillitsvalgte om å stille. Det har blitt foretatt skriftlige valg. Det er uklart om daglig leder har deltatt i valget.

Tillitsvalgtfunksjonen har tidvis fungert som tillitsvalgt utenom det å være til stede i styret. Det er fordi vedkommende har tatt den rollen. Det kan etter vårt syn se ut til at informasjon og opplæring til ansattes representant har vært mangelfull.

Når det gjelder arbeidsmiljøet i KNH kan det se ut til at det har vært utfordringer gjennom flere år, også før nåværende daglig leder ble tilsatt. Vi registrerer at daglig leder og noen av de ansatte har helt forskjellig oppfatning av arbeidsmiljøet. Arbeidsmiljøet, slik det beskrives av noen av de ansatte er kjennetegnet av et motsetningsforhold mellom ansatte og daglig leder. Forvaltningsrevisor har ikke avdekket konflikter mellom ansatte. Styret har i varierende grad blitt orientert om arbeidsmiljøet og arbeidsmiljøundersøkelser tilbake i tid. Nåværende styre har fått orientering om lite sykefravær på et møte, ellers har de ikke hatt saker som vedrører arbeidsmiljøet.

KNH kom godt ut av en omdømmeundersøkelse viser orienteringssak i styret. Det er positivt at KNH er en del av slike undersøkelser.

Det har vært ulike sosiale arrangement i selskapet. Det er i utgangspunktet positivt, og det er ikke i strid med hverken internt eller eksternt regelverk at arbeidsgiver legger til rette for slike arrangement (også økonomisk). Det må likevel understrekes at arrangementene må dokumenteres med oversikt over hvem som deltar og hva arrangementet gjelder. Det har vært mangelfullt både for kjøp av polvarer og sosiale turer. Forvaltningsrevisor har fått dokumentasjon som ser ut til å ha blitt hentet inn etter at vi har etterspurt det i vår forvaltningsrevisjon. Med det negative søkelyset som selskapet var i, i kjølvannet av tilsynssaken, burde ledelsen vurdere kritisk hvorvidt turen til Manchester var tillitsvekkende, også sett i lys av at ansatte angivelig skal ha uttrykt skepsis.

KS bedrift har utarbeidet en veileder for etikkarbeid for samfunnsbedriftene. I veilederen anbefales det at bedriftene har et aktivt etikkarbeid, som involverer alle, og som kan munne ut i etiske retningslinjer for bedriften, eller konkrete bestemmelser i et personalreglement. Også

her bli det vist til personalreglementet, men vi kan ikke se at etikk er direkte berørt i den foreløpige personalhåndboken som er nevnt tidligere i dette kapittelet. Etter vår vurdering har KNH ikke etiske retningslinjer, og det er heller ikke dialog om etiske problemstillinger i bedriften. Det er heller ikke noe styret har vært opptatt av, ettersom de ikke har etterspurt dette fra administrasjonen.

5 RAPPORT TIL UTTALELSE I SELSKAPET

En foreløpig versjon av rapporten ble sendt til KNH ved styreleder og daglig leder den 17.12.2019 for uttalelse. Rapporten ble sendt ut på nytt den 6.1.2020. I løpet av perioden hvor den har vært til uttalelse har vi mottatt en del innspill fra ansatte i selskapet. I tillegg har vi mottatt en versjon av rapporten med kommentarer fra daglig leder. Da fristen for å gi uttalelse, 14.1.2020 nærmet seg tok forvaltningsrevisor kontakt med styreleder for å spørre om det ville komme en samlet uttalelse fra selskapets ledelse (styre og daglig leder). Vi ble enige om at det var nødvendig å forlenge fristen til ut januar for at selskapet kunne gi tilbakemelding på om den foreløpige rapporten reflekterte situasjonen i selskapet på de områdene som var belyst. Den 31.1.2020 avga styret i KNH uttalelse til innholdet i rapporten. Uttalelsen, med vedlegg er lagt ved rapporten.

Styret viser til innspill som har kommet fra ansatte og daglig leder, og stiller seg bak innspillene. Styret jobber videre med Revisjon Midt-Norges anbefalinger i kapittel 5.2.

Innspillene som har kommet fram gjennomgås nedenfor.

Styret viser brev fra fire ansatte datert 07.01.20. Brevet inneholder en uttalelse fra ansatte, som mener som mener at det er forhold rundt arbeidsmiljøet som er feilaktig omtalt i rapporten.

Forvaltningsrevisor har etterkommet de ansatte og styrets ønsker, og moderert og til dels strøket beskrivelser av arbeidsmiljø for flere år tilbake. Videre har forvaltningsrevisor strøket formuleringer som gjelder splittelse og skepsis i dagens arbeidsmiljø. Forvaltningsrevisor tar til etterretning at de ansatte har drøftet dette og at de ikke kjenner seg igjen beskrivelsen. Det har selvfølgelig medført korrigeringer i revisors vurderinger.

Styret viser også til informasjon vi har fått tilsendt i høringsfasen om utvalgte anskaffelser, Vikan havn. Her har forvaltningsrevisor fått tilsendt dokumentasjon da vi etterspurte den, og ved en beklagelig misforståelse har den ikke blitt tatt med i betraktning i den foreløpige rapporten. Den er nå tatt inn og omtalt.

Når det gjelder anskaffelsen Ro-ro-rampe Surnadal, er den ettersendt fra selskapet i forbindelse med høringsprosessen. Forvaltningsrevisor har gjennomgått og omtalt anskaffelsen.

Styret kommenterer forvaltningsrevisors vurderinger og konklusjon når det gjelder KNHs oppfølging av tilsynet fra Kystverket og Samferdselsdepartementets endelige vedtak. Styret skriver at KNH har fulgt opp vedtak fra Samferdselsdepartementet, og er av den oppfatning at gjennom det grundige arbeidet som er lagt i saken, samt dialog mellom Kystverket og

Kommunal- og moderniseringsdepartementet, at alle forhold knyttet til tilsynssaken er avklart så godt det lar seg gjøre. Forvaltningsrevisor har konkludert på grunnlag av Samferdselsdepartementets vedtak, men registrerer at det er noe uenighet i fagmiljøene rundt selvkost og anløpsavgift om hvorvidt grunnlaget for beløpet som Samferdselsdepartementet har konkludert med er helt korrekt. Vi har føyd til denne uenigheten i konklusjonen.

Det er lagt ved et notat fra Envidan Momentum, datert 13.6.2017. Dette har forvaltningsrevisor fått tilsendt før, og det er med i dokumentasjonsgrunnlaget til den foreløpige rapporten.

Styret har kommentert at de vedtok Strategidokument for 2015 – 2025 i mai 2015, og lagt det dokumentet til grunn for å styre etter. Det går fram av den foreløpige rapporten også. Det er ferdigstillelsen og oppfølging av havnerådets forventninger til dette som forvaltningsrevisor har påpekt.

Den 9.1.2020 fikk vi tilsendt en kommentarutgave av den foreløpige rapporten fra selskapets daglige leder. Det er kommentert med rød skrift i rapportutgaven, det selskapet ønsker å endre eller utdype. Vi tolker styrets tilbakemelding innledningsvis som at dette er kommentarer de stiller seg bak. Forvaltningsrevisor har gjennomgått kommentarene og gjort endringer og presiseringer der det har vært nødvendig. Det er synliggjort i teksten og i fotnoter.

Forvaltningsrevisor har gjort endringer og presiseringer i enkelte vurderinger som følge av dette. Konklusjonen er utdypet med at det er noe faglig uenighet rundt de ca. 2,3 millionene som er avviket mellom Samferdselsdepartementets vedtak og tilbakebetalt beløp.

Vi har i forbindelse med ferdigstillelse av rapporten lagt til kildehenvisninger i kildeoversikt etter kapittel 6. Vi har også tilføyd enkelte kilder i tekst og fotnoter, bl.a anskaffelsesforskriften og forsyningsforskriften. Vi har gjort noen språklige endringer i rapporten der vi mener at vi har vært for bastante eller hvor språket har vært uklart i den foreløpige rapportversjonen. Det endrer ikke hovedinntrykket i vurderinger og konklusjon.

6 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

6.1 Konklusjon

I denne forvaltningsrevisjonen har vi gjennomgått Kristiansund og Nordmøre havns virksomhet ut fra tre problemstillinger. En fjerde problemstilling gjelder eierskapskontroll og foreligger i egne rapporter til eierne.

Styringssystem og forsvarlig økonomisk drift

KNH har et formelt styringssystem med eierorganet havnerådet, et havnestyre og daglig ledelse. Her ivaretas sentrale økonomistyringsfunksjoner som budsjett, fireårig økonomiplan, årsregnskap og årsmelding samt investeringer. Disse funksjonene ivaretas ved at daglig ledelse utarbeider sakene for behandling i havnestyret, som videre legger dem fra havnerådet. Det finnes ikke noe skriftlig økonomireglement i selskapet og heller ingen skriftlige rutiner for økonomistyring. Med noen unntak har de rette organene besluttet sakene. Avhending av Kranaskjæret er eksempel på sak som skulle vært vedtatt i havnerådet. Selskapet har ikke en oppdatert strategiplan som er vedtatt i tråd med Havnerådets forventninger. Gjennomgangen av KNHs oppfølging og korrigering etter Kystverkets pålegg viser at det kan se ut til at det fortsatt gjenstår 2,3 millioner å tilbakebetale, jf. Samferdselsdepartementets vedtak. Vi ser at det fortsatt hersker tvil om de ekstra kostnader som er tatt med for årene 2012 – 2015 (2,3 mill). Det er noe faglig uenighet rundt Kystverket og Samferdselsdepartementets pålegg. Selskapet har tatt i bruk et selvkostprogram som støtte i selvkostberegning. Kystverket har ikke fulgt opp med kontroller. Korrigeringer etter det ser ut til å være i tråd med Kystverkets veileder, men dette er heller ikke kontrollert av Kystverket.

KNH ser ut til å ha lagt tilsynssaken bak seg, og har begynt å ta inn anløpsavgift igjen. Den økonomiske situasjonen har vært preget av dette. KNH har finansiert investeringer med låneopptak, innenfor rammen som er fastsatt i selskapsavtalen. Det er likevel betenkelig at selskapet, på grunn av svak likviditet i årene 2017 og 2018 har avtalt låneavdrag under minimumsnivået i IKS-loven. De avtalte avdragsfrihet fra midten av 2017 til midten av 2019 for å bøte på likviditeten de årene de ikke kunne ta inn anløpsavgift.

Selskapet har ikke internt økonomireglement eller rutinebeskrivelser for offentlige anskaffelser. I vår gjennomgang av selskapets internkontroll stiller vi spørsmål ved selskapets anvisnings- og attesteringsrutiner. Det er en risiko dersom det er slik at daglig leder godkjenner egne utlegg. Kredittkortordningen som selskapet har hatt, har inneholdt store svakheter, som er påpekt av selskapets revisor, men er ikke ryddet opp i før nå, ved årsskiftet. Nedenfor

oppsummerer vi gjennomgangen av offentlige anskaffelser, som også viser mangelfull internkontroll.

Offentlige anskaffelser

Forvaltningsrevisor konkluderer med at KNH har svakheter i oppfølging av regelverket om offentlige anskaffelser. Dette begrunnes med at selskapet har en manglende forståelse av rammeavtaler, det mangler dokumentasjon på anskaffelser og det finnes anskaffelser som framstår som ikke framstår betryggende. Det siste er ikke anskaffelser som nødvendigvis er innenfor terskelverdiene i anskaffelsesregelverket, men vi mener at kjøp av kjøretøy og el-tjenester bør skje hos autoriserte forhandlere og troverdige leverandører, gjerne gjennom avtaler.

Etikk og arbeidsmiljø

Denne forvaltningsrevisjonen har avdekket utfordringer i arbeidsmiljøet. Vi kan ikke se at KNH har en ferdig oppdatert personalhåndbok eller personalreglement. Det er betryggende at selskapet har et HMS-system som innebærer regelmessige vernerunder.

Forvaltningsrevisor mener at det for etikk og arbeidsmiljø mangler:

- Etiske retningslinjer
- Oppdaterte og gjennomarbeida rutiner for varsling som er kjent i organisasjonen
- Systematiske og regelmessige informasjonslinjer mellom ledelse og ansatte, som personalmøter dialogmøter mellom daglig leder og tillitsvalgte
- Tydelig definerte roller for ansattrepresentant og andre tillitsvalgte
- Et godt og trygt arbeidsmiljø hvor ansatte har tillit til ledelsen

KNH ønsker å være en bidragsyter i lokalsamfunnet, med godt omdømme. En undersøkelse som ble presentert for styret i år tyder på selskapet har et bra omdømme. Sosiale turer, som den til Manchester bør være gjenstand for kritisk vurdering, om hvorvidt det kan påvirke omdømmet til selskapet.

6.2 Anbefalinger

I denne forvaltningsrevisjonen har vi avdekket en god del svakheter som til dels framstår som svært alvorlige risikoer, og som kan bryte ned det viktige og positive arbeidet som selskapet gjør. For å rette opp disse svakhetene og lukke risikoer bør selskapets styrende organ ta noen grunnleggende grep.

Forvaltningsrevisor anbefaler at det nyvalgte styret vektlegger å få opplæring i styring og ledelse av kommunale selskap. Aktuelle kompetansemiljø kan være bransjeorganisasjonen Norske havner, det samme gjelder KS og KS Bedrifts kompetansemiljø på eierstyring og selskapsledelse.

Forvaltningsrevisor anbefaler at selskapets ledelse vektlegger å følge opp de signalene som kan komme fra eiernes kommunestyrer som følge av denne forvaltningsrevisjonen.

Videre anbefaler forvaltningsrevisor at selskapets ledelse vektlegger dialog med ansatte for å utvikle en organisasjon med gjensidig tillit og trygghet.

Mer konkret anbefaler forvaltningsrevisor:

- Selskapet bør etablere et økonomireglement som grunnlag for å ivareta daglige økonomirutiner, rapportering til havnestyret og havnerådet, regler og rutiner for offentlige anskaffelser og interne kontrollrutiner.
- Selskapet bør avvikle dagens kredittkortordning
- Selskapet bør gjenoppta strategiprosessen for på en god måte å håndtere de endringene som selskapet står overfor
- Selskapet bør følge opp den endelige beslutningen fra Samferdselsdepartementet, og forsikre seg om at selvkostberegningene for 2012 – 2015 er korrekte
- Selskapet bør etablere og regelmessig gjennomgå og oppdatere:
    - Personalreglement
    - Etiske retningslinjer
    - Varslingsrutiner

KILDER

Arbeids- og sosialdepartementet. (1996). *Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter*. https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-12-06-1127?q=internkontrollforskriften

Arbeids- og sosialdepartementet. (2005). *Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern m.v.* https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-62?q=Arbeidsmiljøloven

Havnerådet i KNH. (2017). *Revidert selskapsavtale for Kristiansund og Nordmøre havn IKS*.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (1999). *Lov om interkommunale selskap (IKS-loven)*. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-29-6?q=Lov om interkommunale selskap

Kontrollutvalgssekretariat for Romsdal. (2019). *Brev 20190318.pdf*.

Kristiansund og Nordmøre havn. (2015). *Strategisk utviklingsplan 2015 - 2025*.

KS. (n.d.). *Anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse og kontroll*.

KS Bedrift. (n.d.). *Etikkarbeidet i samfunnsbedriftene*.

Nærings- og fiskeridepartementet. (2016a). *Forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektoren*. https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-08-12-975

Nærings- og fiskeridepartementet. (2016b). *Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften)*. https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-08-12-974

Nærings- og fiskeridepartementet. (2016c). *Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)*. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2016-06-17-73?q=Lov om offentlige anskaffelser

Samferdselsdepartementet. (1999). *Lov om havner og farvann*. https://lovdata.no/dokument/RFA/lov/2009-04-17-19

Samferdselsdepartementet. (2010). *Forskrift om kommunens beregning og innkreving av anløpsavgift*. https://lovdata.no/dokument/SFO/forskrift/2010-12-20-1762

Samferdselsdepartementet. (2016). *Brev til Advokatformaet Østgård*. *972*.

Samferdselsdepartementet. (2019). *Lov om havner og farvann*. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2019-06-21-70?q=havne og farvannsloven

VEDLEGG 1 SELSKAPETS UTTALELSE

KRISTIANSUND OG NORDMØRE

HAVN IKS

Saksmappe: Adm

Arkiv:

Saksbehandler: Arild S. Tømmervåg

Dato: 31.01.2020

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Anna Ølnes - Revisjon Midt-Norge

Styrets uttalelse om foreløpig rapport fra forvaltningsrevisjon

Styret viser til innspill til foreløpig rapport til Revisjon Midt-Norge fra ansatte og daglig leder. I tillegg til de hovedpunktene som er listet opp under har Kristiansund og Nordmøre Havn IKS spilt inn korrigeringer til faktafeil som ikke videre nevnes i dette brev.

Arbeidsmiljø

Viser til vedlagt brev datert (07.01.20). Brevet inneholder en uttalelse fra ansatte som er omtalt i rapporten om feilaktige forhold rundt arbeidsmiljøet.

Anskaffelser

Foreløpig rapport konkluderte med at det manglet vesentlig dokumentasjon for at anskaffelsen på Vikan Havn oppfyller kravene i regelverket. Viser til e-post «VS: Anskaffelsesprotokoll kaianlegg Vikan Havn_» datert 07.01.20, hvor det ettersendes dokumentasjon som antyder motsatt konklusjon.

Dokumentasjon for anskaffelsen Surnadal Ro-Ro-rampe 2016/2017 er ettersendt Revisjon Midt-Norge i e-post «Anskaffelse Surnadal Ro-Rorampe 2016/2017» datert 09.01.20.

Selvkost

Rapporten konkluderer med at det ser ut til at det fortsatt gjenstår 2,3 millioner å tilbakebetale i anløpsavgift. Beløpet det er satt tvil om gjelder kostnader som er korrigert for i perioden 2012-2015.

Kristiansund og Nordmøre Havn IKS har fulgt opp vedtak fra Samferdselsdepartementet, og er under den oppfatning av at gjennom det grundige arbeidet som er lagt i saken, samt dialog mellom Kystverket og Kommunal- og moderniseringsdepartementet at alle forhold knyttet til tilsynssaken er avklart så godt det lar seg gjøre.

Faglig begrunnelse for korrigering av kostnader ligger vedlagt «Dokumentasjon av nye kostnader ihht 7.3.2 i retningslinjer for beregning av selvkost (2017_06_13).pdf», datert 13.06.2017.

Strategiarbeid

Styret vedtok Strategiplan 2015 – 2025 i mai 2015. Styremedlemmene har lagt strategiplanen til grunn for det arbeidet som er utført.

Styrets kommentarer

Styret stiller seg bak de innspill som er gitt til rapporten og vil jobbe videre med Revisjon Midt-Norges anbefalinger under punkt 5.2.

Styreleder	31.01.2020
Roger Osen	Kristiansund

Vedlegg til uttalelse ikke lagt ved rapport:

Brev datert 7.1.2020 fra fire ansatte

Notat fra Envidan Momentum, datert 13.6.2017: Oppdatert kalkyle for anløpsavgift

Revisjon
Midt-Norge

Postadresse: Postboks 2565, 7735 STEINKJER

Hovedkontor: Fylkets Hus, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2020-1563/01
Arkiv:	216
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	27.01.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 04/20	Kontrollutvalget	13.02.2020

REVISJONENS RAPPORT TIL KONTROLLUTVALGET FRA INTERIMREVISJONEN REGNSKAPSREVISJON FOR 2019 – SUNNDAL KOMMUNE

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget tar revisjonens rapport fra interimsrevisjonen regnskapsrevisjon for 2019 i Sunndal kommune til orientering og forventer at revisjonens funn og anbefalinger blir fulgt opp av kommunedirektøren.

Saksopplysninger

Kommunelovens § 23-2 om kontrollutvalgets ansvar og myndighet:
Kontrollutvalget skal påse at
a) kommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte.

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3 om kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon:
Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at
a) kommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte.
b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instrukser og avtaler med revisor.
c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3.

Utover dette har kontrollutvalget et reglement vedtatt av kommunestyret samt avtale mellom kontrollutvalg og revisjon som regulerer dette forholdet.
Av oppdragsavtalen som ble vedtatt i møte 12.12.2017, sak 42/17 i vedlegg 1, pkt. 5 om revisjonsprosessen går det frem at det til kontrollutvalget skal foreligge et oppsummeringsnotat/-brev eller presentasjon fra interimsrevisjonen med fokus på virksomhetsstyring og internkontroll. En slik rapportering fremgår også av kommunikasjons- og revisjonsplanen som ble vedtatt av kontrollutvalget i møte 16.09.2019, sak 34/19.

Revisjonen vil i møte gi kontrollutvalget en presentasjon fra interimsrevisjonen for revisjonsåret 2019.

Vedlegg:
- Rapport fra interimsrevisjonen regnskapsrevisjon 2019 – Sunndal kommune, Møre og Romsdal Revisjon SA oversendt 23.01.2020.

VURDERING

Fra rapporten mottatt 23.01.2020 kan en utlede følgende:

Virksomhetsstyring:

Konklusjon:
Kommunens virksomhetsstyring er i alt det vesentlige tilfredsstillende, men en registrerer at kommunen har forbedringspunkter på tertialrapportering og årsbudsjett med budsjettendringer.

Tjenesteproduksjon – risiko og internkontroll:

Konklusjon:
Kommunen har formelle kontrollrutiner som synes å være tilfredsstillende på de fleste områder, men en registrerer at kommunen har forbedringspunkter på lønnsområdet, mva.kompensasjon, differanse mellom regnskapsskjema 1A og 1B, salgsområdet og innkjøpsområdet.

Sveinung Talberg
Rådgiver

OPPSUMMERING ETTER INTERIMSREVISJON

SUNNDAL KOMMUNE

KONTROLLUTVALGET 13.02.2020

MRR
Møre og Romsdal Revisjon IKS

Innhold

- Nytt om MRR
- Virksomhetsstyring – «orden i eget hus»
- Modenhetshierarki for internkontroll
- Risikopunkter 2019 og angrepsvinkel
- Oppfølgingspunktene fra 2018 og angrepsvinkel
- Tjenesteproduksjon – risiko og intern kontroll
- Øvrige forhold
- Oppsummering - veien videre
- Vedlegg

MØRE OG ROMSDAL REVISJON SA FRA 01.01.2020

25 ansatte med høy kompetanse

Kontor i Kristiansund, Ålesund, Molde og en ansatt i Surnadal.

Et betydelig kompetansemiljø i Møre og Romsdal.

Representerer 219 000 innbyggere

Nye Ålesund kommune, nye Molde kommune, Hustadvika kommune sammen med 19 andre kommuner, samt Møre og Romsdal fylkeskommune

Estimert omsetning på om lag MNOK 30

Regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, selskapskontroll, attestasjoner og rådgivning

VÅR KOMPETANSE

- Vi kjenner kommunene våre og kommunal sektor godt
- Vi har et bredt fagmiljø som består av:
  - Statsautoriserte revisorer
  - Registrerte revisorer
  - Samfunnsvitere
  - Statsvitere
  - Diplomert internrevisor
  - Jurist m.m.

REVISJONSHONORAR

- Honorar gjeldende kommune:
  - 2020 estimat: TNOK 850' inkl. handlinger forvaltningsrevisjon
  - Honoraret bestemmes av faktisk medgått tid og blir fakturert i kategoriene:
    - Revisjonshonorar inkl. møter
    - Attestasjoner
    - Forvaltningsrevisjon
    - Ev. andre særskilte bestillinger

Virksomhetsstyring – «orden i eget hus»

Effektive interne kontrollhandlinger i tjeneste-produksjonen siker god kvalitet i regnskaps-rapporteringer
(finansiell rapportering)

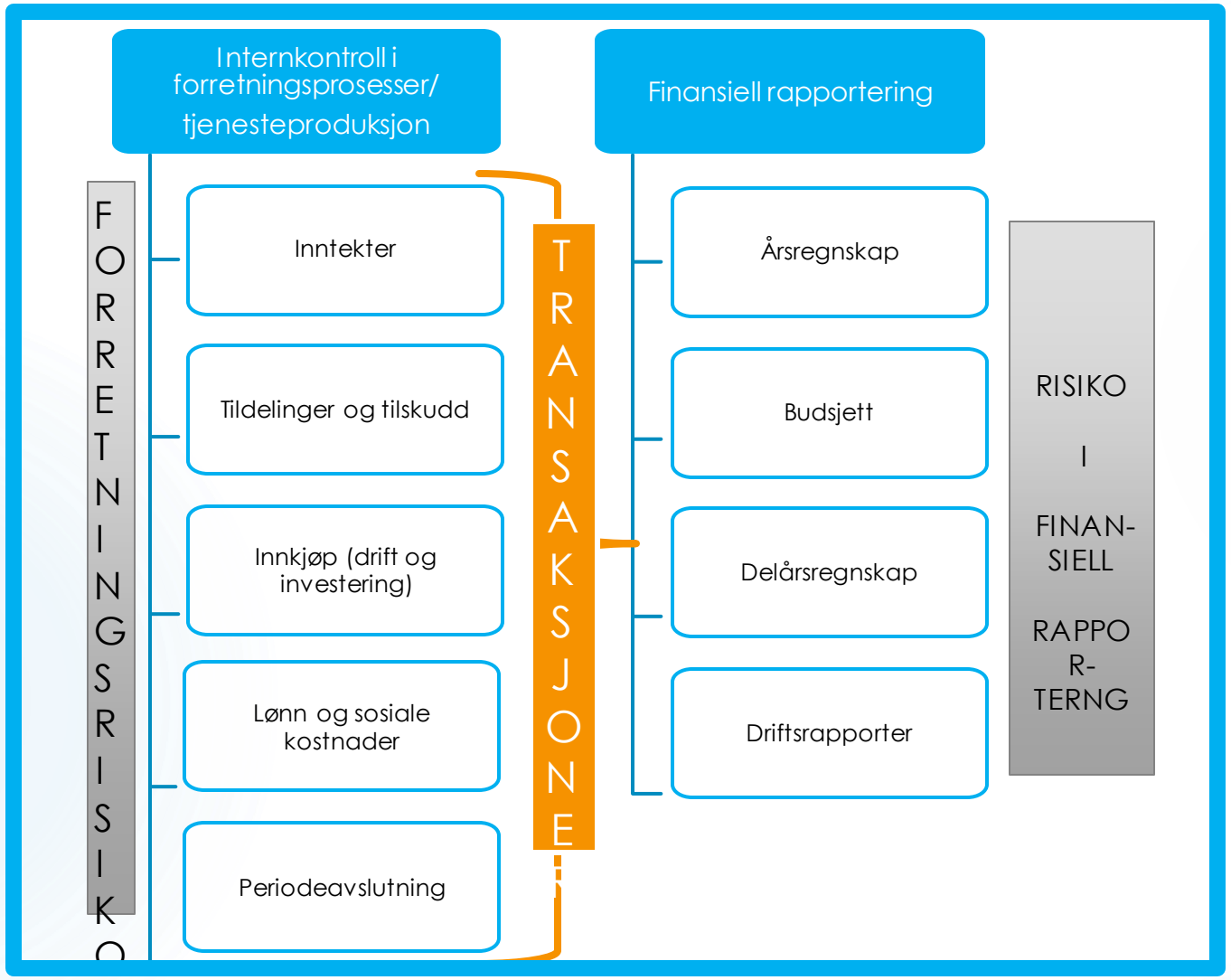

Revisjonens angrepsvinkel-teststrategi;

Effektiv balanse mellom test av internkontroll og substans-handlinger

*forretningsorientert og kontrollorientert angrepsvinkel

Modenhetsnivå for internkontroll

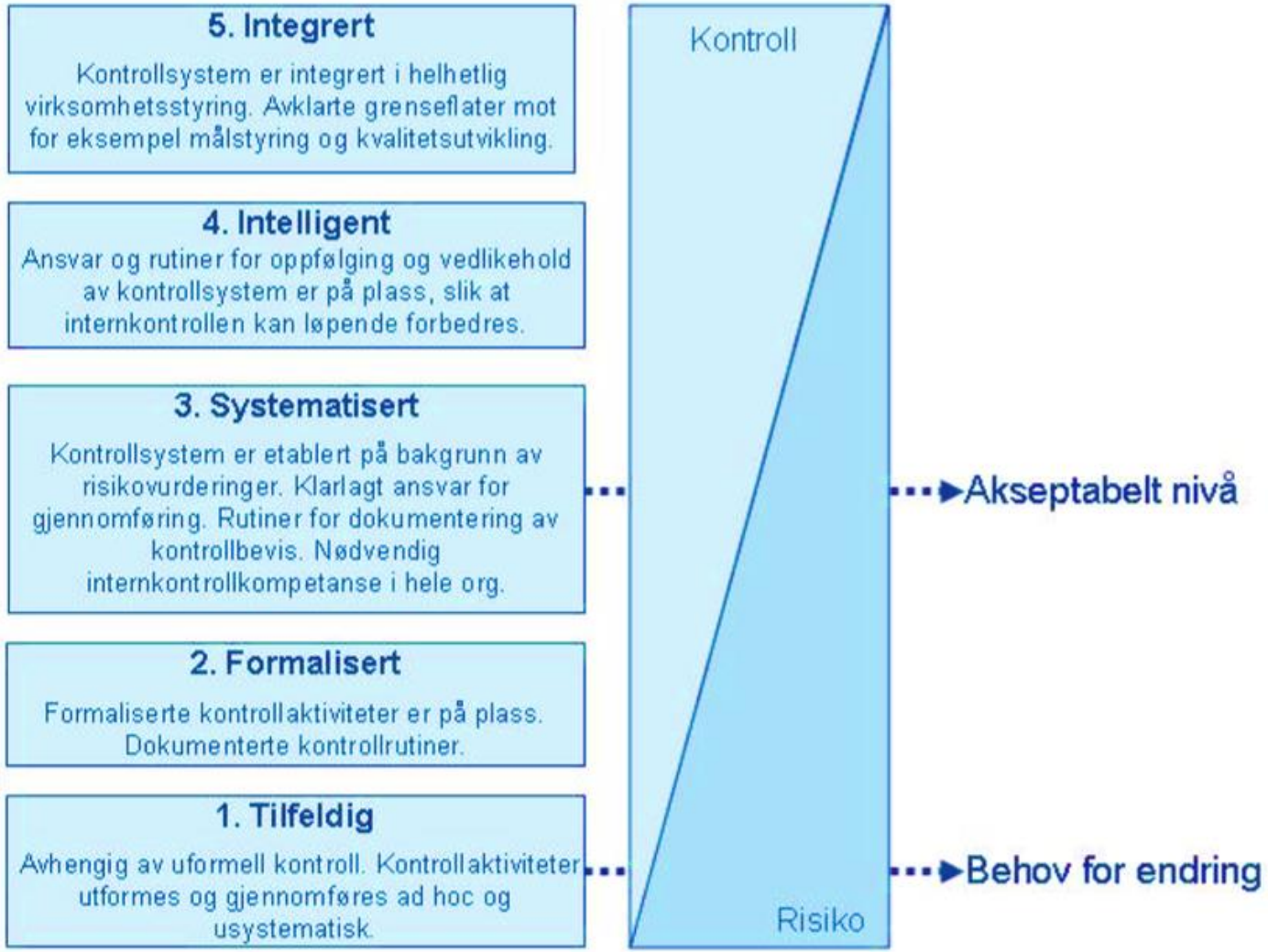

Fokus og risikopunkter i plan for 2019 - revisjonsmessig angrepsvinkel

- Generelle fokus og risikopunkter
  - Lov om offentlige anskaffelser
  - Transaksjoner med nærstående
  - Skille drift- og investeringsutgifter
  - Mva-kompensasjon

Angrepsvinkel:

Test av kontroller / særattestasjoner

Samtale med ledelsen og undersøkelse

I hovedsak substanskontroll

Test av kontroller / særattestasjoner

- Særskilte risikopunkter
  - Refusjon særlig ressurskrevende tjenester og PU - attestasjon
  - Bemanningssituasjonen ved økonomiavdelingen
  - Finansreglement
    - Ikke vedtatt siden 2014

I hovedsak substanskontroll

Samtale med ledelsen

Test av kontroller / særattestasjoner

Oppfølgingspunkter fra 2018 i plan for 2019

- Sunndal kulturhus
  - Følge opp prosessen som er satt i verk for å avklare eierskap.
- Mva-kompensasjon
  - Områder som ikke er berettiget momskompensasjon bør kartlegges.
  - Legge opp rutiner som sikrer at det ikke kreves momskompensasjon på vanlige utleieboliger.
  - Rutine for å avdekke egne feil før momskompensasjonen sendes til revisjon.
- Differanse mellom regnskapsskjema 1A og 1B
  - Endre budsjettrutinene slik at man minimerer forskjellene mellom regnskapsskjema 1A og 1B. Jfr punkt i neste lysark om budsjetteringsrutinen.

Oppfølgingspunkter fra 2018 i plan for 2019

- Lønn
  - Innføre rutinen med ledelsesattesterte lønningslister.
- Budsjettrutiner
  - Budsjetteringsrutinen ved innvandrertjenesten er noe tilfeldig og lite i samsvar med regnskapet
- Refusjon særlig ressurskrevende tjenester
  - Sikre god sammenheng mellom regnskapsførte lønnskostnader og grunnlag for refusjonskrav
  - Økonomiavdelingen bør kvalitetssikre refusjonskravet før det sendes til revisjonen

Virksomhetsstyringen er i det vesentlige tilfredsstillende

Status, trend	Observasjon	Anbefaling
➡	• Ledermøter: Etablert møtestruktur virker å være hensiktsmessig for organisasjonen. • Det avholdes jevnlige møter mellom rådmann og ledergruppe, og mellom rådmann og ordfører. • Det utarbeides referater fra møtene.	Ingen spesielle anbefalinger.
➡	• **Tertialrapportering** • Driftsregnskap rapporteres pr tjenesteområde med periodisk avvik og prognose på året. Tertialrapport fra hver enhet med skriftlig redegjørelse for avvikene ligger vedlagt. Innvandrertjenesten har forbedret budsjetteringsrutinene sine. • Investeringsregnskap rapporteres pr prosjekt som vedlegg til tertialrapporten. Var for 2.tertial ingen skriftlig orientering. • Finansforvaltningen rapporteres i egen sak.	• Vi anbefaler at det i tertialrapport fortsatt redegjøres for avvik også for de enkelte investeringsprosjekter tilsvarende vedtatt ramme pr prosjekt i skjema 2B.

Virksomhetsstyringen er i det vesentlige tilfredsstillende

Status, trend	Observasjon	Anbefaling
➡	**Årsbudsjett og budsjettendringer** • Kommunen har rutiner for å legge fram egne saker til kommunestyret med forslag om budsjettendringer på rammer både i drift og investering. Oversiktlig at saken presenterer justerte skjema 1A, 1B, 2A og 2B. • Budsjetteringsrutinene for innvandrertjenesten er endret og budsjett var for 2.tertial i samsvar med regnskapet.	• Vi anbefaler at tertialrapport og budsjettendringer med bakgrunn i avvik avdekket i denne blir fremlagt på samme KS-møte.

Kommunen har formelle kontrollrutiner som synes å være tilfredsstillende på de fleste områder

Status, trend	Observasjon	Anbefaling/status
	• **Lønn:** Rutinene i lønnsprosessen synes å være tilfredsstillende. • Det synes å være et godt kontrollmiljø ved lønnsavdelingen.	• Vi har anbefalt innføring av ledelsesattesterte lønningslister. Dette vil kunne redusere risiko for feil. Det er planlagt oppstart av denne rutinen fra februar 2020.
	Mva-kompensasjon: • Økonomiavdelingen har beregnet fordeling av mva mellom utleie/utlån til kultur- og idrettsbygg og andre utleieforhold. • For 6.termin 2019 er det ventet at det blir korrigert for mva-kompensasjon som er krevd for vanlige utleieboliger. Vi følger opp. • Klar forbedring ved å avdekke egne feil i momskompensasjon før den sendes til revisjonen for kontroll.	• Viktig for kommunen å opprettholde et høyt fokus på området da dette utgjør store beløp og der konsekvensene av feil kan bli store. Korte foreldelsesfrister kan medføre tap

Kommunen har formelle kontrollrutiner som synes å være tilfredsstillende på de fleste områder

Status, trend	Observasjon	Anbefaling
	Lov om offentlige anskaffelser: • Ved bilagskontroller utført i perioden er det ikke funnet vesentlige avvik overfor regelverket. • Kommunen har egen innkjøpskonsulent som følger opp innkjøpsreglementet meget godt.	• Særlig risikoområde der kommunen fortsatt bør ha prioritet på at regelverk og avtaler blir fulgt.
	Har tidligere år vært store differanser mellom 1A og 1B. Siden budsjetteringsrutinene er endret for innvandrertjenesten er det ventet at differansen vil minke vesentlig for regnskapet 2019.	Forskjellen mellom 1A og 1B er ventet å bli vesentlig lavere i regnskapet for 2019.
	Sunndal kulturhus • Endelig avklaring på eierforhold er ikke vedtatt i 2019.	• Eierforhold av Sunndal kulturhus bør avklares.

Kommunen har formelle kontrollrutiner som synes å være tilfredsstillende på de fleste områder

Status, trend	Observasjon	Anbefaling
↗	**Salgsrutiner:** • Vi har ved revisjonsbesøk hos enkelte enheter sett hvilke rutiner de har for å sikre fullstendighet i fakturagrunnlag. • Hos noen enheter mangler avstemming av fakturagrunnlag mot faktisk fakturert og bokført inntekt.	• Kommunen bør ha rutine på at fakturert og bokført inntekt stemmer med fakturagrunnlag.
→	**Innkjøp:** • Kommunen har rutine på at alle faktura blir attestert og anvist av to ulike personer som er bemyndiget. • Mange av anviserne er ikke enhetsledere.	• Bør vurdere i hvilken grad anvisningsmyndighet skal delegeres fra enhetsledere.

Kommunen har formelle kontrollrutiner som synes å være tilfredsstillende på de fleste områder

Status, trend	Observasjon	Anbefaling
➡	**Investeringer.** • Innhentet anbudsprotokoll for 1 prosjekt • Kontrollert attestasjon- og anvisningsrutiner – jfr. Innkjøp. • Vurdert prosjekter med hensyn til drift og investering. Gjennomgang av regnskap og forespørsler til ansvarlige ved behov.	• Ingen spesielle forhold etter interim. Avventer avklaring på leie- / disposisjonsavtaler i forbindelse med parkeringsplasser • I forbindelse med årsavslutning må det vurderes mindre prosjekt i relasjon til 100.000– grense.
➡	• **Overføring** • Sett noe på rutiner for sosialutbetalinger, ikke fullført • Meste av revisjon skjer i forbindelse årsoppgjørsrevisjon	

“Vi vil bidra til at innbyggerne i vårt distrikt får et enda bedre fylke å bo i”

- Møre og Romsdal Revisjon IKS

Vedlegg

Revisjonens forretnings- og kontrollorienterte angrepsvinkel

- I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon en gjennomgåelse av kommunens formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontrollsystemer, herunder overholdelse av regler for registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger.
- Dette er ikke en fullstendig gjennomgang eller etterprøving av alle de foreliggende systemer og kontroller.
- Hensikten med gjennomgangen er å forstå hvordan kommunens regnskaps- og internkontrollsystemer reduserer risiko for feil i finansiell rapportering. Dette gir oss grunnlag for å bestemme en effektiv angrepsvinkel for revisjonen, herunder sammensetningen av type revisjonshandlinger. Ved god kvalitet på internkontrollen vil behovet for detaljert verifisering og bilagskontroller reduseres.
- Vår kommunikasjon omfatter kun de revisjonsmessige forhold av interesse som vi er blitt oppmerksom på som et resultat av utførelsen av revisjonen.

Med en forretningsorientert revisjon får vi et solid grunnlag for tilbakemeldinger til selskapet innen tre hovedområder:

- Virksomhetsstyring – styrende prosesser
- Tjenesteproduksjon/Forretningsprosesser – risiko og internkontroll
- Finansiell rapportering

Definisjoner av våre rapporteringssymbol

Status

- Betydelig svakhet hvor tiltak bør iverksettes umiddelbart
- Svakheter hvor det etter vår oppfatning bør iverksettes tiltak
- Årets revisjon har ikke gitt grunnlag for rapportering av svakheter

Trend

- Positiv utvikling over tid
- Uendret utvikling over tid
- Negativ utvikling over tid

Risiko for feil i finansiell rapportering reduseres generelt gjennom effektiv styring av kontrollaktiviteter

Design	Kontrollaktiviteten må være designet i definerte prinsipper og retningslinjer for effektivt å møte identifisert risiko
Kommunikasjon	Kontrollaktiviteten må være kommunisert til de ansvarlige for utførelsen
Forståelse	Kontrollaktiviteten må være forstått av de ansvarlige for utførelsen
Support og støtte	Tilstrekkelig support og støtte må være tilgjengelig ved behov
Overvåkning	Kontrollaktivitetene må løpende overvåkes for å sikre faktisk gjennomføring og kvalitet
Håndhevelse	Nødvendige konsekvenser/sanksjoner må iverksettes dersom prinsipper og retningslinjer ikke følges

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2020-1563/01
Arkiv:	216
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	27.01.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 05/20	Kontrollutvalget	13.02.2020

RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING AV SUNNDAL KOMMUNE SIN VIRKSOMHET OG VIRKSOMHET I SELSKAP SOM GRUNNLAG FOR PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON 2019-2023. STATUSRAPPORT FRA REVISJONEN OG INNSPILL FRA KONTROLLUTVALGET

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget tar revisjonen sin gjennomgang til orientering og ber om at kontrollutvalget sine innspill blir tatt med i det videre arbeidet

Saksopplysninger

Kontrollutvalgets oppgaver ved forvaltningsrevisjon følger av kommunelovens § 23-3 og Forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5.

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5:
Kontrollutvalget skal rapportere og legge fram gjennomførte forvaltningsrevisjonsrapporter og resultatene av disse til kommunestyret. Kontrollutvalget skal påse at kommunestyret sitt vedtak om regnskapsrevisjoner, forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret om vedtaket er fulgt opp.

Kommuneloven § 23-3:
Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkningene ut fra kommunestyrets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunen sin virksomhet og virksomheten i kommunen sine selskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Planen skal vedtas av kommunestyret selv. Kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Kontrollutvalget bestilte i møte 24.10.2019, sak PS 39/19 fra revisjonen en risiko- og vesentlighetsvurdering av Sunndal kommune sin virksomhet og virksomhet i selskap som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2019-2023.

For at risiko- og vesentlighetsvurderingen skal være et godt verktøy for kontrollutvalget i utarbeidelsen av Plan for forvaltningsrevisjon, så ble det sett følgende krav til utarbeidelsen av analysen:

- Som grunnlag benytter en kommunale dokument, vedtak, tilgjengelige statistikker og tilsynsrapporter. I tillegg blir det innhentet informasjon fra kommunedirektør, ansatte, ordfører, politikere, kontrollutvalget og sekretariatet.

- Det blir gjennomført to dialogmøter med kontrollutvalget.

- Det skal utarbeides en risikomatrise som identifiserer sannsynlighet og konsekvens; Høg/uakseptabel risiko, middels risiko, lav/akseptabel risiko.

- Matrisen skal også angi graden av vesentlighet for det enkelte område/tema.

- Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal leveres til kontrollutvalget v/sekretariatet senest i løpet av april 2020.

- Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal gjennomføres innenfor en ramme på 150 timer.

Vedlegg:

- Veileder i risiko- og vesentlighetsvurdering, NKRF 03.12.2019.

VURDERING

Kontrollutvalget forutsetter jf. saksutredningen og i vedtak 24.10.2019 at det blir gjennomført to dialogmøter med kontrollutvalget før den endelige rapporten fra revisjonen foreligger.

Norges Kommunerevisorforbund har utarbeidet en revidert veileder i risiko- og vesentlighetsvurdering fastsatt 3.12.2019. Dette er en revidert versjon av Veileder til utarbeidelse av overordnet analyse fra 2009. En revisjon av veilederen fra 2009 var nødvendig etter at ny kommunelov ble vedtatt i 2018. Den reviderte veilederen er ajourført med bestemmelsene og begrepene i den nye kommuneloven. Formålet med denne veilederen er primært å vise hvordan en kan utarbeide en risiko- og vesentlighetsvurdering som grunnlag for en plan for forvaltningsrevisjon. Veilederen kan også være til nytte ved utarbeidelse av plan for eierskapskontroll. Kontrollutvalget og revisor har felles utbytte av å se til veilederen i arbeidet med risiko- og vesentlighetsvurdering.

Med dette legger kontrollutvalget opp til et første dialogmøte den 13.02.2020 der en tar opp status i arbeidet og åpner for innspill fra kontrollutvalget.

Revisjonen vil presentere på powerpoint en status over arbeidet og funn så langt.

Sveinung Talberg
Rådgiver

Veileder

i

RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Fastsatt av styret i NKRF 3.12.2019

Forord

Veileder i risiko- og vesentlighetsvurdering er en revidert versjon av *Veileder til utarbeidelse av overordnet analyse* fra 2009. Den tidligere veilederen ble utarbeidet av en arbeidsgruppe etter oppdrag fra styret i Norges Kommunerevisorforbund.

Arbeidsgruppa hadde følgende sammensetning:

Hanne Kongsvik, rådgiver, KonSek Midt-Norge IKS, leder
Pål Ringnes, leder forvaltningsrevisjon, Buskerud Kommunerevisjon IKS
Bård Humberset, fagansvarlig forvaltningsrevisjon, Rogaland Revisjon IKS
Bodhild Laastad, seniorrådgiver, Norges Kommunerevisorforbund

En revisjon av veilederen fra 2009 var nødvendig etter at ny kommunelov ble vedtatt i 2018. NKRF ga oppdraget med å gjennomføre revisjonen til Bodhild Laastad og Ole Kristian Rogndokken.

Den reviderte veilederen er ajourført med bestemmelsene og begrepene i den nye kommuneloven. De fleste av endringene er av redaksjonell art, men det har også vært nødvendig å tilføye noe ny tekst. Vedleggene er oppdatert og delvis omskrevet.

Veilederen ble 3.12.2019 fastsatt av styret i NKRF.

Vi håper at den reviderte veilederen vil være til hjelp i arbeidet med risiko- og vesentlighetsvurderingen av kommunens egen virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper.

INNHOLD:

INNHOLD: 3

1. INNLEDNING 5

1.1 bestemmelser om forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i kommuneloven med forskrifter 5

1.2 Om veilederen 7

2 OM RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGEN 9

2.1 risiko- og vesentlighetsvurderingens tidshorisont 9

2.2 risiko- og vesentlighetsvurderingens detaljeringsnivå 9

2.3 OFFENTLIGHET 11

3. TEORETISK FUNDAMENT 12

3.1 COSO-rammeverkene 12

4. INFORMASJONSGRUNNLAG 15

4.1 Informasjon fra kommunen selv – skriftlig og muntlig 15

4.2 Informasjon fra eksterne offentlige kilder 16

4.3 kontrollutvalgets, Sekretariatets og revisors informasjon 16

5. UTARBEIDELSE OG OPPBYGGING AV RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGEN 18

5.1 Todelt tilnærming 18

5.2 Beskrivelse av sentrale forhold i kommunen – utfordringer og utviklingstrekk 19

5.3 Risiko- og vesentlighetsvurderingen 20

5.3.1 Gjennomgang ut fra virksomhetsområder – sentrale forhold å vurdere 20

5.3.2 Vurdering av risiko 23

5.3.3 Risikoreduserende tiltak – hva gjør ledelsen med de aktuelle forholdene 24

5.3.4 Vurdering av vesentlighet 25

5.3.5 Prioritering av områder – med henblikk på plan for forvaltningsrevisjon 26

6. EN ALTERNATIV MÅTE Å GJØRE DET PÅ - SWOT-ANALYSE SOM VERKTØY I RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING 28

7. KONTROLLUTVALGETS PRIORITERING – VEIEN TIL VEDTATT PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON 31

7.1 Kontrollutvalgets prioritering 31

7.2 Plan for forvaltningsrevisjon 32

VEDLEGG 1: RISIKOFAKTORER I KOMMUNAL OG FYLKESKOMMUNAL SEKTOR (IKKE UTTØMMENDE LISTE!) 34

VEDLEGG 2: OVERSIKT OVER LOVER SOM GJELDER FOR KOMMUNAL OG FYLKESKOMMUNAL VIRKSOMHET 35

VEDLEGG 3: OFFENTLIG TILGJENGELIGE DATABASER 37

Produksjonsindeksen for kommunene 37

Effektivitetsverdier for kommunale tjenester 40

KOSTRA-databasen 41

Eksempel på sammenstilling av nøkkeltall for barneverntjenesten 48

Skoleporten 50

Ulike kilder for datafangst 53

1. INNLEDNING

Forvaltningsrevisjon er en av bærebjelkene i kommunens egenkontroll og utgjør et viktig redskap for de folkevalgtes kontroll med kommunens administrasjon og beslutningsgrunnlag.

Kommuneloven (2018) pålegger kontrollutvalget å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon. Planen skal sikre at det gjennomføres forvaltningsrevisjon regelmessig i alle kommuner, i et omfang som er i samsvar med kommunens størrelse, kompleksitet og risiko. Planen skal både dekke den virksomheten som skjer i kommunen selv og den virksomheten som drives av selskaper som kommunen har eierinteresser i.

For å sikre nyttig og målrettet forvaltningsrevisjon skal planen baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering for å finne ut på hvilke områder det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Vurderingen skal altså bidra til god og nyttig forvaltningsrevisjon av kommunenes og fylkeskommunenes virksomhet.

Kommuneloven pålegger også kontrollutvalget å utarbeide en plan for eierskapskontroll. Også denne planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering for å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Formålet med denne veilederen er primært å vise hvordan man kan utarbeide en risiko- og vesentlighetsvurdering som grunnlag for en plan for forvaltningsrevisjon, men vi antar at den også kan være til nytte ved utarbeiding av plan for eierskapskontroll.

Innledningsvis presenterer vi bestemmelsene om forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i kommuneloven.

Vi gjør oppmerksom på at vi i den videre framstillingen vil bruke kommune som fellesbetegnelse for kommune og fylkeskommune.

1.1 BESTEMMELSER OM FORVALTNINGSREVISJON OG EIERSKAPSKONTROLL I KOMMUNELOVEN MED FORSKRIFTER

Det er kontrollutvalget som har ansvaret for at det utføres forvaltningsrevisjon av virksomheten i kommunen og i selskaper som kommunen har eierinteresser i. Dette framgår av § 23-2 bokstav c og d som har følgende ordlyd:

Kontrollutvalget skal påse at
…
c) det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, og av selskaper kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i
d) det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll)
…

Kommuneloven § 23-3, første ledd, definerer forvaltningsrevisjon slik:

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Forvaltningsrevisjonen er med andre ord et viktig verktøy for kommunens øverste politiske organ for å føre kontroll med kommunens totale forvaltning og de resultater som oppnås.

Kommuneloven § 23-3, andre og tredje ledd, omhandler plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon og lyder som følger:

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Det framgår av bestemmelsen at plan for forvaltningsrevisjon både skal dekke virksomhet som drives av kommunen selv, og virksomhet som drives av selskaper som kommunen har eierinteresser i.

Det framgår av lovforarbeidene at en styrking av forvaltningsrevisjonen vil styrke de folkevalgtes kontroll med kommunens administrasjon og beslutningsgrunnlag. Bestemmelsen i § 23-3, andre ledd innebærer at kommunestyret gjennom å vedta en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon skal bestemme innholdet i og omfanget av forvaltningsrevisjonsarbeidet. Det medfører at kommunestyret spiller en aktiv og bestemmende rolle i forvaltningsrevisjon ved at forvaltningsrevisjonsarbeidet knyttes tett opp til kommunestyret.

Kommuneloven § 23-4 omhandler eierskapskontroll og definerer eierskapskontroll slik:

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunes eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Det framgår i § 23-4, andre ledd at det på samme måte som for forvaltningsrevisjon skal utarbeides en plan for eierskapskontroll som skal vedtas av kommunestyret selv. Bestemmelsen lyder slik:

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Kravet om at det må utarbeides en plan for eierskapskontroll, skal sikre at det regelmessig gjennomføres eierskapskontroll i kommunalt og fylkeskommunalt eide selskaper.

I fortsettelsen er det primære fokuset rettet mot risiko- og vesentlighetsvurderinger i forbindelse med plan for forvaltningsrevisjon, men som tidligere nevnt, antar vi at den også kan være relevant i forbindelse med eierskapskontroll.

1.2 OM VEILEDEREN

Vi har ovenfor gjort rede for kravene til en risiko- og vesentlighetsvurdering som framgår av kommuneloven § 23-3 og § 23-4. Kapittel 2 inneholder mer generelle betraktninger om hva en risiko- og vesentlighetsvurdering bør omfatte, og hvilke forhold det er hensiktsmessig å ta i betraktning i en slik vurdering. Denne delen omhandler også forslag til hvilke informasjonskilder vurderingen bør bygge på.

Deretter presenterer vi i kapittel 3 et teoretisk rammeverk som vi mener det er relevant å bygge på i en risiko- og vesentlighetsvurdering. Kapittel 4 gir en oversikt over ulike informasjonskilder som kan være til nytte i arbeidet med vurderingen.

Videre viser vi i kapittel 5 hvordan selve risiko- og vesentlighetsvurderingen kan gjennomføres. Det anbefales her en tilnærming der en både gir en generell beskrivelse av kommunen med fokus på sentrale trekk og utfordringer, i tillegg til selve risiko- og vesentlighetsvurderingen. Her angis hvilke virksomhetsområder det kan være viktig å gå nærmere inn på.

Siste del av veilederen, kapittel 6, tar kort for seg veien videre fra risiko- og vesentlighetsvurdering til vedtatt plan for forvaltningsrevisjon.

Veilederen har flere vedlegg. I vedlegg 1 ligger en oppstilling over ulike risikofaktorer som kan gjøre seg gjeldende i kommunene. Vedlegg 2 gir en oversikt over de mange lovene som pålegger kommunene plikter og myndighet på ulike områder. Deretter følger i vedlegg 3 en oversikt over og omtale av noen offentlig tilgjengelige databaser som kan gi nyttig informasjon. I vedlegg 4 gir vi en nærmere definisjon av en del KOSTRA-tall som vi mener bør trekkes inn i en risiko- og vesentlighetsvurdering.

Vi understreker at dette er ment som en veileder. Hvor omfattende og detaljert risiko- og vesentlighetsvurderingen skal gjøres i den enkelte kommune, er avhengig av størrelsen på kommunen og hvordan plan for forvaltningsrevisjon utformes. I enkelte større kommuner er f.eks. vurderingen relativt grov og plan for forvaltningsrevisjon lite detaljert, og kommunestyret gir kontrollutvalget fullmakt til å vedta de enkelte

forvaltningsrevisjonsprosjektene. Kommuneloven stiller imidlertid krav om at planen i det minste må vise på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjon.

2 OM RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGEN

Som det framgår over, følger kravet om at det skal utarbeides en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommuneloven § 23-2. Selve lovteksten gir ingen konkrete føringer på hva en slik risiko- og vesentlighetsvurdering er, eller hvordan den skal gjennomføres, bortsett fra at hensikten er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon gir heller ikke nærmere føringer. I lovforarbeidene framgår det at risiko- og vesentlighetsvurderinger innebærer å vurdere på hvilke områder av kommunens virksomhet eller i hvilke selskaper det er risiko for vesentlige avvik, og hvor alvorlige konsekvenser disse avvikene vil kunne få. Det framgår videre at risiko- og vesentlighetsvurderingen er grunnlaget for å vurdere temaer, antall forvaltningsrevisjoner og når de skal utføres.

Det er kontrollutvalget sitt ansvar å sørge for at det gjennomføres risiko- og vesentlighetsvurderinger, men verken kommuneloven eller forskrift om kontrollutvalg og revisjon sier noe om hvem som kan utføre risiko- og vesentlighetsvurderingen. Kontrollutvalget må da stå fritt med hensyn til hvem som skal utføre vurderingen. Det kan være kontrollutvalgets sekretariat, kommunens revisor eller andre.

2.1 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGENS TIDSHORISONT

Det er viktig å få avklart hvor ofte plan for forvaltningsrevisjon skal utarbeides i den aktuelle kommunen, slik at vurderingens tidshorisont er avklart. Kravet i kommuneloven er at den skal gjennomføres minst én gang i valgperioden. Det må være opp til kommunestyret å bestemme om vurderingen og planen skal utarbeides oftere.

Erfaringene så langt har vist at det er en ressurskrevende prosess å utarbeide en risiko- og vesentlighetsvurdering. Det vil derfor trolig legge beslag på for store ressurser å gjennomføre slik vurdering årlig. En mer hensiktsmessig tilnærming kan være å foreta en årlig gjennomgang av vurderingen og den vedtatte planen og vurdere behovet for justeringer for å holde den mest mulig oppdatert i forhold til inntrådte endringer. For å sikre nødvendig fleksibilitet i forhold til behov som kan dukke opp, er det viktig at kommunestyret delegerer myndighet til kontrollutvalget til å foreta endringer i planen i løpet av planperioden.

2.2 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGENS DETALJERINGSNIVÅ

Med utgangspunkt i kommuneloven § 1-1 kan kommunens virksomhet fra et overordnet perspektiv deles inn i følgende sju kategorier:

- legge til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre
- yte tjenester til beste for innbyggerne
- drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne
- utøve offentlig myndighet
- være effektive
- være tillitsskapende

- være bærekraftige

Med dette utgangspunktet kan det på et overordnet nivå være aktuelt å vurdere risiko og vesentlighet ut fra følgende sju perspektiver:

1. Fungerer det lokale folkestyret som forutsatt i kommuneloven?

Risiko- og vesentlighetsvurderingen vil her for eksempel være knyttet til spørsmålet om i hvor stor grad administrasjonen realiserer vedtak fattet av folkevalgte organer, om sakene som legges fram for folkevalgte organer er tilfredsstillende utredet, og om kravene i forvaltningsloven og offentleglova overholdes. Vurderingene kan også gjelde spørsmålet om sakene legges fram på en måte som er tilpasset de folkevalgte som målgruppe.

2. Produserer kommunen de tjenestene innbyggerne har krav på?

Dette punktet innbefatter den kommunale tjenesteproduksjonen og gjelder kommunens ytelser overfor innbyggerne. Kravet til de kommunale tjenestene finnes nedfelt i ulike lover og forskrifter. Her vil det innenfor rammen av en risiko- og vesentlighetsvurdering være aktuelt å vurdere om kommunens tjenestetilbud er forsvarlig, og om innbyggerne får de tjenestene de har krav på.

3. Driver kommunen samfunnsutvikling til beste for innbyggerne?

Dette punktet gjelder kommunens planverk som kommuneplan med samfunnsdel og arealdel og ulike delplaner. Bygger de ulike planene på et forsvarlig datagrunnlag og ser de langt nok fram? Blir innbyggerne involvert i planprosessene?

4. Utøver kommunen sin myndighet forsvarlig og i samsvar med loven?

Dette punktet går på hvordan kommunen utøver sin myndighet overfor tredje person. Forvalter kommunen sin myndighet på en god måte? Følges saksbehandlingsreglene og er saksbehandlingen forsvarlig?

5. Driver kommunen effektivt?

Dette punktet handler om å utnytte kommunens ressurser på best mulig måte med best mulig måloppnåelse.

6. Er kommunen tillitsskapende?

Her kan det være aktuelt å vurdere om kommunen har systemer for å sette i verk og følge opp tiltak for å sikre en høy etisk standard gjennom hele organisasjonen, både blant folkevalgte og ansatte for på den måten å skape tillit overfor kommunens innbyggere. Har kommunen etiske retningslinjer, er de kjent og blir de fulgt? Hvordan blir kommunens innbyggere møtt? Har kommunen satt i verk tiltak som skal motvirke misbruk av kommunens midler og korrupsjon?

7. Er kommunens drift bærekraftig?

Her vil risiko- og vesentlighetsvurderingen fokusere på kommunens virksomhet i et framtidsrettet utviklingsperspektiv. Et sentralt spørsmål her er om kommunen har en beredskap i forhold til trender i befolkningsutviklingen og befolkningssammensetningen. Et annet viktig spørsmål er om kommunen oppfyller de pliktene de er pålagt i regelverket på miljøområdet. Her kan det være aktuelt å vurdere om kommunen tar grep for å møte og motvirke de miljø- og klimaendringene som er varslet. Viktig er også antakelser om nærings- og konjunkturutvikling og utviklingen i andre forhold som antas å ha betydning for kommunen.

Med utgangspunkt i denne sjudelingen av kommunens virksomhet kan det gjennomføres risiko- og vesentlighetsvurdering med ulik detaljeringsgrad. Vurderingen kan gjennomføres på et overordnet nivå, på sektornivå, på tjenestenivå eller annet. Forhold som organisering, kompleksitet og planverk kan spille en rolle i denne vurderingen.

Det kan være en utfordring å sikre at risiko- og vesentlighetsvurderingen er tilstrekkelig overordnet slik at kontrollutvalget får et oversiktsbilde av hele den kommunale virksomheten, samtidig som den går tilstrekkelig dypt til å danne et meningsfullt grunnlag for å utarbeide kontrollutvalgets plan for forvaltningsrevisjon. Det er et sentralt moment at vurderingen gir et helhetlig risikobilde av hele kommunens virksomhet, og at den bidrar til å se ulike risikofaktorer på tvers av sektorer og områder.

2.3 OFFENTLIGHET

Forslag til plan for forvaltningsrevisjon basert på risiko- og vesentlighetsvurdering skal etter kommuneloven § 23-3 utarbeides av kontrollutvalget og vedtas av kommunestyret selv Saksdokumentene for planen bør utformes slik at de ikke unntas fra offentlighet.

Justisdepartementet har utarbeidet en omfattende veileder til offentleglova. Veilederen er tilgjengelig her: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rettleiar-til-offenntleglova/id590165/

3. TEORETISK FUNDAMENT

I samfunnet generelt har vi i de siste tiår sett et økende fokus på risiko og risikostyring, og dette har nedfelt seg i en mer systematisk tenking og tilnærming på området. Ett sentralt eksempel på dette er COSO[1]-rammeverkene som er utarbeidet med tanke på ledelse og styring i alle typer virksomheter, og som kan anvendes både i privat og offentlig sektor. De har etter hvert fått status som en beskrivelse av beste praksis på området risiko og risikostyring.

Rammeverkene beskriver sammenhengen mellom mål, risiko og styrings- og kontrolltiltak. Den underliggende tankegangen for risikostyring og intern kontroll er at alle typer virksomheter – det være seg næringsvirksomhet, den virksomheten som ideelle organisasjoner driver, eller statlig og kommunal virksomhet – er til for å skape verdier for sine eiere/interessenter. Resonnementet er kort fortalt at alle virksomheter har mål som de ønsker å oppnå. Men alle typer virksomheter står overfor usikkerhet i form av mulige hendelser som kan inntre, og som kan påvirke virksomhetens muligheter til å nå sine målsettinger. Slike hendelser representerer ulike risikoer. For å håndtere disse risikoene må ledelsen iverksette styrings- og kontrollaktiviteter. Kort sagt beskriver rammeverkene hvilke prosesser og tiltak som bør være til stede i enhver type virksomhet for å gi rimelig sikkerhet for måloppnåelse med hensyn til blant annet målrettet og kostnadseffektiv drift og overholdelse av lover og regler.

Vi finner det rimelig at den risiko- og vesentlighetsvurdering som skal ligge til grunn for plan for forvaltningsrevisjon, tar utgangspunkt i anerkjente teorier og metoder. Denne veilederen har derfor COSO-rammeverkene som fundament og inspirasjonskilde.

3.1 COSO-RAMMEVERKENE

Det eldste rammeverket ble publisert i 1992 under tittelen *Internal Control – Integrated Framework*[2] og beskriver hvilke elementer som bør være til stede for å sikre at en virksomhet når sine mål, reduserer risiko for tap, sikrer pålitelig rapportering og overholder lover og regler. I 2004 la COSO fram et nytt rammeverk – Enterprise Risk Management (ERM) – Integrated Framework. Dette er en veiledning i risikostyring der sentrale prinsipper og begreper diskuteres, nødvendige komponenter angis og et felles begrepsapparat for risikostyring foreslås. I 2009 la COSO fram enda en veileder om oppfølging av internkontroll.

En virksomhets risikohåndtering (Enterprise Risk Management – ERM) omfatter følgende komponenter/aktiviteter:

- Virksomhetens interne miljø - som danner grunnlaget for hvordan risiko og kontroll blir vurdert og ivaretatt av de ansatte i enheten.
- Etablere formål og målsettinger for virksomheten.

[1] Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission - en frivillig organisasjon i privat sektor som har som formål å forbedre kvaliteten på finansiell rapportering gjennom fokus på etikk i forretningslivet, effektiv intern kontroll og corporate governance.
[2] Ble utgitt på norsk i 1996 med tittelen "Intern kontroll – et integrert rammeverk. COSO-rapporten."

- Identifisere hendelser og risikofaktorer som kan hindre måloppnåelse.
- Risikovurdering – i forhold til de identifiserte hendelsene og risikofaktorene, herunder vurdering av
  - Konsekvens
  - Sannsynlighet
- Risikorespons, dvs. å velge strategi for om det skal iverksettes tiltak for å bringe risikonivået til et nivå som er i samsvar med enhetens risikoappetitt[3]
- Kontrollaktiviteter
- Informasjon og kommunikasjon
- Overvåkning
- Intern kontroll

Rammeverkene understreker at ansvaret for en virksomhets risikohåndtering ligger hos virksomhetens styre, ledelse og øvrig personell. Prosessaspektet står sentralt, og det blir understreket at risikohåndtering er en serie av aktiviteter som kontinuerlig pågår i hele virksomheten.

Overført til kommunesektoren er risikostyring et ansvar som tilligger politisk og administrativ ledelse. Tilsynsorganene i kommunen skal ikke gjennomføre risikostyringen, men må ha et inntrykk av hvordan den fungerer i egen kommune. Kunnskapen om hvordan risikostyringen ivaretas, vil ha betydning for prioriteringen av revisjonsoppgavene, og er derfor relevant med tanke på risiko- og vesentlighetsvurdering og plan for forvaltningsrevisjon.

Elementene som ERM-rammeverket framhever som vesentlige, er et nyttig utgangspunkt for å beskrive en framgangsmåte for gjennomføring av en risiko- og vesentlighetsvurdering i henhold til kommuneloven § 23-3.

Med dette utgangspunktet legger vi til grunn en modell der risiko ses i forhold til kommunens målsetting om å nå sine mål, ha en effektiv drift og etterleve regelverket, og den styring og kontroll som foregår i kommunen for å sikre dette. Denne modellen kan illustreres slik:

[3] Graden av risiko en virksomhet er villig til å akseptere i forhold til å oppnå sine mål. (ERM – vår oversettelse.)

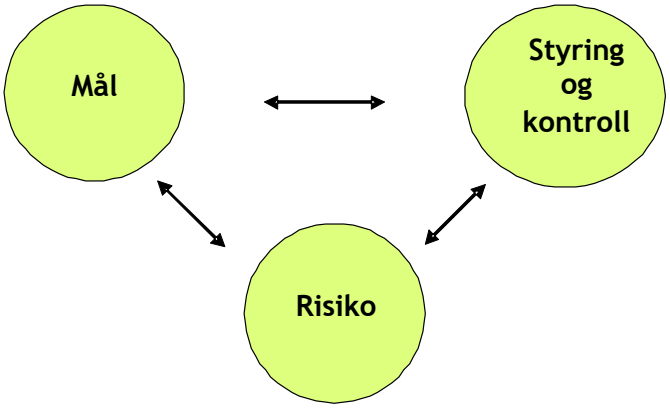

Figur 3-1 Generell risikomodell

Modellen illustrerer at det er en sammenheng mellom en virksomhets mål, risikoene som foreligger for at målene ikke nås, og de styrings- og kontrolltiltak som er etablert for å sike at målene blir nådd.

Enhver virksomhet har mål for sin virksomhet. God virksomhetsstyring tilsier at det bør iverksettes styrings- og kontrolltiltak for å sikre at virksomheten når sine mål. Samtidig vil det i alle virksomheter kunne inntreffe hendelser som kan hindre virksomhetens måloppnåelse. Slike hendelser representerer risiko. Det er viktig å identifisere og vurdere betydningen av ulike typer risiko, og det bør iverksettes tilpassede styrings- og kontrolltiltak for å håndtere de risikofaktorene som foreligger. Hensikten med tiltakene er at de skal ha en risikoreduserende effekt.

I risikovurderingen skal det foretas en vurdering av hvilke konsekvenser det kan få, dersom den enkelte risikofaktor inntreffer, og sannsynligheten for at det vil skje. Når man har identifisert og vurdert de ulike risikofaktorene, og kjenner hvilke risikoreduserende styrings- og kontrolltiltak som er iverksatt, må det foretas en vurdering av hvor vesentlig de ulike risikofaktorene er i forhold til virksomhetens målsettinger

4. INFORMASJONSGRUNNLAG

Informasjonen som risiko- og vesentlighetsvurderingen bygger på, må omfatte både den virksomheten som drives i kommunens egen regi og den virksomheten som drives i selskaper som kommunen har eierinteresser i. Den må også være tilstrekkelig til å identifisere risiko for mangler eller avvik og til å legge grunnlag for beslutningen om, og eventuelt på hvilke områder, det skal iverksettes forvaltningsrevisjon. Avgjørelsen om hvor bredt en skal søke informasjon, bør gjøres på bakgrunn av en avveining mellom tidsbruk, om det er forhold som det er viktig å belyse ekstra grundig, og hvilke ressurser en har tilgjengelig.

Vurderingen bør begrunnes og dokumenteres. Det bør framgå hvilken informasjon vurderingene bygger på med henvisning til kildene.

Det pekes i de følgende avsnittene på kilder og informasjonskanaler som kan/bør benyttes for å framskaffe relevant informasjon om kommunens mål, status og utvikling innen ulike tjenesteområder.

4.1 INFORMASJON FRA KOMMUNEN SELV – SKRIFTLIG OG MUNTLIG

Risiko- og vesentlighetsvurderingen må bygge på informasjon i og om den enkelte kommune. Kommunens planverk, politiske vedtak, reglementer, retningslinjer og prosedyrer er sentrale dokumenter. Kommunens ROS-analyse, og kontakt med administrasjon og politikere kan også gi nyttig informasjon. En dialog med sentrale personer på ulike nivåer i kommunens organisasjon kan være med på å avklare hvordan de ulike aktørene ser risikobildet fra sine ståsteder, og om risikobildene stemmer overens. Kontakten kan også gi utdypende opplysninger om eventuelle risikoreduserende tiltak som er iverksatt, men som ikke kommer fram i de skriftlige kildene.

Dersom kommunen har gjennomført brukerundersøkelser, bør man etterspørre resultatene av disse. Det samme gjelder medarbeiderundersøkelser.

Informasjon om virksomheten i kommunens selskaper må også hentes inn. Kommunens eierskapsmelding kan være en nyttig informasjonskilde. Det samme gjelder selvsagt selskapenes årsmeldinger.

Hvordan?

- Dokumenter
- Møter/workshops med administrativ ledelse (eks ledermøter, samtale på tomannshånd)
- Møter/workshops med politisk ledelse (eks ordfører, utvalgsledere, formannskap/fylkesutvalg)
- Spørreskjema angående vurdering av måloppnåelse og risikoområder
- Medarbeiderundersøkelser, innbyggerundersøkelser
- Kommunens hjemmeside på internett

Dersom man gjennomfører spørreundersøkelse, kan disse være rettet mot administrasjonen, politikerne eller innbyggerne, avhengig av hva en ønsker å fokusere på. Spørreundersøkelser kan også rettes mot kommunens eierrepresentanter, styremedlemmer og daglig leder i selskaper der kontrollutvalget har innsynsrett etter kommuneloven § 23-6. Det bør legges ned et grundig arbeid for å sikre at spørreskjemaet fanger opp det vi ønsker å få informasjon om.

4.2 INFORMASJON FRA EKSTERNE OFFENTLIGE KILDER

Også eksterne dokumenter er aktuelt å benytte, for eksempel ulike prognoser og dokumenter som gir føringer fra staten. Statlige forventninger, kanalisert gjennom egne forventningsbrev eller andre dokumenter fra KMD (http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/tema/forholdet-kommune-stat/forventningsbrevstatlige-styringssignale.html?id=551827) og Fylkesmannen, er sentrale kilder i så måte. Videre har departement, direktorat og tilsyn ulike informasjonskanaler hvor utviklingstrender og sammenlikninger er tilgjengelige.

I tillegg til de statlige forventningene er det flere fylkesmannsembeter som utarbeider egne dokumenter med beskrivelser av utviklingstrekk i kommunene. Disse kan gi informasjon som kan anvendes i arbeidet med risiko- og vesentlighetsvurderingen. Tilsynsrapporter etter ulike statlige tilsyn er dessuten nyttig å være kjent med sammen med informasjon om kommunens oppfølging av gjennomførte tilsyn.

Det ligger også mye nyttig informasjon tilgjengelig i offentlige databaser. Vi vil her spesielt nevne produksjonsindeksen for kommunene (KMD), KOSTRA-databasen (SSB), Skoleporten (Utdanningsdirektoratet) og bedre kommune.no). For en nærmere omtale som også viser hvordan disse informasjonskildene kan brukes i en risiko- og vesentlighetsvurdering, viser vi til vedlegg 4. I tillegg kan Kommunebarometeret som publiseres av Kommunal Rapport hvert år, gi nyttig informasjon.

Hvordan?

- Skriftlige dokumenter fra Fylkesmannen, eks tilsynsrapporter, statistikkhefter eller ”kommunebilder”.
- Møte med representanter fra Fylkesmannen og andre tilsynsorganer
- Informasjon i offentlig tilgjengelige databaser

4.3 KONTROLLUTVALGETS, SEKRETARIATETS OG REVISORS INFORMASJON

Gjennom det løpende arbeidet vil både sekretariat og revisor opparbeide kunnskap som bør tas med i vurderingen, herunder informasjon fra utført regnskapsrevisjon, forenklet etterlevelseskontroll og gjennomførte forvaltningsrevisjoner.

Kontrollutvalget selv sitter også med kunnskap som bør benyttes i risiko- og vesentlighetsvurderingen. Gjennom saker utvalget har behandlet, besøk det har gjennomført, og kontakt det har hatt med andre politikere, har utvalget informasjon om ulike forhold ved kommunens virksomhet. Kontrollutvalget kan involveres i arbeidet gjennom diskusjoner i møter eller ved å arrangere egne seminar/workshops der kommunens virksomhet vurderes.

Hvordan?

- Erfaringer framkommet gjennom regnskapsrevisjon
- Tidligere forvaltningsrevisjon, og kunnskap om hvordan disse er fulgt opp
- Informasjon framkommet gjennom deltakelse i møter og kontakt med personer i kommunen
- Følge med på politiske saker og vedtak som fattes
- Medieoppslag – som følge av konkrete hendelser i kommunen eller et generelt fokus på spesielle deler av forvaltningen
- Medieoppslag om kommunens selskaper

5. UTARBEIDELSE OG OPPBYGGING AV RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGEN

5.1 TODELT TILNÆRMING

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal gi relevant informasjon om hovedtrekkene som angår kommunens virksomhet. Vurderingen skal likevel være såpass detaljert at den gir relevant informasjon med tanke på å identifisere områder for forvaltningsrevisjon, det vil si områder der det er indikasjoner på eller påviste avvik mellom vedtatte målsettinger og forvaltningens oppfølging/etterlevelse.

I sum skal informasjonen som framskaffes og presenteres, sette kontrollutvalget i stand til å identifisere på hvilke områder det er størst behov for forvaltningsrevisjon, slik at disse kan inngå i plan for forvaltningsrevisjon med prioritering mellom områder og temaer.

Med utgangspunkt i det COSO-ERM-rammeverket som ble presentert i forrige kapittel, kan følgende elementer inngå i en risiko- og vesentlighetsvurdering:

- *Mål for den kommunale virksomheten, herunder lovpålagte oppgaver*
- *Risikofaktorer som kan medføre uønskede hendelser som kan hindre måloppnåelse*
- *Risikovurdering:*
    - *Konsekvensene dersom hendelsen inntreffer*
    - *Sannsynlighet for at hendelsen inntreffer*
- *Risikoreduserende tiltak*
- *Vesentlighetsvurdering*

Vi foreslår en todelt presentasjon av informasjonen:

1. Beskrivende framstilling av sentrale forhold i kommunen, utviklingstrekk, utfordringer og hvordan kommunen jobber med de ulike områdene. Det er viktig å få fram forholdet mellom mål, risiko og kommunen egen styring/kontrol. Avsnitt 5.2 tar for seg hvilke elementer som kan inngå i denne delen.

2. Skjematisk framstilling av risiko- og vesentlighetsvurderingen med en trinnvis gjennomgang av risikoforhold, risikoreduserende tiltak og vesentlighet. Avsnitt 5.3 tar for seg hvilke elementer som kan inngå i framstillingen.

Med begge disse delene vil vurderingen til sammen gi et bredt grunnlag for å velge ut aktuelle prosjektområder. Den beskrivende delen vil dessuten gi både kontrollutvalget og andre lesere nyttig bakgrunn for å skjønne risiko- og vesentlighetsvurderingene.

Det viktige er at den informasjonen som framkommer er nyttig og relevant med tanke på å identifisere situasjoner der det er fare for manglende måloppnåelse på områdene som framstår som vesentlige i den kommunale virksomheten.

5.2 BESKRIVELSE AV SENTRALE FORHOLD I KOMMUNEN – UTFORDRINGER OG UTVIKLINGSTREKK

For å gi en helhetlig forståelse av den enkelte kommunes situasjon kan det være nyttig å sette kommunen inn i en ramme ved å beskrive sentrale målsettinger, vesentlige utviklingstrekk, utfordringer og betingelser som innvirker på drift og generell utvikling i kommunen. Dette vil danne et nyttig utgangspunkt for risiko- og vesentlighetsvurderingen som skal gjøres på et mer detaljert nivå. På denne måten skapes et bakteppe for kontrollutvalget og andre brukere som kan bidra til en bedre forståelse av vurderingen. En slik beskrivelse behøver ikke være omfattende, men heller søke å få fram de mest relevante forholdene.

Forhold det kan være relevant å beskrive:

- **Sentrale lover og forskrifter** med krav til kommunens virksomhet (se vedlegg 2).
- **Overordnede mål**
  - Målsettinger nedfelt i kommuneplan eller andre styringsdokumenter – generelle for hele kommunen og eventuelle sentrale hovedmålsettinger for virksomhetsområdene
- **Demografi**
  - Folketallsutvikling, alderssammensetning, bosettingsstruktur
- **Arbeidsliv**
  - Næringsstruktur, sysselsetting
  - Forventet utvikling
- **Organisasjon**
  - Antall ansatte, kjønns- og alderssammensetning
  - Kompetansebehov
  - Sykefravær
- **Tjenestetilbud**
  - Info om hovedtrekkene innen ulike tjenesteområder
- **Økonomi**
  - Hovedtall budsjett og regnskap
  - Hovedtrekkene i kommunens økonomiske utvikling de senere år, herunder om det er spesielt utfordrende forhold som bør bemerkes
- **Organisering/styring**
  - Politisk organisering og styring
  - Administrativ organisering og styring
  - Formelt styringssystem (eks budsjettstyring, mål- og resultatstyring, balansert målstyring o.a.)
- **Kommunens forhold til eksterne parter**
  - Interkommunalt samarbeid
  - Deltakelse i andre relasjoner/partnerskap
  - Internasjonalt arbeid
- **Kommunens selskaper**

Mange av kommunenes målsettinger, både på overordnet nivå og på virksomhetsområdene, omhandler forhold som faller inn under punktene som er nevnt ovenfor. I vurderinger av om

det er fare for manglende måloppnåelse, er det nødvendig å kjenne kommunens situasjon innen ulike områder og ha forståelse for hvilke betingelser virksomheten drives innenfor.

5.3 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGEN

Den andre fasen består av selve risiko- og vesentlighetsvurderingen. Dette kan gjennomføres og framstilles på ulike måter. Vi anbefaler her en skjematisk framstilling som tydeliggjør hva vurderingene bygger på.

De følgende avsnittene tar for seg hvilke hovedelementer som bør inngå i risiko- og vesentlighetsvurderingen, og viser hvordan disse kan systematiseres i en skjematisk framstilling.

Følgende hovedelementer bør inngå i vurderingene:

1. Inndeling i hensiktmessige virksomhetsområder
2. Vurdering av risiko
3. Risikoreduserende tiltak – hva gjør ledelsen med de aktuelle forholdene?
4. Vurdering av vesentlighet
5. Prioritering av områder – med henblikk på plan for forvaltningsrevisjon

Nedenfor gir vi noen eksempler på inndeling av kommunens virksomhetsområder og hvilke forhold det kan være relevant å beskrive innen hvert av områdene. Videre pekes det i avsnittene 5.3.2 – 5.3.5 på hvilke forhold som inngår i de nevnte hovedelementene i risiko- og vesentlighetsvurderingen.

5.3.1 Gjennomgang ut fra virksomhetsområder – sentrale forhold å vurdere

I gjennomføring av risiko- og vesentlighetsvurderingen kan det være hensiktsmessig å dele inn kommunens virksomhet etter tjenesteområde eller enhet slik at vurderingene og framstillingen blir systematisk og oversiktlig. Eksempelvis vil mange kommuner ha delt inn virksomhetsområdene omtrent i følgende kategorier:

- administrasjon og støttetjenester
- oppvekst og utdanning
- helse- og sosialsektor
- kultur og fritid
- plan, teknisk sektor og landbruk

Andre inndelinger finnes også, og betegnelsene kommunene bruker på virksomhetsområdene vil naturligvis variere.

Hvor detaljert en skal gå til verks innen hvert av virksomhetsområdene, beror på hvilke ressurser (tid) en har til å gjøre vurderingen, og hvor ”spisset” det er ønskelig å være i prioriteringen av prosjektområdene. Alt fra noen hovedområder innen hvert tjenesteområde til et utall veldig detaljerte oppgaveområder er mulige tilnærminger.

Som en gylden middelvei settes det her fram et forslag på et sett med forhold innen hvert tjenesteområde det kan være relevant å belyse. Til sammen er dette forhold som antas å dekke virksomhetsområdene på et overordnet nivå, men samtidig detaljert nok til at det er mulig å identifisere aktuelle områder for forvaltningsrevisjon på bakgrunn av det som vurderes:

Administrasjon og støttetjenester

- Styringssystemer; planlegging, rapportering og oppfølging
- Anskaffelser
- Datasystemer; IKT-systemer, saksbehandling, økonomi – og regnskap m.fl.
- Oppfølging av vedtak
- Finansforvaltning
- Internkontroll
- Organisasjon/personal
- Bruk av støttetjenester
- Miljø – bærekraftig utvikling
- Eiendomsskatt
- Offentlig støtte/næringsstøtte

For kommunene:

Oppvekst og utdanning

- Barnehager
  - Dekningsgrad/tilgjengelighet
  - Kostnader
  - Kvalitet
- Grunnskole
  - Pedagogisk-psykologisk tjeneste
  - Tilpasset opplæring
  - Spesialundervisning
  - Elevenes fysiske og psykiske skolemiljø
  - Kompetanse og rekruttering
  - Skoleskyss
- Skolefritidsordning

Helse- og sosial

- Pleie og omsorg
  - Institusjonsplasser
  - Hjemmetjenester
  - Psykisk helsevern
  - Individuelle planer
  - Kompetanse/rekruttering
- Helse
  - Legedekning
  - Skolehelsetjeneste
  - Helsestasjoner
  - Fysio- og ergoterapautdekning
- Sosial omsorg

- Barnevern
    - Omfang – andel tilsyn og tiltak
    - Kompetanse hos ansatte

Kirke, kultur og fritid

- Bibliotek
- Kulturskole
- Idrettsanlegg

Plan, teknisk sektor og landbruk

- Teknisk sektor
    - Vann, avløp, renovasjon (VAR)
    - Veg
    - Brann- og feiervesen
    - Eiendomsforvaltning
- Arealplanlegging
    - Plansaker
    - Byggesaksbehandling

For fylkeskommunene:

- Offentlig støtte/næringsstøtte
- Barnevernet

Videregående opplæring

- Tilpasset opplæring
- Gjennomstrømming av elever
- Oppfølging av lærlinger
- Skoleskyss

Tannhelse

- Tilgjengelighet på tannhelsetjenester for alle i fylket
- Tilbudet til prioriterte grupper
- Kompetanse – rekruttering av tannhelsepersonale
- Spesialisttannhelsetjeneste

Regional utvikling

- Rollen som regional utviklingsaktør
- Samarbeid med andre
- Kollektivtrafikk
- Drift/vedlikehold av veg
- Planlegging – veiledning til kommuner
- Særskilte utviklingsprosjekt

I tillegg kommer kommunens eller fylkeskommunens selskaper.

Innen hvert av virksomhetsområdene kan en se for seg en systematisk gjennomgang av risiko- og vesentlighetsvurderingene i en tabell som vist på neste side – her eksemplifisert for administrasjon og støttetjenester:

Tabell 5-1 Risiko- og vesentlighetsvurderinger

Virksomhetsområde: Administrasjon og støttetjenester				
Område/oppgave	Vurdering av risiko - jfr innhold i forvaltningsrevisjon • Overholdelse av lover og bestemmelser • Økonomi • Produktivitet • Måloppnåelse	Hva gjør ledelsen med dette forholdet?	Vesentlighet *(grad av vesentlighet - i.f.t. hva?)*	Vurdering av området i FR-plan (faglig anbefaling)
→jfr 5.3.1	*→jfr 5.3.2*	*→jfr 5.3.3*	*→jfr 5.3.4*	*→jfr 5.3.5*
Styringssystemer				
Anskaffelser				
Datasystemer				
Oppfølging av vedtak				
Finansforvaltning				
Organisasjon/personal				
Bruk av støttetjenester				
Miljø - bærekraftig utvikling				

5.3.2 Vurdering av risiko

Utgangspunktet for risikovurderingen er en erkjennelse av at uønskede hendelser – risikofaktorer – kan inntreffe og true måloppnåelsen. Eksempler på aktuelle risikofaktorer i kommunal virksomhet er gjengitt i vedlegg 1.

Risikovurdering er sammensatt av to elementer:

- Vurdering av konsekvens dersom risikofaktoren inntreffer
- Vurdering av sannsynlighet for at risikofaktoren inntreffer

Vurderingen av hvorvidt risikoen er høy/middels/lav avhenger derfor av hvordan en vurderer konsekvensene av, og sannsynligheten for at en gitt situasjon inntreffer eller utvikler seg. Dersom konsekvensene antas å bli store, samtidig som det er en stor sannsynlighet for at en situasjon blir en realitet, vurderes risikoen til å være høy. Motsatt vil risikoen vurderes som lav i tilfeller der en situasjon bare vil få mindre konsekvenser, samtidig som det er lite trolig at den aktuelle situasjonen skal oppstå.

Fordi hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å identifisere aktuelle områder for forvaltningsrevisjon, kan det være nyttig å vurdere risiko knyttet til:

- Overholdelse av lover og bestemmelser
- Økonomi
- Produktivitet
- Måloppnåelse

Er det for eksempel høy eller lav risiko knyttet til økonomi, regeletterlevelse, produktivitet eller måloppnåelse innen opplæringsområdet?

5.3.3 Risikoreduserende tiltak – hva gjør ledelsen med de aktuelle forholdene

I risiko- og vesentlighetsvurderingen må det tas hensyn til eventuelle tiltak som kommunens ledelse har satt i verk for å redusere muligheten for at risikofaktorene som kan true måloppnåelsen skal inntreffe, og redusere virkningene dersom risikofaktoren likevel slår til.

Det derfor nødvendig å ha kjennskap til de styrings- og kontrolltiltakene som er etablert i kommunen, og vurdere i hvor stor grad disse fungerer risikoreduserende i forhold til konsekvensen av og sannsynligheten for at uønskede hendelser inntreffer.

Tiltakene kan være av ulik karakter. Det kan være etablert interne rutiner som vil føre til at feilsituasjoner oppdages og rettes på et tidlig tidspunkt før skade oppstår. Det kan være satt i verk tiltak som bidrar til at konsekvensen blir mindre dersom risikofaktoren slår til – for eksempel ved at risikoen er delt med flere, som ved forsikring. Andre tiltak kan bidra til at sannsynligheten for at risikofaktoren inntreffer blir redusert.

De styrings- og kontrolltiltakene som etableres for å sikre at virksomheten når sine mål, kan kategoriseres på følgende måte:

- Informasjon og kommunikasjon – eks forankring av vedtatte mål blant medarbeiderne og informasjon til medarbeidere om utvikling i organisasjonen
- Overvåkning/oppfølging – eks medarbeiderundersøkelser, innbyggerundersøkelser, rapportering gjennom styringssystem
- Kontrollaktiviteter – eks attestasjon og anvisning, rutiner, vedtaksoppfølging

Ut fra kjennskap til styrings- og kontrolltiltakene i organisasjonen vil vi få en oppfatning av hva som gjøres for å redusere risiko. Slik informasjon vil innvirke på om et forhold vurderes som viktige å se nærmere på eller ikke. Dersom ledelsen ser ut til å "ha kontroll på" risikoforholdene innen et gitt område, og har iverksatt tiltak for å redusere risiko, kan det tilsi at dette området behøver mindre oppmerksomhet fra kontrollutvalgets side. Omvendt kan kunnskap om risikoforhold som ledelsen ikke har fokus på, tilsi større oppmerksomhet fra kontrollutvalget i deres planlegging av forvaltningsrevisjon.

5.3.4 Vurdering av vesentlighet

Med vesentlighet mener vi i denne sammenheng en samlet vurdering av alvorsgraden i den trusselen som den enkelte risikofaktor representerer i forhold til kommunens måloppnåelse.

Hvilken betydning vil det få dersom risikoen innen et gitt område blir en realitet i form av et faktisk avvik – hvor ille er det?

Dersom en har vurdert risikoen innen et gitt område til å være høy, samtidig som en vet at ledelsen ikke har iverksatt tiltak for å redusere risiko, og at det vil få stor negativ betydning dersom situasjonen blir en realitet, er det grunn til å vurdere området som vesentlig.

Vesentlighet, det vil si hva som har størst (negativ) betydning kan vurderes ut fra ulike perspektiver, og vesentlighetsgraden avhenger av hvilket perspektiv en ser situasjonen ut fra. Virksomheten som drives i kommunene er omfattende og involverer mange ulike aktører med til dels ulike interesser i kommunens virksomhet. Ulike aktører med ulike ståsteder kan ha svært ulike oppfatninger av hva som er vesentlig – for hvem er det ille?

Vesentlighet kan derfor vurderes fra ulike perspektiver:

- Fra et økonomisk perspektiv, vurdert ut fra omfanget av et tjenesteområdes driftsutgifter sett i forhold til kommunens totale driftsutgifter.
- Fra et politisk perspektiv, vurdert ut fra hvilke tjenesteområder som har størst vesentlighet sett fra de folkevalgtes perspektiv. (Her vil oppfatningene av vesentlighet trolig variere mellom de politiske grupperingene.)
- Fra brukernes perspektiv, vurdert ut fra hva brukerne av kommunale tjenester anser som vesentligst.
- Fra medarbeidernes perspektiv, vurdert ut fra hva de ulike medarbeiderne innenfor et tjenesteområde anser som vesentligst.
- Fra et samfunns- og miljøperspektiv, vurdert ut fra hva som er vesentligst ved kommunens virksomhet sett i forhold til storsamfunnet og miljøet.

Vesentlighetsvurderingen skal vise hvilke risikofaktorer som er mest vesentlige, mest alvorlige, i forhold til å oppnå de målene som kommunen har satt seg og i forhold til lovbestemmelser. Her kan det gjerne synliggjøres at vesentlighetsvurderingen kan variere alt etter hvilket perspektiv som legges til grunn.

Det er svært vanskelig, om ikke umulig, å måle ulike sektorers og virksomhetsområders vesentlighet opp mot hverandre. Revisor og/eller kontrollutvalgets sekretær bør ikke prøve å måle hva som er viktigst av f.eks. skole, eldreomsorg, vann og avløp, kultur osv. Man bør

med andre ord ikke ta mål av seg å rangere ulike områders vesentlighet. Men vurderingen bør bidra til at den forvaltningsrevisjon som prioriteres, er vesentlig, men altså ikke nødvendigvis den mest vesentlige. Over tid bør forvaltningsrevisjonen dekke en tilstrekkelig bred del av kommunens virksomhet.

5.3.5 Prioritering av områder – med henblikk på plan for forvaltningsrevisjon

Risiko- og vesentlighetsvurderingen som nå er gjennomført, danner utgangspunkt for videre vurderinger av hvilke områder som bør prioriteres i plan for forvaltningsrevisjon. Vurderingene bør nå ha avdekket hvor det er stor risiko for avvik i forhold til økonomi, produktivitet og måloppnåelse/regeletterlevelse. Innen de områder hvor risiko er avdekket, har gjennomgangen vist hvilke tiltak ledelsen har iverksatt for å redusere avdekket risiko til et akseptabelt nivå. Til slutt er det gjort vurderinger av vesentlighet for de ulike områdene – på hvilken måte er forholdet vesentlig?

Etter denne gjennomgangen vil det sannsynligvis peke seg ut en del områder/aktuelle prosjekter som bør bli gjenstand for nærmere vurderinger, og som dermed er aktuelle å ha med i plan for forvaltningsrevisjon.

I den videre prioriteringen av prosjektområder kan det være nyttig å se på hvilke forvaltningsrevisjonsprosjekter kommunen har fått gjennomført de senere årene. Er det for eksempel omtalt forhold i noen gjennomførte prosjekter som tilsier at oppfølgingsprosjekt er fornuftig? Eller var forrige gjennomgang så godt fulgt opp at det ikke vurderes som hensiktsmessig med et nytt prosjekt på samme område? I denne forbindelsen må man også sørge for at kontrollutvalgets ansvar ifølge kommuneloven § 23-2 første ledd bokstav e om oppfølging av gjennomførte forvaltningsrevisjoner, blir ivaretatt.

Fylkesmannen og andre tilsynsorganer kan både gi nyttig informasjon til bruk i vurderingene og være av betydning i prioriteringen av prosjektområder. Dersom Fylkesmannen nettopp har hatt tilsyn som setter fokus på de samme områdene som risiko- og vesentlighetsvurderingen har pekt på som aktuelle for forvaltningsrevisjon, kan det være et argument for ikke å ha med området i plan for forvaltningsrevisjon.

Ifølge kommuneloven § 30-7 skal den statlige tilsynsvirksomheten samordnes med kommunen. Blant annet følger det av bestemmelsen at statlige tilsynsmyndigheter i sin planlegging, prioritering og gjennomføring av tilsyn skal ta hensyn til blant annet relevante forvaltningsrevisjonsrapporter og vurdere å utsette eller å ikke gjennomføre tilsyn hvis kommunen eller fylkeskommunen nylig har gjennomført en kontroll med det samme temaet. Bestemmelsen tilsier at plan for forvaltningsrevisjon bør gjøres kjent for Fylkesmannen. Vi anser det også naturlig at Fylkesmannen holdes løpende orientert om gjennomførte forvaltningsrevisjoner.

Sammen med vurderingens første del, den mer beskrivende framstillingen av utfordringer og utviklingstrekk, vil den skjematiske framstillingen gi et godt informasjonsgrunnlag for å gi faglige anbefalinger om hvilke områder som bør prioriteres i plan for forvaltningsrevisjon.

Det er også viktig å vurdere kommunens egne tiltak. Dersom kommunen tar sikte på å evaluere et saksområde selv, så kan det være hensiktsmessig at man avventer å gjennomføre forvaltningsrevisjon av det samme området.

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal også omfatte virksomheten i kommunens selskaper. Dersom vurderingen viser at det er behov for å gjennomføre forvaltningsrevisjon av ett eller flere selskaper, skal dette inngå i plan for forvaltningsrevisjon. Det vil da være en fordel om eierne går sammen om å gjøre en felles forvaltningsrevisjon.

6. EN ALTERNATIV MÅTE Å GJØRE DET PÅ - SWOT-ANALYSE SOM VERKTØY I RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Vi vil her presentere en alternativ tilnærming til risiko- og vesentlighetsvurdering som bygger på verktøyet som går under betegnelsen SWOT-analyse.

Siktemålet med en SWOT-analyse er å få en oversikt over indre og ytre styrker og svakheter i en organisasjon. De fire bokstavene "SWOT" står for forbokstavene i de engelske ordene Strengths (sterke sider), Weaknessess (svake sider), Opportunities (muligheter) og Threats (trusler). En slik analyse kan brukes for å kartlegge og analysere kommunens stilling og kan være et nyttig verktøy for å identifisere områder for forbedring. Forbedring og læring er jo nettopp ett av formålene med forvaltningsrevisjon, og derfor kan en SWOT-analyse være et nyttig verktøy ved gjennomføring av en risiko- og vesentlighetsvurdering.

I en SWOT-analyse grupperes nøkkelinformasjon i to hovedkategorier – interne faktorer og eksterne faktorer. De interne faktorene omfatter kommunens sterke og svake sider. De sterke sidene representerer kommunens positive egenskaper, det som kommunen er god til og som gir trygghet internt i organisasjonen i forhold til måloppnåelse. Svakheter er det som den kommunale organisasjonen mangler eller utfører dårlig i forhold til oppfylling av mål. De eksterne faktorene omfatter eksterne muligheter og trusler. Eksterne muligheter er muligheter som ligger i omgivelsene og som kommunen kan velge å utnytte. Eksterne trusler er trusler og hindringer som kan motarbeide kommunens forsøk på å utnytte foreliggende muligheter. Dette er illustert i figuren under:

	Styrker	Svakheter
Interne		
	Muligheter	Trusler
Eksterne		

Figur 6-1: SWOT-tabell

Formålet med analysen er å identifisere de viktigste interne og eksterne faktorene som er avgjørende for å nå målene for den kommunale virksomheten. En slik analyse kan brukes for å kartlegge og analysere kommunens stilling og kan være et nyttig verktøy for å identifisere områder for forbedring.

Ta utgangspunkt i målsettinger og andre forhold som er beskrevet, og gjør en vurdering av hvordan ulike forhold kan betegnes som henholdsvis interne sterke eller svake sider, og

eksterne muligheter eller trusler. Se eksempler under på hva den kan være nyttig å fokusere på.

6-1 Tabell til bruk ved en SWOT-analyse

Interne		**Eksterne**	
Sterke sider **(Strengths)**	**Svake sider** **(Weaknesses)**	**Muligheter** **(Opportunities)**	**Farer og trusler** **(Threats)**

Interne sterke sider eller svakheter kan f.eks finnes ved å fokusere på:

- Ressurser
  - Finansielle
  - Kompetansemessige
  - Infrastruktur
- Verdiforankring
- Visjoner
- Arbeidsmåter
- Service
- Materiell
- Effektivitet
- Tilgjengelighet
- Kvalitet
- Ansatte
- Ledelse
- Kapasitet
- Informasjon
- Endringsevne/-vilje
- Omdømme

Eksterne muligheter eller trusler kan f.eks finnes ved å fokusere på:

- Rammer og betingelser
  - Politiske
  - Lovmessige
  - Økonomiske
- Utviklingsmuligheter
- Forventninger fra samarbeidsparter
- Teknologiutvikling
- Innbyggernes behov/etterspørsel
- Innbyggernes forventninger
- Arbeidsmarkedet
- Andre organisasjoners handlinger

Se vedlegg 1 om aktuelle risikofaktorer for tips til forhold som kan være hensiktsmessig å vurdere i en SWOT-analyse.

I et forvaltningsrevisjonsperspektiv er det naturlig å fokusere på kolonnen som identifiserer kommunens svake sider for å vurdere på hvilke områder det kan være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon.

Gjennomfør gjerne en idédugnad for hver kolonne. La alle deltakerne komme med sine momenter, plassert i den kolonnen de måtte ønske. Ikke diskuter plassering, problemstilling, løsninger eller tiltak. Vurder deretter forslagene som er kommet fram gjennom idédugnaden. Slå sammen like og sjekk ut om det er felles forståelse for momentene.

7. KONTROLLUTVALGETS PRIORITERING – VEIEN TIL VEDTATT PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON

7.1 KONTROLLUTVALGETS PRIORITERING

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal være et grunnlag for drøftinger i kontrollutvalget om på hvilke områder det er behov for at det gjennomføres forvaltningsrevisjon, og som derfor bør være med inn i en plan for forvaltningsrevisjon. Hensikten med vurderingen er at den skal identifisere mulige avvik eller svakheter i forvaltningen sett i forhold til økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkinger ut fra kommunestyrets vedtak.

Det kan være formålstjenlig å la kontrollutvalgets prioritering skje gjennom diskusjoner, for eksempel innenfor rammene av en workshop med kontrollutvalgsmedlemmene.

Den gjennomførte risiko- og vesentlighetsvurderingen bygger på et faglig skjønn. Den endelige prioriteringen må imidlertid kontrollutvalget selv foreta, samtidig som de da også får mulighet for å komme med egne innspill. Dersom kontrollutvalget kommer med egne forslag, bør disse også begrunnes ut fra risiko og vesentlighet.

Det kan brukes ulike framgangsmåter når kontrollutvalget skal gjøre sine prioriteringer. En visuell måte å gjøre dette på er å plassere de ulike områdene inn i en firefelttabell som er vist under. Det presiseres at størrelse og kompleksiteten i tabeller i saksframlegg til kontrollutvalg og kommunestyre bør vurderes nøye; store, komplekse tabeller kan villede mer enn veilede.

Konsekvens	Liten	Stor
Stor	Stor konsekvens – liten sannsynlighet	Stor konsekvens – stor sannsynlighet
Liten	Liten konsekvens – liten sannsynlighet	Liten konsekvens – stor sannsynlighet

Sannsynlighet

Figur 7-1 Vurdering av risiko

7.2 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON

Med bakgrunn i risiko- og vesentlighetsvurderingen og kontrollutvalgets drøftinger skal det utarbeides plan for forvaltningsrevisjon

Det ligger ingen føringer i lov eller forskrift for hvordan planen skal utformes. Utformingen vil avhenge av hvor stor kommunen er, og hvor ofte planen skal utarbeides. Gjelder planen for fire år, vil det antagelig være naturlig med en mindre spesifikk plan enn om tidsperspektivet er ett år.

Planen bør opplyse om hvilken informasjon den bygger på, hvilket nivå den er gjennomført på, og vurderinger som er gjort. Til kontrollutvalgets behandling av planen må risiko- og vesentlighetsvurderingen følge med som vedlegg slik at den kan gi utvalget et grunnlag å prioritere ut fra. Hvorvidt den også skal følge saken som legges fram for kommunestyret/fylkestinget, kan diskuteres og sees i forhold til hvordan dokumentet er utformet. Dersom dokumentet ikke følger med til kommunestyret/fylkestinget, bør det i den politiske saken som legges fram, redegjøres for hvordan dokumentet er utarbeidet og hovedmomentene i det. På denne måten kan kommunestyret/fylkestinget få en trygghet for at områder som er foreslått prioritert i planen, er valgt ut på et forsvarlig grunnlag.

Videre må planen si noe om kontrollutvalgets prioriteringer, det vil si på hvilke områder kontrollutvalget mener det bør gjennomføres forvaltningsrevisjon. I tillegg vil det være hensiktsmessig å si noe om hvilke ressurser som kreves for å gjennomføre planen. Endelig vedtak av plan fattes av kommunestyret eller fylkestinget.

Dersom kontrollutvalget ønsker muligheten til å gjøre endringer i planen, må dette spørsmålet legges fram for kommunestyret/fylkestinget sammen med planen, enten ved å ta det inn i selve planen eller i innstilling i saken som legges fram for kommunestyret.

KILDER

Kommuneloven (2018)

Offentleglova (2006)

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon (2019)

Norges Kommunerevisorforbund (2008): eINFO 21/08: Nytt regelverk om offentlighet

Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (2004): Enterprise Risk Management (ERM) – Integrated Framework

www.regjeringen.no/upload/KRD/Vedlegg/KOMM/Rapporter/2009/produksjonsindeks.pdf

www.ssb.no/kostra

www.utdanningsdirektoratet.no/skoleporten

www.lovdata.no

VEDLEGG 1: RISIKOFAKTORER I KOMMUNAL OG FYLKESKOMMUNAL SEKTOR (IKKE UTTØMMENDE LISTE!)

Interne risikofaktorer	Eksterne risikofaktorer	
Personale • De ansattes dyktighet og ferdigheter • Vurderingsevne • Holdninger og verdier • Helsebelastning i arbeidet • Sikkerhetsrutiner • Etisk adferd • Muligheter for å misbruke myndighet • Trivsel og kollegiale forhold	**Økonomi** • Økonomisk stilling • Lånegjeldsbelastning • Akkumulerte underskudd • Statlig styring (ROBEK) • Betalingsevne • Verdier i andre valuta • Verdier i markedsbaserte omløpsmidler • Rentenivå • Pensjonsutgifter • Lønnsnivå Svindel og bedrageri	**Politisk** • Endringer i lover og bestemmelser • Endring i politiske signaler/ holdninger/strategier • Offentlige reguleringer • Miljøforvaltning • Kommunens identitet/ profil
Prosess • Kapasitet til å utføre tjenester • Hvordan tjenestene utføres • Kvalitet på varene/ tjenestene • Avhengighet til leverandører/ andre aktører • Organisering – nærhet til bruker • Bruk av serviceerklæringer og standarder for utførelse	**Organisering** • Bruk av selskapsstrukturer – grad av eierstyring • Bruk av konkurranseutsetting	**Sosiale/ demografiske** • Alderssammensetning • Bosettingsmønster • Brukeratferd

Teknologi
• IKT-teknologi
  ○ Anskaffelser
  ○ Vedlikehold
  ○ Distribusjon
  ○ Konfidensialitet
  ○ Integritet
• Data- og systemtilgjengelighet
• Kapasitet
• System
  ○ Valg
  ○ Utvikling
  ○ Utnyttelse
  Pålitelighet
	Natur og miljø
	• Naturkatastrofer
	• Brann
	• Forurensing
	• Samferdselsårer	

Verdier, infrastruktur • Eiendelenes (verdienes) egnethet for formålet • Tilgjengeligheten til eiendelene • Tilgang til kapital	**Teknologi** • Kritisk teknologi • Infrastruktur i datasystem • Teknologisk utvikling • IKT i forretningsprosesser med andre	

VEDLEGG 2: OVERSIKT OVER LOVER SOM GJELDER FOR KOMMUNAL OG FYLKESKOMMUNAL VIRKSOMHET

NB: Oversikten er ikke uttømmende!

Sentrale, generelle lover for kommuner og fylkeskommuner.

- Kommuneloven (2018)
- Forvaltningsloven (1967)
- Offentleglova (2006)
- Lov om offentlige anskaffelser (2016)
- Lov om offentlig støtte (2010)
- Arbeidsmiljøloven (2005)
- Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (2008)
- Likestillingsloven (2017)
- Personopplysningsloven (2018)
- Arkivlova (1992)
- Sivilbeskyttelsesloven (2010)
- Valgloven (2002)
- Forsøksloven (1992)
- Inndelingslova (2001)
- Lov om interkommunale selskaper (1999)

Oversikt over sentrale særlover som angår kommunal virksomhet

- Barnehageloven (2005)
- Opplæringslova (1998)
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester mm. (2011)
- Smittevernloven (1994)
- Helsepersonelloven (1999)
- Helseregisterloven (2014)
- Sosialtjenesteloven (2009)
- Barnevernloven (1992)

- Krisesenterlova (2009).
- Gjeldsordningsloven (1992)
- Kirkeloven (1996)
- Gravferdsloven (1996)
- Lov om tilskott til livssynssamfunn (1981)
- Folkebiblioteklоven (1985)
- Stadnamnlova (1990)
- Kulturminneloven (1978)
- Kulturlova (2007)
- Fjellova (1975)
- Friluftsloven (1957)
- Laks- og innlandsfiskeloven (1992)
- Motorferdselloven (1977)
- Viltloven (1981)
- Vass- og avløpsanleggslova (2012)
- Forurensningsloven (1981)
- Plan- og bygningsloven (2008)
- Sivilbeskyttelsesloven (2010)
- Brann- og eksplosjonsvernloven (2002)
- Havne- og farvannsloven (2009)

Oversikt over sentrale særlover som angår fylkeskommunal virksomhet

- Opplæringslova (1998)
- Kulturminnelova (1978)
- Kulturlova (2007)
- Folkebiblioteklоven (1985)
- Veglova (1963)
- Tannhelsetjenesteloven (1983)
- Helsepersonelloven (1999)
- Helseregisterloven (2014)
- Plan- og bygningsloven (2008)

VEDLEGG 3: OFFENTLIG TILGJENGELIGE DATABASER

PRODUKSJONSINDEKSEN FOR KOMMUNENE

For å få et raskt overblikk over kommunens stilling på et overordnet nivå kan produksjonsindeksen for kommunene være et nyttig redskap.

Det er det Tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunale økonomi (TBU) som har utviklet produksjonsindeksen for kommunene. Produksjonsindeksen er et samlemål for kommunenes tjenestetilbud basert på produksjonsindikatorer for utvalgte sektorer. Indeksen gir et bilde av hvordan nivået på tjenestene er i en kommune sammenlignet med andre kommuner. I alt 333 kommuner hadde levert tilstrekkelige data til å inngå i beregningen for 2017 som er den sist tilgjengelige.

Produksjonsindeksen finner du her:

https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/produksjonsindeks2/id2507960/

Følgende skjermbilde kommer opp der man kan klikke på ønsket kommune for å få opp tallene:

Indeksen er ment å vise hvor godt tjenestetilbud kommunen gir til innbyggerne i ulike målgrupper. En slik indeks for det samlede tjenestetilbudet kan være et nyttig supplement til mer detaljerte studier av tjenesteproduksjonen i enkeltsektorer. Eksempelvis vil produksjonsindeksen være mindre følsom for forskjeller i prioritering enn produksjonsindikatorer for de enkelte tjenester.

Den produksjonsindeksen som beregnes er basert på delindekser for

- barnehage
- grunnskole
- primærhelsetjeneste
- pleie og omsorg
- barnevern
- sosialkontortjenester
- kultur

De øvrige sektorene administrasjon, teknisk sektor, samferdsel, bolig og næring er utelatt fordi det er vanskelig å finne gode indikatorer på tjenesteproduksjonen. De tjenestene som er inkludert i totalindeksen utgjorde om lag 72 prosent av kommunenes brutto driftsutgifter i 2017.

Omfanget av tjenester kommunen yter har klar sammenheng med kommunens økonomiske rammebetingelser. Det er imidlertid forskjeller i tjenestebildet også mellom kommuner med om lag samme inntektsnivå. Sammen med produksjonsindeksen er derfor også nivået på kommunens inntektsnivå, og de økonomiske resultatene (netto driftsresultat) de siste tre årene vist. Lenke til mer informasjon om produksjonsindeksen fås ved å bevege musepekeren over en av grafene etter at man har valgt kommune.

Kommuner med høy korrigert inntekt har gjennomgående høyere verdi på produksjonsindeksen enn kommuner med lav korrigert inntekt. Korrelasjonen med korrigert inntekt er klart høyere for samlet produksjonsindeks enn gjennomsnittlig korrelasjon for delindeksene. Det har sammenheng med at kommunevise forskjeller i prioritering slår sterkere ut i delindeksene enn i totalindeksen. Dette kommer også til uttrykk ved at standardavviket til totalindeksen er lavere enn gjennomsnittlig standardavvik for delindeksene. Det er delindeksene for pleie og omsorg og kultur som viser sterkest sammenheng med korrigert inntekt. Det er innenfor disse tjenestene at kommuneøkonomien er avgjørende for tjenestetilbudet. Delindeksene for grunnskole, primærhelsetjenesten, barnevern og sosialkontortjenester er praktisk talt ukorrelert med korrigert inntekt. For barnevern og sosialkontortjenester har de svake korrelasjonene trolig sammenheng med at tilbudet innen disse tjenesteområdene i større grad er styrt av behov enn av økonomiske rammebetingelser. For barnehage observeres det en negativ sammenheng med korrigert inntekt. Innføring av rett til barnehageplass fra 2011 har medført at barnehagedekningen i stor grad er blitt frikoblet fra kommunale inntekter.

Både sektorindekser, og samlet produksjonsindeks er normalisert slik at veide gjennomsnitt (med antall innbyggere som vekter) er lik 100 for kommunene som inngår i analysen. Også de fylkesvise gjennomsnittene er veid med innbyggertall som vekter. I tillegg vises netto driftsresultat for 2017. For sektorindeksene og samlet produksjonsindeks indikerer en indeksverdi over 100 at tjenestetilbudet er bedre enn gjennomsnittet, mens en verdi lavere enn 100 indikerer at tjenestetilbudet er dårligere enn landsgjennomsnittet. En verdi på 110 indikerer for eksempel at tjenestetilbudet er 10 prosent bedre enn landsgjennomsnittet.

TBU understreker at produksjonsindeksene sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen, og at de i seg selv ikke sier noe om hvor effektiv den enkelte kommune er. For at totalindeksen skal si noe om effektivitet må den relateres til hvor store ressurser den enkelte kommune disponerer, og delindeksene kan bare si noe om effektivitet dersom de relateres til hvor store ressurser som er allokert til den enkelte sektor sett i forhold til målgruppen. En kommune med samlet produksjonsindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til de ressurser kommunen disponerer, og en kommune med delindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til mengden av ressurser som er allokert til sektoren.

Det er et godt råd å ha i bakhodet at indeksen kan gi god informasjon om sammenhengen mellom inntekter og tjenester, men gir ikke absolutte svar. Den forteller ikke den hele og fulle sannhet om kommunene, men den kan gi grunnlag for å stille spørsmål og foreta analyser av tjenestene.

Resultatene for en tilfeldig valgt kommune er vist i figuren under:

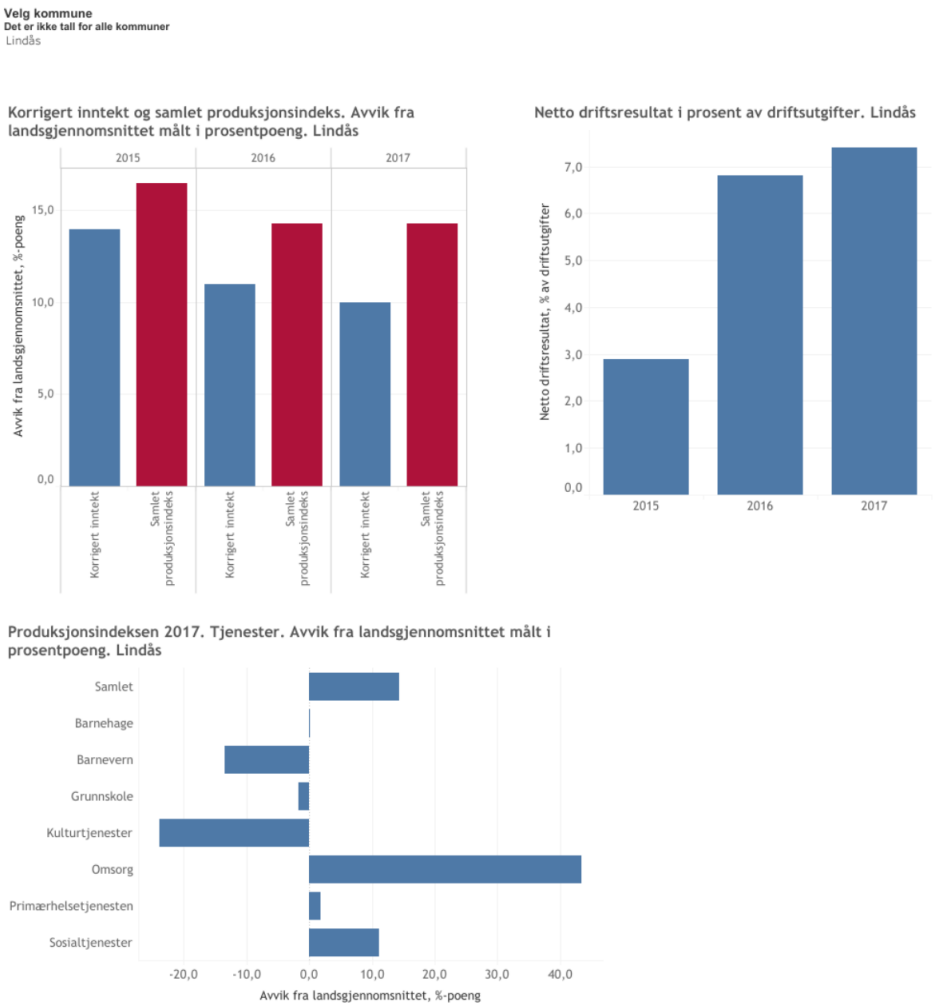

Figur 2. Produksjonsindeksen for en kommune

For mer informasjon om produksjonsindeksen og indikatorer og vekter i delindeksene og samlet produksjonsindeks viser vi til:

https://www.regjeringen.no/contentassets/cf3c73e58e974576b3b0ba00c5bfb6be/ny_versjon_tbu_host_2018.pdf

EFFEKTIVITETSVERDIER FOR KOMMUNALE TJENESTER

TBU har også beregnet effektivitetsverdier for kommunene gjennom DEA-metoden.[1] Etter denne metoden finner man en såkalt referansefront som består av de mest effektive kommunene. Alle kommunene som ligger innenfor referansefronten, har et effektiviseringspotensial. I en kommune som har en verdi på 0,88 vil ressursbruken kunne reduseres med 12 prosent uten at produksjonen reduseres dersom kommunen blir like effektiv som de mest effektive kommunene innen denne tjenesten.

Metodikken som er brukt, er forklart nærmere i kapittel 8 i rapporten fra TBU som det er vist til ovenfor.

Tallene for enkeltkommuner er lagt ut på Kommunal- og moderniseringsdepartementets nettsider på www.regjeringen.no/kommunedata:

https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/effektivitetsanalyse/id2520379/

Analysen beregner en effektivitetsfront som består av de kommunene som anslås som 100 prosent effektive i den enkelte sektor. Øvrige kommuner sammenliknes med et ulikt sett av kommuner, referansekommuner, som ligger på denne fronten, opptil åtte referansekommuner, og på denne bakgrunn beregnes effektivitetsverdier for øvrige kommuner.

Man kan velge å sammenlikne med andre kommuner i samme kommunegruppe når man vil analysere resultatene nærmere. Det kan imidlertid gi ekstra informasjon og også sammenlikne med kommuner som analysene har plukket ut som referansekommuner. Man vil da kunne foreta en nærmere analyse av hvorfor egen kommune kommer dårligere ut enn disse referansekommunene som utgangspunkt for læring og forbedring av egen effektivitet. Referansekommunene kommer opp ved å plukke ut den aktuelle kommunen i nedtrekkslista. Her må man også velge tjenesteområde – enten barnehage, grunnskole eller pleie og omsorg.

Er bruken av innsatsfaktorer relativt høy sammenliknet med andre kommuner? Er produksjonen relativt lav? Har man for eksempel gjennomgående dobbelt så høy bruk av innsatsfaktorer som en annen kommune, men bare 50 prosent høyere verdi på produksjonsindikatorene, vil effektiviteten slik den måles her bli lavere. Det kan også være

[1] DEA står for Data Envolopment Analysis som er den mest utbredte analyseteknikken i studier av offentlig sektors effektivitet.

enkeltindikatorer som er uforholdsmessig høye/lave. Slike analyser kan være en inngangsport for nærmere diskusjoner i kommunen om hvordan effektiviteten kan forbedres, der man også tar i betraktning at kvalitetsmål i begrenset grad inngår i analysen, særlig for barnehage.

Her finner man et regneark med resultater fra 2016 og 2017 for effektivitetsanalysen for den enkelte kommune, for det enkelte område og vektet gjennomsnitt. Regnearket kan lastes ned:

https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/effektivitetsanalyse/hvordan-bruke-effektivitetsanalysen/id2520396/

De kommunene som ligger i fronten har verdi 100 mens kommuner som har et effektiviseringspotensial har verdi under 100. Kommunegruppe (KOSTRA) inngår også i regnearket slik at man lettere kan finne sammenliknbare kommuner ved å filtrere.

Det effektivitetsbegrepet som ligger til grunn for DEA-analysen er såkalt teknisk effektivitet. Kravet til teknisk effektivitet er at det ikke sløses med ressurser. Det skal ikke være mulig å redusere bruken av innsatsfaktorer uten at produksjonen reduseres. Teknisk effektivitet er et svakt effektivitetsbegrep, noe som innebærer at produksjonen kan være teknisk effektiv uten at andre effektivitetskrav er oppfylt, herunder resultateffektivitet, formålseffektivitet og prioriteringseffektivitet. I grunnskolen, hvor grunnskolepoeng og resultater fra nasjonale prøver inngår som produkter, sier imidlertid analysen noe om resultateffektivitet eller hvilken effekt tjenestetilbudet har på brukerne.

KOSTRA-DATABASEN

En svært viktig offentlig tilgjengelige database er KOSTRA-databasen. Den baseres på elektronisk innrapportering fra kommunene til SSB, samt på data fra en rekke andre kilder i og utenfor SSB. KOSTRA-tallene koples med data fra ulike kilder som f. eks. regnskapsdata, tjeneste- og personelldata og befolkningsdata. SSB publiserer ureviderte tall for kommunene 15. mars, og opprettede tall 15. juni. De ureviderte nøkkeltallene pr. 15. mars kan innholde feil. Kommunene har anledning til å rette opp feil og mangler i sine data innen 15. april, og SSB gjennomfører kvalitetskontroller og revisjon av datamaterialet før den endelige publiseringen den 15. juni.

Informasjon om KOSTRA finnes på https://www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra.

KOSTRA gir styringsinformasjon om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner, bydeler og fylkeskommuner.

- **Prioriteringer** - viser hvordan kommunens frie inntekter er fordelt til ulike formål
- **Dekningsgrader** - viser leverte tjenester sammenlignet med målgruppen for tjenestetilbudet
- **Produktivitet/enhetskostnader** - viser kostnader/bruk av ressurser i forhold til tjenesteproduksjonen

- **Utdypende tjenesteindikatorer** - viser nøkkeltall som supplerer indikatorene under de tre kategoriene

I løpet av 2017 og 2018 har SSB laget ny nettløsning for KOSTRA-tallene med ny struktur på KOSTRA-tabellene. KOSTRA nøkkeltall har erstattet de tidligere faktaarkene. Det er om lag 10-15 utvalgte nøkkeltall under hvert enkelt tjenesteområde. Det er utviklet nye tabeller i Statistikkbanken som er mer brukervennlige. Den nye løsningen gjør det enklere å søke, finne grupperinger og gjøre tabellene om til grafer.

Som hjelpemiddel til å finne fram i det omfattende tallmaterialet har SSB laget en veiledning bestående av to deler.

- Generell oversikt over innhold og definisjon av begreper finner dere i Om statistikken
- Regnskapsfaglig veiledning for KOSTRA-tabeller og innholdet i de økonomiske nøkkeltallene finnes i Faglig veiledning for KOSTRA-tabeller (PDF)

Utvalgte nøkkeltall gir en kjapp oversikt over hvordan stoda er i den enkelte kommune. Oversikten sammenligner den utvalgte kommunen med tall for Kostragruppe og landet utenom Oslo.

Oppslagsbildet er vist på neste side (https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra):

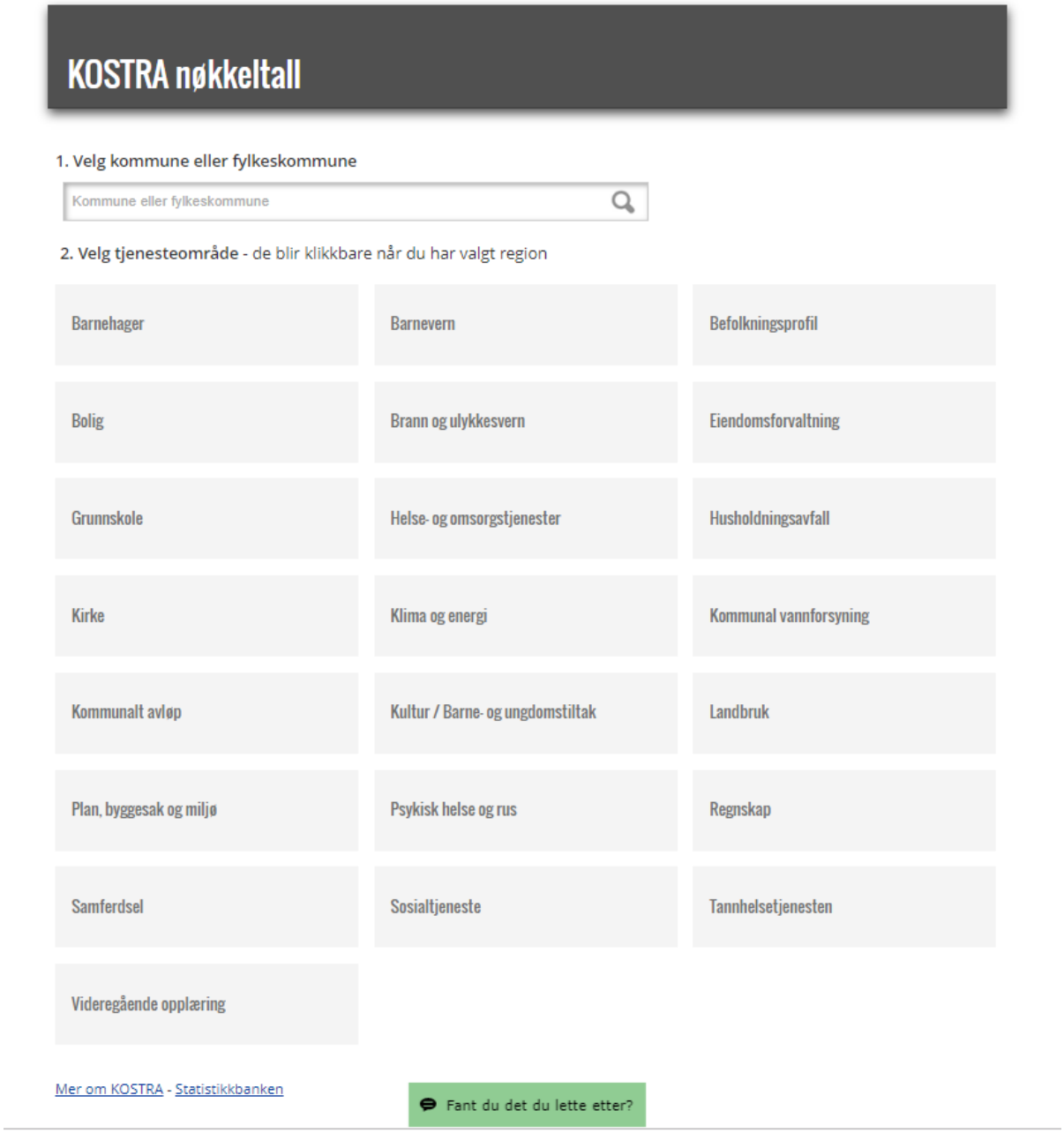

Først velger man kommune eller fylke, og deretter blir knappene for de ulike tjenesteområdene klikkbare. Da får man opp ferdige tabeller med nøkkeltall for valgt kommune, for relevant Kostragruppe og for landet utenom Oslo. Ved å klikke på tabellnavnet får man opp en forklaring på hva tabellen viser. Over tabellen er det et felt der det er enkelt å føye til andre kommuner som man måtte ønske å sammenligne med.

Under tabellen er det lagt inn en lenke til Statistikkbanktabeller for det valgte tjenesteområdet. Ved å klikke her får man opp mange flere tabeller for det aktuelle tjenesteområdet.

Oversikt over alle KOSTRA-tabeller etter nye struktur finner du her: https://www.ssb.no/offentlig-sektor/kommune-stat-rapportering/endelige-kostra-tall-pa-ny-tabellstruktur-15.juni

Fra 12.06.2018 ble de tidligere KOSTRA-tabellene lagt under «avslutta tidsserier», med tall til og med 2016.

KOSTRA er kvalitetssikret på lik linje med annen statistikk SSB produserer. Likevel kan det skje feil, ikke minst i rapporteringen fra kommunene. Slike feil kan gi store utslag i tallene for enkeltkommuner. Enkelte variabler vil også kunne gi fullstendig forandret innhold fra år til år i enkelte kommuner pga vesentlige engangsforeteelser, f. eks. salg av aksjer i kraftselskap. På noen områder kan det også være valgfritt hvor kommunene bokfører inntekter og utgifter. Kommunene kan også ha valgt ulik organisering. Dette er forhold som kan gi utslag i tallene. Dersom den aktuelle kommunen har sterkt avvikende tall på et område, er det viktig å sjekke ut med kommunen om det har en naturlig forklaring.

En mulig angrepsvinkel er at man i en risiko- og vesentlighetsvurdering fokuserer på de nøkkeltallene som er listet opp under. Som alt nevnt, får man opp en nærmere beskrivelse av de enkelte nøkkeltallene ved å klikke på teksten til nøkkeltallet. Forhold i kommunen eller ønsker om å belyse noen områder mindre/mer kan imidlertid tilsi at andre nøkkeltall bør trekkes fram. Det understrekes at dette er forslag, ingen fasit - den som gjør analysen må vurdere om en ønsker å benytte seg av forslaget i sin kommune.

Regnskap (finansielle nøkkeltall)

- Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter
- Årets mindre-/merforbruk i driftsregnskapet i prosent av brutto driftsinntekter
- Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter
- Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter
- Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter
- Frie inntekter i kroner pr innbygger
- Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter
- Brutto investeringsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter
- Egenfinansiering i prosent av totale brutto investeringer

Befolkningsprofil

- Innbyggere (antall)
- Fødte per 1 000 innbyggere (per 1 000)
- Døde per 1 000 innbyggere (per 1 000)
- Netto innflytting (antall)
- Andel skilte og separerte 16-66 år (prosent)
- Andel enslige innbyggere 80 år og over (prosent)
- Registrerte arbeidsledige i prosent av befolkningen i alderen 15-74 år (prosent)
- Andel innvandrerbefolkning (prosent)

Nøkkeltall som gjelder kommunens tjenesteområder:

Barnehager

- Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)
- Netto driftsutgifter barnehager; per innbygger 1-5 år (kr)

- Korrigerte brutto driftsutgifter til barnehager per korrigerte oppholdstimer i kommunale barnehager (kr)
- Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i barnehage, alle barnehager (antall)
- Andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanning (prosent)
- Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (prosent)

Grunnskole

- Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år (kr)
- Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)
- Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)
- Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)
- Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8. trinn (prosent)
- Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8. trinn (prosent)
- Gruppestørrelse 2 (antall)

Helse- og omsorgstjenester

- Utgifter i kommunale helse- og omsorgstjenester per innbygger (kr)
- Avtalte legeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)
- Årsverk helse og omsorg per 10 000 innbygger (årsverk)
- Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)
- Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)
- Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (prosent)
- Netto driftsutgifter i omsorgstjenester i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (prosent)
- Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/helseutdanning (prosent)
- Årsverk per bruker av omsorgstjenester (årsverk)
- Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)
- Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (prosent)
- Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc
- Utgifter per oppholdsdøgn i institusjon (kr)
- Legetimer per uke per beboer i sykehjem (timer)

Sosialtjenesten

- Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer
- Gjennomsnittlig stønadslengde for mottakere med sosialhjelp som hovedinntekt (måneder)

Barnevern

- Netto driftsutgifter til barnevernstjenesten per innbygger 0-22 år (kr)
- Barn med melding ift. innbyggere 0-17 år (prosent)
- Prosentdel barn med undersøkelse ift. Innbyggere 0-17 år (prosent)
- Barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-22 år (prosent)

- Brutto driftsutgifter per barn med undersøkelse eller tiltak (kr)
- Brutto driftsutgifter per barn som ikkje er plassert av barnevernet (funksjon 251) (kr)
- Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252) (kr)
- Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk (funksjon 244) (antall)
- Undersøkelser med saksbehandlingstid innen 3 måneder (prosent)

Plan, byggesak og miljø

- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist (dager)
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist (dager)
- Andel av innvilgete byggesøknader som skjer gjennom vedtak om dispensasjon fra plan (prosent)
- Tilsyn for byggevirksomhet som er unntatt søknadsplikt (antall)
- Selvkostgrad i byggesaker (prosent)

Kommunal vannforsyning

- Selvkostgrad (prosent)
- Årsgebyr for vannforsyning – ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)
- Andel fornyet kommunalt ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)
- E.coli: Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater (prosent)
- Andel av total kommunal vannleveranse til lekkasje (prosent)
- Vannkvalitet. Kommunalt drikkevann (K) 2015-2018 (tabell 11786)
- Vannforsyning og beredskap. Kommunalt drikkevann (K) 2015-2018 (tabell 11787)

Kommunalt avløp

- Selvkostgrad (prosent)
- Årsgebyr for avløpstjenesten – ekskl. mva (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)
- Andel fornyet kommunalt spillvannsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)
- Andel innbyggere tilknyttet anlegg der rensekrav er oppfylt (prosent)

Husholdningsavfall

- Selvkostgrad (prosent)
- Årsgebyr for avfallstjenesten – ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)
- Andel levert til materialgjenvinning inkl. biologisk behandling (prosent

Bolig

- Kommunalt disponerte boliger pr 1000 innbyggere
- Andel nye søkere som har fått avslag på kommunal bolig (prosent)

Kultur

- Netto driftsutgifter til kultursektoren pr innbygger (kr)
- Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)

- Brutto driftsutgifter til folkebibliotek
- Besøk i folkebibliotek per innbygger (antall)

Samferdsel

- Netto driftsutgifter til kommunale veier og gater per km (kr)
- Antall km tilrettelagt for syklende som er et kommunalt ansvar (km)
- Andel kommunale veier og gater uten fast dekke av alle kommunale veier og gater (prosent)

Nøkkeltall som gjelder fylkeskommunene:

Videregående opplæring

- Netto driftsutgifter, per innbygger 16-18 år (kr)
- Elever og lærlinger som har fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem år (prosent)
- Elever per lærerårsverk (antall)

Tannhelsetjenesten

- Netto driftsutgifter pr innbygger (kr)
- Avtalte tannlegeårsverk per 10 000 innbyggere(årsverk)
- Avtalte tannpleierårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)
- Prioriterte personer undersøkt/behandlet (antall)
- Eldre, langtidssyke og uføre i institusjonspleie under tilsyn (prosent)
- Eldre, langtidssyke og uføre i hjemmesykepleie under tilsyn (prosent)

Samferdsel

- Andel av fylkeskommunens driftsutgifter som brukes på forvaltning av friluftsliv, vann og vassdrag, vilt og innlandsfisk og kulturminner (prosent)
- Brutto driftsutgifter til samferdsel per innbygger (kr)
- Netto driftsutgifter til fylkesvei per kilometer (kr)
- Netto driftsutgifter til kollektivtransport (buss, båtruter, t-bane og trikk/bybane) per innbygger (kr)
- Brukere av transportordninger for funksjonshemmede per 1 000 innbygger (antall)
- Reiser med kollektivtransport per 1 000 innbyggere (antall)
- Andel kilometer fylkesvei med dårlig eller svært dårlig dekketilstand av alle fylkesveier (prosent)

Eksempel på sammenstilling av nøkkeltall for barneverntjenesten

Tabell 2. Eksempel på sammenstilling av nøkkeltall innen barnevernsområdet i kommune X

Nøkkeltall	Enhet	Kommune X 2018	Kostra-gruppe 12 2018	Landet uten Oslo 2018
Netto driftsutgifter til barnevernstenesta per innbyggar 0-22 år (kr)	kr	12197	9608	8319
Barn med melding ift. innbyggarar 0-17 år (prosent)	prosent	4,2	5,4	4,5
Prosentdelen barn med undersøking ift. innbyggarar 0-17 år (prosent)	prosent	4,2	5,5	4,8
Barn med barnevernstiltak ift. innbyggarar 0-22 år (prosent)	prosent	3,1	4,5	3,9
Brutto driftsutgifter (funksjon 244) per barn med undersøking eller tiltak (kr)	kr	56105	51708	49929
Brutto driftsutgifter per barn som ikkje er plassert av barnevernet (funksjon 251) (kr)	kr	48975	34933	39268
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252) (kr)	kr	675848	396327	443947
Barn med undersøking eller tiltak per årsverk (funksjon 244) (antall)	antall	16	19,9	18,9
Undersøkingar med handsamingstid innan 3 månader (prosent)	prosent	74	82	87

Ut fra tallene som framkommer her kan det se ut til at kommune X har et forholdsvis høyt utgiftsnivå på barnevernsområdet sammenlignet med andre kommuner. Tabellen viser at denne kommunen har en lavere andel barn med melding, undersøkelse og barn på tiltak enn Kostra-gruppen og landet uten Oslo. Tallene viser dessuten lavere antall barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk, men likevel lavere andel saksbehandlingstid innen tre måneder sammenlignet både med kommunegruppa, fylket og landet for øvrig. Dette kan være grunnlag både for å stille spørsmål om ressursene er disponert på best mulig måte. Brutto driftsutgifter per barn i alle kategoriene ligger høyere enn Kostra-gruppen og landet uten Oslo. Særlig brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet viser urovekkende høye tall sammenlignet med de andre. Her bør man spørre administrasjonen om det er spesielle forhold som har gjort seg gjeldende.

Bildet som kommer fram gir grunn til å se om dette er tilfeldig for 2018 eller om dette er en trend i kommunen. For å vurdere dette kan tall for en lengre tidsperiode være nyttig, og det vises derfor her hvordan utviklingen har vært i perioden 2015-2018.

Tabell 3 Utvikling innen barnevernsområdet i perioden 2015-2018 i kommune X

Nøkkeltall	Enhet	Kommune X			
		2015	2016	2017	2018
Netto driftsutgifter til barnevernstenesta per innbyggar 0-22 år (kr)	kr	7082	6911	11477	12197
Barn med melding ift. innbyggarar 0-17 år (prosent)	prosent	3,7	3,7	3,7	4,2
Prosentdelen barn med undersøking ift. innbyggarar 0-17 år (prosent)	prosent	3,8	3,7	3,6	4,2
Barn med barnevernstiltak ift. innbyggarar 0-22 år (prosent)	prosent	2,6	2,7	2,8	3,1
Brutto driftsutgifter (funksjon 244) per barn med undersøking eller tiltak (kr)	kr	45267	48978	53468	56105
Brutto driftsutgifter per barn som ikkje er plassert av barnevernet (funksjon 251) (kr)	kr	36761	39041	44056	48975
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252) (kr)	kr	497328	498770	690095	675848
Barn med undersøking eller tiltak per årsverk (funksjon 244) (antall)	antall	16,1	14,4	16,7	16
Undersøkingar med handsamingstid innan 3 månader (prosent)	prosent	86	85	83	74

Tallene indikerer at det har vært et stigende utgiftsnivå på barnevernsområdet over flere år. Særlig har kostnader knyttet til barn som er plassert av barnevernet økt sterkt i 2017 og 2018. Andel undersøkelser med saksbehandlingstid innen 3 måneder viser en nedadgående tendens i perioden.

Forholdene det her er pekt på er noe av informasjonen som kan hentes ut fra KOSTRA-tallene, og er et eksempel på hvordan tallene kan brukes til analyse av ulike områder, og gi en pekepinn på hva som bør undersøkes nærmere ved bruk av annen informasjon.

SKOLEPORTEN

En annen nyttig informasjonskilde er Utdanningsdirektoratets nettsted Skoleporten (www.utdanningsdirektoratet.no/skoleporten) som er et verktøy for vurdering av kvalitet i grunnopplæringen. Målet med Skoleporten er at skoler, skoleeiere, foreldre, elever og andre interesserte skal få tilgang til relevante og pålitelige nøkkeltall for grunnopplæringen.

Skoleporten er en sentral del av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet og inneholder informasjon om

- opplæringen (elever, lærere og skoler)
- læringsmiljøet
- læringsresultater
- ressurser
- overganger

Det er lagt vekt på å gi stor valgfrihet i visningen av data. Man kan finne tall for en konkret skole, kommune eller et fylke på to forskjellige måter; man kan bruke søk, eller bla seg fram geografisk. Innen en skole, kommune eller fylke kan det gjøres sammenligninger over ulike år, og mellom kjønn og årskull.

Resultatene fra elevundersøkelsen i en tilfeldig valgt kommune er vist på neste side.

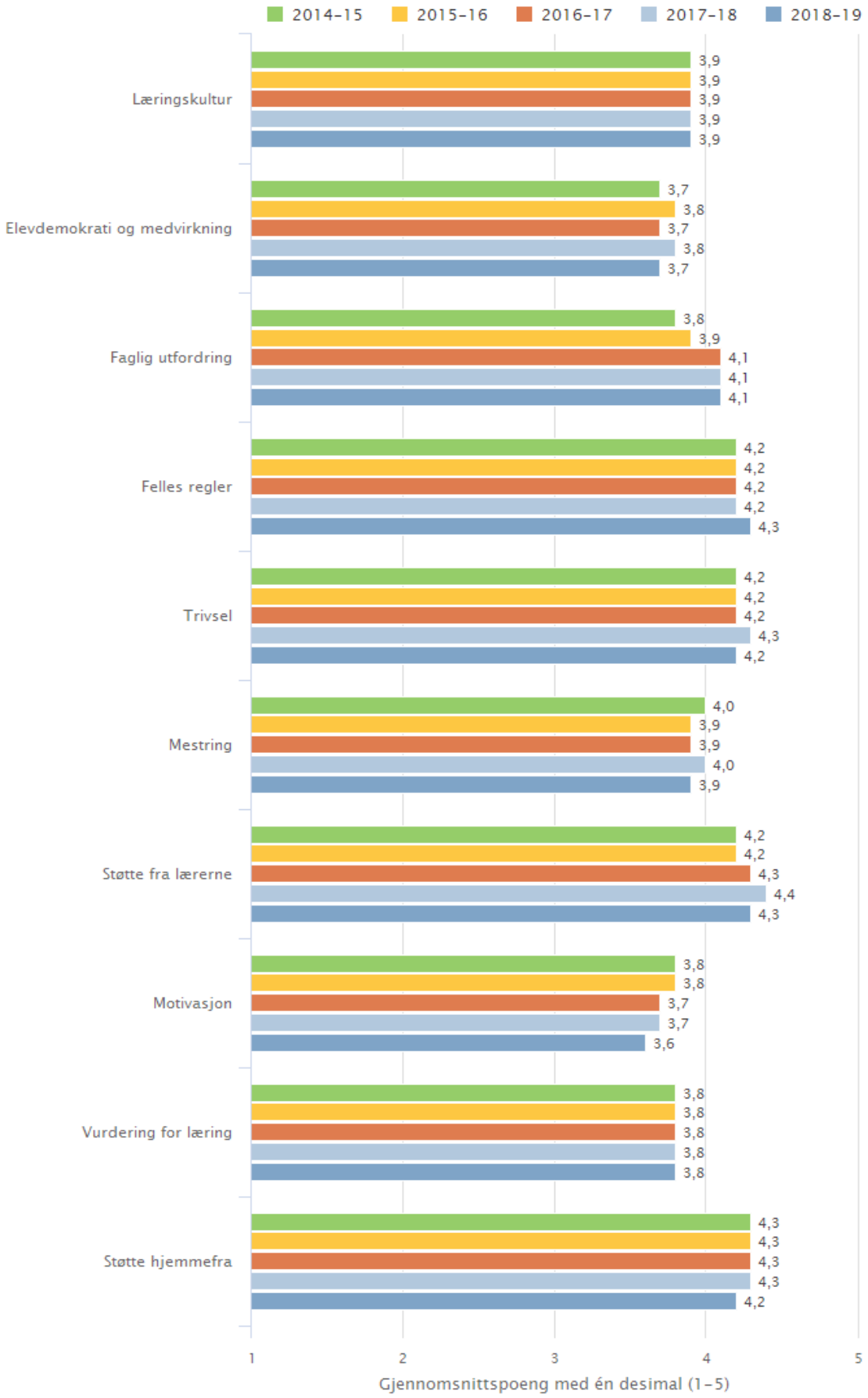

Figur 3 Resultater fra elevundersøkelsen 7. årstrinn

Elevene har også svart på spørsmål om mobbing:

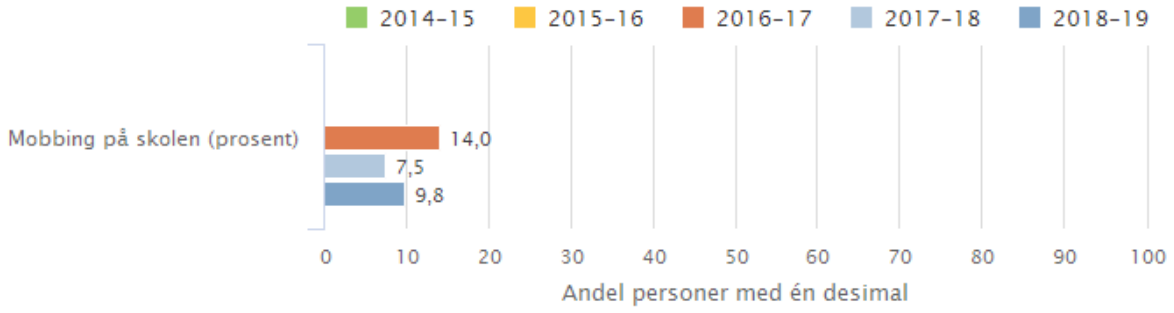

Figur 4 Andel elever som opplever mobbing på skolen.

Figuren viser at andelen elever som opplever mobbing har gått ned fra 2016-17 som er det året som viser høyest andel. I 2018-2019 ser vi at tallet er på vei oppover igjen.

ULIKE KILDER FOR DATAFANGST

Tema	**Kilde**	**Link**	**Kommentar**
Generelle kilder	Kostra	https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra	
Barnevern	Bufdir	https://bufdir.no/	Bra statistikk på kommunenivå
Barnehage, skole	Udir	https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/	Bemanningsnorm barnehage
Barnehage skole	Skoleporten	https://skoleporten.udir.no/	
Skole	Grunnskolens informasjonssystem (GSI)	https://gsi.udir.no/informasjon/apne/	
Kommunehelse	Folkehelseinstituttet	http://khs.fhi.no/webview/	
Helse og omsorg			
Generell kilde	Kommunebarometeret – Kommunal rapport	https://kb.kommunal-rapport.no/landing https://kommunal-rapport.no/kommunebarometeret/2019/03/her-er-alle-tabellene-i-kommunebarometeret-2019	

Lokaldemokrati	Bedre kommune	http://rapporter.kf.no/kslokaldemokrati2017.html	Få kommuner
Lokaldemokrati	Åpenhetsindeksen	https://presse.no/np-nyhet/apenhetsindeksen-2018/	
Anskaffelser	Leverandørdatabasen	https://ldb.kommunal-rapport.no/start	
Økonomi	NKRF	https://www.nkrf.no/digitalisering-verktoy/KOSTRA-analysemodell	
Generell kilde	Norge i tall - KS	https://www.ks.no/kartregioner/kartside/	
Helse og omsorg		https://www.helsedirektoratet.no/statistikk/statistikk	
Arkiv	Undersøkelse av kommunale arkiver	https://www.arkivverket.no/arkivutvikling/tall-og-data-statistikk/kommunearkiver/resultater-fra-undersokelsen-2018	Finner ikke splitt på kommune
Barnehage	Barnehagefakta	http://barnehagefakta.no/kommune	
Integrering	IMDI-statistikk	https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/	

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2020-1563/01
Arkiv:	216
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	27.01.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 06/20	Kontrollutvalget	13.02.2020

RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING AV SUNNDAL KOMMMUNENS SELSKAPER SOM GRUNNLAG FOR PLAN FOR EIERSKAPSKONTROLL 2019-2023. STATUSRAPPORT FRA REVISJONEN OG INNSPILL FRA KONTROLLUTVALGET

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget tar revisjonen sin gjennomgang til orientering og ber om at kontrollutvalget sine innspill blir tatt med i det videre arbeidet

Saksopplysninger

Kontrollutvalget sine oppgaver ved eierskapskontroll følger av kommuneloven § 23-4 og Forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5.

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5:
Kontrollutvalget skal rapportere og legge frem gjennomførte forvaltningsrevisjonsrapporter og resultatene av disse til kommunestyret. Kontrollutvalget skal påse at kommunestyret sitt vedtak om regnskapsrevisjoner, forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret om vedtaket er fulgt opp.

Kommuneloven § 23-4
Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunen sine eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyret sine vedtak og anerkjente prinsipp for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres eierskapskontroller. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunen sine eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret selv. Kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Kontrollutvalget bestilte i møte 24.10.2019, sak PS 40/19 fra revisjonen en risiko- og vesentlighetsvurdering av Sunndal kommune sin virksomhet og virksomhet i selskap som grunnlag for plan for eierskapskontroll for perioden 2019-2023.

For at risiko- og vesentlighetsvurderingen skal være et godt verktøy for kontrollutvalget i utarbeidelsen av Plan for eierskapskontroll, så ble det satt følgende krav til utarbeidelsen av analysen:

- Som grunnlag benytter en kommunale dokument, vedtak, tilgjengelige statistikker og tilsynsrapporter. I tillegg vert det innhenta informasjon fra kommunedirektør, ansatte, ordfører, politikere, kontrollutvalget og sekretariatet.

- Det blir gjennomført to dialogmøter med kontrollutvalget.

- Det skal utarbeides en risikomatrise som identifiserer sannsynlighet og konsekvens; Høy/uakseptabel risiko, middels risiko, lav/akseptabel risiko.

- Matrisen skal også angi graden av vesentlighet for det enkelte eierskap.

- Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal leveres til kontrollutvalget v/sekretariatet senest i løpet av april 2020.

- Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal gjennomføres innenfor en ramme på 50 timer.

Vedlegg:
- Veileder i risko- og vesentlighetsvurdering, NKRF 03.12.2019.

VURDERING

Kontrollutvalget forutsetter jf. saksutredningen og i vedtak 24.10.2019 at det blir gjennomført to dialogmøter med kontrollutvalget før den endelige rapporten fra revisjonen foreligger.

Norges Kommunerevisorforbund har utarbeidet en revidert veileder i risiko- og vesentlighetsvurdering fastsatt 3.12.2019. Dette er en revidert versjon av Veileder til utarbeidelse av overordnet analyse fra 2009. En revisjon av veilederen fra 2009 var nødvendig etter at ny kommunelov ble vedtatt i 2018. Den reviderte veilederen er ajourført med bestemmelsene og begrepene i den nye kommuneloven. Formålet med denne veilederen er primært å vise hvordan en kan utarbeide en risiko- og vesentlighetsvurdering som grunnlag for en plan for forvaltningsrevisjon. Veilederen kan også være til nytte ved utarbeidelse av plan for eierskapskontroll. Kontrollutvalget og revisor har felles utbytte av å se til veilederen i arbeidet med risiko- og vesentlighetsvurdering.

Med dette legger kontrollutvalget opp til et første dialogmøte den 13.02.2020 der en tar opp status i arbeidet og åpner for innspill fra kontrollutvalget.

Revisjonen vil presentere på powerpoint en status over arbeidet og funn så langt.

Sveinung Talberg
Rådgiver

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2020-1563/01
Arkiv:	030
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	27.01.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 07/20	Kontrollutvalget	13.02.2020
	Kommunestyret	

PLAN FOR KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE SIN VIRKSOMHET 2020-2023

Sekretariatets innstilling

Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2020-2023, med de korrigeringer som fremkommer i møtet, godkjennes. Saken legges frem for kommunestyret med følgende innstilling:

Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2020-2023 godkjennes.

Saksopplysninger

I tillegg til kommuneloven og forskrift om kontrollutvalg og revisjon, har utvalget flere dokument som danner rammeverk for kontrollutvalget sin virksomhet:

- Reglement for kontrollutvalget som ble revidert av avtroppande kontrollutvalg og vedtatt i kommunestyret i Sunndal 02.10.2019, sak PS 04/19.

- Engasjementsavtale mellom kontrollutvalget og avtale med Møre og Romsdal Revisjon IKS som blir erstattet av ny avtale med Møre og Romsdal Revisjon SA i et senere kontrollutvalgsmøte denne våren.

- Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2023, som blir vedtatt innen ett år etter start av ny valgperiode. Planlagt behandlet i kontrollutvalget sitt første høstmøte i år.

- Plan for eierkapskontroll 2020-2013, som blir vedtatt innen ett år etter start av ny valgperiode. Planlagt behandlet i kontrollutvalget sitt første høstmøte i år.

- Årsmelding som blir sendt til kommunestyret. Denne ble for 2019 erstattet av virksomhetsrapport som er en oppsummering fra 4-årsperioden 2015-2019. Den ble behandlet i Sunndal kommunestyre 16.09.2019, sak PS 33/19.

- Virksomhetsrapport, som blir lagt frem av avtroppende kontrollutvalg.

Sekretariatet vurderer at det kan være behov for å lage en plan for kontrollutvalget sin virksomhet, og som kan konkretiseres i en årlig tiltaksplan.

Vedlegg:

- Utkast til Plan for kontrollutvalget sin virksomhet 2020-2023.

VURDERING

I dag utarbeider kontrollutvalget en virksomhetsrapport ved avslutning av valgperioden, som blir lagt frem for kommunestyret. Sekretariatet ser det som tjenlig at det for hver valgperiode blir laget en plan for kontrollutvalget sin virksomhet. Det er naturlig at denne blir laget av det nye kontrollutvalget i løpet av det første året etter nytt valg. Planen bør bli sendt til kommunestyret for godkjenning slik det blir gjort med plan for forvaltningsrevisjon og plan for eierskapskontroll. På denne måten kan kommunestyret også involveres i å sette rammer for kontrollutvalget sin virksomhet i gjeldende valgperiode. Sist valperiode var det første gangen at det var utarbeidet en virksomhetsplan. Denne ble utarbeidet høsten 2017 og ikke sendt videre til kommunestyret da en var kommet langt inn i valgperioden.

Siden planen vil være gjeldende for en valgperiode, så kan den ikke være konkret på tiltak og aktiviteter, da disse vil ha en kortere planleggingshorisont. En vet ikke hvilke forvaltningsrevisjonsprosjekt eller kontrolltiltak som skal gjennomføres 2-3 år frem i tid. Det vil derfor være behov for å ha en årlig tiltaksplan, som kan revideres i løpet av året. Her vil det komme frem hva kontrollutvalget vil fokusere på dette året, f.eks.; bestilte forvaltningsrevisjoner, oppfølging av forvaltningsrevisjonsprosjekt, orienteringer fra administrasjonen, virksomhetsbesøk osv.

Til en viss grad fungerer i dag møteplan og arbeidsplan, som blir vedtatt i første kontrollutvalgsmøte hvert år, som en kortversjon av en tiltaksplan. Men sekretariatet vurderer at det er behov for å videreutvikle denne noe.

Sekretariatet legger her frem et utkast til Plan for kontrollutvalet sin virksomhet 2020-2023. Det blir anbefalt at denne planen blir gjeldende for resten av valgperioden. Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget vedtar arbeidsplan for 2020 på bakgrunn av virksomhetsplanen.

Sveinung Talberg
Rådgiver

Plan for kontrollutvalget sin virksomhet

2020-2023

Sunndal kommune

Vedtatt av kontrollutvalget i Sunndal 13.02.2020, sak 07/20

Vedtatt av kommunestyret i Sunndal xx.xx.2020, sak xx/20

KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE

1. INNLEDNING

Etter lov om kommuner og fylkeskommuner (kommunelova) 22.05.2018 § 23-1, er Sunndal kommune pålagt å ha et kontrollutvalg. Utvalget er kommunestyret sitt kontrollorgan og skal på vegne av kommunestyret, utføre den løpende kontrollen med kommunen sin forvaltning. Utvalget sin uavhengige stilling i forhold til andre folkevalgte organ og administrasjonen, er ivaretatt gjennom strenge krav til hvem som kan velges til utvalget.

Kommunestyret har 02.10.2019, sak 4/19 revidert og vedtatt et eget reglement for kontrollutvalget i Sunndal kommune. Første paragraf i reglementet sier:

§ 1. Kontrollutvalgets formål
Kontrollutvalget er kommunestyrets eget kontroll- og tilsynsorgan. Utvalget skal gjennom sitt arbeid sørge for at innbyggerne og øvrige interessenter har tillit til Sunndal kommune, og at kommunen leverer sine tjenester effektivt og målrettet i henhold til lov, forskrifter, statlige føringer og kommunestyrets intensjoner og vedtak.

Kontrollutvalget sitt reglement ligger ute på www.kontrollutvalgromsdal.no

Kontrollutvalget sine oppgaver er knyttet både til kontroll med den kommunale forvaltningen og til påse-ansvar med revisjonen sitt arbeid. Det meste av det som tidligere regulerte kontrollutvalget sine oppgaver låg i forskrift om kontrollutvalg. Dette er nå tatt inn i ny kommunelov. Forskrift om kontrollutvalg og revisjon regulerer nå i mindre grad kontrollutvalget sine oppgaver. Kontrollutvalget sine oppgaver i forskriften ligger i kapittel 1 og er en presisering av det som er regulert i lovens kapittel 23 om Kontrollutvalgets virksomhet.

Kontrollutvalget vil i tillegg til Plan for virksomheten ha en egen Tiltaksplan for hvert år med mer spesifisering av planlagte tiltak og oppgaver. Denne tiltaksplanen blir oppdatert fortløpende og vil være tilgjengelig på www.kontrollutvalgromsdal.no

2. UTVALGETS SAMMENSETNING

Funksjon	Namn	Parti	Varamedlemmer	Nr	Namn	Parti
Leder	Halvard G. Hagen*	Sp	For Halvard G. Hagen, Anveig Bjordal Halkjelsvik og Erling Rød:	1	Leda Pires Moxnes	Frp
Nestleder	Jorunn Anne Solheim	Ap		2	Arne Christen Drøpping	Krf
Medlem	Anveig Bjordal Halkjelsvik	Sp		3	Turid Stave	Sp
Medlem	Erling Rød*	Frp		4	Elfrid Sundqvist	V
Medlem	Edel Magnhild Hoem	Sv		5	Truls Lie	H
			For Jorunn Anne Solheim og Edel Magnhild Hoem:	1	Jon Kristian Schnell	Ap
				2	Wenche Person Søyseth	Ap
				3	Marta Eunice Perez	Ap

*medlem av kommunestyret.

KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE

3. MØTEPLAN

- Møteplanen blir vedtatt i det første kontrollutvalgsmøtet hvert kalenderår.
- Kontrollutvalget sine møter skal holdes for åpne dører på lik linje med andre kommunale utvalg.
- Kontrollutvalget sine møter blir avholdt på dagtid.
- Kontrollutvalget i Sunndal skal avholde minst 6 møter hvert kalenderår.
- Ved behov kan kontrollutvaglet gjøre endringer i møteplanen. En oppdatert møteplan ligger til enhver tid tilgjengelig på www.kontrollutvalgromsdal.no

4. KONTROLLUTVALGET SINE HOVEDOPPGAVER

4.1. KONTROLL MED FORVALTNINGEN

Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Kommuneloven kap. 23, § 23-2, § 24-9 og kap. 1, § 3 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

Den generelle kontrollen med forvaltningen blir gjennomført med følgende tiltak:

- Orientering fra kommunedirektøren knyttet til saker på kontrollutvalget sin oppfølgingsliste.
- Kontrollutvalget får framlagt tertialrapportene for Sunndal kommune.
- Oppfølging av politiske vedtak.
- Kopier av rapporter fra andre tilsynsorgan og kommunen sitt svar/oppfølging.
- Innkallinger/protokoller fra kommunestyret og øvrige politiske utvalg som ligger tilgjengelig på kommunen sin hjemmeside.
- Kontrollutvalget kan be om informasjon om ulike områder/temaer eller fra ulike enheter. Den overordna analysen som er utarbeidet som grunnlag for forvaltningsrevisjon skal være et godt hjelpemiddel for kontrollutvalget sin kontroll med forvaltningen, ved å etterspørre informasjon fra enheter og områder som ikke blir prioritert i forhold til forvaltningsrevisjon.
- Virksomhetsbesøk/alternativt orientering fra en enhetsleder.
- Et nytt ansvar som kontrollutvalget har fått i ny kommunelov er forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen. Dette er regulert i § 24-9 og innebærer at regnskapsrevisor skal se etter om kommunen sin økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak. Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

4.2. OPPGAVER KNYTTET TIL REGNSKAPSREVISJON

Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Kommuneloven kap. 23, § 23-2 og kap. 1, § 3 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

- Ved behandling av kommunen sine regnskap vil kontrollutvalget gi en uttalelse som blir stilet til kommunestyret. Formannskapet får kopi av uttalelsen når de skal innstille i saken om årsregnskap til kommunestyret.

- Alle nummererte brev eller andre typer revisjonsanmerkninger som revisjonen ønsker at kontrollutvalget skal følge opp, blir behandlet fortløpende. Nummererte brev som ikke blir godt nok fulgt opp, blir sendt kommunestyret for videre behandling.

- Revisjonen sitt årsavslutningsbrev blir fulgt opp av revisjonen, med orientering til kontrollutvalget.

4.3. OPPGAVER KNYTTET TIL FORVALTNINGSREVISJON

Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Kommuneloven kap. 23, § 23-3 og kap. 1, §§ 4 og 5 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyret sine vedtak. Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunen sin virksomhet og virksomheten i kommunen sine selskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Planen skal vedtas av kommunestyret selv. Kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Kontrollutvalget bestilte i møte 24.10.2019, sak PS 39/19 fra revisjonen en risiko- og vesentlighetsvurdering av Sunndal kommune sin virksomhet og virksomheten i selskap som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2019-2023.

Rapporten fra denne vurderingen skal etter planen behandles av kontrollutvalget i siste møte før sommeren. Denne danner grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon 2019-2023 som etter planen skal til behandling i kontrollutvalget sitt første møte høsten 2020. Planen skal videre til kommunestyret for behandling høsten 2020. Etter det dannar planen grunnlag for bestilling av forvaltningsrevisjonsrapporter.

Forvaltningsrevisjonsrapportene blir behandlet av kontrollutvalget og videre til kommunestyret for endelig vedtak, jf. kommuneloven § 23-5.

Alle forvaltningsrevisjonsrapporter blir fulgt opp av kontrollutvalget i ettertid. Det vil innebære å kontrollere hvordan rapporten sine anbefalinger blir fulgt opp av administrasjonen. Dette ansvaret følger av § 5 i Forskrift om kontrollutvalg og revisjon der det står at kontrollutvalget skal påse at kommunestyret sitt vedtak om regnskapsrevisjoner, forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret om vedtaket er fulgt opp.

4.4. OPPGAVER KNYTTET TIL EIERSKAPSKONTROLL

Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Kommuneloven kap. 23, § 23-4 og kap. 1, §§ 4 og 5 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunen sine eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyret sine vedtak og anerkjente prinsipp for eierstyring. Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal basere seg på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunen sine eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll. Planen skal vedtas av kommunestyret selv. Kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Kontrollutvalget bestilte i møte 24.10.2019, sak PS 40/19 fra revisjonen en risiko- og vesentlighetsvurdering av Sunndal kommune sin virksomhet og virksomhet i selskap som grunnlag for plan for eierskapskontroll for perioden 2019-2023.

Rapporten fra denne vurderingen skal etter planen behandles i kontrollutvalgets siste møte før sommeren. Denne danner grunnlag for plan for eierskapskontroll 2019-2023 som etter planen skal til behandling i kontrollutvalget sitt første møte høsten 2020. Planen skal videre til kommunestyret for behandling høsten 2020. Etter det danner planen grunnlag for bestilling av eierskapskontroller.

Eierskapskontrollene blir behandlet av kontrollutvalget og vidare i kommunestyret for endelig vedtak jf. kommuneloven § 23-5.

Alle eierskapskontroller blir fulgt opp av kontrollutvalget i ettertid. Det vil innebære å kontrollere hvordan rapporten sine anbefalinger blir fulgt opp av administrasjonen og andre organ. Dette følger av § 5 i Forskrift om kontrollutvalg og revisjon der det står at kontrollutvalget skal påse at kommunestyret sitt vedtak om regnskapsrevisjoner, forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret om vedtaket er fulgt opp.

4.5. OPPGAVER KNYTTET TIL BUDSJETTBEHANDLINGEN

Utgangspunktet for oppgavene er reglene i forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2 om kontrollutvalgets rolle i fastsettingen av budsjettet for kontrollarbeidet.

Kontrollutvalget skal utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen. Forslaget skal følge innstillingen til årsbudsjettet etter kommuneloven § 14-3 tredje ledd og videre til kommunestyret.

- Kontrollutvalget behandler forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i Sunndal kommune i første møte hver høst. I forslaget ligger ramme for kontrollutvalget sin virksomhet, revisjonen sin virksomhet og sekretariatet sin virksomhet.

- Kontrollutvalget sitt forslag skal følge budsjettsaken fra formannskapet til kommunestyret, og det er bare kommunestyret som kan korrigere kontrollutvalget sitt forslag til budsjett.

- Budsjettet skal vedtas av kommunestyret.

4.6. OPPGAVER KNYTTET TIL PÅSE-ANSVAR MED REVISJONSORDNINGEN

Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Kommuneloven kap. 23, § 23-2 og kap. 1, § 3 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

- Revisjonen rapporterer om sin virksomhet gjennom revisjonen sin «åpenhetsrapport», gjennom oppdragsavtale og engasjementsbrev og ellers ved behov.

- Oppdragsansvarlig revisor både for regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon skal legge frem sin vurdering av sin uavhengighet.

- I første møte hver høst orienterer revisjonen om revisjonsstrategien for revisjonsåret. Revisjonen sin plan for Sunndal kommune er til en hver tid tilgjengelig for utvalget.

- Kontrollutvalget skal motta et oppsummeringsnotat fra interimrevisjonen og årsoppgjørsrevisjonen.

- Vurdering av kontrollutvalget sitt tilsynsansvar for rekneskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon, jf. Norges kommunerevisjons (NKRFs) rettleder blir gjennomført i siste møte hvert år.

- Øvrige tiltak går frem av kontrollutvalget sin tiltaksplan.

4.7. OPPGAVER KNYTTETET TIL RAPPORTERING

Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Kommuneloven § 23-5. Kontrollutvalget skal rapportere resultatet av sitt arbeid til kommunestyret.

- Kontrollutvalget sin årsrapport blir behandlet i det første møtet hvert år, og blir oversendt kommunestyret til videre behandling. Kontrollutvalget rapporterer til kommunestyret om resultat av gjennomført forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i årsrapporten.

- Rapporter etter gjennomførte forvaltningsrevisjoner, eierskapskontroller, eventuelt andre bestillinger og eventuelle oppfølginger av nummererte brev, blir sendt fortløpende til kommunestyret.

- Kontrollutvalget sin virksomhetsplan for hver valgperiode blir behandlet innen ett år etter hvert kommunevalg og blir sendt kommunestyret til behandling.

5. OPPLÆRINGS- OG ERFARINGSUTVEKSLING

Kontrollutvalget sine oppgaver er mange og store og en ser behov for en jevnlig oppdatering av kunnskaper. Dette er vist gjennom kontrollutvalget sitt forslag til budsjett som inneholder en post til opplæring/kursvirksomhet.

- Kontrollutvalget ønsker å være representert med medlemmer på Norges kommunerevisorforbund (NKRF) sin kontrollutvalgskonferanse som blir arrangert hvert år. NKRF sin kontrollutvalgskonferanse er en stor konferanse med deltakere fra hele landet.

- Sunndal kommune er medlem i Forum for kontroll og tilsyn (FKT). FKT sitt formål er å være en møte- og kompetanseplass for mennesker som arbeider med kontroll og tilsyn i kommunene, Sametinget og fylkeskommunene. Det blir hvert år avviklet årsmøte og fagkonferanse. Kontrollutvalget ønsker å være representert med medlemmer på denne møteplassen.

- Kontrollutvalssekretariatet for Romsdal inviterer hvert år til en opplæringsdag for kontrollutvalgsmedlemmer og varamedlemmer i kommunene knyttet til sekretariatet.

- Kontrollutvalget og sekretariatet vil fortsette arbeidet med å informere om kontroll, bl.a. gjennom sekretariatet sin hjemmeside www.kontrollutvalgromsdal.no og ved å oppfordre kommunen til å orientere om kontrollutvalget sin virksomhet på kommunen sin hjemmeside.

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2020-1563/01
Arkiv:	033
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	01.02.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 08/20	Kontrollutvalget	13.02.2020

MØTEPLAN OG ARBEIDSPLAN 2020 - KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget vedtar møteplan for 2020 slik den foreligger i saksframlegget.

Kontrollutvalget sin leder, i samråd med sekretariatet, blir gitt fullmakt til å foreta endringer av møtedatoer dersom det blir nødvendig.

Kontrollutvalget godkjenner arbeidsplan for 2020, med de endringer som kommer frem i møtet.

Arbeidsplanen vil fortløpende bli oppdatert av kontrollutvalget.

Saksopplysninger

Det er ikke fastsatt et tall på møter for kontrollutvalgene. Ut fra forventet saksmengde, blir det også i 2020 planlagt 6 møter. Dersom det skulle oppstå situasjoner som tilsier at det likevel vil være behov for flere møter i løpet av året, vil dette bli vurdert.

Forslag til møteplan er koordinert med de andre kontrollutvalgene sekretariatet betjener for å unngå møtekollisjoner, samt Sunndal kommune sin møteplan for politiske møter i 2020.

I kontrollutvalget sitt møte 13.02.2020, sak 07/20, behandler utvalget Plan for kontrollutvalget sin virksomhet 2020-2023. Dette er en overordnet plan som må konkretiseres i en årlig arbeidsplan.

Sekretariatet har laget et forslag til arbeidsplan for 2020, som vil bli diskutert/vurdert i kontrollutvalget i hvert møte.

Vedlagt følger:
- Utkast til Arbeidsplan 2020-Kontrollutvalget i Sunndal kommune.

VURDERING

Kontrollutvalssekretariatet setter frem følgende forslag til møteplan for 2020:

Uke	Dato	Møte nr	Saker til behandling
7	13.02.	1/20	▪ Interimsrapport regnskapsrevisjon 2019 ▪ Rapport fra selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS ▪ Rapport fra arbeid med risiko- og vesentlighetsvurdering ▪ Virksomhetsplan 2020-2023 kontrollutvalget i Sunndal ▪ Tiltaksplan 2020 kontrollutvalet i Sunndal
17	23.04.	2/20	▪ Årsregnskap 2019 Sunndal kommune ▪ Årsregnskap 2019 Sunndal Energi KF ▪ Rapport fra arbeid med risiko- og vesentlighetsvurdering ▪ Oppdragsavtale med Møre og Romsdal Revisjon SA
22	28.05.	3/20	▪ Økonomirapport 1. tertial 2020 ▪ Rapport fra revisjonen om overordna analyse ▪ Virksomhetsbesøk
37	10.09.	4/20	▪ Kommunikasjons-/revisjonsplan for revisjonsåret 2020 ▪ Plan for forvaltningsrevisjon ▪ Plan for eierskapskontroll ▪ Budsjett for kontroll og tilsyn for 2021 ▪ Uttale om kontroll med etterlevelse av økonomiforvaltningen
44	29.10.	5/20	▪ Økonomirapport for 2. tertial 2020 ▪ Bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt el. eierskapskontroll
49	03.12.	6/20	▪ Interimsrapport regnskapsrevisjon 2020 ▪ Virksomhetsbesøk

Kontrollutvalget sin leder, i samråd med sekretariatet, blir gitt fullmakt til å foreta endringer av møtedatoer dersom det blir nødvendig.

Det er lagt opp til 6 møter i 2020, tre møter på våren og tre møter på høsten. Kontrollutvalget legger møteplanen for hele året i dagens møte sak 08/20.

Arbeidsplanen er bygd opp etter same mal som Plan for kontrollutvalget sin virksomhet 2020-2023, som utvalget behandler i dagens møte sak 07/20.

Det er viktig at utvalget tenker på om det er særskilte områder utvalget ønsker å fokusere på i 2020, hva som kan være aktuelle virksomhetsbesøk eller orienteringer en ønsker å få.

Kontrollutvalget kan i hvert møte supplere eller endre på kontrollaktiviteter som utvalget ser behov for.

Sveinung Talberg
Rådgiver

ARBEIDSSPLAN 2020

KONTROLLUTVALGET I SUNNDAL KOMMUNE

Oppdatert 14.01.2020

Tilsyn med forvaltningen

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med forvaltningen
	Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Kommuneloven kap. 23, § 23-2, § 24-9 og kap. 1, § 3 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.
Fortløpende rapportering	• Kontrollutvalgsmedlemmene skal ha tilgang til dokumenter fra alle politiske utvalg. • Erling Rød og Halvard G. Hagen er kommunestyret sine representanter i kontrollutvalget. • Rapporter fra andre tilsynsorganer og kommunens svar/oppfølging. • Investeringsprosjekt. • Sykefravær (i tertialrapporteringen) • Oppfølging av politiske vedtak (i tertialrapporteringen) • Misligheter, anmeldelser og varslinger
Aktuell informasjon/orienteringer	Saker til oppfølging vil fremgå av kontrollutvalgets oppfølgingsliste. Rådmannen rapporter skriftlig tilbake til kontrollutvalget og orienterer muntlig i møtet. I den grad temaer/områder ikke blir undersøkt gjennom bestilling av forvaltningsrevisjon, kan det være aktuelt å be om tilbakemeldinger fra administrasjonen på ulike områder, bl.a. ut fra overordnet analyse for forvaltningsrevisjon. Slik informasjon blir spesifisert under hvert enkelt møte.
13.02.2020	•
23.04.2020	• Skatteoppkreverens årsrapport for 2019 og kontrollrapport fra Skatteetaten til orientering. • Økonomisk status 2020.
28.05.2020	• Rapport 1. tertial Sunndal kommune. • Rapport 1.kvartal Sunndal Energi KF • Virksomhetsbesøk
10.09.2020	• (Rapport 2.kvartal Sunndal Energi KF hvis foretaket er i drift) • Økonomisk status 2020. • Uttalelse fra revisjonen om forenkla kontroll med etterlevelsen av økonomiforvaltninga i Sunndal kommune. (KL § 24-9)
29.10.2020	• Rapport 2. tertial Sunndal kommune.
03.12.2020	• Virksomhetsbesøk

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med regnskapsrevisjon.

Møte	Oppgaver knyttet til regnskapsrevisjon
	Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Kommuneloven kap. 23, § 23-2 og kap. 1, § 3 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.
13.02.2020	• Interimrapport regnskapsrevisjon, regnskapsår 2019.
23.04.2020	• Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet for 2019, Sunndal kommune. • Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet for 2019, Sunndal Energi KF. • Oppsummering og Årsavslutningsbrev for revisjonsåret 2019.
28.05.2020	• Revisjonen møter KU for å avstemme risiko- og vesentlighetsvurderinger.
10.09.2020	• Revisjons- og kommunikasjonsplan for 2020.
29.10.2020	• Orientering om oppfølging av årsavslutningsbrev for 2019.
03.12.2020	• Interimrapport regnskapsrevisjon, regnskapsår 2020.

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med forvaltningsrevisjon.

Møte	Oppgaver knyttet til forvaltningsrevisjon
	Utgangspunktet for oppgavene er knyttet til reglene i Kommuneloven kap. 23, § 23-3 og kap. 1, §§ 4 og 5 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.
13.02.2020	• Status frå revisjonen i arbeidet med overordna analyse og innspill fra kontrollutvalget.
23.04.2020	• Rapport fra revisjonen – overordna analyse.
28.05.2020	•
10.09.2020	• Plan for forvaltningsrevisjon 2019-2023.
29.10.2020	• Bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt.
03.12.2020	•

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med eierskapskontroll.

Møte	Oppgaver knyttet til eierskapskontroll
	Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Kommuneloven kap. 23, § 23-4 og kap. 1, §§ 4 og 5 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.
13.02.2020	• Rapport fra selskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS. • Status fra revisjonen i arbeidet med overordna analyse og innspill fra kontrollutvalget.
23.04.2020	• Rapport fra revisjonen – overordna analyse.
28.05.2020	•
10.09.2020	• Plan for eierskapskontroll 2019-2023.
29.10.2020	• Evt. bestilling av eierskapskontroll.
03.12.2020	•

Kontrollutvalgets oppgaver knyttet til tilsyn med revisjonen.

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med revisjonen
	Revisjonen rapporterer om sin virksomhet ved behov. Revisjonsplanen for Sunndal kommune er til en hver tid tilgjengelig for kontrollutvalget. Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Kommuneloven kap. 23, § 23-2 og kap.1, § 3 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon.
13.02.2020	•
23.04.2020	• Oppdragsavtale med Møre og Romsdal Revisjon SA.
28.05.2020	• Åpenhetsrapport fra revisjonen.
10.09.2020	• Oppdragsansvarlig regskapsrevisors habilitetserklæring for Sunndal kommune for revisjonsåret 2020.
29.10.2020	• Vurdering av kontrollutvalget sitt tilsynsansvar med regnskapsrevisjon.
03.12.2020	•

Budsjettbehandlingen

Møte	Oppgaver knyttet til budsjettbehandlingen
	Utgangspunktet for oppgavene er reglene i forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2.
13.02.2020	
23.04.2020	•
28.05.2020	•
10.09.2020	• Forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2021 behandles kontrollutvalget.
29.10.2020	•
03.12.2020	•

Kontrollutvalgets rapportering

Møte	Oppgaver knyttet til kontrollutvalgets rapportering
	Utgangspunktet for oppgavene er relatert til reglene i koml. § 23-5.
13.02.2020	•
23.04.2020	•
28.05.2020	•
10.09.2020	•
29.10.2020	•
03.12.2020	•

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2020-1563/01
Arkiv:	033
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	03.02.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 09/20	Kontrollutvalget	13.02.2020

OPPFØLGINGSLISTE

Sekretærens innstilling

Følgende saker føres opp på oppfølgingslisten: …….
Følgende saker avsluttes på oppfølgingslisten: …….

Saksopplysninger

Intensjonen med oppfølgingslisten er å ha et oppsett av saker og problemstillinger som medlemmene ønsker nærmere utredet eller orientering om.

Kontrollutvalget vedtar selv endringer i listen. Dette innebærer endring i status for den enkelte sak, det vil si følgende alternativ:

- Som nytt punkt
- Endringer i punkt (grunnet orienteringer gitt eller saken behandlet som egen ordinær sak i møte)
- Punktet går ut (saken anses for avsluttet fra kontrollutvalgets side)

Vedlagt følger:
- Ajourført oppfølgingsliste pr. 05.02.2020.
- Brev til kommunedirektør, datert 13.01.2020.
- Svar fra kommunedirektør, datert 03.02.2020.
- Erstatningskrav Holssand Barnehage.

VURDERING

Dersom det er saker utvalget ønsker å kommentere, stille spørsmål ved eller ta opp i dette møtet eller i et senere møte, kan disse bli fremmet i møtet for oppføring på oppfølgingslisten.

Sveinung Talberg
rådgiver

KONTROLLUTVALGET I
SUNNDAL KOMMUNE

SAKSOPPFØLGING

(ajourført pr.05.02.2020)

Saker som er tatt opp:	Bakgrunn for saken:	Restanse:	Status:
Prosjektregnskap til kontrollutvalget. **Sak PS 08/16.** **31.01.17**	I tilknytning til kontrollutvalgets behandling av årsmeldingen for 2016 i sak 03/17, pkt. 5.2, vil kontrollutvalget følge opp om kontrollutvalget får seg forelagt prosjektregnskap slik økonomireglementet beskriver. I tilknytning til dette vurderer kontrollutvalget hvilke revisjonsbekreftelser og revisjonshandlinger en ønsker utført.	Kontrollutvalget ber om å få en samlet oversikt over ferdige investeringsprosjekt i neste tertialrapport. Kommunen bør videre revidere investeringsreglementet i neste valgperiode og vurdere beløpsgrensen for når enkeltprosjekt skal til politisk behandling via revisjon og kontrollutvalg. I tilknytning til dette vurderer kontrollutvalget hvilke revisjonsbekreftelser og revisjonshandlinger en ønsker utført.	16.09.19: Kommunen har nå fått et revisorbekreftet byggeregnskap fra Utbygger'n AS for fellesprosjektet «Litltorget». Kontrollutvalget vil få en samlet oversikt når det er ferdig fra kommunen og det blir presentert i neste tertialrapport. Kommunen bør videre revidere investeringsreglementet i neste valgperiode og vurdere beløpsgrensen for når enkeltprosjekt skal til politisk behandling via revisjon og kontrollutvalg. 16.10.19: Byggeregnskap med vedlegg for Litltorget og gang- og oppholdsareal mellom Hovsvegen og kirkegården oversendt fra Sunndal kommune. 24.10.19: Byggeregnskapet behandlet i kontrollutvalget. Uttalelse oversendt Sunndal kommunestyre. 27.11.19: Svar fra kommunedirektør. Vedlagt en oversikt over investeringsprosjekter. Økonomireglement og reglement for investeringsprosjekter vil bli revidert i valgperioden. Grunnet ny kommunelov med tilhørende forskrifter (forskrifter er i liten grad utarbeidet pt.t) vil det være behov for gjennomgang og revidering. 03.02.20: Svar fra kommunedirektør. Pt. må regnskapsavslutning prioriteres, samt at ny økonomisjef må være på plass for å være med i vurderingen for hvilke oppgaver som prioriteres.
Sunndalsøra Samfunnshus BA – forvaltning 31.03.17	Kontrollutvalget er gjennom Bjørn Stomsvik(repr. for en av andelshaverne i Sunndalsøra samfunnshus BA) blitt kjent med at det i Sunndal Samfunnshus BA ikke er blitt avholdt Generalforsamling siden 2006. Det er også andre forhold i dette selskapet som en er blitt kjent med som en vil ha verifisert og bekreftet. Sunndal kommune eier i dag 58,937 % av andelene i selskapet. Kontrollutvalget ønsker å undersøke forholdene nærmere og vil sende et brev til ordføreren der en ber om en redegjørelse. Hvis disse forholdene	Kontrollutvalget avventer behandling og fremdrift i eierorganet til samfunnshuset og følger opp Sunndal kommune sin medvirkning til dette. Kommunedirektøren har som målsetting at eierforhold, økonomi og organisering skal avklares innen utgangen av 2019.	24.10.19: Leder registrerer at det er gått et brev fra kommunen(advokat) til de andre eierne. Leder reagerer på at dette brevet burde blitt sendt til styret for Sunndalsøra samfunnshus og ikke til de andre eierne. Kommunedirektøren har tidligere sagt at en håper å være i mål med saken i 2019. Kontrollutvalget er uroet over manglende fremdrift og at ikke kommunen som største eier medvirker i større grad til at det blir ordnet opp i saken. Kontrollutvalget ber kommunedirektøren om en statusrapport og plan for det videre arbeidet til møtet . 27.11.19: Svar fra kommunedirektør. Styret i Sunndalsøra Samfunnshus har i brev av 13.11.19 angitt at det på ordinær generalforsamling i april 2020 skal gjøres beslutninger om selskapets fremdrift. Kommunedirektøren supplerte i møtet 05.12.19 med at det er lite kommunedirektøren kan gjøre slik situasjonen er nå. Dette er en styresak.

	kan bekreftes, ber kontrollutvalget om en redegjørelse fra ordføreren om hvilke tiltak som blir satt i verk for å rydde opp i forholdene. Uavhengig av ordførerens redegjørelse vil kontrollutvalget vurdere å gjennomføre en selskapskontroll av selskapet.		
Oppfølging av tilsynsrapport fra Arkivverket om arkivene i Sunndal kommune Sak PS 10/18 04.04.18	Sekretariatet viste i sak RS 28/18til brev fra Arkivverket datert 07.02.2018 der det vises til at det er gått over tre år siden Arkivverket oversendte Sunndal kommune endelig tilsynsrapport med pålegg om å utbedre avvik. Arkivverket registrerer at kommunen ikke har overholdt fastsatte frister, og at fire avvik fortsatt står åpne (1, 3, 5 og 8). Arkivverket velger på nåværende tidspunkt å avslutte tilsynet.	Kontrollutvalget følger opp at avviket «arkivplan» lukkes. Kontrollutvalget ber kommunedirektøren om en status på uttrekk fra hoved- og fagsystemene.	05.09.2019: Svar fra kommunedirektøren. De sakene som ikke er lukket gjelder kommunens arkivplan, og det er ikke endret status i forhold til forrige rapportering. Dette henger sammen med innføring av nytt sak/arkivsystem P360, samt nytt byggesaksystem. eArkiv skal på plass, slik at det kan gjøres oppslag via Public 360 i alle arkivdeler i ePhorte og i de historiske basene. Dette krever rydding og avslutning av hele ePhorte, uttrekk, kvalitetssikring og deponering, for deretter å konvertere det inn i eArkiv. Dette arbeidet gjøres i samarbeid med IKA Møre og Romsdal IKS, IKT ORKide og Tieto. Når dette er på plass vil det arbeides med å få på plass arkivplan. 16.09.2019: Kommunen har ikke hatt ressurser til å lukke gjenstående avvik. Kontrollutvalget beholder saken på oppfølgingslisten da alle avvik ennå ikke er lukket. 27.11.19: Svar fra kommunedirektør. Tidligere har vi tatt uttrekk av arkivdelene SAK1 og SAK2 fra ePhorte. Ved skifte av sak-/arkivsystem tas det uttrekk av resterende arkivdeler, både sak-arkiv og objektarkiv. Til sammen har vi 12 arkivdeler det nå skal tas uttrekk av. Vi har gjennomført en omfattende jobb med å rydde og avslutte i ePhorte. Alle dokumenter er journalført, alle restanser er avskrevet og alle saksmapper er avsluttet. Arkivdelene er periodisert, de har fått endret status og start/slutt-dato er registrert. IKT ORKIde er ansvarlig for det tekniske og har kontakten med Evry og Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS (IKAMR). Det har vært litt forsinkelser fra Evry sin side når det gjelder tekniske verktøy for uttrekk, men det skal være rettet opp og uttrekkene tas fortløpende for kommunene. Arkivuttrekket vårt er innmeldt til IKAMR, og vi skal straks besvare henvendelsen fra dem der de ber om at avtale om deponering av digitalt arkivmateriale bekreftes og at skjema med informasjon om innleveringen fylles ut. Dette gjøres i samarbeid mellom arkivleder og IKT ORKide. Etter at uttrekkene er gjort skal vi kvalitetssikre metadataene sammen med IKAMR og IKT ORKide før uttrekket «pakkes». Når uttrekkene er godkjente skal det sammen med IKT ORKide og Tieto sørges for at de blir tilgjengelige for oppslag i eArkiv (gjennom Public360). Under møtet 05.12.19 orienterte kontrollutvalgssekretariatet om at arkivverket har opplyst at det vil bli gjennomført et nytt tilsyn med arkivene i Sunndal. Sist arkivtilsyn som denne oppfølgingssaken bygger på skriver seg fra et tilsyn i 2015. 03.02.20: Svar fra kommunedirektør. Når det gjelder uttrekk fra fagsystemene er dette i gang, og

			viktige aktører er Interkommunalt arkiv MR (IKA) og IKT Orkide. Arbeidet er i stor grad av teknisk karakter. Uttrekk fra post/arkivsystemet er gjennomført, og overlevering skal være godkjent i IKA Møre og Romsdal før 01.03.20.
Innsyn i pasientjournal PS 17/19 25.04.2019	På bakgrunn av behandling av saken i sak PS 18/19 ønsker kontrollutvalget å føre saken opp på oppfølgingslisten og følge opp videre at kommunen har etablert tilstrekkelige rutiner som sikrer en forsvarlig saksbehandling på området innsyn i pasientjournaler.	Kontrollutvalget vurderer å bestille en undersøkelse fra revisjonen på kommunens rutiner med pasientjournaler. Videre undersøke hvordan etterlevelse av lov, forskrift og rutine i forhold til pasientjournaler skjer.	18.06.2019: På bakgrunn av behandling av saken i sak PS 18/19 ønsker kontrollutvalget å føre saken opp på oppfølgingslisten og følge opp videre at kommunen har etablert tilstrekkelige rutiner som sikrer en forsvarlig saksbehandling på området innsyn i pasientjournaler. Kommunedirektøren sa at hun hadde nye opplysninger i saken og ba om at møtet ble lukket med hjemmel i kommuneloven § 31 nr. 2. Kontrollutvalget vedtok enstemmig å lukke møtet. Kommunedirektøren redegjorde for de nye opplysningene som vil bli protokollert i egen protokoll unntatt offentlighet, jf. offentlighetsloven § 13, 1.ledd. 16.09.2019: Kontrollutvalget anbefaler at saken fortsatt står på oppfølgingslisten på bakgrunn av at en bør vurdere å bestille en undersøkelse fra revisjonen for å se på rutinene og etterlevelse av disse når det gjelder pasientjournaler. 24.10.2019: Kontrollutvalget anbefaler at saken fortsatt står på oppfølgingslisten på bakgrunn av at en bør vurdere å bestille en undersøkelse fra revisjonen for å se på rutinene og etterlevelse av disse når det gjelder pasientjournaler. Kontrollutvalget registrerer at Fylkesmannen har sendt kommunen brev om et tilsyn. Dette er unntatt offentlighet. Kontrollutvalget vil be om innsyn i dette dokumentet før møtet 5.12.19 og ta stilling til om dette påvirker vurderingen om bestilling av undersøkelse på området. 05.12.2019: Kontrollutvalget er kjent med at tilsynet som ble omtalt i kontrollutvalgsmøtet 16.10.19 ikke gjelder denne saken. Leder ba kontrollutvalget vurdere å bestille en undersøkelse på området pasientjournal. Nestleder ba om at dette spørsmålet ble utsatt da det i møtet i kontrollutvalget 16.10.19 ble sagt at kommunen selv ville be Fylkesmannen om at det ble åpnet et tilsyn på området. Kontrollutvalgssekretariatet undersøker dette nærmere med kommunen og kontrollutvalget avventer nærmere behandling til svar foreligger. Det er ikke hensiktsmessig å iverksette en undersøkelse nå fra kontrollutvalget sin side hvis Fylkesmannen skal ha et tilsyn på området.
Gnr. 91, b.nr. 20, Horrvikvegen 201 – utvikling av eigedom PS 17/19 25.04.2019	På bakgrunn av behandling av saken i sak PS 18/19 ønsker kontrollutvalget å føre saken opp på oppfølgingslisten og følge opp videre at kommunen har etablert tilstrekkelige rutiner som sikrer en forsvarlig saksbehandling på området i henhold til plan- og bygningslov, politiske vedtak og at saken kan danne presedens for andre lignende saker.	Kontrollutvalget ønsker å undersøke etterlevelse av rutiner for bygningskontroll. Videre om kommunen har utført tilsyn med byggetiltak i følge planen og om kommunen har vurdert tiltak hvis en ikke følger planen.	11.02.2019: Sak PS 05/19. Kontrollutvalget har fått en henvendelse om mulig brudd på forutsetningene i vedtak fattet i Økonomi- og planutvalget den 26.09.2017, sak 109/17. Det hevdes i henvendelsen at tiltakshaver har bygd en molo. Dette er i strid med vedtaket. 16.04.2019: Svar fra kommunedirektøren i epost. Byggesaksrådgiver og planlegger i plan-, miljø- og næringstjenesten har vært på befaring på angjeldende eiendom i forbindelse med delingssaken og har observert at moloen er reparert litt ut over det som lå i tillatelsen. Tjenestens vurdering er at dette ikke vil bli fulgt opp med pålegg fra vår side. Inneværende år har tjenesten som mål å starte opp tilsyn og oppfølging av ulovlige tiltak med målsetting om kontroll av 5 % av alle innkomne byggesøknader (Årsplan 2019). Tjenesten har oversikt til i viss grad over dette, men et formalisert system og rutiner er pt

			ikke utarbeidet. Grunnet 1 års vakanse i den ene av 2 stillinger som byggesaksrådgiver så har dette blitt nedprioritert til fordel for byggesaksbehandling. Stilling nr 2 besettes igjen i nær fremtid (1. mai) og arbeidet med system og rutiner vil da være et fokusområde. Rapport om dette vil bli gitt i forbindelse med tjenestens tertialrapporteringer i år. 05.09.2019: Svar fra kommunedirektøren. I vedtaket fra ØP-møtet den 26.09.2017 i sak PS 109/17 ble det fattet følgende vedtak: Det gis det ikke dispensasjon til bygging eller reparasjon av moloen. Samtidig står det i vedtaket at det gis tillatelse til nødvendig sikring av moloen i forbindelse med opptrekk av båt. Det er ikke gitt noen tillatelser utover dette fra administrasjonen, og moloen er slik sett et ulovlig forhold. Saken ble tatt opp i formannskapet den 22.august og etter redegjørelse fra fungerende plansjef og saksbehandler fattet formannskapet enstemmig vedtak om at administrasjonen skal følge opp tiltakshaver for å avklare videre oppfølging av påbygd molo. På bakgrunn av dette skal det opprettes tilsynssak/ulovlighetssak for å få brakt tiltaket til lovlige former, enten ved ny søknad og godkjennelse eller tilbakeføring av tiltak. Når det gjelder etablering av rutiner som sikrer en forsvarlig saksbehandling på området, viser vi til vår tilsynsstrategi og rutine for ulovlighetsoppfølging. Tilsynsstrategi og rutine for ulovlighetsoppfølging er vedlagt. Det har vært forsvarlig saksbehandling på området, og kommunedirektøren har ikke godkjent tiltak på moloen. 16.09.19: Kommunedirektøren reagerte på at det i protokollen fra kontrollutvalgets møte 25.04.2019 står at kontrollutvalget stiller seg spørrende til at kommunedirektøren har godkjent tiltak på moloen da det i vedtaket fra ØP står at utvalget ikke gir dispensasjon til bygging eller reparasjon av moloen. Kommunedirektøren har ikke sagt at kommunen har godkjent de tiltak som er gjennomført på moloen. Rutinene for ulovlighetsoppfølging er ikke tatt tilstrekkelig i bruk ennå. Kommunen vil se på saken på nytt. 24.10.19: Leder stilte spørsmål om kommunen har utført tilsyn med byggetiltak i følge planen og om kommunen har vurdert tiltak hvis en ikke følger planen. 27.11.19: Svar fra kommunedirektør. Rapport på dette gjøres i tertialrapportene til plan-, miljø- og næringstjenesten. Som orientert om der har en av de to stillinger som byggesaksrådgivere stått vakant fram til 1. mai i år. I tillegg er det innført ny programvare – eByggesak i år, noe som også har vært tids- og ressurskrevende. Men tilsyn har vært prioritert etter at bemanningen har vært fulltallig. Og vi deltar i et samarbeid med kommunene på Nordmøre og vi har en felles tilsynsstrategi for kommunene. Dette samarbeidestartet opp i 2012 og en felles tilsynsstrategi er utarbeidet. Denne er nå revidert og blir lagt fram for kommunestyret i desember i år. Når det gjelder status på antall tilsyn er det mulig vi ikke når målet i årsplanen fullt ut i år. Det endelige resultat her vi bli rapportert bl.a. i plan-, miljø- og næringstjenestens årsmelding 2019. Og en tilsvarende målsetting for 2020 vurderes som klart realistisk.

			Kontrollutvalget henviser til et tidligere vedtak ifm en molo i Horrvikvegen. Dette vedtaket var ikke entydig klart med de juridiske utfordringene dette ville kunne medføre. På denne bakgrunn ble saken lagt fram for formannskapet på ny i august i år. Og plan-, miljø- og næringstjenesten har fulgt opp saken etter dette. Og til orientering vil tilsyn blir gjennomført i neste uke (uke 48). 05.12.19: Leder stilte spørsmål om kommunen har utført tilsyn med byggetiltak i følge planen og om kommunen har vurdert tiltak hvis en ikke følger planen. Leder viste videre til det interkommunale samarbeidet på området og spurte hvordan dette har fungert. Kommunedirektøren svarte at en på grunn av kapasitetsmangel via det interkommunale samarbeidet har prioritert juridiske spørsmål i ordinære byggesaker fremfor kontroll og tilsyn. Det kommer nå opp en politisk sak om revidering av dette interkommunale samarbeidet. 03.02.20: Svar fra kommunedirektør. SAMARBEIDSAVTALE OM TILSYN I BYGGESAKER – interkommunalt samarbeid ble vedtatt i sak 49/19 i kommunestyret den 12.12.19.
Bemanningsplan i Sunndal kommune. PS 48/19, 05.12.19	Kontrollutvalget ba i møtet 16.10.19 om en statusrapport på bemanning og plan for rekruttering i alle enheter i Sunndal kommune til møtet 5.12.19. Kontrollutvalget etterlyste også status i arbeidet med å vurdere den administrative organiseringen som kommunedirektøren skal utføre. Kommunedirektøren har i brev 27.11.19 svart at stillingen som økonomisjef blir lyst ut i uke 48. En ser i ettertid og at en har hatt for liten kapasitet på økonomiavdelingen selv med innleie av økonomisjef tilsvarende 40 % stilling. Når det gjelder bemanning i andre enheter så bli ledige stillinger fortløpende drøftet og vurdert utlyst. Det er igangsatt et arbeid innenfor eiendomstjenesten og kommunalteknisk tjeneste for å vurdere organiseringen fremover. Den 05.09.2018 vedtok Sunndal kommunestyre organisering og	Kontrollutvalget ber om en statusrapport på bemanning og plan for rekruttering i alle enheter i Sunndal kommune. Kontrollutvalget etterlyser status i arbeidet med å vurdere den administrative organiseringen.	05.09.2019: Svar fra rådmannen. Sunndal kommune har fått tilgang på kompetanse fra Surnadal kommune, nærmere bestemt økonomisjef Trond Håskjold. Han har ansvar for det som er tillagt økonomsjefstilling. Unntatt er personalansvaret som ligger til kommunedirektøren. 24.10.2019: Leder registrerer at situasjonen fortsatt er uavklart. En kan ikke ha en ordning med innleie og sykemelding over tid. Hva skjer med budsjettarbeidet i høst? Også andre enheter sliter med bemanningen. Kontrollutvalget ber til møtet 5.12.19 om en statusrapport på bemanning og plan for rekruttering i alle enheter i Sunndal kommune. Kontrollutvalget etterlyser også status i arbeidet med å vurdere den administrative organiseringen som kommunedirektøren skal utføre. 27.11.2019: Svar fra kommunedirektør. Stillingen som økonomisjef blir utlyst i uke 48. Når det gjelder bemanning i andre enheter, så blir ledige stillinger fortløpende drøftet og vurdert utlyst. Stillingen som personalsjef blir utlyst i uke 48. Det er igangsatt et arbeid innenfor eiendomstjenesten og kommunalteknisk tjeneste for å vurdere organiseringen framover. Dette med bakgrunn i teknisk sjef sin varslede avgang, samt betydelig endring i tjenesten innenfor brann og renovasjon. Det ble redegjort for kommunestyret i sak 64/18 – med følgende vedtak: «Sunndal kommunestyre godkjenner rådmannens forslag til organisering og framdriftsplan for gjennomgang av administrativ organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten.» Utover dette vil det bli fokusert på de tjenester der det er et uttalt behov for endringer for å sikre god tjenesteleveranse. 03.02.20: Svar fra kommunedirektør. Bemanning vurderes fortløpende fra behov, rammene er lagt i budsjettet. Dette arbeidet skjer i forbindelse med årsplanlegging, ulike sektorplaner samt

	framdriftsplan for gjennomgang av administrativ organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten, hvor en arbeidsgruppe fikk i oppgave å se på og foreslå ny organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten. Det foreligger en sak og innstilling på dette til kommunestyret sitt møte 12.12.19.		ved naturlige vakanser. Arbeidet med administrativ vurdering av Plan, Miljø, Næring – Kommunalteknikk – og Eiendomstjenesten er startet – flere tjenester på Rådhuset vil/kan inngå i vurderingen. Arbeidet organiseres i en samskapingsprosess - samme metodikk som i Nettverk Nordmøre – og tidsplanen er tentativt satt til ferdigstillelse i juni 2020.
NÆRINGSARBEIDET I SUNNDAL KOMMUNE PS 35/19, PS 36/19, 16.09.19	Kontrollutvalget viser til sak PS 36/19. Det ble stilt spørsmål ved samhandlingen og oppfølging av avtalen mellom Sunndal kommune og Sunndal Næringsselskap AS (SUNS). Sunndal kommune har ikke behandlet bestillingsdokumentet siden 2016. Kontrollutvalget er også opptatt av hvordan forvaltningsrevisjonsrapporten fra 2014 er fulgt opp og hvordan resultatet blir fra det arbeidet som skal utredes av kommunedirektøren om vurdering av næringsarbeidet i Sunndal kommune. På denne bakgrunn ønsker kontrollutvalget å føre denne saken opp på oppfølgingslisten.	Kontrollutvalget ber om en statusoppdatering på samhandlingen og oppfølging av avtalen mellom Sunndal kommune og Sunndal Næringsselskap AS. Kontrollutvalget ber om en statusoppdatering på hvordan forvaltningsrevisjonsrapporten fra 2014 om «Næringsarbeidet i Sunndal kommune» er fulgt opp. Kontrollutvalget ber om en statusoppdatering fra arbeidet som skal utrede en vurdering av næringsarbeidet i Sunndal kommune.	24.10.2019: Kontrollutvalget ber om en statusoppdatering til møtet 5.12. på: - Samhandlingen og oppfølging av avtalen mellom Sunndal kommune og Sunndal Næringsselskap AS (SUNS). Sunndal kommune har ikke behandlet bestillingsdokumentet siden 2016. - Hvordan forvaltningsrevisjonsrapporten fra 2014 er fulgt opp og hva som er status fra det arbeidet som skal utredes av kommunedirektøren om vurdering av næringsarbeidet i Sunndal kommune. 27.11.2019: Svar fra kommunedirektør. 1.restansepunkt: Det foreligger ingen særskilt avtale mellom SUNS og Sunndal kommune utover Næringsplana og Bestillingsdokumentet. Styret i SUNS utarbeider i tillegg et eget strategidokument som bygger på Næringsplana. Dette vedtas av styret i SUNS og rulleres hvert annet år. 2.restansepunkt: Kommunestyret vedtok i møte 01.10.2014 følgende i forbindelse med nevnte revisjonsrapport: «Sunndal kommunestyre viser til forvaltningsrevisjonsrapporten om næringsarbeidet i Sunndal kommune datert 12.02.14 og vedtar følgende oppfølgingstiltak til denne: 1. Det skal utarbeides et «bestillingsdokument» som avklarer nærmere hvilke oppgaver som næringsselskapet skal utføre for de midlene som kommunen overfører til selskapet. Bestillingsdokumentet bør være gjenstand for årlige drøftinger mellom partene og forankres i kommunen og næringsselskapets styre. 2. Punkt 1 i kommunestyrets vedtak i sak 26/11 om de økonomiske rammene for drift av Sunndal næringsselskap AS endres til: «Kommunestyret bevilger et årlig tilskudd til grunnfinansiering av Sunndal næringsselskap AS og til utviklingsmidler til bedrifter og prosjekter på kr 2 300 000 for årene 2011–2015.» Forvaltningen av den delen av grunnfinansieringen som er øremerket tilskudd til bedrifter og etablerere delegeres til rådmannen som fatter vedtak i disse sakene etter innstilling fra styret i næringsselskapet eller daglig leder i fullmaktsaker.» 3. Praksisen med at ordføreren er styreleder i SUNS videreføres. Varaordføreren utpekes

			som kommunens eierrepresentant i SUNS. Varaordføreren kan da ikke velges inn i selskapets styrende organer. 4. Kommunestyret ber rådmannen om å gjennomføre følgende tiltak for å styrke dialogen mellom kommunen og SUNS og dialogen internt i kommunen: • Møteinnkallinger og referater fra styremøtene i SUNS gjøres tilgjengelig for de ansatte i plan-, miljø- og næringstjenesten. • Overordnede problemstillinger knyttet til samarbeidet mellom kommunen og SUNS drøftes på de interne møtene mellom rådmann og plansjef. • Det skal gjennomføres månedlige kontaktmøter mellom kommunens plan- miljø- og næringsavdeling og administrasjonen i SUNS. • De ansatte i plan-, miljø- og næringsavdelingen skal i større grad involveres i større utviklingsprosjekter som gjennomføres i regi av SUNS. « Ad. 1. Oppfølgingen av Forvaltningsrevisjonens rapport fra 2014 ble behandlet som egen sak i kommunestyret 01.10.15. I rådmannens saksframlegg i saken heter det om de oppfølgingstiltakene som her ble vedtatt: "De fleste av disse tiltakene ble gjennomført raskt. Arbeidet med bestillingsdokumentet har tatt lengre tid, men etter drøftinger mellom administrasjonene i kommunen og næringsselskapet er en kommet fram til et forslag som legges fram for kommunestyret og styret i Sunndal Næringsselskap til godkjenning". Bestillingsdokumentet ble lagt fram og godkjent av kommunestyret i møte 15.06.16, K-sak 38/16. Dokument beskriver hvilke oppgaver SUNS skal utføre for de midlene som Sunndal kommune overfører til selskapet. Dokumentet legges også til grunn i tertialvis rapportering fra SUNS til formannskapet. Bestillingsdokumentet skal legges fram til drøfting og evaluering mellom partene i november/desember hvert år (ref. pkt. 3 i dokumentet). Styret i SUNS behandlet dette sist i oktober 2018 med følgende vedtak oversendt til Sunndal kommune: styret ser ikke grunn til å foreslå endringer i dokumentet. Kommunedirektøren vurderer det som hensiktsmessig at neste evaluering gjøres med det nyvalgte styret i SUNS. Ad. 2. Gjeldende Næringsplan for Sunndal kommune 2015-2020 vedtatt i kommunestyret 02.09.15 angir rammer og mandat for SUNS i planperioden. Ad. 3. Nytt prinsipp ble lagt til grunn ved årets styrevalg Ad. 4. Gjennomføres. 3.restansepunkt: Dette arbeidet er utsatt til neste år grunnet manglende kapasitet i 2019. 03.02.20: Svar fra kommunedirektør. Avtalen mellom Sunndal kommune og SUNS har varighet ut 2020.

			I forvaltningsrevisjonsrapporten er det 5 anbefalinger, og disse er behandlet i K-sak 58/14: 1. Bestillingsdokumentet er politisk behandlet i 2016. De senere drøftinger er ikke dokumentert ved referat, og det er følgelig ingen endringer i bestillingsdokumentet. 2. Kommunedirektøren foretar fordeling fra næringsfondet etter forutgående saksbehandling og innstilling fra SUNS. 3. Ordfører er kommunens eierrepresentant, og han har ikke plass i styret i SUNS. 4. Det er månedlige møter mellom ledelsen i SUNS og plansjefen ihht planlegging, rapportering og oppfølging av næringsarbeidet. Møteinnkallinger og –referater fra styremøtene er tilgjengelig for de ansatte i PMN-tjenesten. 5. Økonomirapport fra SUNS skjer tertialvis i kommunestyret. Arbeidet med næringsplan vil inngå i saken om planstrategi som blir fremmet for formannskapet i februar 2020. Dette vil være en premissgiver til hvordan næringsarbeidet skal organiseres. Det er også et viktig moment at kommuneplanens samfunnsdel er gjennomført før det tas fatt på næringsplan.

Kontrollutvalget i Sunndal kommune

Sekretariatet:
Telefon: 71 11 14 52 - direkte
Telefon: 71 11 10 00 - sentralbord
Telefaks: 71 11 10 28
Mobil: 99160260
E-post: sveinung.talberg@molde.kommune.no

Sunndal kommune
v/kommunedirektøren

Deres referanse:	Vår referanse:	Arkivkode:	Sted/dato
	2020-008/STA	1563-030&20	Molde, 13.01.2020

OPPFØLGING AV SAKER ETTER KONTROLLUTVALGETS MØTE 05.12.2019

PS 47/19	BUDSJETT 2020 OG ØKONOMIPLAN 2021-2023 SUNNDAL KOMMUNE

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget er bekymret for den økonomiske bærekraften til Sunndal kommune der kommunedirektøren foreslår stor bruk av disposisjonsfondet for å balansere drifta.

Kontrollutvalget forventer at det snarest settes i gang tiltak for å bringe økonomiplanen i en slik stand at bærekraften opprettholdes.

Kontrollutvalget merker seg at inntekter fra salg av konsesjonskraft er budsjettert med 6 mill. kr og mener dette er satt for lavt etter dagens kraftpris. Kontrollutvalget minner også om Lov om offentlig støtte.

Kontrollutvalgets behandling

En har ikke hatt kapasitet i administrasjonen til å legge frem et budsjett og økonomiplan i balanse. Dette arbeidet må starte straks etter nyttår.

Erling Rød hevdet posten for konsesjonskraftinntekter ikke var reell og var satt for lavt. Dette var ikke kommunedirektøren uenig i og ville undersøke saken nærmere.

Erling Rød viste videre til at markedspris må ligge til grunn for disse inntektene og at en ikke kan «gi bort» inntektene til Sunndal Energi KF. Dette kan være i strid med Lov om offentlig støtte og blir i strid med offentlig støtte når energiselskapet blir et aksjeselskap fra 2020. Slik ulovlig støtte kan være å gi bort eller selge kraft billig til lokalt næringsliv. Gi bort eller selge kraft billig til eget kraftselskap. La eget/lokalt kraftselskap forvalte kraften mot for høy betaling (forholdet til anbudsreglene).

Kontrollutvalget ber om en redegjørelse fra kommunedirektøren på de 2 siste punktene i kontrollutvalgets vedtak.

PS 48/19	OPPFØLGINGSLISTE

Prosjektregnskap til kontrollutvalget

Kommunedirektøren svarte kontrollutvalget 27.11.19 at økonomireglement og reglement for investeringsprosjekter vil bli revidert i valgperioden. Grunnet ny kommunelov med tilhørende forskrifter (forskrifter er i liten grad utarbeidet pt.t) vil det være behov for gjennomgang og revidering.

Nå er ny kommunelov med tilhørende forskrift på området trådt i kraft.

Hva er status for revidering av reglementene?

Oppfølging av tilsynsrapport fra Arkivverket om arkivene i Sunndal kommune
Kommunen har ikke hatt ressurser til å lukke gjenstående avvik. Arkivverket har meldt om at de vil gjennomføre et nytt tilsyn med arkivforholdene i Sunndal i 2020.

Hva er status i forhold til lukking av gjenstående avvik?
Kontrollutvalget ber kommunedirektøren om en status på uttrekk fra fagsystemene.

Gnr. 91, b.nr. 20, Horrvikvegen 201 – utvikling av eiendom
Leder stilte spørsmål om kommunen har utført tilsyn med byggetiltak i følge planen og om kommunen har vurdert tiltak hvis en ikke følger planen. Leder viste videre til det interkommunale samarbeidet på området og spurte hvordan dette har fungert. Kommunedirektøren svarte at en på grunn av kapasitetsmangel via det interkommunale samarbeidet har prioritert juridiske spørsmål i ordinære byggesaker fremfor kontroll og tilsyn. Det kommer nå opp en politisk sak om revidering av dette interkommunale samarbeidet.

Hva er status på saken om revisjon av det interkommunale samarbeidet?

Bemanningsplan i Sunndal kommune
Kommunedirektøren orienterte kontrollutvalget i møte 05.12.19 om at ledige stillinger fortløpende blir drøftet og vurdert utlyst. Det er igangsatt et arbeid innenfor eiendomstjenesten og kommunalteknisk tjeneste for å vurdere organiseringen fremover.

Den 05.09.2018 vedtok Sunndal kommunestyre organisering og framdriftsplan for gjennomgang av administrativ organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten, hvor en arbeidsgruppe fikk i oppgave å se på og foreslå ny organisering av pleie- og omsorgstjenesten og helse- og barneverntjenesten. Det foreligger en sak og innstilling på dette til kommunestyret sitt møte 12.12.19.

Kontrollutvalget ber om en statusrapport på bemanning og plan for rekruttering i alle enheter i Sunndal kommune.

Kontrollutvalget etterlyser status i arbeidet med å vurdere den administrative organiseringen.

Næringsarbeidet i Sunndal kommune
Kommunedirektøren redegjorde i møtet 05.12.19 om at en ikke er kommet i gang med å følge opp punktene som står i restanse på oppfølgingslisten. Dette henger sammen med manglende kapasitet og at en ser oppfølging av punktene i sammenheng med utarbeidelse av en næringsplan.

Kontrollutvalget ber om en statusoppdatering på samhandlingen og oppfølging av avtalen mellom Sunndal kommune og Sunndal Næringsselskap AS.

Kontrollutvalget ber om en statusoppdatering på hvordan forvaltningsrevisjonsrapporten fra 2014 om «Næringsarbeidet
i Sunndal kommune» er fulgt opp.

Kontrollutvalget ber om en statusoppdatering fra arbeidet som skal utrede en vurdering av næringsarbeidet i Sunndal kommune.

Ny forespørsel:
Kontrollutvalget registrerer at Sunndal kommune har mottatt et erstatningskrav fra Grytnes Entreprenør AS for tapt fortjeneste som følge av brudd på regelverket om offentlige anskaffelser, subsidiært krav om dekning av kostnadene Grytnes Entreprenør AS har hatt i forbindelse med deltakelse i konkurransen om utbygging av Holssand barnehage.

Kontrollutvalget ber kommunedirektøren om en redegjørelse av hva som har skjedd i forbindelse med dette investeringsprosjektet helt fra politisk vedtak om byggeprosjektet og frem til nå.

PS 49/19	**EVENTUELT**

<u>Avtaler og likebehandling av forsamlingshus i Sunndal kommune</u>

Leder viste til saken om Sunndalsøra samfunnshus. En har også forsamlingshus på Ålvundeid og i Øksendal som kommunen har benyttet og som har mottatt tilskudd. Foreligger det prinsipp, regler eller en plan for hvordan forsamlingshus skal forvaltes eller kriterier for tildeling av tilskudd?

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalget ønsker svar til møtet 5.12.19. Kommunedirektør er forespurt i epost 27.11.19. Svar ikke mottatt. Leder ser at noe av dette er tatt tak i forbindelse med budsjettsaken 2020, men ser ikke at prinsippene bak tilskudd og forvaltning er berørt. Leder fremmet forslag om at saken utsettes til behandling i neste møte.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(5 voterende)

Kontrollutvalget ber kommunedirektøren om en redegjørelse i saken.

<u>Oversendelsesforslag til kommunestyret</u>

Leder registrerer at det kommer opp oversendelsesforslag i kommunestyret, men kan ikke se hvordan disse bli behandlet videre. Hvilke regler og rutiner er det for viderebehandling av oversendelsesframlegg?

Kontrollutvalgets behandling og vedtak

Kontrollutvalget ønsker svar til møtet 5.12.19. Kommunedirektør er forespurt i epost 27.11.19. Svar ikke mottatt. Kontrollutvalget kan ikke se at behandling av oversendelsesforslag går frem av kommunestyret sitt reglement og kontrollutvalget oppfordrer til at dette blir tatt inn i reglementet. Leder fremmet forslag om at saken utsettes til behandling i neste møte.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med framlegg fremsatt i møtet.
(5 voterende)

Kommunedirektøren har i epost den 09.12.2019 svart at oversendelsesforslag ikke er regulert i møtereglementet. Det bør vurderes ved neste revidering.

Kontrollutvalget ber kommunedirektøren om en redegjørelse i saken.

Kontrollutvalget v/sekretariatet ber om skriftlig svar på spørsmålene før 03.02.2020 samt at kommunedirektøren redegjør i kontrollutvalgets møte 13.02.2020.

Med hilsen

Halvard G. Hagen
leder

Sveinung Talberg
Rådgiver

Kopi: Revisjon

KONTROLLUTVALGSSEKRETARIATET FOR ROMSDAL
Rådhusplassen 1
6413 MOLDE
Sveinung Talberg

Deres ref.	Vår ref.	Saksbehandler	Dato
	19/01235-6	Randi Borghild Dyrnes	03.02.2020

Kontrollutvalget i Sunndal - oppfølging av saker fra møte 05.12.2019

PS 47/19 BUDSJETT 2020 OG ØKONOMIPLAN 2021-2023 SUNNDAL KOMMUNE
Arbeidet med å lage plan for økonomiplanarbeidet vil være en av de prioriterte oppgavene når ny økonomisjef er på plass 1.april.
Når det gjelder konsesjonskraftavtalen , så er dette regulert i vedtaket i k-sak 7/19 den 29.08.19:

> *Pkt iv. I forbindelse med omdannelsen til AS skal det inngås en forvaltningsavtale mellom Sunndal kommune og Sunndal Energi AS om forvaltning av konsesjonskraften.*

Innspillet fra kontrollutvalget tas med i arbeidet med ny forvaltningsavtale. Dette arbeidet er ikke startet.

PS 48/19 OPPFØLGINGSLISTE
Prosjektregnskap til kontrollutvalget
Vanligvis er de fleste av kommunens reglementene til vurdering og evt revidering i løpet av en valgperiode. Det blir vurdert fortløpende hva som må prioriteres. Når det gjelder økonomireglementet, må dette prioriteres pga endring i kommunelov og forskrift. Pt må regnskapsavslutning prioriteres, samt at ny økonomisjef må være på plass for å være med i vurderingen for hvilke oppgaver som prioriteres.

Oppfølging av tilsynsrapport fra Arkivverket
Når det gjelder lukking av gjenstående avvik er det ingen endring siden forrige rapportering til Kontrollutvalget i nov 2019.
Når det gjelder uttrekk fra fagsystemene er dette i gang, og viktige aktører er Interkommunalt arkiv MR (IKA) og IKT Orkide. Arbeidet er i stor grad av teknisk karakter.
Uttrekk fra post/arkivsystemet er gjennomført, og overlevering skal være godkjent i IKA Møre og Romsdal før 01.03.20.

Gnr 91, bnr 20 – Horrvikvegen 201
SAMARBEIDSAVTALE OM TILSYN I BYGGESAKER – interkommunalt samarbeid ble vedtatt i sak 49/19 i kommunestyret den 12.12.19.

Bemanningsplan i Sunndal kommune
Bemanning vurderes fortløpende fra behov, rammene er lagt i budsjettet. Dette arbeidet skjer i forbindelse med årsplanlegging, ulike sektorplaner samt ved naturlige vakanser.

Arbeidet med administrativ vurdering av Plan, Miljø, Næring – Kommunalteknikk – og Eiendomstjenesten er startet – flere tjenester på Rådhuset vil/kan inngå i vurderingen. Arbeidet organiseres i en samskapingsprosess - samme metodikk som i Nettverk Nordmøre – og tidsplanen er tentativt satt til ferdigstillelse i juni 2020.

Næringsarbeidet i Sunndal kommune
Avtalen mellom Sunndal kommune og SUNS har varighet ut 2020.
I forvaltningsrevisjonsrapporten er det 5 anbefalinger, og disse er behandlet i K-sak 58/14:

1. Bestillingsdokumentet er politisk behandlet i 2016. De senere drøftinger er ikke dokumentert ved referat, og det er følgelig ingen endringer i bestillingsdokumentet.
2. Kommunedirektøren foretar fordeling fra næringsfondet etter forutgående saksbehandling og innstilling fra SUNS.
3. Ordfører er kommunens eierrepresentant, og han har ikke plass i styret i SUNS.
4. Det er månedlige møter mellom ledelsen i SUNS og plansjefen ihht planlegging, rapportering og oppfølging av næringsarbeidet.
   Møteinnkallinger og –referater fra styremøtene er tilgjengelig for de ansatte i PMN-tjenesten.
5. Økonomirapport fra SUNS skjer tertialvis i kommunestyret.

Arbeidet med næringsplan vil inngå i saken om planstrategi som blir fremmet for formannskapet i februar 2020. Dette vil være en premissgiver til hvordan næringsarbeidet skal organiseres.
Det er også et viktig moment at kommuneplanens samfunnsdel er gjennomført før det tas fatt på næringsplan.

Holssand barnehage
Grytnes Entreprenør har krevd erstatning for positiv kontraktsinteresse som følge av feil som er gjort i anbudskonkurransen. Grytnes krever 1,5 mill kr i erstatning. Subsidiært er det framsatt krav om negativ kontraktsinteresse på 400 000 kr.
Sunndal kommune engasjerte On arkitekter og ingeniører til bl.a å gjennomføre anbudskonkurransen.
Sunndal kommune har engasjert advokat til å forestå kommunen i klagesaken.

Det er avhold 7 møter i byggekomiteen, referat fra disse framlegges ved behov.

PS 49/19 EVENTUELT
Avtaler og likebehandling av forsamlingshus i Sunndal kommune
I K-sakene 1 og 29/13 vedr skolestruktur mm er det gjort følgende vedtak:
Sak 1/13 – pkt 4, 2.ledd:

> Sunndal kommune yter et årlig tilskudd tilsvarende det kommunen betaler i leie for samfunnshuset i dag, slik at driften av Øksendal Samfunnshus kan opprettholdes.

Sak 29/13 – pkt 8:

> Sunndal kommune yter årlig et tilskudd tilsvarende det kommunen betaler for leie av grendahuset i dag, slik at driften av Ålvundeid og Øksendal Grendahus kan opprettholdes og bidra til en positiv utvikling av bygdene.

Disse to kommunestyrevedtakene fra 2013 er bakgrunnen for tilskuddene til de 2 grendahusene. Ut over dette bevilger Kulturtjenesten tilskudd til lag og foreninger årlig. Dette etter søknad. Fordelingen legges fram for Teknikk, miljø og kulturutvalget hvert år.
Kommunestyret opprettholdt i budsjettvedtaket for 2020 tilskuddene til Ålvundeid og Øksendal grendahus.

Oversendelsesforslag til kommunestyret
Slike forslag er ikke behandlet i møtereglementet. Dette bør vurderes ved neste gangs revidering av reglementet.

Med hilsen

Randi Borghild Dyrnes
Kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Grette

Advokatfirmaet Grette AS
Postboks 1397 Vika
0114 Oslo

NO 820 203 542 MVA

Filipstad Brygge 2
22 34 00 00
firmapost@grette.no

www.grette.no

On Arkitekter og Ingeniører AS
v/ Håkon Dollis
Orkdalsveien 82
7300 ORKANGER
Sendt pr. e-post til: hakon@onarkitekt.onmicrosoft.com

Oslo, 13. desember 2019

Anskaffelsesnr.:
3328

Saksansvarlig advokat:
Marie Braadland

Anskaffelsesnr. 3328 - Holssand barnehage - krav om erstatning

1 Innledning

Det vises til klage på anskaffelsesnr. 3328 fra Grytnes Entreprenør AS (Grytnes) av 25. oktober 2019 hvor Advokatfirmaet Grette AS på vegne av Grytnes påklagde tildelingsbeslutningen med grunnlag i blant annet manglende oppfyllelse av kvalifikasjonskravene som var oppstilt i konkurransen.

Etter klage fra Grytnes ble opprinnelig valgte leverandør Byggservice Gjøra AS (Byggservice) avvist, og kontrakten ble i stedet tildelt Grytnes. Det vises til tildelingsbrev fra On Arkitekter og Ingeniører AS av 5. november 2019.

Innen karensperiodens utløp 15. november 2019 mottok On Arkitekter og Ingeniører AS krav om avlysning av konkurransen fra opprinnelig valgte leverandør, Byggservice. Krav om avlysning var begrunnet i to forhold; at konkurransegrunnlaget var vesentlig endret vedrørende kvalifikasjonskravet knyttet til erfaring, og at tildelingskriteriet "erfaring" var ulovlig.

Sunndal kommune valgte på bakgrunn av klagen fra Byggservice å avlyse konkurransen om bygging av Holssand barnehage i brev av 22. november 2019. Dette medførte at Grytnes likevel ikke ble tildelt kontrakten.

På vegne av Grytnes fremsettes det herved prinsipalt krav om erstatning for tapt fortjeneste som følge av brudd på regelverket om offentlige anskaffelser, subsidiært krav om dekning av kostnadene Grytnes har hatt i forbindelse med deltakelse i konkurransen.

Grunnlaget for erstatningskravene fremgår av brevets punkt 2 og 3.

2 Krav om erstatning for positiv kontraktsinteresse

Det fremmes prinsipalt krav om erstatning for positiv kontraktsinteresse for det fortjenestetap Grytnes har lidt ved at det ble begått feil i konkurransen om Holssand barnehage.

Lov om offentlige anskaffelser (LOA) § 10 angir at leverandøren har krav på erstatning for tap han har lidt som følge av brudd på loven eller forskrift gitt i medhold av loven. Etter rettspraksis stilles det krav om at det må foreligge en tilstrekkelig kvalifisert feil for at vilkåret om ansvarsgrunnlag skal være oppfylt, jf. HR-2019-1801-A (Fosen). Et sentralt moment i vurderingen er om regelen som er

brutt er klar og presis. Det har også betydning om en eventuell rettsvillfarelse er unnskyldelig, jf. avsnitt 121 i dommen. I tillegg til et tilstrekkelig ansvarsgrunnlag må det også foreligge økonomisk tap og en relevant årsakssammenheng mellom det økonomiske tapet og den ansvarsbetingende feilen for å kunne kreve erstatning.

Vilkåret om ansvarsgrunnlag er oppfylt i denne saken, da Sunndal kommune har brutt en klar og presis regel i forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) og ikke har vært i unnskyldelig rettsvillfarelse.

Det følger av FOA § 8-4 (4) at oppdragsgiver frem til signering av kontrakt kan foreta endringer i konkurransegrunnlaget som ikke er vesentlige. Et sentralt moment i vurderingen av om en endring er vesentlig, er om endringen kan påvirke potensielle leverandørers ønske om eller mulighet til å delta i konkurransen, jf. departementets veileder til bestemmelsen.

I denne konkurransen ble kvalifikasjonskravet knyttet til tekniske og faglige kvalifikasjoner endret før tilbudsfristens utløp.

I konkurransegrunnlaget for anskaffelsen var det i punkt B2.2.2 angitt at leverandøren skulle ha sentral godkjenning for ansvarsrett eller dokumentere at de tilfredsstiller formalkravene i tiltaksklassen for oppdraget. Tiltaksklassene for de ulike fagene var deretter angitt i følgende tabell:

Fag	**Kode UTF / KUT**
Utstikking og Kontroll	Ansvarlig prosjekterende (PRO) og Ansvarlig utførende (UTF) for: - Utstikking av bygninger og Installasjoner, tilt.klasse 2
Bygning	Ansvarlig prosjekterende (PRO) og Ansvarlig utførende (UTF) for: - bygninger og installasjoner, tilt.klasse 2
Bygning	Ansvarlig prosjekterende (PRO) og Ansvarlig utførende (UTF) for: - bygninger og installasjoner, brannkonsept tilt.klasse 3
Sanitær	Ansvarlig prosjekterende (PRO) og Ansvarlig utførende (UTF) for: - bygninger og installasjoner, tilt.klasse 2
Luftbehandling	Ansvarlig prosjekterende (PRO) og Ansvarlig utførende (UTF) for: - bygninger og installasjoner, tilt.klasse 2
Elektro	Ansvarlig prosjekterende (PRO) og Ansvarlig utførende (UTF) for: - brannalarmanlegg og nød- / ledelys, tilt.klasse 2

I forbindelse med en spørsmålsrunde som ble avholdt 30. august 2019 ble det stilt spørsmål om tiltaksklassene som var oppgitt i konkurransegrunnlaget. On Arkitekter og Ingeniører AS ga følgende svar:

> *For tømrer og betongarbeider settes tiltaksklasse for UTF/KUT til tiltaksklasse 1.*
> *For Tekniske fag rør/ventilasjon/alarm/ledelys UTF/KUT tiltaksklasse 2.*
> *For brann PRO/KPRO settes tiltaksklasse til 1.*

Ansvarlig utførende (UTF/KUT) for tømrer og betongarbeider var i konkurransegrunnlaget angitt i tiltaksklasse 2, jf. raden "bygning – bygninger og installasjoner" i tabellen. Ansvarlig prosjekterende (PRO/KPRO) for brannkonsept var angitt i tiltaksklasse 3, jf. raden "bygning – bygninger og installasjoner, brannkonsept". Disse to fagene ble med svaret som ble gitt i spørsmålsrunden, endret fra hhv. tiltaksklasse 2 til 1 og tiltaksklasse 3 til 1.

Slik Grytnes ser det er endringene av tiltaksklasser klart vesentlige endringer av konkurransegrunnlaget, da lavere krav til kompetanse for sentrale fag lett vil kunne påvirke potensielle leverandørers ønske om og mulighet til å delta i konkurransen. Endringen er med det et brudd på FOA § 8-4 (4).

Regelen om vesentlige endringer av konkurransegrunnlaget er utformet på en klar og presis måte. Det finnes også mye praksis om bestemmelsen og tilsvarende bestemmelse i FOA del III samt tidligere forskrift. I tillegg gir departementets veileder et klart svar på at endringen som er gjort i dette tilfellet, er en vesentlig endring. Regelbruddet er dermed tilstrekkelig kvalifisert.

Dernest, som et alternativt grunnlag for at det foreligger et tilstrekkelig kvalifisert brudd og dermed ansvarsgrunnlag for positiv kontraktsinteresse, vises til at Sunndal kommune kort tid etter publisering av svarene ble gjort oppmerksom på at en endring av tiltaksklasser innebar en vesentlig endring av konkurransegrunnlaget.

Det vises til at Grytnes i spørsmålsrundene den 5. og 9. september 2019 stilte flere spørsmål hvor endringen ble påtalt. Det ble gjort klart at Grytnes anså endringen som en vesentlig endring av konkurransegrunnlaget. Det kom også spørsmål fra tilbydere som tidligere hadde avstått fra å delta med grunnlag i for høy tiltaksklasse. På vegne av kommunen svarte On Arkitekter og Ingeniører AS at de hadde gjort en vurdering og konkludert med at en nedjustering av tiltaksklassene etter deres vurdering ikke var en vesentlig endring av konkurransegrunnlaget. Når oppdragsgiver, til tross for at det ble gjort oppmerksom på feilen, valgte å opprettholde endringene av konkurransegrunnlaget, er oppdragsgiver sterkt å bebreide for regelbruddet.

Videre er kravet til årsakssammenheng oppfylt, ettersom det ikke hadde vært behov for å avlyse konkurransen dersom feilen ikke hadde blitt gjort.

Det ble kun levert tilbud fra to leverandører i konkurransen; Grytnes og Byggservice. Dersom On Arkitekter og Ingeniører AS ikke hadde foretatt den ulovlige endringen av konkurransegrunnlaget, hadde det ikke vært behov for avlysning av konkurransen og Grytnes ville da blitt tildelt kontrakten, i og med at Byggservice ikke leverte dokumentasjon på at de hadde tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre prosjektet. Det hadde da gjenstått én tilbyder, Grytnes, som da uansett ville blitt tildelt kontrakten.

Det vises i denne forbindelse til tildelingsbrev fra On Arkitekter og Ingeniører AS av 5. november 2019, hvor det heter:

> *Klagen er tatt opp i Byggekomiteen i Sunndal Kommune 31.10.19 og det ble vedtatt å avvise tilbudet fra Byggservice Gjøra AS og tildele oppdraget med Holssand barnehage til Grytnes Entreprenør AS.* (vår understreking)

Det foreligger med det klar sannsynlighetsovervekt for at Grytnes ville blitt tildelt kontrakten dersom den ulovlige vesentlige endringen av konkurransegrunnlaget, ikke var blitt gjort.

Da det foreligger ansvarsgrunnlag og årsakssammenheng, skal Grytnes få dekket sitt fortjenestetap og settes i samme økonomiske situasjon som om Grytnes hadde blitt tildelt kontrakten. Grytnes har foretatt en utregning basert på påslag for ressurser, tidsressurser og underentreprenør, og krever kr 1 550 181 ekskl. mva. som dekning for sitt fortjenestetap.

3 Krav om erstatning for negativ kontraktsinteresse

Subsidiært fremsettes det krav om erstatning for negativ kontraktsinteresse for de utgiftene Grytnes har hatt ved å delta i konkurransen om Holssand barnehage.

Det vises til redegjørelsen i punkt 2 over om de grunnleggende vilkårene for erstatning, som også gjelder for erstatning for den negative kontraktsinteressen. For kravet til årsakssammenheng er vurderingstemaet

om leverandøren ville ha deltatt i konkurransen dersom han hadde visst om den fremtidige saksbehandlingsfeilen, jf. Fosen-saken, avsnitt 130 og 131.

Når det gjelder ansvarsgrunnlag, foreligger tilstrekkelig kvalifisert brudd, jf. over. I alle tilfeller foreligger tilstrekkelig kvalifisert brudd ved at konkurransen ble avlyst som følge av en feil som oppdragsgiver selv har skyld i, jf. Fosen-saken. Det understrekes at det at det foreligger saklig grunn til å avlyse en konkurranse, ikke innebærer at oppdragsgiver ikke kan bli erstatningsansvarlig, jf. dommen avsnitt 85 og KOFAs praksis, f. eks sak 2010/221, avsnitt 31.

Videre er kravet til årsakssammenheng oppfylt ved at Grytnes ikke ville ha deltatt i konkurransen om de hadde visst at konkurransegrunnlaget skulle bli vesentlig endret og at konkurransen deretter skulle bli avlyst som følge av den samme endringen. Selv om feilen i konkurransegrunnlaget var synlig for Grytnes, foreligger det årsakssammenheng ved at kommunen selv mente konkurransegrunnlaget var tilstrekkelig, jf. Fosen-saken, avsnitt 136.

Hva gjelder det økonomiske tapet, har Grytnes krav på å få dekket sine utgifter ved å delta i konkurransen om Holssand barnehage, jf. Rt. 1997 s. 574 (Firesafe).

Grytnes har hatt utgifter til utarbeidelse av tilbud i konkurransen samt advokatutgifter ved utarbeidelse av klagebrev av 25. oktober 2019 og dette brevet. Grytnes har beregnet utgiftene til kr 404 247,75 ekskl. mva., med forbehold om at endelige advokatutgifter ikke er fastlagt. Timeliste for Grytnes' arbeid følger vedlagt.

4 Avsluttende bemerkninger

Som det følger av ovennevnte har Grytnes krav på erstatning for positiv kontraktsinteresse, beregnet til kr 1 550 181 ekskl. mva. Betaling kan skje med frigjørende virkning til Grytnes' konto nr. 4035.05.00660.

Ta ellers kontakt med undertegnede i sakens anledning.

Vennlig hilsen
Advokatfirmaet Grette AS

Lene Moe Blom

for Marie Braadland
Partner
mabr@grette.no

Dag	Dato	Fra	Til	Timer	Lønnsart	Ansatt	Arbeidstype	Prosjektlinje	Notat
M	05.08.2019	08:00	15:30	7	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang anbudsgrunnlag
Ti	06.08.2019	08:00	15:40	5,17	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang grunnlag og oppbygging kalkyle
Ti	06.08.2019	20:00	22:30	2,5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang grunnlag, oppbygging kalkyle
O	07.08.2019	07:20	15:15	4,42	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Utsendelse forespørsler
To	08.08.2019	08:00	15:30	7	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Utsendelse forespørsler
F	09.08.2019	07:00	15:10	5,67	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Regning av mengder, gjennomgang tilbud vindu
M	12.08.2019	08:15	15:30	4,75	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Regning av mengder
Ti	13.08.2019	07:30	14:50	6,83	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Kalkulering egne fag
O	14.08.2019	08:00	15:00	3,5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Anbudsbefaring, Kalkulering egne fag
F	16.08.2019	08:30	15:30	3,5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Utsendelse forespørsler tekn fag
M	19.08.2019	15:00	17:30	1,5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Kalkulering egne fag
M	19.08.2019	20:00	22:30	1,5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Kalkulering egne fag
O	21.08.2019	08:30	00:00	5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang anbudsgrunnlag
M	26.08.2019	08:30	15:30	6,5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang av UE tilbud
Ti	27.08.2019	08:00	15:30	7	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang av UE tilbud
O	28.08.2019	08:30	15:30	6,5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Utsendelse forespørseler anleggsgartner, lås og beslag. Gjennomgang innerdører.
To	29.08.2019	08:30	15:30	6,5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang tilbud
To	29.08.2019	20:00	22:00	2	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Ferdig kalkulering egne fag
F	30.08.2019	07:45	15:00	6,75	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang tilbud; garderobe, himlinger
M	02.09.2019	09:00	15:00	5,5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Innsetting av tilbud fra UE. Innsetting pris byggevarer fra BM
Ti	03.09.2019	08:00	13:45	5,25	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Innsetting av tilbud fra UE. Sammenligning priser garderober.
O	04.09.2019	07:50	15:30	7,17	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Innsetting av tilbud fra UE. Gulvoppbygging - gjennomgang alternativ og innsetting priser.
O	04.09.2019	16:30	22:00	5,5	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang egne fag, gjennomgang tilbud prosjektering
To	05.09.2019	07:30	15:00	7	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang innerdører og vindustilbud. Gjennomgang rivingsarbeider
M	09.09.2019	08:30	19:00	10	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang grunnarbeidstilbud, gjennomgang av kalkyle, gjennomgang kjøkkentilbud
Ti	10.09.2019	08:00	15:45	7,25	1 Fastlønn	144 Gunnhild Fugelvåg	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Innsetting av tilbud fra UE Forberedelse innlevering
Sum timer				141,26					

M	02.09.2019	07:33	15:30	7,45	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	kalkulasjon, sammensying av anbud
Ti	03.09.2019	07:46	13:57	5,68	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	kalkulasjon, sammensying av anbud
O	04.09.2019	08:04	19:16	10,7	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	kalkulasjon, sammensying av anbud
To	05.09.2019	07:40	15:43	7,55	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	kalkulasjon, sammensying av anbud
F	06.09.2019	07:41	15:37	7,43	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	kalkulasjon, advokat vedrørende vurdering av lovlighet med endring av tiltaksklasser, sammensying av anbud
M	09.09.2019	08:04	18:42	10,13	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	kalkulasjon, sammensying av anbud
Ti	10.09.2019	07:58	15:45	7,28	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	kalkulasjon, sammensying av anbud
O	11.09.2019	07:47	15:24	7,12	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Innlevering av anbud, sammensying av anbud
To	12.09.2019	07:41	15:14	7,05	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Innlevering av anbud, arkivering av dokumenter
Ti	24.09.2019	10:30	12:30	2	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Særmøte med Sunndal kommune og ON arkitekter
O	25.09.2019	07:07	15:30	7,88	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Jobbing med revidert tilbud etter særmøte
To	26.09.2019	07:42	21:22	13,17	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Jobbing med revidert tilbud etter særmøte
F	27.09.2019	08:00	13:00	4,5	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Jobbing med revidert tilbud etter særmøte
M	30.09.2019	07:53	15:11	6,8	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Jobbing med revidert tilbud etter særmøte
O	02.10.2019	07:45	15:39	7,4	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Jobbing med revidert tilbud etter særmøte
To	03.10.2019	07:36	17:30	9,4	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Jobbing med revidert tilbud etter særmøte
To	17.10.2019	11:00	15:30	6,98	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Vurdering av mulig klagesak
F	18.10.2019	08:30	10:30	7,52	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	dialog med Advokat, ue etc
M	21.10.2019	07:48	11:00	3	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Vurdering av sladdet tilbud fra Byggservice
Ti	22.10.2019	08:00	10:00	2	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Dialog med advokat, forberedelse av dokumenter
F	25.10.2019	11:00	13:00	2	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Innlegging av klage, dialog med advokat
M	28.10.2019	07:30	09:00	1,5	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	dialog med advokat vedrørende klagesak
Ti	05.11.2019	12:00	15:00	3	1 Fastlønn	73 Lars Seljebø	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Sladding av anbud, oversending etc
M	25.11.2019	07:30	09:00	1,5	1 Fastlønn	74 Lars Seljebø	101 Ordinærtid	Holssand barnehage	Oversendelse av dokumenter vedr klagesak
M	02.12.2019	1300	1500	2	1 Fastlønn	75 Lars Seljebø	102 Ordinærtid	Holssand barnehage	Oversendelse av dokumenter vedr klagesak
Sum timer				151,04					

O	21.08.2019	07:25	08:30	1,0	1 Fastlønn	162 Eva H. Ansnes	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Gjennomgang av konkurransegrunnlag-Dokumentasjon kvalifikasjonskrav Hoelsand BHG
To	22.08.2019	11:49	12:00	0,2	1 Fastlønn	162 Eva H. Ansnes	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Dokumentasjon kvalifikasjonskrav Hoelsand BHG-div egen dokumentasjon
M	30.08.2019	10:33	11:00	0,5	1 Fastlønn	162 Eva H. Ansnes	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Dokumentasjon kvalifikasjonskrav Hoelsand BHG-Forplikteleseserklæring
M	09.09.2019	12:43	12:50	0,1	1 Fastlønn	163 Eva H. Ansnes	101 Ordinærtid	Holssand barnehage	Dokumentasjon kvalifikasjonskrav Hoelsand BHG-Referanseliste
O	11.09.2019	08:45	09:00	0,3	1 Fastlønn	162 Eva H. Ansnes	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Dokumentasjon kvalifikasjonskrav Hoelsand BHG-Dokumentasjon UE
O	11.09.2019	11:45	13:32	0,8	1 Fastlønn	162 Eva H. Ansnes	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Dokumentasjon kvalifikasjonskrav Hoelsand BHG-Dokumentasjon UE
O	11.09.2019	14:05	14:56	0,9	1 Fastlønn	163 Eva H. Ansnes	101 Ordinærtid	Holssand barnehage	Dokumentasjon kvalifikasjonskrav Hoelsand BHG-Dokumentasjon UE
To	12.09.2019	08:15	09:50	1,6	1 Fastlønn	162 Eva H. Ansnes	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Dokumentasjon kvalifikasjonskrav Hoelsand BHG-Dokumentasjon UE
To	12.09.2019	10:46	10:50	0,1	1 Fastlønn	162 Eva H. Ansnes	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Dokumentasjon kvalifikasjonskrav Hoelsand BHG-Dokumentasjon UE
To	13.09.2019	12:51	13:00	0,2	1 Fastlønn	163 Eva H. Ansnes	101 Ordinærtid	Holssand barnehage	Dokumentasjon kvalifikasjonskrav Hoelsand BHG-Dokumentasjon UE
Sum timer				5,5					

O	14.08.2019	08.00	15.00	2,5	1 Fastlønnn	Tine Grytnes laskerud	100 Ordinærtid	Holssand barnehage	Anbudsbefaring,
Sum timer				2,5					

Fakturagrunnlag

	antall	enhet	ansatt	pris/time	sum	
	2,5	timer	Tine Grytnes laskerud	1 050	2 625	
	151,04	timer	75 Lars Seljebø	1 050	158 592	
	5,5	timer	163 Eva H. Ansnes	1 050	5 739	
	141,26	timer	144 Gunnhild Fugelvåg	1 050	148 323	
sum	300,266	timer			315 279	kr eks mva

SUNNDAL KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe:	2020-1563/01
Arkiv:	033
Saksbehandler:	Sveinung Talberg
Dato:	03.02.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 10/20	Kontrollutvalget	13.02.2020

EVENTUELT

Erfaringsutveksling fra NKRF sin kontrollutvalgskonferanse 2020
Kontrollutvalget i Sunndal deltok med leder Halvard G. Hagen og medlem Erling Rød på konferansen. Edel Magnhild Hoem hadde meldt forfall. Kontrollutvalgssekretær deltok også på konferansen 29.1.-30.1.20. Det er ønskelig at deltakerne deler erfaring og læring fra konferansen i møtet 13.02.20. Dokumentasjon fra konferansen ligger ute på lenken: https://www.nkrf.no/nkrfs-kontrollutvalgskonferanse-2020.

Invitasjon til opplæringsdag for kontrollutvalg v/Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal 17.3.2020
Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal inviterer hvert år til en opplæringsdag for sine kontrollutvalg. I år er konferansen lagt til 17.03.2020 på Alexandre Hotell i Molde. Det er ønskelig at flest mulig av kontrollutvalget sine medlemmer deltar på opplæringsdagen. Viser til utsendt epost med info fra daglig leder i Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal og vedlegg til denne saken med program.

En legger med dette saken frem for vurdering om deltakelse fra kontrollutvalget i Sunndal.

Invitasjon til Forum for kontroll og tilsyn sin kontrollutvalgslederskole 21.4.-22.4.2020
Forum for Kontroll og Tilsyns (FKT) formål er å være en møte- og kompetanseplass for mennesker som arbeider med kontroll og tilsynsfunksjon i kommuner, Sametinget og fylkeskommuner. Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT) ble stiftet i 22. november 2005. Organisasjonen har per 1.1 2020 130 kommuner og 4 fylkeskommuner som medlemmer. Sunndal kommune er medlemskommune. Det samme er Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal. FKT sine primære oppgaver er å styrke kontrollutvalgene og sekretariatenes arbeid med kontroll og tilsyn, være pådriver i arbeidet med faglig utvikling av kontrollutvalgene og sekretariatene, være en arena for erfaringsutveksling og styrke kontrollutvalgene og sekretariatenes kompetanse som bestiller av revisjonsoppdrag.

For første gang skal FKT arrangere et eget opplæringsopplegg for kontrollutvalgsledere. Vi har fått en ny kommunelov som styrker kontrollutvalgets rolle i den kommunale egenkontrollen. Opplegget for opplæringen er noe mer enn en ordinær konferanse. En går dypere inn i den viktige rollen det er å være KU-leder, håndtering av henvendelser, hva kontrollutvalget kan – og ikke kan gjøre mm.

Viser til lenke: https://www.fkt.no/konferanser/kontrollutvalgsskolen-2020/ og vedlagte program for samlingen.

En legger med dette saken frem for vurdering om deltakelse fra kontrollutvalget i Sunndal.

FKT sin fagkonferanse og årsmøte 3.6.-4.6.2020

Viser til orientering om FKT som organisasjon i ovennevnte sak. Hvert år arrangerer FKT fagkonferanse for kontrollutvalg og deres sekretariat der en setter søkelyset på saker og problemstillinger som er aktuelle for kommunale kontrollutvalg. I 2020 vil FKT ha ulike innlegg om hvordan det er å være ny i kontrollutvalget, forventninger fra blant annet ordfører og rådmann.

Årsmøtet avholdes i forbindelse med fagkonferansen om ettermiddagen 3. juni.

Viser til lenke: https://www.fkt.no/konferanser/fagkonferansen-2020/fagkonferansen-2020/ og vedlagte program for samlingen.

En legger med dette saken frem for vurdering om deltakelse fra kontrollutvalget i Sunndal.

Sveinung Talberg
rådgiver

Folkevaldopplæring –17. 3.2020 -Alexandra Hotel, Molde

Tidspunkt	Tema	Foredragsholder
09:00 – 09:30	**REGISTRERING og noe å bite i**	
09:30 - 09:35	Innledning	Daglig leder Jane Aspen, Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal
09:35 – 10:30	Systemsvikt i kommunal sektor - Rettslige krav til forvaltningens systeminnretning	Professor Erik Magnus Boe, UiO
10:30-10:45	**PAUSE**	

10:45 – 11:45	State of the Nation
	- Hva er tilstand i Norge for kommunale og fylkeskommunale bygg, veier, vannforsyning og avløpsanlegg?
	- Rådgivende ingeniørers forening (RIF) sin tilstandsanalyse av infrastrukturen i Norge vil bli presentert og gjennomgått
	  ○ Kommunale og fylkeskommunale bygg: https://www.rif.no/wp-content/uploads/2019/08/Bygg.pdf
	  ○ Kommunale og fylkesveier: https://www.rif.no/wp-content/uploads/2019/08/Vei.pdf
	  ○ VA-anleggene og –nettet: https://www.rif.no/wp-content/uploads/2019/08/Vann-Avløpsanlegg.pdf
	- Hvilken rolle bør kontrollutvalgene ta ovenfor sine kommuner?
		FoU-leder Tom Baade-Mathiesen, Norconsult

11:45 – 12:30	**LUNSJ**	
12:30 – 13:10	Kommuneøkonomi - Finansielle måltall	Stabssjef for økonomi- og virksomhetsstyring Lars Kr. Fylling, Ålesund kommune
13:10– 13:45	Økonomi for ikke-økonomer - Hvordan lese og forstå kommuneregnskaper	Kommunalsjef økonomi, teknisk og næring Åge Sandsengen, Nord-Aurdal kommune
13:45 – 14:00	**PAUSE**	
14:00 – 15:00	….forts Økonomi for ikke-økonomer - Hvordan lese og forstå kommuneregnskaper - Sentrale regnskapsmessige forhold som kontrollutvalgene bør være opptatt av	Kommunalsjef økonomi, teknisk og næring Åge Sandsengen, Nord-Aurdal kommune
15:00-15:15	**PAUSE – med kaffe og kake**	
15:15 – 16:15	Eierskapsforvaltning - Prinsipper for god eierskapsutøvelse	Avdelingsdirektør Georg Rabl, Eierskapsavdelingen i Næringsdepartementet
16:15-16:30	**PAUSE**	
16:30 – 17:00	Hvordan bør kontrollutvalgene følge opp eierskapsforvaltningen	Kontrollsjef Tor Harald Hustad, Møre og Romsdal fylkeskommune

FORUM FOR KONTROLL OG TILSYN

Kontollutvalgsleder-skolen 21.-22 april 2020
Clarion Hotel & Congress Oslo Airport

Program 21. april

19.00	**Åpning og gjennomgang av opplegg/program** *Styreleder/generalsekretær, FKT*
20.00	**Fellesmiddag på hotellet**

Program 22. april

08.30	**Forventninger til kontrollutvalget** *Statssekretær Aase Marthe Horrigmo, Kommunal- og moderniseringsdepartementet*
08.50	**Rolle og ansvar som kontrollutvalgselder** *Seniorrådgjevar Roald Breistein, sekretariatet for kontrollutvalet i Vestland fylkeskommune*
09.35	*Pause*
09.45	**Hvordan kan kontrollutvalgslederen bidra til gode møter?** *Aud Kvalvik, KU-leder Melhus kommune*
10.10 innlagt pause	**Møteoffentlighet og habilitet** *Seniorrådgiver Torbjørn Brandt, Konsek Trøndelag IKS*
11.30	***Lunsj***
12.30	**«20 spørsmål»**
13.00 innlagt pause	**Gruppeoppgave:** *Henvendelser til kontrollutvalget*
14.00	**Presentasjon av gruppearbeid**
14.45	*Pause*
15.00	**Hvilke typer saker kommer til kontrollutvalget – og hvordan skal de håndteres?** *Manager Birthe Bjørkelo, Deloitte*
15.45	**Avslutning** *Styreleder/generalsekretær, FKT*

FORUM FOR KONTROLL OG TILSYN

Praktisk informasjon

Tidspunkt	21. – 21. april 2020 Kl. 19.00 – 20.00 (inkl. registrering) Kl. 08.30 – 16.00
Hotell	Clarion Hotel & Congress Oslo Airport Fra Oslo Lufthavn Gardermoen til hotellet: Shuttlebuss S44 - rett utenfor ankomsthallen (8 minutter). Vi gjør oppmerksom på at bussen koster 70,- per vei/per person. Se shuttlebuss-tidene her
Deltakeravgift	medlemmer: kr 5 100 (uten overnatting og middag: kr. 3 800) ikke-medlemmer: kr 5 500 (uten overnatting og middag: kr. 4 200)
Påmeldingsfrist	**Mandag 9. mars** Bindende påmelding via FKTs nettside For å få gjennomført det faglige opplegget på en best mulig pedagogisk måte, har vi satt et tak på antall deltakere på 50 personer. Kontrollutvalgsmedlemmer (fortrinnsvis nestledere) kan melde seg på, men lederne vil bli prioritert. Påmeldinger mottas inntil konferansen ev. blir fullbooket. Vi vil vurdere å arrangere kontrollutvalgslederskolen andre steder i landet hvis vi ser at pågangen er stor.
Ev. avbud	Ved avbud etter at påmeldingsfristen har gått ut, blir det belastet et administrasjonsgebyr på kr 500 + FKTs eventuelle kostnader til hotellet. Avbud siste 14 dager før konferansen gir full deltakeravgift.
	Det tas forbehold om endringer i programmet. Timeplanen er veiledende.

FAGKONFERANSE | KONTROLL OG TILSYN

Gardermoen | 3 - 4. juni 2020

Årsmøte i Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT) | 3. juni 2020

#fkt2020

Dag 1	Tirsdag 3. juni 2020
09.00	Registrering med enkel frokost for tilreisende samme dag
10.00	**Velkommen til fagkonferansen** Styreleder Benedikte Muruvik Vonen, FKT
10.05	**Åpningsinnlegg** Ikke avklart
10.30 (inkl. tid til spørsmål)	**Norsk barnevern i internasjonalt søkelys** Direktør Mari Trommald, Bufdir
11.20	Pause
11.30	**Kontrollutvalet – restavfall etter kommunevalet?** Kontrollutvalgsleder Ivar Mork, Ulstein kommune
12.00	Lunsj
13.00	**Kontrollutvalget og ordføreren** Ordfører Jon Ivar Nygård, Fredrikstad kommune
13.30	**Kontrollutvalget og rådmannen** Rådmann og nestleder i Norsk Rådmannsforum Tone Marie Nybø Solheim
14.00	Pause
14.10	**Paneldebatt**: kontrollutvalgsleder, tidl. ordfører og rådmann Debattleder Marit Gilleberg, Tolga kommune
14.30	Pause før årsmøtet

	ÅRSMØTE 2020 I FKT
14.30 – 14.45	Pause og registrering til årsmøte 2020
14.45 – 16.30	Årsmøte 2020
17.00 – 20.00	Utflukt til Eidsvollsbygningen
Aperitiff: ca. 20.15 Middag: 20.30	Felles middag på hotellet

Dag 2	**Onsdag 4. juni 2020**
09.00 (inkl. spørsmål fra salen)	**Kommunene og arbeidsmiljøloven** Direktør Trude Vollheim, Arbeidstilsynet
09.45	Pause
10.00 (inkl. spørsmål fra salen)	**Hvordan kan vi få til bedre samordning mellom statlig tilsyn og forvaltningsrevisjon?** Fagdirektør Petter Lodden**,** fylkesmannen i Vestfold og Telemark
10.45	Pause/utsjekking
11.00 (inkl. spørsmål fra salen)	**Selskapskontroll av et regionalt bompengeselskap (Ferde AS)** Manager Frode Løvlie, Deloitte
11.45	Pause
12.00	**Et skråblikk på kontroll og tilsyn** Tidl. fylkesmann Sigbjørn Johnsen
12.50	**Avslutning** Styreleder Benedikte Muruvik Vonen, FKT
13.00	Lunsj

PRAKTISK INFORMASJON

INFORMASJON OM ÅRSMØTET

Årsmøtet er åpent for alle, men det er kun medlemmer i Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT) som har tale-, forslags- og stemmerett.

Medlemmer som har saker til årsmøtet, eller forslag om vedtektsendringer, må sende disse til sekretariatet innen seks uker før årsmøtet, altså innen 22. april 2020.

Styret sender ut sakspapirene senest to uker før årsmøtet, innen 20. mai 2020.

Dersom din kommune/ditt sekretariat ikke er medlem i FKT, men ønsker å møte på årsmøtet med stemmerett, må innmelding skje innen 20. mai 2020.

Leder i valgkomiteen: Frank Willy Djuvik, tidl. kontrollutvalgsleder i Sogn og Fjordane fylkeskommune | Frank.willy.djuvik@gmail.com | *Mobil: 926 26 976*

Ønsker du mer informasjon eller medlemskap i FKT? Se nettsiden www.fkt.no eller kontakt sekretariatet: Generalsekretær Anne-Karin Femanger Pettersen: Tlf. 414 71 166, fkt@fkt.no

FØR MIDDAG

I år inviterer vi til en utflukt til Eidsvollsbygningen der vi får en omvisning. Bygningen ble pusset opp i forbindelse med 200-års jubileet og Carsten Ankers interiør med rekonstruerte tapet og farger, tekstiler og inventar er rekonstruert. Kanskje dukker pris Christian Frederik opp.

Husk å registrere din interesse for utflukten når du melder deg på.

INFORMASJON OM HOTELLET, parkering mm.

Quality Airport Hotel Gardermoen

PÅMELDING

Påmelding via særskilt skjema på FKTs nettside: www.fkt.no

Bindende påmelding **innen tirsdag 8. april 2020**. Det tas forbehold om endringer i programmet.

Ved avbud etter at påmeldingsfristen har gått ut, blir det belastet et administrasjonsgebyr på kr 500 i tillegg til eventuelle kostnader FKT får til hotellet. Avbud siste 14 dager før konferansen gir full deltakeravgift.

DELTAKERAVGIFT

- Deltakelse med overnatting (helpensjon): Kr 6 800 (Ikke medlem kr 7 200)
- Deltakelse uten overnatting, sosialt program og middag (dagpakke): Kr 5 150 (Ikke medlem kr 5 550)
- FKT har reservert rom på konferansehotellet. Tildeling ut fra mottatt påmelding (først til mølla).
- Ekstra overnatting fra 2.-3. juni 2020: Kr 1 145